

న వ జ న్మ

వం గ మా తృ క :
అ శా పూ ర్ణా దే వి.

అ ను స రణ :
మ ద్ది ప త్త సూ రి

జనతో మ్రమరణోలయం
విజయవాడు.2

ప్రథమ ముద్రణ :
సెప్టెంబరు 1964

2

మూల్యం : 3-00

ముద్రణ :

“వెంకటరత్నా”
విజయవాడ-2

న వ జ స్మ
(ప్రసిద్ధ బెంగాలీ నవల)

4

బీజాపూర్ జిల్లా పరిషత్
జిల్లా కలెక్షన్ ఆఫీసు, బీజాపూర్

1

బీజాపూర్ రస్తా - జయచండీదేవి ఆలయంవెళ్ళ రెక్కలు
చాచుకుని ఉండే రస్తా. ఆ రస్తాని కొద్దిరోజులనుంచి వచ్చిపోతున్న
జనానికి విధి - విరామంలేదు. ఒక్క బీజాపూర్ అనేకాదు - చుట్టు
ప్రక్కల అయిదారు ఊళ్ళనుంచి చండీతలా రస్తాని తండోపతండాలుగా
వచ్చి పడుతున్నారు జనం....కాని కారణం ఏమిటి ?

చండీదేవి హఠాత్తుగా ఏదైనా కొత్త మాహాత్మ్యాన్ని కనపర
చిందా ? లేక ఈ ప్రాంతంలోని ఆబాలగోపాలమూ ఒక్కసారిగా పరమ
ధర్మికులై పోయారా ?

*

*

*

కాదు, నిజానికి అంతయిదేమీకాదు. జనం రద్దీకి కారణంవేరు.
అయితే ఇదికూడా ఒక మాహాత్మ్యానికి సంబంధించిన వ్యవహారమే. ఈ
మాహాత్మ్యాన్ని స్వయంగా నారాయణుడే కన్పరుస్తున్నాడు. శంఖచక్ర
గదా పద్మధారి అయిన నారాయణుడు స్వయంగా మర్త్య లోకానికి అవ
తరించి, బీజాపూర్లోని జయచండీదేవి ఆలయం మండపంలో అధిష్టి
తుడైనాడు.

ఎందుకయినాడు ? ఆ ప్రశ్న విశ్వాసం లేనివాళ్ళు వేసేది.
లీలామానుష విగ్రహాని అనంత లీలలకి కారణాన్ని వెతుక్కుంటూ
పోవటం మూర్ఖత్వంకాక ఏమవుతుంది? ప్రస్తుతానికి ఆయన బీజాపూర్
వాసులను ఉద్ధరించటానికే మానవరూపాన్ని ధరించాడని అనుకోవచ్చు.

1)

ఓ తాంబూలం అయిదు కానుకలు పెట్టాలి.

భూతభవిష్యద్వర్త మానాలన్నీ చెపుతా డాయన అదృష్టానికి అభయమిస్తాడు.

నాలుగయిదు రోజుల్లోనే ఈ సంగతి ఆనోటా - ఆనోటా అయి దారు ఊళ్ళదాకా ప్రాకిపోయింది. లోకుల నోళ్ళు బాగా ప్రచారంకల పత్రికలకంటే త్వరగా పనిని నెరవేర్చగలవు. ఈ సంగతి పల్లెటూరు వాసులకు మాత్రమే తెలుసు. అంచేత ఈ 'చండీతలా' రస్తాకి ఈ కొద్ది రోజులనుంచి ఒక్క ఊణంకూడా తెరపిలేకుండా ఉంది. రైలు రోడ్డు వెంట తండోపతండాలుగా వస్తున్నారు జనం. చిన్నలైన్, చిన్నబండి లోంచి వేలం వెర్రితిపోయిన జనం - వేలకివేలు దిగుతున్నారు. అందరూ చండీతలా వైపుకే వెడుతున్నారు.

పిల్లలు, పెద్దలు, అడవాళ్ళు, మగవాళ్ళు, భాగ్యవంతులు, కింపురు షులు, గౌరవనీయులు, సాధువులు, సన్యాసులు, బిచ్చగాళ్ళు, ఫక్ీర్లు, సాతానులు, జంగాలు అందరూ వెడుతున్నారు. పర్లాలో వుండేవాళ్ళకి, లజ్జావతులైన వాళ్ళకి కూడా ఈ కారణంగా వీధిలోకి వచ్చేందుకు అవకాశాలు లభించాయి. వాత్సల్యంగల తల్లులు పసిపిల్లల్ని చంకనేసుకుని కూడా వెడుతున్నారు నారాయణుని 'దర్బారు'కి.... పసిపిల్లలకి భూతకాల మయితే లేకపోవచ్చు; భవిష్యత్త నేది ఉంటుందిగా ;

కుంటి గోవిందు 'బాగ్గే' కూడా వెడుతున్నాడు కర్రతాటించుకుంటూ - గోసాయిలకి, బ్రాహ్మణలకి చాటుగా. వాతరోగంతో కాళ్ళు పడిపోయిన చాధురీ గృహిణీకూడా ఎద్దుబండి యెక్కి ప్రయాణమయింది. అసలు సంగతి ఏమిటంటే, చర్మచక్షువులతో నరనారాయణుని ఒక్కసారి దర్శనం చేసుకోకుండా విడిచిపెట్ట రెవ్వరూ. ఎందుక విడిచిపెట్టా లసలు ? ఈ సుయోగం మాటిమాటికీ లభిస్తుందా ? అయితే, గొలుసులో గొళ్ళాల్లాగా అందరూ బారులుతీరి వెడుతుంటారు - అని కనుక అనుకుంటే కొడు పొరపాటది. ఎదుటివైపు నుంచి అడ్డదిడ్డంగా కూడా వస్తున్నారు కొందరు. వాళ్ళ మూలంగానే అంత కోలాహలంగా ఉంది దారి అంతా.

తెలతెలవారుతూండగా వెళ్ళినవాళ్ళందరూ పెందరాళే ముందు తిరిగి వస్తున్నారు. ఎదురు - బదురుగా వస్తూ పోతున్నవాళ్ళు ఒకరినొకరు దీక్షాకుంటూ ఉండటంవల్ల రేగుతున్న గోల సవ్యంగా లేదు. ఉత్తేజితలైన తీర్థప్రజ ఒకరిమీద ఒకరు కురిపించుకునే తిట్లూ అవీ నారాయణ దర్శనాభిలాషులకిగాని, నారాయణుని దర్శించుకుని ధన్యులై తిరిగి వస్తున్నవాళ్ళకిగాని ఎవరికీ శోభస్కరంకావు. కాని శోభస్కరపు హద్దుని దాటకుండా నడిచి వెడదామన్న ఇంగితం మాత్రం వీసమెత్తయినా లేదెవరికీ.

ఈ కలకలలు, ఈ కటాక్తులు, త్రోపులాటలు, ఈ గందరగోళమంతా అణగినా మళ్ళీ మధ్య మధ్య నారాయణుని మాహాత్మ్యాన్ని గూర్చిన ప్రశంసలు వినిపిస్తూనే వున్నాయి. 'అహా ! ఏమిదర్శనం.... నరజన్మ సార్థకం ! జీవితాన్ని తరింపజేయటానికే ఇలా వచ్చారు. కోటి కోటి యుగాలనాటి పుణ్యం ఏ కొంచెమో ఉండబట్టే ఇలాంటి మహత్తర సందర్శన భాగ్యం లభిస్తోంది. కాని తనివితీరా చూడనీయటంలేదు. ఆ మందిరం తలుపు ఒక్కసారి అలా తీసి, అలా వేసేస్తున్నారు మళ్ళీ. లోపలికి వెళ్ళనీయటమే లేదు. లోపల ? అహా, ఇంకేమీలేదు.... అదే ఊణిక దర్శనం....'

ఘోషాల్ గారిల్లు ఊరికి చివర. జయచండీ ఆలయానికి వెళ్ళే దారి - తిన్నగా ఈ ఘోషాల్ గారింటి ముందునుంచే వెడుతుంది. ఈ ప్రాంతంనుంచి వెళ్ళేవాళ్ళందరూ ఈ ఘోషాల్ గారింటి ముందునుంచే వెళ్ళటం, రావటం. అయితే మరొక అడ్డదారి, దగ్గిరదారి ఉంది. అది వారి వంటింటి వెనుకవైపు మెల్లాలోంచి. ఆమెలా దాటి పొదలు, ముళ్ళకంచెలు దాటి వెళ్ళగలిగితే, పెద్ద రస్తానుంచి వెళ్ళేదానికంటే చాలా దగ్గిర. పిల్లలూ వాళ్ళూ తరచు ఈదారినే వెళ్ళివస్తూ ఉంటారు. ముళ్ళకంచెల్ని, పల్లెరు కాయల్ని వాళ్ళు లెక్కచెయ్యరు.

ఘోషాల్ గృహిణి నిభానని. ఈ రాకపోకల్ని వ్యతిరేకించేది మాత్రమేకాదు - అనధికారంగా ప్రవేశించి తుద్రున పరుగులెత్తుకుపోయే

కుర్రవాళ్ళమీద ఆమె కురిపించే తిట్లున్నాయే వాటికి యదార్థానికి ఏదైనా శక్తేకనుక ఉంటే ఆ కుర్రవాళ్ళు చందీతలా వరకు చేరుకుంటారా లేదా అన్నది సందేహమే. కలియుగంలో పదజాలానికి పదునుమొక్కవోవటం వాళ్ళ పరమ అదృష్టం.

నిభానని ఒక్కతేకాదు. ఆమె కూతురు సుధాముఖికూడా తన పేరులోని మాహాత్మ్యాన్ని విస్మరించి బోలెడంత విషాన్ని క్రక్కుతూంటుంది. మెల్లాలోకి వచ్చే తడితే తలుపును పద్మానుగుసార్లు మూస్తూ వుంటుంది. కాని అది స్థిరంగా ఉండటంలేదు. విభీషణుడిలా గృహ విచ్ఛేదకారిణి వారి గృహంలోనే ఉంది. ఆమె ఎవరోకాదు. నిభానని కోడలు వాసంతి. బిడ్డా-పాపాలేని వాసంతి దగ్గర పిల్లలకి చాలా చనువు. అత్తగారు ఆడబిడ్డ కను చాటవగానే వాసంతి టక్కున ఆ తలుపుతీసి ఉంచుతుంది. ఇహ ఎవరైనా కనుక దొరికారంటే వాళ్ళని ప్రశ్నలతో విసుగెత్తించేస్తూంటుంది. ఆ నారాయణు లెలాంటివారు ? ఎలా ఉంటారు ? మనుషుల అదృష్టాల్ని చదివినట్టు ఎలా చెప్పగలుగుతున్నారు ?

కాని యెందుకు ?

నాలుగు ఊళ్ళవాళ్ళూ చందీతలాకి పరుగులెత్తుతున్నారు. దర్శనం చేసుకుని ధన్యులవుతున్నారు. వాసంతి ఒక్కతే మాత్రం ఇతరుల నోటి ఎంగిలికి ఎందుకు ఆశించాలి ? ఇదే ఇక్కడేఉంది అసలు సంగతి. ఊళ్ళోవుండే కోడళ్ళకీ, పని మనుషులకీ, అందరికీ చందీతలాకి వెళ్ళేందుకు అనుమతి హక్కు ఉన్నాయి. వాసంతికి ఒక్కదానికే లేనిది. వాసంతి భర్త శశదరుడి కఠోరమైన ఆజ్ఞ : అతడుచెప్పే యుక్తియేమీ లేదు పెద్దగా. బొమికెలన్నీ బయటికొచ్చి సన్నగా, కోలగా ఉండే ముఖాన్ని వికృతంగాపెట్టి "చా చా : అలాంటి హద్దూ పద్దాలేని వాటికి ఆడవాళ్ళు ఎగబడతారా యెక్కడయినా ?" అంటాడు.

అక్కడికి వెడుతున్న మహిళాజనం యావన్మందీ ఆడవాళ్ళ క్రింద లెఖ్ఖకావట్లు....

భార్యని, చెల్లెల్ని ఇద్దర్నీ అతడు గట్టిగా వారించాడు. కాని వెల్లెలు సుధాముఖి అతడి నిషేధాన్ని ఇహ మన్నిస్తుందని తోచదు. ఆ దారి అసలు వాళ్ళ యింటిముందునుంచే. సుధాముఖి హృదయం ఉద్వేలమై ఆ వెడుతున్న జనంవెంట వెళ్ళిపోతూ ఉంటుంది. శరీరం మాత్రం తలుపులు తెరిచిఉన్న గుమ్మం కమ్ములు పట్టుకుని నిలబడి ఉంటూ ఉంటుంది.

బెనర్జీగారి భార్య అక్కడికి వెళ్ళి తిరిగి వస్తూ వస్తూ సుధాముఖి ఇలా నిలబడి ఉండటం చూసి, ఆగి "నువ్వు చూసిరాలా సుధా ?" అని అడిగింది చిరునవ్వుతో.

"ఉహూ.. అంత అదృష్టం ఇంకా పట్టలేదు" అని ఒక విధమైన ముఖభంగిమతో వ్యక్తం చేసింది.

బెనర్జీ భార్యకి శశధర్ స్వభావం తెలుసు. ఏటేటా ఇంతింత పెద్ద పెద్ద ఉత్సవాలు జరుగుతూంటాయి చండీతలాలో. భార్యనీ, చెల్లెల్నీ మాత్రం అక్కడికి వెళ్ళటానికి వీలేదని వారిస్తూ ఉంటాడు. ఈ సంగతి కూడా బెనర్జీ గృహిణికి తెలియనిది కాదు. ఓవేళ చాటుగానో, మాటుగానో సుధాముఖి అక్కడికి వెళ్ళినా కోడలు వాసంతి జన్మలో వెళ్ళ దక్క-డికి. అన్న సంగతి ఆమెకి బాగా తెలుసు. అయినా అపరిమితమైన ఆశ్చర్యాన్ని ముఖంలో వ్యక్తంచేస్తూ "ఏమన్నావ్ ? ఇంకా వెళ్ళలేదా? మీ గుమ్మంముందునుంచి ఇంతమంది జనం వేలంవెత్రిగా పరుగులెత్తుతున్నారు; మీరేమీ కదలకుండా ఇంట్లో కూర్చుంటున్నారా ? భలేదానివే! మీ వదినకూడా వెళ్ళలేదా ?" అని అడిగింది.

సుధాముఖి నిర్లక్ష్యంగా ముఖభంగిమ పెట్టి - "నేనే వెళ్ళలేక పోయాను. ఇహ మా వదినా వెళ్ళటం ?" అన్నది.

"ఆ.. అవునూ. ఇలాంటి సుయోగం జీవితంలో మళ్ళీ వస్తుందా?"

సుధ విరక్తి భావంతో "ఏం చెప్పను పెద్దమ్మా ! అన్నయ్య సందర్భా సందర్భజ్ఞానంలేని వాడవటం మూలంగానే మాకు జీవితంలో ఎన్నడూ ఏదీ ఒనకూడలేదు. దేశంలోని ఆడవాళ్ళందరూ : వెడుతున్నారు. ఇహ మేంవెడితే కొంపలంటుకుంటాయా ?" అన్నది.

బెనర్జీ గృహిణి నిరాశా సూచకమైన నిట్టూర్పు విడుస్తున్నట్లు నటిస్తూ — “నేనేం చెప్పనమ్మా ! మీ ఇంట్లో అంతా విద్వారం మరీను. అయినా నాకు తెలియకడుగుతానూ - వెళ్ళనివాళ్ళు యెవరు ? క్రొత్తగా పెళ్ళి అయిన ఆడపిల్లలుకూడా వెడుతున్నారకదా ! వాళ్ళకి మాత్రం మానమర్యాదలేవా ?”

తమ యింటికి వెళ్ళిపోదామనే తలంపుతో పెద్ద పెద్ద అడుగులు వెయ్యసాగింది బెనర్జీ గృహిణి.

ఆమె బయలుదేరగానే సుధ యింక మనస్సుని అణచుకోలేక పోయింది. గబగబా గుమ్మం వదలివచ్చి, ఆమె వెనకాలే వెడుతూ — “నువ్వు స్వయంగా వెళ్ళి చూసివచ్చావ్ కదా పెద్దమ్మా! ఎలా ఉంటాడు చూట్టానికి ?” అని అడిగింది.

బెనర్జీ పత్ని ఇంచుమించు వైకుంఠ లోకంవరకు దృష్టి సారించి, నిట్టూర్పులు విడుస్తూ “ఏమేమి చూశానో నేను. అవన్నీ ఈ పాప ముఖంతో ఏమని చెప్పనమ్మా! ఏం చూశానో ఆ అంతర్యామికే తెలుసు. కాని ఆ, ఒక్కటి అడుగుతాను సుధా ! అన్నయ్య ఆశ్రయంలోనే ఉంటున్నావనుకో. అలా అని అన్నయ్య ఇంత కఠినంగా శాసిస్తే దాన్ని మన్నించాల్సినంత ఖర్మ ఏమొచ్చింది ? మీ అమ్మ యింకా బ్రతికిఉంది. అన్నయ్య ఏం నీ పరలోక బాధ్యతని ఏమయినా వహిస్తాడా ? పోనీ భవిష్యత్తులో అదృష్టం ఎలా రాసిపెట్టిఉందో ఒక్కసారి వెళ్ళి తెలుసుకు రా అమ్మా !” అన్నది.

విచలిత అయిన సుధ ఈసారి సంకల్పం దృఢం చేసుకుంది. ఉత్తేజితమయిన రుద్ధకంతో — “ఏమిటి ? ఎంత కావాల్సి ఉంటుంది పెద్దమ్మా ?” అని అడిగింది.

“ఏమీ అబ్బక్కర్లా. ఒక తాంబూలం, పోతే అయిదు కానులు. ఆయనకి యేం, డబ్బుమీద కాపీనంటే వెర్రిదానా ?”

సుధామయి వెనక్కి తిరిగివచ్చి “ఇంక మళ్ళీ గుమ్మంలో నుంచో కుండా సరాసరి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

హెషాల్ గార్ల స్థితి తక్కువదేమీకాదు. వర్షిషువులైన గృహస్థులని చెప్పవచ్చు. లోపలివైపు యింట్లో వంటయిలు, సరుకులగది, పశువుల చావడి. దాన్యంఉంచే కొట్టు ఇలాంటివన్నీ మట్టితో కట్టించినవే అయినా, పడకగది మాత్రం గట్టిగచ్చు చేయించినగది. మూడు నాలుగు గదులు, వగండాలు, రస్తామీదికి చాలా దూరాగానే కన్పిస్తుంటుంది. కనీసం బాసుల్ పూర్ లోని ఇళ్ళ దృష్ట్యా. ఈ రస్తాయే చందీదేవి ఆలయానికి అభిముఖంగా వెడుతుంది.

సుధాముఖి లాగానే విషాదప్రతిమలా వసారాలో కాళ్ళు చాచుకుని కూర్చుని ఉంది వాసంతి. అయితే వీధివైపు వసారాలోకాదు; వంటయింటి వెనుక వసారాలో. ఆ వసారా కిందనుంచి ఓదారి వారి పెరటి వైపు చెరువు దగ్గిరకి వెడుతుంది. మరొకదారి గుమ్మం చివరనుంచి కొంతదూరం వరకు వెళ్ళి ముళ్ళతోపులో కలిసిపోతుంది. ఆ కలిసిపోయిన దారే కుర్రవాళ్ళందరూ వచ్చేపోయే దారి.

అలా కూర్చుని ఉండగానే ఇద్దరు ముగ్గురు మాట్లాడుకుంటున్న గుసగుసలు వాసంతి చెవిని పడ్డాయి.

“అదుగో అయింది. తలుపు వేసేసిఉంది”

“ముసలిదెంత దయ్యంరా ! తలుపు వేసేసింది.

“గోడ దూకగలవా ?”

“పో. చూస్తుంది పద, ఆ పెద్దరస్తానే తిరిగి పోదాం”

వాసంతికి సంగతేమిటో ఊహించటానికెంతోసేపు పట్టలేదు. ఆమె మెల్లిగా లేచి అటూ యటూ చూసుకుంటూ వచ్చి, చప్పుడుకాకుండా తలుపు గొళ్ళెం తీసింది. ఊరికే తీయటమేకాదు, తపీమని చప్పున ఓ కుర్రవాడి చెయ్యి పట్టుకుని మెల్లిగా “ఏరా కిష్టా ! నువ్వు మళ్ళీ వెడుతున్నావా యేం ?” అని అడిగింది.

కిష్ట చెయ్యి వదిలించుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ - చిన్ననవ్వునవ్వి మెల్లిగా “మెల్లిగా పిన్నీ ! మీ ఆ దయ్యంలాంటి ముసలి అత్తగారు కనుక విన్నదంటే చచ్చామన్నమాటే, విడిచిపెట్టు, పోతాను” అన్నాడు.

కాని వాసంతి విడిచిపెట్టలేదు. అలాగే పట్టుకుని ఆపి, "ఉండూ ! నిన్న వెళ్ళి వచ్చానని చెప్పావుగా! మళ్ళీ వెడుతున్నా వెందుకు ?" అని అడిగింది.

కిష్టు యేమిటో చప్పున చల్లారినట్లు అయ్యాడు. కొంచేం బిక్క మొహంతో వెళ్ళాను కాని, ఎక్కడ చూశాను ? నేను, గోపాల్, ఉమా పత్, మేమెవ్వరం చూడలేదు" అన్నాడు.

"అదేమిటా ? ఎందుకని ? చూడాలనివెళ్ళి చూడకుండా ఎందు కొచ్చారు ?" అని అడిగింది వాసంతి గట్టిగా.

"ఎట్లాచూడడం ? చూడటానికి డబ్బులబ్బగ్లేదా యేం ?"

వాసంతి ఆశ్చర్యపోతున్నట్లుగా "ఓరి ఎంత తెలివితక్కువ వాడి విరా నువ్వు ? ఏదో అణాకాని ఖర్చవుతుందనే భయంతో అంత గొప్ప నారాయణుని చూడకుండా వస్తారా ?" అని అడిగింది.

"అణాకానీయే కాని, ఆ అణాకానీ మాత్రం యెవరిస్తారు ?" కిష్టూ, విచిత్రమైన భంగిమంగా ముఖంపెట్టి, సాధ్యమయినంత జాలి కలిగించేట్లుగా "నాన్న డబ్బు యిస్తాడా! ఒక్క కానీ కావాలని అడిగితే 'వీపు తాటబలిచేస్తాను' అంటాడు" అన్నాడు.

"నాన్న అంటాడులే ! మగవాడుగా !" వాసంతికి మగవాళ్ళ హృదయ విహీనతని గురించి అనుమానమేమీలేదు. కాని స్త్రీ జాతిమీద అతివిశ్వాసం పెంచుకుని ఉండి ఉంటుంది. అంచేత ఉత్కంఠతో "కాని మరి మీ అమ్మ ? మీ అమ్మ ఇవ్వదూ డబ్బులు ?" అని అడిగింది.

కిష్టు నిర్లక్ష్యంగా నవ్వి "అమ్మా ? ఆ....అమ్మకాకపోతే మరిం తెవరిస్తారు డబ్బులు ? అమ్మ యేం మహారాణీయా యేం ? నాన్నసలు అమ్మకి మాత్రం యిస్తేకదా !" అన్నాడు.

వాసంతి ఆత్రంగా "సరే, నేనిస్తాను నీకు డబ్బులు ! మీరు వెళ్ళి చూచివచ్చి ఏమేమిచూసిందీ నాకు మరి సరీగ్గా చెప్పగలరా ?" అని అడిగింది.

కిష్టు, అతడి సావాసగాళ్ళిద్దరూ "తప్పకుండా చెప్పగలం. సరీగ్గా చెప్పగలం. ఇయ్యి మరి డబ్బులు !" అన్నారు.

వాసంతి గబగబా కొంగుముడి విడిచి, ఓ అర్ధరూపాయి ఆ జట్టు నాయకుడైన కిష్టా చేతి కిస్తూ “ఈ అర్ధరూపాయి తీసుకోండి. ముగ్గురూ చూసిరండి. ఓ కానీవో, అర్ధడావో ఆకు వక్క కాని పట్టుకెళ్ళండి” అన్నది.

కిష్టా ఎంతో ఆస్వాదంగా అర్ధరూపాయి గుప్పిటితో పట్టుకుని, ఓ చిన్ననవ్వు నవ్వి “మిగిలిన డబ్బులు మళ్ళీ వచ్చి తిరిగిచ్చి వెడతాను” అన్నాడు.

వాసంతి నవ్వింది. వాత్సల్యంగా కిష్టా తల అటూ యటూ ఊగిస్తూ “ఉండనియ్, ఉండనియ్. మంచి లెక్కగాడివే అయినావులే. మిగిలిన డబ్బులు తిరిగి వచ్చాక మళ్ళీ ఇవ్వబ్బ రేమలే. కాని ఆ డబ్బులతో మీరు చాక్ లెట్లు కొనుక్కోండి” అన్నది.

ఆశ్చర్యం. ఆనందం. అమితగౌరవమూ మిశ్రితమైన ఒక అపూర్వమైన ద్యుతి ఆ గ్రామ్య బాలకుల ముఖాల్లో తళుక్కున మెరసింది. ఘోషాల్ గారింటి పిన్ని మంచిది నిజమే. కాని ఇంతమంచిదా!

కుర్రవాళ్ళు ముగ్గురూ కృతజ్ఞతని చెప్పకోటానికి తగిన మాటల కోసం తడుముకుంటున్నట్లున్నారు. హఠాత్తుగా ఏమీ చెప్పకుండా తుద్రుమని పారిపోయారు. వాళ్ళు అలా చేసినందుకు వాసంతి ఆశ్చర్య పోలేదని చెప్పటం అనవసరం. ఎందుకంటే వాళ్ళు అలా హఠాత్తుగా తుద్రుమనటానికి కారణమేమిటో వాసంతికి ఆంధ్రవ్యంలో తెలియనిదికాదు. వెనుకనుంచి నిభానని వస్తోందక్కడికి - అని ఆమె గ్రహించింది. అలా ఊహించుకుని వాసంతి గబగబా ఒక విధమైన నిర్లిప్తత, నిస్పృహ భావాన్ని ముఖంలోకి తెచ్చుకుని కూర్చుంది.

నిభానని అటూ ఇటూ చూస్తూ, ముఖం వికృతంగాపెట్టి, “ఆ కుర్రవెధపలు ముగ్గురూ అలా పారిపోయారేం వాసంతి! ఏమిటి సంగతి?” అని అడిగింది.

వాసంతి దానికి ప్రాధాన్యం యేమీ ఇవ్వకుండా “సంగతేముంది

అత్తయ్యా ? కుర్రవాళ్ళ నడకంటేనే పరుగు అసలు ! ఉన్నట్లుండి ఏం గుబులు మల్లించో తుర్రున పారిపోయారు" అన్నది.

నిభానని జలద గంభీరస్వరంతో "చేపని అకుతో కప్పిపుచ్చి లోకాన్ని మాయపుచ్చితేమాయపుచ్చు వాసంతి ! కాని ఈ నిభానిని మాత్రం మాయపుచ్చాలనిచూడకు. వాళ్ళేదో తప్పకుండా చేచిక్కించుకుని పోయి ఉంటారు. నే కళ్ళారా చూశాను. కిష్టు ఏదో గుప్పిటితో పట్టుకుని పరుగెత్తుతున్నాడు" అన్నది.

వాసంతి కేవలం అమాయకంగా — "చూడండి విద్వారం ! ఏం చేచిక్కించుకుపోతాడు? చెట్టంత మనిషిని నే నిక్కడ నుంచుని ఉండగా. ఏమయినా చేతికి దొరికితేమాత్రం అయినట్లేనా ?" అన్నది.

"నువ్వా?" నిభానని ఒక్క విసురుతో తల యిటుత్రిప్పి "ఇదుగో, నువ్వు యిట్లా ఊరికే సమర్థించుకుంటూ రాకు. 'ఎలికకు పిల్లిసాక్ష్యం' అంటారే ఆతంతు నీది. తలుపు ఎవరు తీశారనయ చెప్ప" అని రుణ్ణో మంది.

ఈ మాట మధ్యలో సుధాముఖి వచ్చిందక్కడికి.

బెనర్జీ గృహిణితో మాట్లాడుతున్నప్పుడు ఆమె ముఖంలో కన్పించిన ఉత్తేజన ఇప్పటికీ ఆమె ముఖంలో అలాగే ఉంది.

"అమ్మా ! బెనర్జీగారింటి పెద్దమ్మ ఏమన్నదో విన్నావా ?"

"ఏ సంగతి ?" అని అడిగింది నిభానని గతుక్కుమని.

"సరనారాయణుల సంగతే. ఇంకా ఏ సంగతి ? నాస్తికుడయిన కొడుకుతో కలిసి నువ్వు కూడా నాస్తికురాలివయి పోతున్నావ్! లేకపోతే దేశంలోని వాళ్ళంతా జన్మ సార్థకం చేసుకోవడానికి వెళుతున్నారూ, మన కొంపలో మాత్రం ఎవరికీ కదలికన్నమాట లేదు" అన్నది సుధాముఖి.

నిభానని ఎటూ తేల్చి చెప్పలేని ధోరణితో — "అవన్నీ డబ్బు గుంజటానికి వేసే మాయవేషాలు అని చెబుతున్నాడు శశిధర్ మరి" అన్నది.

“అన్నయ్య అలా అననిది యెవర్ని? గోవులన్నా, బ్రాహ్మణులన్నా అన్నయ్య కేనాడైనా భక్తి, గౌరవాలనేవి ఉన్నాయా? గురువులు, పురోహితు లంతటి వాళ్ళనికూడా ఎగతాళిగా ‘బుడి చెంబుల వాళ్ళు’ అంటాడు. అన్నయ్య చెప్పినట్లే నడచుకోవాలా యేం? బెన్జర్ గారింటి పెద్దమ్మ స్వయంగా వెళ్ళి చూసివచ్చింది శంఖచక్రిగదా పద్మధారి అయిన నారాయణుని. భూతభవిష్యత్తులన్నీ చెప్పారుట”

నిభానని మళ్ళీ సందేహాన్ని వ్యక్తంచేస్తూ “శంఖచక్రిగదా పద్మలు చేయించి తీసుకువచ్చి పెట్టారట” అన్నది.

సుధాముఖి కింక చిరుచి మెత్తంది — “నీకు అంత సందేహం ఉంటే నువ్వు వెళ్ళొద్దులే. నేను మాత్రం వెడుతున్నా బాబూ!” అన్నది.

* * *

సుధాముఖికూడా వెడుతోంది.

వాసంతి మనస్సు ఏమిటో విలవిలలాడి పోతున్నట్లుంది. శశిధర్ లాగా తాను నాస్తికురాలుకాదు. అదీకాక, ఎడతెరపి లేకుండా ఎప్పుడూ వెళ్ళే యాత్రికుల్ని చూస్తూంటే ఆమె విశ్వాసం మరింత బలపడటం మొదలెట్టింది. ఆ దుర్లభమైన సందర్భానికి వెళ్ళలేకపోయానే అన్న దుఃఖంతో తనతోపాటు వెళ్ళలేకపోయిన వ్యక్తి సుధాముఖికూడా ఉన్నది కదా అనే సాంత్యన ఉంటూ వచ్చిందిన్నాళ్ళూ. కాని ఇప్పుడిహా ఆ సాంత్యన కూడా లేకుండా పోతోంది.

అత్తగారు, అడవిడ్డల యెదుట ఆమె సహజంగా దేన్ని గురించి చుక్కున బయటపడి మాట్లాడమ. కాని ఇప్పుడిహా నిబ్బరంగా ఉండలేక పోయింది. ఆత్రంగా — “బెన్జర్ గారింటి ‘పెద్దమ్మ’ గారేమన్నారు వదినా! భూతభవిష్యత్తులన్నీ తెలుసుకుని వచ్చారా?” అని అడిగింది.

“ఆ... అదింకా చెప్పాలా? ఇలాంటి సుమోగం మళ్ళీ వస్తుందా? ఓ తాంబూలం, అయిదు కానుకల పెట్టడం అక్కడ. అంతే. తూర్పు ముఖంగా నుంచుని మూడు ప్రశ్న లడగటం. అడగటం తరువాయిగా రోపి మందిరం రోపి సమాధానం వచ్చేసేస్తుంది”

వాసంతి కొంచెం ఆశ్చర్యపోతూ - "మూడు ప్రశ్నలకంటె యెక్కువ అడగటానికి విల్లేదా ?" అని అడిగింది.

"ఎందుకు అడగకూడదూ ?" సుధాముఖి అన్నీ తెలిసినదానిలా చెప్పింది - "డబ్బులుంటే సరి, కోటి ప్రశ్నలయినా అడుగచ్చు. ఒక్కొక్కసారికి మూడేసిప్రశ్నలు. నారాయణులేం చిన్నపిల్లలుకారు - ఏదో మాయచేసి, ఒక్క దక్షిణకే పది ప్రశ్నలడిగి సమాధానం రాబట్టు కోటానికి.... హూ.....అమ్మా ! నే వెతుతున్నాను. రెండణాలు డబ్బు లియ్యి"

నిభానని విసుగుతో - "డబ్బులడగగానే డబ్బులు నాదగ్గర ఎక్కడివే ? లేవు నాదగ్గర. శశిధర్ని ఇంటికి రానియ్" అన్నది.

సుధాముఖి వసారాలో కూలబడి - "అన్నయ్య వస్తే అప్పుడు నువ్వు నాకు రెండణాల డబ్బులు యివ్వగలవన్నమాట ! ఎందుకమ్మా ! ఇంత విడ్డూరమైన మాటలు ! రెండణాల డబ్బులులేవు నీ దగ్గర ?" అన్నది.

"ఎలా ఉంటాయి ? ఎక్కడినుంచి వస్తాయే ? ఎంతడబ్బూ - ఇరవై నాలుగు గంటలూ ఇంటికింద గుండమైపోతూంటే, అహర్నిశలూ అగ్నిలో ఆజ్యం పోసినట్లేగా బిర్లు ! నీ సరదాటూ, ముచ్చటలూ తీర్చు కుంటూ రావటంతోనే చేతిలో చిల్లిగవ్వలేని దాన్నయాను. ఇప్పుడే నీ కొడుకు మారాం చేసి చేసి, రెండణాలు తీసుకుపోయాడు" అన్నది నిభానని.

"ఎవరు ? బాదలా ?" అంటూ సుధాముఖి జాడించటం మొదలెట్టింది. "అమ్మమ్మవి, నువ్వు మనుమడికి రెండణా లిచ్చినందుకు ఆడి పోస్తున్నావా ? ఎంత చచ్చిన చావూ నాకు ? అందుకనే నీ కంటికి చిల్ల పెంకునయి పోయాను నేను. అయినా అదీ అడుగుతాను. 'ఇవ్వలే'నంటే మాత్రం యెలా కుదురుతుంది. అప్రయోజకుడికి తీసుకెళ్ళి కూతుర్ని కట్టబెట్టినందుకు ఆ కర్మఫలం అనుభవించాల్సిందే !"

వాసంతి ఇంతసేపూ ఆకాశంకేసి చూస్తూ, భూతభవిష్యత్ స్వప్నాలలో మైమరచి ఉన్నట్లుంది. తల్లి, కూతుళ్ళు 'తియ్యని సంభాషణ'తో

వరమానాలోకి తిరిగి వచ్చి, ఆదరా బాదరా కొంగుముడి విప్పుతూ—
“ఇదిగో వదినా తీసుకో, ఉన్నాయిలే” అన్నది.

సుధాముఖి వాసంతి నేదో కనికరిస్తున్న ధోరణిలో చెయ్యి చాచి.
“ఇయ్యి, అర్జించేది అన్నయ్యయినా వడ్డించేది వదినే అని సామెత
ఉందిగా” అన్నది.

డబ్బులు చేతిలోపడ్డాక ఇంక ఒక్కనిమిషం ఆగలేదు సుధాముఖి.
పెద్ద పెద్ద అడుగులేసుకుంటూ చందీతలాకి బయలుదేరి వెళ్ళింది.

నిభానని కొరకొరలాడటం మొదలెట్టింది. “నా ముఖంమీదే కొంగు
ముడి విప్పి డబ్బులు తీసి పారేసింది. పెద్దవాళ్ళనే గౌరవమర్యాదలే
లేవు. ఎందుకుంటాయి ? శశిధర్ బాగా అలుసిచ్చాడు. కన్నరల్లి గడ్డ
లయింది, పెళ్ళాం కొంగున డబ్బుల మూట ! కలి ఘోరకలి !”

నిభానని కలియుగాన్ని ఎంత పదినోళ్ళతో ఆడిపోయటం మొద
లెట్టినా, అవేవీ వాసంతి చెవి కెక్కలేదు. ఒక్క ప్రశ్నని గురించే ఆమె
మనస్సంతా వ్యాకులమయింది.

భవిష్యత్తు ?

“ఏమిటా భవిష్యత్తు ?”

వాసంతి దృష్టికి అంతా ఒకటే కొండరాతి గోడ. దానికెక్కడా
రవంత పగులుకాని, రంధ్రంకాని లేదు. ఇంత వెలుగుకాని, గాలికాని
చొరటానికి. ఇంతకంటే ‘ఉద్ధరింపు’ ఏముంటుంది తనకు ? ఈ అంధ
కారాన్ని చేదించుకుని ఎప్పటికయినా వెలుగనేది చొరబడుతుందా ?

ఇంత విస్పష్టంగా ఆలోచించలేదు వాసంతి. ఏదో అర్థంకాని ఉపా
యం తోచని వ్యాకులత మనస్సుని ఆవరించు కుంటుంది. పెళ్ళికి ముందు
వరకు వాసంతిది యెప్పుడూ నవ్వుతూఉండే స్వభావం. పృథివిలోని రూప
రసగంధ స్పర్శాదు లన్నిటిమీదా ఆమెకి ప్రబలమైన ఆకర్షణ ఉండేది.
పరిసరాలన్నిటినీ ఎంతో ఉజ్వలంగానూ, మైమరపించగలిగేట్లుగానూ
చేసుకునేది. కాని ఏమైనా అత్త వారిల్లనేది అడకత్తెర వాసంతిని అత్త
గారు, ఆడబిడ్డ, భర్త ముగ్గురుకలిసి అణచివేశారని చెప్పవచ్చు.

అడవాళ్ళ విషయంలో వాళ్లు ఎలా సంచరించటం భావ్యం, ఎలా సంచరించటం భావ్యం కాదో దాన్ని గురించిన సూత్రాలు వెయ్యిదాకా నోటికివచ్చు నిభాననికి. కూర్చున్నా, లేచినా వాటినన్నిటినీ సద్వినియోగం చేస్తూ వచ్చింది దింతకాలమూ. ఇప్పటికీ చేస్తూ ఉంటుంది. ఇహపోతే ఈర్ష్యావిషం మనిషిని ఎంతవరకు దగ్ధం చేస్తుందో దానికి ప్రబలమైన ఉదాహరణ సుధాముఖి. పేరు మహాతులో ఆమె ఇంచుమించు 'పద్మ' లోచనకి సమగోతురాలే.... ఇహపోతే, శశిధర్.

లోకం దృష్టికి శశిధర్ చాలా చెడ్డవాడా అంటే అదికాదు. కొంచెం కటువుగా మాట్లాడుతాడు అన్నమాట ఒక్కటి తప్పించి అతణ్ణి గురించి వేరే అవప్రథ ఏమీలేదా వాడకట్టున. భర్త గానూడా అతణ్ణి అత్యాచారి అని కాని, పీడించేవాడు, పాషండుడు, దుష్టుడు అని కాని యేమీ అనటానికి వీలేదు. కాని ఒక్కదోషంవల్లనే వాసంతి జీవితాన్ని అతడు దుఃఖమయం చేయటంలో కృతకృత్యుడు కాగలిగాడు. అతడు భార్య విషయంలో 'అతిజాగ్రత్త'గా ఉంటాడు.

అంటే - పట్టించుకోకుండా ఉండే భర్త ఎంతో దుఃఖదాయకుడు నిజమే. కాని మరి అతిజాగ్రత్త తీసుకునే భర్త? భార్యని సర్వ ప్రపంచ దృష్టికి చాటుగా దూరంగా ఉంచాలని తాపత్రయపడే భర్త? అన్ని విషయాల్లోనూ ఎంతో స్నేహశీలి అయినా అకారణమయిన సందేహంతో ఆగ్రహపడే భర్త?

బహుశా ఇంత ఉత్కటమైన సుఖంకంటే, హృదయవిదారకమైన దుఃఖమే నయమేమో!

కాని దోషం ఎవరిమీద మోవటానికి వీలేదు. నిభాననికి ఆజన్మ సంచితమైన కుశిక్షణ - ఆ శిక్షణల ఫలితంగా కోడల్ని అణచివుంచటమే అత్తగార్ల జాతి ఏకైక కర్తవ్యం. అన్నంతవరకే ఆలోచించటం అలవాటు. సుధాముఖి సంగతి చెప్పాలంటే ఆమెలో ఈర్ష్య తప్ప ఉదార తనేది ఎక్కడినుంచి వస్తుందనలు? ప్రపంచాన్ని ప్రేమదృష్టితో చూడగలిగిన కళ్ళు ఎక్కడనుంచి వస్తాయి ఆమెకి? అభాజనుడైన భర్తతో,

బిడతో పుట్టింట్లోపడి ఉండే ఆడదానికి ప్రపంచమంతా హాలాహాలమయం తప్ప అంతకంటే ఏమీకాదు, ఇహపోతే శశిధర్ ।

ఆలోచిస్తే శశిధర్ మనస్తత్వం మాత్రం ఎందుకు అంతుపట్టకుండా పోతుంది ? వాసంతి నతడు పెళ్ళి చేసుకున్నాడు — నిజమే. పేదయింటిపిల్ల వాసంతి. పెళ్ళి అయినప్పటినుంచి ఇక్కడే పడిఉంటూ తమ కుటుంబంలో చెప్పులకి పాలిష్ చెయ్యటం దగ్గిర్నుంచి. చందీ పారాయణం వరకు అన్నింటి భారమూ పైనవేసుకునే వ్యవహారిస్తోంది. కాని శశిధర్ మనస్సులో ఎక్కడో తాను ఆయోగ్యుణ్ణి అన్న భావమేదో ఉన్నట్లుంది.

బహుశా అతడికిలాంటి భావం ఉండడానికి వాసంతి అపురూప సౌందర్యానిదే బాధ్యతయి ఉంటుంది.

*

*

*

ఇహ మరొకవ్యక్తి ఈ కుటుంబంలో ఉన్నాడు. అతడు సుధా ముఖి భర్త గౌరాంగ్ 'బాఉల్' అనే శబ్దానికి కనుక ఏదయినా చిహ్నాన్ని నిలబెట్టాల్సిన అవసరమేవస్తే సునాయాసంగా గౌరాంగ్ ని తీసుకెళ్ళి నిలబెట్టవచ్చు. చదువు - సంధ్యం ధోరణి అనేది అతడికేనాడయినా ఉందో లేదో చెప్పటం కష్టం. కాని పనిపాటలన్నవి మాత్రం లేవు. నిభానని తన ఒక్కగాని ఒక్క కూతుర్ని తీసుకెళ్ళి అతడి చేతిలో పెట్టింది. అది బహుశా ఆమె తన కాబోయే అల్లుడి రూపాన్ని చూసి. మురసిపోయే అయిఉంటుంది ? ఆఁ. అతడి పేరుమాత్రం సార్థకమైనదే. నామకరణ సమయంలో ఎవరికీ పరిహాస ప్రకృతి రేకెత్తలేదని చెప్పవచ్చు.

అయితే ఇప్పుడు నిభానని రూపవంతుడైన అల్లుణ్ణి 'రబ్బరు బొమ్మ' అని అంటూ ఉంటుంది. అయితే ఆమె అలాఅనటం మరీ అన్యాయంకూడా యేమీకాదు. సంపాదన అంటూ చేతకాని వ్యక్తిని, చేతకాక పోయిందుకు లేకమాత్రమయినా సిగ్గుపడని వ్యక్తిని రాత్రింబగళ్ళు రాగాలు తీసేవాణ్ణి, అవకాశం దొరికితేచాలు తబలాలు తపతప వాయిచే

వాణి, అకాగణంగానే అహర్నిశలూ ఆనందసముద్రంలో తేలిపోతూ ఉండేవాణి అలా అనక. అసలు ఇంకా మరియేమని అనటం ?

భలేవాడు మొత్తానికి గౌరాంగ్. ఈ సంసారంలో అతడు ఇల్లరి కపు టల్లుడిలాగా స్థిరంగా ఉండిపోయేవాడే అయినా, అతడి స్థిరత్వం మాత్రం అనిశ్చయం. ఉన్నట్లుగానే ఉంటూ, మధ్య మధ్య హఠాత్తుగా మాయమవుతుంటాడు. ఎక్కడికి వెళ్ళాడు ? ఎందుకు వెళ్ళాడు? అన్న ఆరా తెలుసుకోవటం చాలా కష్టం. వంటచేసి పెట్టుకు కూర్చుని, కూర్చుని చివరికి అతడి కోసం వెతకాల్సివస్తుంది. ఆ వాడవాడ యావత్తు వెతికి వస్తూ ఉంటుంది నిభానని. ఆవాడకట్టున వున్న కుర్రాళ్ళందరినీ పోగు చేసి, సరదాగా పెట్టిన ఓ నాటక సమాజం వుంది. అక్కడికికూడా వెళ్ళి తొంగి చూసి వస్తూ ఉంటుంది. గౌరాంగ్ కనుక కనపడకపోయారంటే, ఆ జట్టులో వున్న వాళ్ళనందరినీ తిట్టి,దుమ్మెత్తి పోసి మరీ వస్తూ వుంటుంది.

శశిధర్ మాత్రం వెతకటానికి బయలుదేరడు, గౌరాంగ్ ఎప్పుడు కనబడకుండా పోయినా సరే, శశిధర్ 'వాడి చావుకబురు కనుక తెలిసిందంటే దేవుడికో కొబ్బరికాయ కొడతాను' అంటూ వుంటాడు.

సుధాముఖి భర్త యేమయినాదో అన్న దిగులుతో ఏడుస్తూంటుంది. అన్న అనే మాటలకి అభిమానపడుతూంటుంది. తనని యిలాంటి అభాజనుడి చేతుల్లో పెట్టినందుకు తల్లిని అనరాని మాటలన్నీ అంటూ వుంటుంది. ఆ తర్వాత యిహా ఆ వీధి. ఈ వీధి, అన్ని వీధులూ చాంద్రా యణం తిరుగుతుంది.

మాటిమాటికీ ఒకే సంఘటన పునరావృత్తం అవుతూ ఉండటంతో దాన్ని సహించటం అలవాటయిపోయింది — శరీరానికి మనస్సుకీకూడా. గౌరాంగ్ ఇలా చాలారోజులు అయిపులేకుండా పోయినా, మళ్ళీ హఠాత్తుగా ఎప్పుడో అప్పుడు వేశకాని వేశ సాక్షాత్కరించి 'చచ్చే ఆకలేస్తోందని చెప్పి, పెసరపప్పు పులగంవండి పెట్టమని పురమాయిస్తాడని అందరికీ తెలుసు యిప్పుడు.

అయితే అప్పుడు విరహిణి అయిన సుధాముఖి భర కోసం పుల గంవండి పెట్టటానికి బదులు ఏంపెడితే దావుంటుందని కోరుకుంటుందో, అది హిందూస్త్రీల ఐతిహ్యానికి అనుగుణమైనదికాదు. వంటయింటి భారం వాసంతిమీద ఉంటుంది కనుక 'శ్రీరామరక్ష' అవుతుంది.

*

*

*

ఈ చంచల ప్రవృత్తువైన గౌరాంగ్నిమీద వాసంతి కెందుకు స్నేహపూర్వకమైన ఆదరభావం వుందో ఎవరూ చెప్పలేరు? బహుశా ఉభయుల ప్రవృత్తులలోనూ ఎక్కడో ఏదో కాస్త ఐక్యత ఉండి వుండొచ్చు. వయస్సులో ఎంతలేదన్నా గౌరాంగ్ వాసంతికంటే నాలు గయిదేళ్ళు పెద్దవాడు. కాని వాసంతికి మాత్రం అతడేదో పెద్ద పరిమాణంలో వున్న పసివాడని అనిపిస్తూ వుంటుంది.

సుధాముఖికి కూడా అలాగే అనిపిస్తుంది. అయితే ఆమె తన మనస్సులో ఉన్నమాటని వ్యక్తీకరించటానికి తటపటాయించదు. బిగ్గరగా సరళమైన టీకతో - 'ముసలి పాపాయ్' మీరు అంటుంది. అలా అన్నందుకు గౌరాంగ్ యేమీ కోపం తెచ్చుకోడు. పైగా మరింత రెచ్చకొడుతుంటాడు పెళ్ళాన్ని.

అతడికికూడా వాసంతిమీద ఒక విశేషమైన గౌరవం, ప్రీతిభావం ఉన్నట్లు సహజంగానే కన్పిస్తుంటుంది. అది నిభాననిని, సుధాముఖిని ఉత్తపలని చేయటానికి సహాయపడుతుంటుంది.

,

,

,

,

ప్రస్తుతం గౌరాంగ్ ఇక్కడలేని సమయం. ఇది అతడి స్వభావ గుణమే అయినా, కాస్త దిగులనేది కలలోకూడా వుండదు. అంచేత సుధాముఖికి కూడా సుఖంలేదు మనస్సుకి. ఇటుచూస్తే పదిరోజులయింది భర్త యింటికివచ్చి. అక్కడేమో నరనారాయణులు ప్రత్యక్ష దర్శనాన్ని ప్రసాదిస్తున్నారు. గౌరాంగ్ అదృష్టంలో నరనారాయణ సందర్శన

3)

భాగ్యం జారిపోతోంది. దాన్నికూడా మనస్సుని సమాధానపరచుకుని సహించలేక పోతోంది సుధాముఖి.

శశిధర్ కి 'సిరస్తా'లో పని. ప్రొద్దున్నే ఉద్యోగంలోకి బయలు దేరతాడు ఇంటిదగ్గరనుంచి. మళ్ళీ మధ్యాహ్నం వచ్చి స్నానం, భోజనం కావించుకుని కాసేపు ఓ కునుకుతీసి, విశ్రాంతి తీసుకుని మళ్ళీ సాయంత్రం ఓసారి బయలుదేరుతూంటాడు కచేరీకి.

* * *

ఇవాళ ప్రొద్దున్నే బయలుదేరేముందు వాసంతి సాహసించి భర్త దగ్గర ప్రస్తావన తీసుకొచ్చింది.

"ఏమండీ : పదిరోజులయిం దివార్లికి - ఆడబిడ్డ భర్త ఏమయినాడు ? రావటమేలేదు ఇంటికి ?"

వసారాలో వేసివున్న పూర్వకాలపు తప్తా బల్లమీద కూర్చుని, ఫలహారం అదీ చెయ్యటమయినాక రెండు తమలపాకులు కూడా వేసుకుందామని వక్కపొడి డబ్బీమూత తీస్తున్నాడు. వాసంతి అన్న మాటకి కనుబొమలు చిట్లించి - "ఏమిటంటున్నావ్ ?" అని అడిగాడు.

వాసంతి శశిధర్ చేతులు తుడుచుకున్న తడితువాల పిండి, విదిలించి మెల్లాలోని దడిమీద ఆరేస్తూ ఆరేస్తూ, కనుబొమలు చిట్లించుకుని - "అనేందుకేముంది ? ఆడబిడ్డ భర్త సంగతి కాస్త వాకబుచేసి కనుక్కోరాదా అంటున్నాను" అన్నది.

శశిధర్ భార్య ముఖంమీదికి కుటిలదృష్టి పోనిచ్చి - "ఆడబిడ్డ భర్త కోసం మనస్సు ఆరాటపడుతున్నట్లుండే చూస్తే" అన్నాడు.

'ఆడబిడ్డ భర్త' అన్న మాటని అనవసరంగానే కొంచెం ఒత్తిపలకటం మరచిపోలేదు శశిధర్.

కాని వాసంతి కీ ఎత్తిపొడుపు గ్రుచ్చుకోలేదు. బహుశా ఇలాంటివి ఆమెకి అలవాటయినవే కనుక అయి వుంటుంది. భర్త మాటకి వెంటనే - "ఎందుకు పడదు ? తలపుకి రాగానే అది సమయమయినా, అసమయమయినా ఆరాటపడుతూంటుంది" అని సమాధాన మిచ్చింది గంభీరంగా.

“అలా ఆయితే దాన్ని తుంచవేసుకోటానికి ప్రయత్నించు” అంటూ వంచె కుచ్చెళ్ళు దులుపుకుంటూ లేచి నిలబడి, గొడుగు తీసుకోటానికి గోడవైపుకి చెయ్యి చాచాడు శశిధర్.

వాసంతి తపీమని ఆ గొడుగుని లాక్కుని - “చాలైంది. ఒక్క నిమిషం ఓర్పు వహించరు. సరే, అవును కాని నాకు ఆడబిడ్డ, కాని మీకు సయానా తోబుట్టువు. ఆమె ముఖం చూసి అయినా మీరతణ్ణి వెతకక్కర్లేదా అని అడుగుతున్నా !” అన్నది.

శశిధర్ గొడుగు లాక్కుని, చంకలోపెట్టుకుని, మెల్లలోకి వెడుతూ వెడుతూ - “నీలాగా నీ ఆడబిడ్డ అతగాడికోసం ఆరాటపడి అతలా కుతూమయి పోవటం లేదులే” అన్నాడు.

“అహ.. వెళ్ళకండి. అంతచేసుకోండి”

“అరం చేసుకోలేనిదేం వుంది? కళ్ళకి కన్పించటంలా? వాళ్ళిద్దరి మధ్య పాముకీ, ముంగిసకీ వున్నంత పొత్తు”

వాసంతి వెళ్ళిపోతోతున్న భర్త వెనుక వెనుకనే దగ్గిరగా వచ్చి నిలబడి చిరునవ్వు నవ్వుతూ - “మీరనుకుంటున్నదే సరియైనది కాదండీ! ప్రేమంటే ఏమిటో తెలుసా మీకు కాస్తయినా ?” అన్నది.

“ఎందుకు తెలియదు ? భర్తని త్రోసిపుచ్చి పరపురుషునిమీద మమకారం చూపించటం ‘ప్రేమ’ అంటే” అంటూ గిర్మన తిరిగి దడి తలుపులాగి, వేసేసి వెళ్ళిపోయాడు శశి ధర్.

తర్వాత సుధాముర్భుఖి చతుజ దర్శనానికి వెళ్ళింది. నిభానని వీధి వెంట పెత్తనాలకి బయలుదేరింది. వాసంతి వంటా, వార్నూ ముగించు కుని ‘పనిలేని యిలాలు పిలిపాలు పితికింద’న్న సామెతగా విరిగిపోయిన కత్తి పీట తీసుకుని ముంగిట్లోవున్న బంతిపూల మొక్కలు, చిలకముక్క పూల మొక్కలకి కుదుళ్ళు తవ్వుతూ కూర్చుంది. ఈ చిన్న పూల తోటంటే వాసంతికి మహాయిష్టం. రోజల్లా ఇంట్లో వందపనుల మధ్య మునిగి తేలుతున్నా ఈ మొక్కల అలనా, ఫాలనా చూడటం మరచి పోదు.

తలవంచుకుని తనపనేదో తాను చేసుకుంటోంది వాసంతి. ఈ నమయంలో దడి తడిక తోసుకుని ఓ వ్యక్తి లోపలికి వేంచేశాడు.

ఒంటిని ఒక హాప్ షర్టు. దోవతి కొంగు చాలా పొడుగు వచ్చేలా కట్టుకున్న పంచె, చక్కని కళగల ముఖమూ, చక్కగా కత్తిరించుకున్న జుట్టూ, బుజాన ఒక పాత హార్మోనియం, చేతిలో త్రాడుగుచ్చి పట్టుకున్న పెద్ద చేప....

ఇతడే శ్రీయుత గౌరాంగబాబు !

పదిరోజుల అదృశ్యానంతరం ఈనాటకీయ సాక్షాత్కారం

తడిక చప్పుడవగానే తల యిటు త్రిప్పింది వాసంతి. గౌరాంగ్ని చూసి లేచి నుంచుని - "ఓ అల్లుడుగారా! నేను సుదేమో అనుకున్నాను. ఇన్నాళ్ళకి వేంచేశారు బాబుగారు! ఉన్నట్టుండి ఎక్కడ మాయమయ్యారు? చేప యెక్కడ దొరికింది ? మీరే పట్టారా యేం ?" అని అడిగింది కొంచెం పరిహాసపూర్వకంగా.

గౌరాంగ్ కుడిచేత్తో హార్మోనియం పట్టుకుని నెమ్మదిగా, జాగ్రత్తగా బుజాన్ని క్రిందుగా వంచి, దాన్ని వసారాలో దించి - "అమ్మ బాబోయ్ ! ఒక్కసారిగా పాతిక ప్రశ్నలూ ! ఒక్కటొక్కటే అడగాలి. అది సరేకాని, ఇల్లంతా ఇంత చదీచప్పుడు లేకుండా ఉండేమిటి ? అత్త గారింట్లో లేరాయేం ?" అన్నాడు.

వాసంతి నవ్వుతూ దడి తడికెవైపు చూస్తూ గొంతు తగ్గించుకుని - "కాంపముంచారు. ఇప్పుడేవచ్చి వదుతుం దావిడ ?" కాని యిన్నాళ్ళూ ఎక్కడ మాయమయిందీ ఆసంగతి చెప్పనేలేదు" అన్నది.

"ఎక్కడ మాయమయిందీ" అని అంటూండగానే ఎటువైపునుంచి వచ్చిందో హఠాత్తుగా నిభానని మెల్లా మధ్యకి వచ్చి సాక్షాత్కరించింది. నడ్డిన చేతులెట్టుకుని, ఓ చిత్రమైన భంగిమలో నిలబడి, కోడలి కంఠ స్వరాన్ని అనుకరిస్తూ - "ఎక్కడ మాయమయిందీ చెప్పనేలేదు" ఇవాళ ఇదేదో కొత్త అయినట్లు అడుగుతున్నావే. చెప్పకుండా చెయ్యకుండా ఉన్నట్టుండి మాయమవటం అతడికిదే మొదటిసారి యేం ? బావమరది

ఇంట్లో ఊరికే వచ్చే తిండి వుంది, బావమరది పెళ్ళాం చనువుంది. దిగు లేమిటి ? అవునుగాని గౌరాంగ్ : ఇన్నాళ్ళ తర్వాత ఇలా వేళకాని వేళ ఓ చేపను సంపాదించుకువచ్చి చొరవడటానికి సిగ్గెలా లేకపోయిందీ అంట" అన్నది.

గౌరాంగ్ ఆ చేపను అలాగే తాడు ఊగిస్తూ పుచ్చుకుని ఉన్నాడు. అత గారలా అనగానే ఊహించటంమాని, ఒకసారి చేపకేసి చూసి — "సిగ్గె ? ఏదీ లేందే ?" అన్నాడు.

ఆ సమాధానం విని వాసంతి ఫక్కున నవ్వింది. కాని నిభానని ముఖం మరీ భయంకరంగా మారింది. కోపంతో "ఆఁ. అలా ఎందు కనవ్ ? నీ గుణానికి తగిన మాటే అన్నావ్. కాని ఇంటి యజమానురాలి కోపం చేపని చూడగానే ఎగిరిపోయేటంత విలువలేనిదికాదు. ఆ చేపను తీసుకెళ్ళు. చేపంటే జిహ్వా ఊడిపడేవారి కెవరికైనా ఇయ్యి" అన్నది నిభానని.

ఈ మాటకి సమాధానంగా గౌరాంగ్ చేపని పెక్కియెత్తి దగ్గిరగా అత్తగారి ముక్కుగోళ్ళు ఉబికిట్లుగా పట్టుకుని "ఏమన్నారు ? ఇంత ఫస్టు క్లాసు చేపని ఎవరికయినా ఇవ్వనా ? తీసుకురా చెల్లాయ్ ! చేపని తరిగే కత్తి పీట తీసుకురా !" అన్నాడు.

వాసంతి పరిహాసంగా కనుబొమలు తిరిప్పి, గొంతు తగ్గించి "ఆ కత్తి పీటతో చివరికి మీ ముక్కు కోసుకోవాల్సి వస్తుంది" అంటూనే కత్తిపీట తీసుకురావటానికేనేమో మెల్లలోంచి అటువైపుకి వెళ్ళింది.

గొంతు తగ్గించుకుని అన్న మాటలు నిభానని చెవినయితే పడ లేదు. కాని ఆ పరిహాసభంగిమ మాత్రం ఆమెకంట పడకపోలేదు. కోడల్ని నిలువెల్లా ఒక్కసారి కోరచూపుతో చూసి, వీరపౌరుషంతో నాలుగడుగులు ముందుకువచ్చి చూపుడువ్రేలితో బెదరిస్తూ - "జాగ్రత్త. అమ్మాయి ! ముందుగానే చెపుతున్నా నీకు. ఆ చేపను నువ్వు ముట్టుకో టానికి వీలేదు. ఎవరికీ ఇవ్వకపోతే నక్కలూ, కుక్కలూ తిననియ్ ! పదిరోజులు అయిపులేకుండాపోయి "బాబుగారు" చేపని లంచం తీసుకుని

వచ్చాడు మళ్ళీ. నువ్వేమో అతడికి మహా అలుసు ఇస్తున్నావ్ ! నువ్వు కనుక ఆ చేపని ముట్టుకున్నావో ఒట్టే" అన్నది.

వాసంతి వెనక్కి వచ్చి నిరాశా కంఠంతో బుగని వేలేసుకుని —
“ఉన్నట్లుండి ఒట్టు పెట్టుకుని కూర్చున్నా రేమిటి అత్తయ్యా ! కోపంవస్తే ఇంక మీకేమీ తెలియదు. ముత్తయిదువులున్న ఇంట్లో చేపని వద్దని తిరిప్పి పంపించవచ్చా ?” అన్నది.

చివరి ఆయుధాన్ని ప్రయోగించింది వాసంతి.

సుధాముఖి, వాసంతి యిద్దరూ ఈ ఇంట్లో ముత్తయిదువులు. ఎవరికి అశుభాన్ని కలిస్తుంది నిభానని ? అల్లుడిమీద అపేక్ష, అంతఃకరణాలు లేవు నిజమే. కాని కూతురు కట్టుకున్నా, తిన్నా అతడు చల్లగా ఉంటే నేగా ! ఇటు కంటగింపు అయిన కోదలి అతిశయం కాస్త అణగితే కళ్లు చల్లగా ఉంటాయి. కాని ఇక్కడ కొడుకు శశిధర్ సమస్య.

అంచేత గత్యంతరంలేక నిభానని లోపల్లోపల కాస్త నొచ్చుకుంది. కాని దాన్ని పైమాటతో వ్యక్తంచెయ్యటానికి ఇష్టపడలేదు. “తెలుసుగా అమ్మాయ్! కోపంవస్తే నాకు ఒళ్ళూ పై తెలియదని. కాని ఒట్టు అంటూ పెట్టాక సూర్యచంద్రులు దిగివచ్చినా రద్దయిపోదు. అయితే అత్తగార్ని నిర్లక్ష్యంచేసి, ఒట్టుని కనుక ఒప్పుకోనంటావా అది వేరేమాట....తారా ! బ్రహ్మమయీ ! మాతా ! జయచండీ తల్లీ ! ఇంతమందిని నువ్వు నీ దగ్గి రకి తీసుకుంటావ్, నన్నెప్పుడు తీసుకెడతావ్ మాతా !” అన్నది.

వైరాగ్యంలోని “చరమసూక్తి”ని ఉచ్చరిస్తూ నిభానని రంగస్థలం వదిలి వెళ్ళింది.

గౌరాంగ్ ఆ చేపను మెల్లలో వదిలేసి, నిరాశాభంగిమతో చేతులు రెండూ నడుమున పెట్టుకుని లేచి నిలబడి ఉన్నట్లుండి చేరులుతీసేసి, పంచెచెంగు బొడ్డున దోపుకుంటూ — “అత్తగారికి, అమె అత్త నివేదనకి పనికిరాదు కనుక ఈ చేప కి దుర్గతి. ఏం ఫరవాలేదు. నేనే దీనికి పద్ధతి కలిస్తాను. ఒట్టు మిమ్మల్ని ఉద్దేశించికాని, నన్ను ఉద్దేశించికాదుగా ! ఇవ్వండి. ఆయుధాన్నిలా ఇవ్వండి” అన్నాడు.

వాసంతి చెయ్యెత్తి అతణ్ణి ఆపనినుంచి నివృత్తుణ్ణి చేసే భంగి మతో "వద్దులెండి గౌరాంగ్ బాబూ ! ఇంకా లోకులు నవ్వుకునేట్లు చెయ్యక్కర్లేదు. మగవారైవుండి ఇంకా చేపనికూడా తరుగుతారా ?" అంటూ నవ్వింది.

గౌరాంగ్ వీరదర్పంతో - "ఏం ? నావల్ల కాదనేనా యేం ? అయినా మీయింటి పనులు మగవాళ్ళకి చేతకానివంటూ యేమున్నాయి ? నే నడుగుతున్నాను - ఆడవాళ్ళకి తమ వనుల్ని గురించి గొప్పలు చెప్ప కోవటం మహా ఇష్టం. అందుకని మేం ఏమీ చేతకానట్లు నోరెత్తకుండా ఊరుకుంటాం. ఇవ్వండి కత్తి. మీకు ఆశ్చర్యం కలిగేటంత చక్కగా తరుగుతా" అన్నాడు.

"చాలు మహాశయా ! చాలు. మా ఆడబిడ్డ వచ్చాక దానికి సదతి కలిగిస్తుంది లెండి. గొప్పలెవరూ చెప్పకోరు. మీరు ఇప్పటికే రాత్రిం బగళ్ళు కల్గిస్తున్న ఆశ్చర్యానికి అంతులేకుండా వుంది"

గౌరాంగ్ బొడ్డున దోపుకున్న పంచెచెంగు కిందికి వదిలేసి, వసా రాలో ఆసన శుద్ధిగా కూర్చున్నాడు. వాసంతి చేపను తీసుకెళ్ళి వంటింట్లో పెట్టి వచ్చింది.

గౌరాంగ్ హార్మోనియంను పంచె చెంగుతో దులుపుతూ దులు పుతూ, నవ్వుతూ - "పోనీవద్దు. అంతకంటే హాయిగా కూర్చుని కాస్త పాట వినండి" అన్నాడు.

కొంప మునిగింది.

ఈ మిట్ట మధ్యాహ్నంవేళ ఒక్కతే ఇంట్లో గౌరాంగ్ దగ్గర పాట వింటూ కూర్చుంటుందా వాసంతి ? అదీకాక ఇది సరీగ్ శశిధర్ ఇంటికి తిరిగి వచ్చేవేళ ! ఇంచుమించు తనకి తెలియకుండానే భయంతో ఓసార్ దడివైపు చూసి "ఈ దొక్కు హార్మోనియం వాయిస్తూ పాట కూడా పైగా ?" అన్నది.

"దొక్కు అంటే ?" గౌరాంగ్ చకితుడై "ఈ వాయిద్యంకోసమే పదిరోజులుంచి గోవర్ధన్ అధికారి దగ్గర మతంవేసుకు కూర్చున్నాను.

తెలుసా : అతగాడు ఇస్తా ఇస్తా అని ఇవ్వకపోవటం మాట అలావుంచి, ఇన్నాళ్ళు ఎంత వేదించాడని : తేలిగ్గా ఇవ్వటానికి ఒప్పుకున్నాడా : చివరికి అనుకున్నదానికంటే రెండు రూపాయ లెక్కువ యిచ్చి, అప్పుడు తీసుకురాగలిగాను ఒడుపుగా. చూడటానికి దొక్కులా వుంటుంది. కాని వస్తువుమాత్రం ప్రస్తుతం చాలామంచిది. తెలుసా : ఆత్రపడతారుదేనికి? కూర్చోండి సావకాశంగా విందురుగాని" అన్నాడు.

వాసంతి యెందుకు కంగారు వడుతుందో అది గ్రహించే తెలివి గౌరాంగ్ కి ఎక్కడుంది :

అయితే ఈ అమాయక వ్యక్తికి అది అర్థమయేలా చెప్పేటంత నిర్మోహమాటం వహించటం అసాధ్యం వాసంతికి. అతని ఈ చిన్న కోరికని మన్నించటం తనకి యెంత క్లిష్టసమస్యో : ఈ అజ్ఞానుడికి బోధ పడేలా చెప్పటం యెలా : ఆ నిస్సహాయత భావం వాసంతి ముఖంలో, కళ్ళలో, కాళ్ళూచేతుల కదలికల్లోకూడా వ్యక్తంకాసాగింది. అంచేత దడిమీద ఆరేసిన శశిధర్ గావంచాని నిష్కారణంగానే తీసుకొచ్చి దాన్ని చిలక్కాయ్యని పెడుతూ పెడుతూ వాసంతి కొంచెం గొంతు పెద్దది చేసుకునే "చూడండి. పిచ్చిఅనుకోనా ? వెర్రి అనుకోనా? బోలెడు పను లెక్కడి వక్కడ అలాగే వున్నాయి. ఇప్పుడు పాటవింటూ కూర్చోనా?" అన్నది.

బోలెడుపనులు.

గౌరాంగ్ అమాన ముఖంతో "బోలెడుపనులు అంటే : ఇంటిల్ల పాదికి వంటా అదీ చెయ్యటమేగా : హూఁ" అన్నాడు.

వాసంతి ఓసారి ముఖం అటు త్రిప్పుకుని, నవ్వు నాపుకుని, కోపం వచ్చినట్లు ముఖభంగిమ పెట్టి "ఆఁ. అదయితేమాత్రం వదిలెయ్యమంటారా యేం : ఆడవాళ్ళ పనులు ఆడవాళ్ళు చేసుకుంటారు. అందులో సిగుపడవలసిందేమి వుంది : ఇంకా అసలు మీరే సిగుపడాలి. పనిలేదు? పాటలేదు" అన్నది.

గౌరాంగ్ దొక్కు హాస్యోనియంమీద నిర్లక్ష్యంగా ఓ చరపు

చరచి “అయింది. అత్తగారితో, అడవిద్దానో కలిసి ఏకమవటంతో వాళ్ళ గుణం మీకూ అబ్బింది. పనిలేదు, పాటించు. మీ ఆయనలాగా కచేరీ కాయితాలమీద కలం ఆడించకపోయినట్లయితే పనేమీ లేనట్లు లెక్కనా యేం? జగత్తులో పాటలున్నాయి, జంత్రివాద్యాలున్నాయి, రాగాలున్నాయి, సంగీతం వుంది. కనుకనే ప్రపంచం ఇంకా ఇలా నిలిచివుంది. తెలుసా? అవేలేక కేవలం మీరు వంటచేసే పాత్రలుమాత్రమే వున్నా, మీ ఆయన కచేరీ కాయితాలు మాత్రమే వున్నా పాపం ఈ పృథివి పుట్టెడు దిగులు పెట్టుకుని దభీమనిపోయి గంగలో దూకి మరణించాల్సి వచ్చేది. గానం ముందు తక్కినవాటి కన్నీటికీ విలువేమిటి?” అన్నాడు.

మాట్లాడుతూనే హార్మోనియం రీడ్స్ అలా పైపై నొక్కుతూనే వున్నాడు గౌరాంగ్, మాట పూర్తి కాగానే ఇంక పాట అందుకున్నాడు.

వాసంతి ఈసారి ‘ప్రమాదం వచ్చి పడేట్లుంది’ అనుకుంది.

శశిధర్ ఇంటికి వచ్చే ‘ఔం’ దగ్గరకావస్తోంది. సుధకూడా తిరిగి రాలేదెంతా. ఉజ్జాజ్ఞానికి, ఇంట్లోకివచ్చే దారివైపుకి చూస్తూ, ఏదో హఠా తుగా జ్ఞాపకంవచ్చిన ఫక్కీలో “కాంప తీశారు. వంటింటి తలుపు గొళ్ళేం వేసినట్లులేదు. ఇప్పుడే పిల్లివచ్చి పడి చేపనికాస్తా....”

“అరేరే : చాలు. ఇంకానయం ఇప్పుడైనా జ్ఞాపకం వచ్చింది” అన్నది.

గౌరాంగ్ హార్మోని ఇంకా వాయింపటం ఆపి, దాన్ని ప్రక్కకి తోసేసి — “ఇదుగో, ఇందుకే నాకు వచ్చేది కోపం. ఒక్కసారి రెండు నిమిషాలయినా సావకాశంగా కూచుంటేనా : సరేకాని, ఇంత పెద్దవాళ్లు మీరింత కంగారుపడటం దేనికి చెప్పండి. ఎప్పుడు కాస్త మంచి విషయం వచ్చినా అప్పుడల్లా మీకు పప్పు అడుగంటడమో, కూర మాడిపోవటమో, చేపని పిల్లి యెత్తుకుపోవటమో ఏదో వస్తూ వుంటుంది. ఉన్ !” అన్నాడు.

వాసంతి వెళ్ళిపోవటానికి వెనక్కి తిరిగింది. గౌరాంగ్ మాటలకి దరహాసోజ్వలమైన ముఖాన్ని మళ్ళీ యిటు తిరిప్పి, కనుబొమలు కుం

చించి - “మంచి మంచి విషయాలు పరాయివాళ్ళకి వినిపించవలసిన అవసరమేముంది బాబూ? మీ ఆవిడనే రెండు నిమిషాలు తీరికగా కూచో పెట్టుకోకూడదూ ?” అన్నది.

గౌరాంగ్ నిరాశోపహతునిలా చేతులు రెండూ నెత్తినిపెట్టుకుని - “మా ఆవిడా ? సుధాముఖ ? అయ్యోరామ ! పాట వినటం మొదలెట్ట గానే ఆవలింతలోచ్చి వడతాయి” అన్నాడు.

వాసంతి అతడి భావభంగిమ చూసి కిలకిల నవ్వకుండా ఉండలేక పోయింది. గౌరాంగ్ తో ఎక్కువగా మాట్లాడకూడదు అని మనస్సులో ఎంత గట్టి ప్రతిజ్ఞ చేసుకున్నా శశిధర్ కి ఇష్టంకాదుగా, ఆ ప్రతిజ్ఞ అమాయకుడు, సదా హాస్యప్రియుడు అయిన ఇతడి ముందు ఎగిరి చక్కా పోతుంది. అంచేత నవ్వటమవగానే శశిధర్ వచ్చాడో లేదో అని భయ భయంగా చూసింది ఇంకోసారి.

* * *

గౌరాంగ్ ఇంత సేపటివరకు సుధప్రసక్తి తీసుకువచ్చే అవకాశం రాకపోవటం వల్లనేనేమో ప్రశ్నించలేదు. ఈసారి అటూ ఇటూ చూసి - “మంచిమాటేకాని, సుధాముఖి ఎక్కడికి వెళ్ళిందింతకీ ? ఈ మిట్ట మధ్యాహ్నం ఎండలో వీధి పెత్తనాలకెక్కడికైనా వెళ్ళిందా యేం ?” అని అడిగాడు.

కుతూహలప్రియ అయిన వాసంతి కొతుక ప్రబోధాన్ని అణచుకో లేకపోయింది. చేతులుగిస్తూ - “ఎక్కడికి వెళ్ళిందో తెలుసుకునే అవ సరమేముంది మీకు? సుధ అన్నగారు చెప్పనే చెప్పారు సుధకీ, మీకూ పాముకీ, ముంగిసకీ ఉన్నంత పొత్తు” అని....

ఈసారి నవ్వటం గౌరాంగ్ వంతు అయింది. అతడు ఫక్కున నవ్వి - “భలేమాట అన్నాడు శశిధర్ ! అన్నాచెల్లెళ్ళ నిద్దర్నీ కాస్త రెచ్చకొట్ట గలిగామంటే చాలు భలే తమాషాగా ఉంటుంది - తెలుసా మీకు ?”

“మీకు తమాషాగా ఉండేది నేచేస్తే బావుంటుందా మహాశయా :

చూడండి. ఈ పొయిమీదిది మాదిపోవటం కనుక వచ్చి చూశారంటే—
“ఇంటికోడలు ఇంట్లో పనులన్నీ వదిలేసి, హాయిగా కబుర్లు చెప్పతూ కూర్చుండి” అంటారు. అప్పుడిహ కోవంతో ఆ మొహం ఇంతవుతుంది మంగలంలాగా” అంటూ, ఆ మంగలం పరిమాణాన్ని చేతులతో చూపించ సాగింది.

గౌరాంగ్ కూడా నవ్వుతూ తన చేతులతో ఆ పరిమాణాన్ని మరింత పెద్దదిగా చూపుతూ — “మీరూ ఇంత పెద్ద బానతో అన్నంవండి పడేద్దురు గాని. భోజనమే కోపానికి మహా శుభం. తెలుసా ?” అన్నాడు.

“చాలెండి, ఆగండి మీరు. మీతో మాట్లాడుతూ కూర్చుంటే మీ మాటలతో పొట్ట చక్కలయి చావాలిందే !”

అని నవ్వుతూ నవ్వుతూ, మళ్ళిపోయి బల్లమీద చతికిలపడింది వాసంతి.

“అందుకనే అంటున్నా హాయిగా కూర్చుని పాట వినండి అని... ఏంచెయ్యను ? మీకు ఇరవైనాలుగుగంటలూ పనులు. లేకపోతే మీకు పాటలు నేర్పికాని విడిచిపెట్టేవాణ్ణి కాను” అన్నాడు గౌరాంగ్.

“పాటలా ? నాకా ? చీ చీ !”

“భలే, నవ్వులాటగా ఉందా ? ఆడవాళ్ళు పాటలు పాడరూ ? కావాలిస్తే వెళ్ళిచూడిండి కలకత్తా ఇంక. నిజం, మీరు మాట్లాడుతూంటేనే కంఠస్వరం ఇంత బావుంటుంది. ఇహ పాటలు కనుక నేర్చుకున్నారంటే—”

గౌరాంగ్ నోట్లోమాట నోట్లోనేవుంది ఇంకా. హఠాతుగా గొడుగు చంకని పెట్టుకుని, తీవిగా వచ్చి ప్రత్యక్షమయ్యాడు శశిధర్. వాసంతి ఇంతసేపూ పడిన జాగ్రత్తంతా వ్యర్థమయింది. ఎప్పుడు కాస్త పరధ్యానంలో పడిందో, ఎప్పుడు ఎంతసేపటికీతం శశిధర్ గుమ్మంలోకి వచ్చి నిలబడ్డాడో యెవరికి తెలుసు ? తీవిగా ముందుకి రావటమే కంటపడింది.

వాసంతి భయంతో కొయ్యబారిపోయింది.

చూపుల్లో నిప్పులు కురిపిస్తూ ఓసారి భార్య ముఖంకేసి, ఓసారి గౌరాంగ్ ముఖంకేసి చూసి శశిధర్ గొడుగుని యధాస్థానంలో పెట్టాడు. వాసంతి లేచివచ్చి ఆత్రంగా చెయ్యి చాచినా, బుజంమీది ఉత్తరీయం మడతని తానే తీసి చిలకకొయ్యని పెట్టాడు. తర్వాత గౌరాంగ్ వెపుకి గిరుగిన తిరిగి కోపం, వ్యంగ్యం నిర్లక్ష్యతలతో కూడిన ఓ అపూర్వమైన దృష్టి పరపి, తిక కంఠంతో - "ఏం ? ఇహ ఎక్కువ రోజులెక్కడా తేరతిండి దొరకలేదా యేం ?" అన్నాడు.

గౌరాంగ్ దోవతి చెంగుతో ఎంతో శ్రద్ధగా హర్మోనియం ఊపుతూ, సహజమైన ఉపేక్షభావంతో "తిండా ? తిండికి కరువా ? కాని భగవంతుడు ఏరోజుకి ఎక్కడ సిద్ధంచేసి ఉంచితే అక్కడే" అన్నాడు.

"ఓం, మిట్టవేదాంతం నేర్చుకున్నావల్లే ఉండే చూస్తే, కాని నీకిదే చెపుతున్నాను గౌరాంగ్, ఈ ఇంట్లో ఇవన్నీ సాగవు" అన్నాడు శశిధర్.

గౌరాంగ్ అమాయక దృష్టితో ఓసారి అటూ ఇటూ చూస్తూ— "ఏవన్నీ ?" అని ప్రశ్నించాడు.

"ఇవే, ఈ పాటలూ, సంగీతాలూ, వేళాకోళాలూ, మర్యాదస్తుల లోగిళ్ళూ, గనాబజానాలకి ముంగిళ్ళుకావు. తెలిసిందా ? నీ సంగీత సంతోషచర్చలు ఎక్కడైనా నాటకాల కొంపల్లో సాగించుకో. దరిద్రపు వేషాలెక్కడో అన్నీ"

'జడ్డిమెంట్' చెప్పేసి, ఒంటిని చెమటతో తడిసిన చొక్కాను విప్పి మెల్లాలోని దడిమీద ఆరెయ్యటానికి వసారాలోంచి మెల్లాలోకి వస్తూ, శశిధర్ బహుశా బుద్ధిపూర్వకమైన నిర్లక్ష్యతలోనే అయి ఉంటుంది అక్కడవున్న హర్మోనియంను కాలితో ఓత్రోపు త్రోసేసి వెళ్ళాడు.

వాసంతి కరుణ దృష్టితో మెల్లిమెల్లిగా అక్కడినుంచి తప్పుకుంది.

గౌరాంగ్ కంగారుగా దాన్ని పడకుండా పట్టుకుని "ఇస్. కాస్త కిందచూసుకుని నడుస్తూ ఉండాలి బావా ! దీని విలువ, ఘనత తెలుసుకుంటేగా అసలు యెప్పుడైనా 'రసమెరుగని రాచిప్పా' అని ఊరికే అంటారా ?" అన్నాడు.

శశిధర్ నూతివైపుకి వెడుతున్నాడు. వెడుతున్నవాడల్లా ఆగి వెనక్కి తిరిగి “ఏమిటి ? మళ్ళీ పరాచకాలు మొదలెడుతున్నావా? ఇంకా దాని అదృష్టం దావుంది. విసిరిపుచ్చుకుని గోడవతల పారెయ్యలేదు. కాని నేనిదే స్పష్టంగా చెపుతున్నా గౌరాంగ్ ! నీకు యెంతమోజయినా హార్మోనియంని నా యింట్లో అట్టిపెట్టటానికి వీలేదు. దాన్ని మీ నాటకం కంపెనీ కొంపలోకి తీసుకెళ్ళి పారేయ్” అన్నాడు.

శశిధర్ నూతిదగ్గిరకి వెళ్ళగానే గౌరాంగ్ ఆ హార్మోనియంని పదిలంగా తీసి, సావిత్రి గడమంచెమీద పెట్టివున్న ట్రంకుపెట్టెలో ఓ పెట్టిమీద పెడుతూ పెడుతూ అస్ఫుట కంఠంతో - “పో దావా ! కంపెనీలో తీసుకెళ్ళి పడేస్తే వస్తువు దక్కతుందా? పదిభూతాలు చేరే ప్రదేశ మాయె అది. నీకు తెలియదు. ఏదో తెలిసినట్లు మాట్లాడేస్తావ్ మళ్ళీ !” అన్నాడు.

• • • • •

గౌరాంగ్ అమాయకుడైనా ఒక్కొక్కప్పుడు అతడు మాట్లాడే దాంట్లో పొరబాటు యేమీ వుండదు. భోజనమే కోపానికి పరమాషధం అనటంలో సందేహం ఏముంది !

భోజనం చెయ్యనుకూడా లేదు. నిండుగా వడ్డించిన విస్తరిముందు కూర్చునేసరికే శశిధర్ మనస్సు కొంచెం మెతబడింది. కాసిని చేత్తో నీళ్ళు తీసుకుని నోట్లో పోసుకుంటూనే “ఆ దౌర్భాగ్యుడు తిన్నాడా ?” అడిగాడు.

వాసంతి తల త్రిప్పింది.

వేపపొడితో మొదటిముద్ద కలుపుకుంటూ కలుపుకుంటూ, శశిధర్ కొంచెం ఉదాగతగా “అతడికి కొస్త పెందరాళే పెట్టకూడదూ ? టైమేం తక్కువయిందా ఇప్పుడు ?” అన్నాడు.

వాసంతి విసనకర్రతో విసురుతూ విసురుతూ - “ముందు తెలియ లేదు. మళ్ళీ బియ్యం పెట్టాను” అన్నది.

“ఇదిగో చూడు, ‘ఆడవాళ్ళ తెలివి అధ్వాన్నపు తెలివి’ అని ఊరికే అంటారా ? గృహస్థుల ఇళ్ళలో మిట్టమధ్యాహ్నమప్పుడు ఎప్పుడైనా పొట్టలు లెక్కపెట్టుకుని పోయిమీదికి గిన్నె ఎక్కిస్తారా ? చారెడు ఎక్కువ పోసే వండుతూ వుండాలికాని” అన్నాడు శశిధర్.

“వండి పారేస్తే మళ్ళీ మీ అమ్మ ఊరుకుంటారా ? తిట్లతో ఇల్లెగర కొట్టేస్తారాయె ?”

విసనకర్ర కిందపెట్టి పాలగ్లాసు ముందుకి జరుపుతూ జరుపుతూ అన్నది వాసంతి.

శశిధర్ విస్తబ్దాని చేపతల భాగాన్ని తీసి దానిపని పట్టినూ పట్టినూ “పారెయ్యటమా ? వండిన అన్నం పారేస్తారాయేమి పెక్కడయినా ? ఈ బాసుల్ పూర్లో బిచ్చగాళ్ళు లేరా ? వీధి కుక్కలులేవా ? ఇంట్లో పిల్లలులేరా ? అన్నట్లు నీ భోజనంకూడా కాలేదుగా ?” అన్నాడు.

వాసంతి అపురూపంగా కనుబొమలు విరిచి “అఁ. వండినదాంట్లో కొంత ముందుగానే దేవుకుని తిని కూర్చున్నాగా !” అన్నది.

ఆ కనుబొమ ఎరుపుతో జేవురించిన ముఖాన్ని ఒక్కసారి ముగ్ధ దృష్టితో చూశాడు శశిధర్. భార్యంటే శశిధర్ కి ఏం తక్కువ ప్రేమనా ? అదేంకాదు. ఏకాంతంగా ఉన్నప్పుడు భార్య చిరునవ్వుకి, మాటలకి, ఓరచూపులకి అన్నిటికీ ముగ్ధుడవుతూంటాడు. కాని నలుగురుండగా మాత్రం చూడడు. అలాంటప్పుడు ఈ నవ్వు, సమాధానాలే అతడి మనస్సులో మంటల్ని రేగిస్తాయి.

ఇప్పుడిది ఒంటరిపాటు. అంచేత ఆ కనుబొమ విరుపుకు వ్రతిగా కొంచెం ముసిముసి వవ్వు నవ్వి “అందులో తప్పేముంది ? అబ్బో ! ఎంత పతిభక్తి” అన్నాడు.

వాసంతి తన చారిడేసి కళ్ళని సూటిగా భర్తవైపుకి త్రిప్పి అతడి ముఖంకేసి లోతుగా చూసి, తర్వాత అభిమానం తొణికిసలాడుతున్న కంఠంతో “ఏం ? దానికి విరుద్ధం ఏమైనా కన్పించిందా మీకు ?” అని అడిగింది.

మనస్సులోని అనుమానాన్ని పైకి కక్కటానికి మంచి అవకాశం చిక్కింది శశిధర్ కి. అంచేత విస్తదో అన్నమంతా కలుపుతూ కలుపుతూ “ఎందుకు కన్పించలా ? నాకేదయితే అయిష్టమో, నాకేది కంటగింపుగా వుంటుందో అదే నీకు ఆనందోత్సాహాల్ని కల్గిస్తున్నట్లు కన్పిస్తుంది. ఇదేనా యేం పతిభక్తికి పరాకాష్ఠ ?” అని అడిగాడు.

ఇది కచ్చితంగా దేనికి ఉపోద్ఘాతమో గ్రహించటానికి వాసంతి మనస్సేమీ వెనుతీయలేదు. అయినా అమాయకురాలిలాగా “మీకు ఏది కంటగింపో అదే చేస్తూ తిరుగుతున్నానా యేం నేను ? బావుంది, బావుంది. ఎంతదాకానో ఎందుకు దేశంలోవున్న ఆడవాళ్ళందరూ “చండీ తలా”కి వెళుతున్నారు, చతుర్భుజ నారాయణ సందర్శనం చేసుకుంటున్నారు, నేనలా చూశానా? చండీమాత నొక్కసారి దర్శించుకోటానికై నా వెళ్ళలేనంత పాపిష్టురాలిని నేను” అన్నది.

శశిధర్ ఏమయినా ఈ ఆరోపణకి విచలితుడై పోయేటంత చిన్న కుర్రడుకాదు. అంచేత ఏకంగా తుండూ తుపాకిని ఎగరకొట్టేస్తూ — “చండీమాత ఒక్క ఆగుళ్ళోనా ఉందాయేం ? నీ పూజాగృహంలో లేదూ ? జయచండీ పటంలేదు నీ పూజగదిలో. పటమూ, పటమూ ఈ రెండేకదా అసలు మూలం” అన్నాడు.

వాసంతి బహుశా ఆ పటాన్ని ఉద్దేశించేయేమో ఒక్కసారికై వోడ్చుచేసుకుని “అహః. అది ఉండే అనుకోండి పోనీ, కాని నరనారాయణులది ? దానికింక మన పూజామందిరంలో ‘ప్రతిష్ఠ’ లేనట్లేనా ?” అని అడిగింది.

నారాయణుడు చతుర్భుజుడు.

హహహ అంటూ నవ్వాడు శశిధరుడు. నవ్వి “అంతా ఒట్టిది. ఒట్టిమోసం అంతా. చండీ తిరునాళ్ళప్పుడు నాలుగుకాళ్ళ మనిషి ఎవడో వచ్చాడని వినలా ? ఇదీ అలాంటిదే. ఈసారి నాలుగు చేతులు. అమాయకుల్ని మాయపుచ్చి, డబ్బు సంపాదించటానికి యెత్తు” అన్నాడు.

భర్త నాస్తికత వాసంతికి పరిచితమే అయినా, ఇంతటి నాస్తికతకి

అమె కంపించిపోయింది. భర్త అపచారానికి మనస్సులో దేవునికి క్షమా పణలు తెల్పుకొని కోపంతో "చుట్టుప్రక్కల పది ఊళ్ళనుంచి వస్తున్న ఆడవాళ్ళు, మగవాళ్ళు అందరూ అమాయకులు. మీరొక్కరే తెలివిగల వాళ్ళు. అంతేనా ?" అంది.

"ఓ ! కచ్చితంగా"

కుడి చెయ్యి అంటది అవటంవల్ల శశిధర్ ఎడంచేత్తో రొమ్ము చరచుకుని "ఆ ఆడవాళ్ళు, మగవాళ్ళు అందరూ ఒకటోరకం మూర్ఖులు. స్వర్గంలోంచి భగవంతుడు దిగిరావటం, భూతభవిష్యత్తులు చెప్పటం ఇదంతా ఉత్త 'రబ్బిష్' అన్నాడు"

వాసంతికూడా రేగిపోయింది. అమె అతి వ్యంగ్యంగా "ఎందుకు చెప్పరూ ? జగత్తులో లేనివా అవి ! గతాలు గతాలుగా ఉన్నాయి. గదా ధరుడైన భగవంతుడూ ఉన్నాడు. అసలు సంగతి అదీకాదు. లోకంలో ఉన్న వాళ్ళందరి పెళ్ళాలూ, శాఖోటక వృజ్జెల పెళ్ళాలు ఎవ్వరూ వాళ్ళ తేసి కన్నెత్తి చూడరు. పోతే మీ భార్య మాత్రం దివిజలోకంలోని దివ్యాంగన. పీఠిలో అడుగుపెట్టగానే ప్రపంచంలోని జనాభా యావత్తూ అమె తేసి గ్రుడ్లప్పగించి చూస్తారు. అందుకే మీకింత ఆందోళన" అన్నది.

'శశిధర్ ఒట్టి కొయ్యమనిషి. అతడి హృదయంలో కోమలత్వం అనేదేమీలేదు' అని ఎవరైనా కనుక అనేట్లయితే అది కేవలం పొర బాటే అవుతుంది. అందకతై అయిన భార్య ముఖంలోనేకాదు, అసమాన పూరితమైన ఆవేదన అతడిలోనూ ఉంది నిజానికి. అత దీటూ అటూ చూసి నవ్వితే సొట్టలుపడే వాసంతి బుగ్గమీద ఓచిన్న చీటికెవేసి, గొంతు తగ్గించి - ఊఁ. ఇదీ, ఇదీ నిగయినమాట. అందకతై అయిన భార్య ఉండటం అపరిమితమైన జోభ అనుకో మనస్సుకి ?" అన్నాడు.

వాసంతి ముఖాన్ని కొంచెం వెనక్కి తీసుకుని "అలా అయితే మంగలిరామి మనుమరాలినే పెళ్ళాడినట్లయితే బెడదలేకుండా పోయేదిగా? అప్పుడిహ పెళ్ళాం చాంద్రాయణం తిరిగినా, సంతకేపోయినా చీకూ, చింత వుండేదికాదు కదా !" అన్నది.

మంగలి రామి మనుమరాలు ఊళ్ళో కల్లా అనాకారి అని పేరు పడినదని చెప్పడం అనవసరం.

శశిధర్ పీట మీదినుంచి లేచి నిలబడుతూ 'భార్య'ని బజార్ వదిలేసుకోకూడదు. బందినిగా ఉంచవలసిందే కాని పడక గదిలో" అన్నాడు.

పడక గదిలో ఎందుకయింది. పంజరంలో అయ్యో అన్నం అడుగుంటు తున్నట్లుందీ" అంటూ గబగబా వెళ్ళిపోయింది వాసంతి.

వచ్చి చూసేసరికి వంట యింటి కెదురుగా గౌరాంగ్ నిలబడి ఉన్నాడు. అప్పుడే స్నానం చేసి ఒంటిని చొక్కా యేమీలేకుండా నుంచు న్నాడు. ఎండలో నిలబడి, తడిసిపోయిన యజ్ఞోప వీతాన్ని ప్రేళ్ళతో పోగుల్ని విడతీస్తూ ఆరపెట్టుకుంటున్నాడు.

చొక్కా లేకుండా ఉన్న పచ్చని శరీరం మీద ఎండ పడి, నిగ నిగ లాడుతోంది శరీరం....

వాసంతి ఆగిపోయి, ముఖం ప్రక్కకి త్రిప్పుకొని నవ్వి— "ఓ ! మేనికాంతి మేలిమి బంగారంలా మెరిసిపోతోంది. సబ్బు రుద్దుకున్నారను కుంటా. ఆహా ! ఈ రూపాన్ని ఆడబిడ్డ చూడలేదటండీ ? అన్నది."

చివరి మాట కొంచెం గొంతు తగ్గించి అన్నది. అన్నమాట వేరే చెప్పనక్కర్లేదు. ముందు మాటలు రెండూ వాడి అయిన బాణాలాగా వెళ్ళి గుచ్చుకున్నాయి. హాయిగా నిద్రపోదామని పడుకుని ఉన్న శశిధర్ శరీరానికి.

పడుకుని ఉన్నవాడల్లా ఉలిక్కిపడి లేచి కూచున్నాడు. ముఖం లోని నరాలన్నీ ఉబికాయి అతడికి. కళ్ళు కణ కణలాడి పోతున్నాయి.

గౌరాంగ్ నవ్వుతూ— "ఆహా ! మీ ఆడబిడ్డ నన్నెప్పుడూ సబ్బు రుద్దుకోగా చూడలేదంటారా ?కానీండి. బ్రాహ్మడికి భోజనం వడ్డిం చెయ్యండి. భోంచేసి ఒక్కసారి చండి తలాకేసి వెడతాను" అన్నాడు.

"అదేమిటి ? భోంచేసి లేచి యిప్పుడే ?"

“ఆ వెడతాను.” గోడకి ఎత్తి ఉన్న పీట వేసుకుని కూర్చుంటూ మీ ఆడబిడ్డ ఆ గుంపు త్రోపుడికి గువ్వలా కుంచుకుపోయి, క్రొత్తగా వెలసిన నారాయణుని దగ్గరికి చేరుకో గలిగిందో లేదో అసలు ?.... ఓ సారి వెళ్ళి చూసి వస్తాను” అన్నాడు.

వడ్డించిన విస్తరికెదురుగా కూర్చుని, వాసంతి రహస్యం చెప్పు తున్నట్లుగా” హూఁ ఆశ్చర్యంగా ఉందే ఆ పేక్ష !.... ఆమె అన్నగారు పైగా పాము-ముంగిస లంటారేం మిమ్మల్ని ? అన్నది.

“ఒకరి కొకరం ఎదురవగానే అంతే. చూడండి కాలు గుమ్మంలో పెట్టగానే కయ్యానికి దిగుతుంది. ఒట్టి మొద్దు బుర్ర అన్నమాట కాని, లేకపోతే సుదాముఖి వస్తుతః మంచిదే.” అని నవ్వి. మళ్ళీ - “బాదల్ ఇంకా బళ్ళోంచి తిరిగి రాలేదా యేం ?” అని అడిగాడు.

“బడా ?”

వాసంతి నవ్వుతూ అంది— “బళ్ళోకనే వెళ్ళాడు. కాని ఈ మధ్య పిల్ల లసలు ఎవరైనా బళ్ళోకి వెడుతున్నారా యేమన్నానా ?” అందరూ చండితలా దగ్గరే పడి ఉంటున్నారు.

“ఏమిటి ? ఎప్పుడు వెళ్ళాడు ?”

“ఎప్పుడనగానో వెళ్ళాడు....”

శశిధర్ ఒక్కడూ గదిలో గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూర్చోటం, వాసంతి గంటసేపు ఆడబిడ్డ మొగుడికి పోడళ్ళోపచారాలతో భోజనం పెట్టటం. ఇది శశిధర్ కి కనుక బుర్ర వేడెక్కించకపోతే, అతణ్ణి సిద్ధ పురుషుడనే చెప్పవచ్చు.

కాసేపు అతడు బలవంతంగా పడుకున్నాడు. కాని అటువైపు నుంచి కిల కిలమని నవ్వులు. పక పకమని నవ్వులు శబ్దవేధి బాణాలు వచ్చి తగిలి, అతణ్ణి మంచం మీద ఉండనివ్వలేదు. ఆ నవ్వుల ధ్వని ఆగిపోయాక కొంచెంసేపు నిస్తబ్ధత యేర్పడింది. అయినా వాసంతి మాత్రం ఆ చాయల ఎక్కడా లేదు. గదిలోంచి బయటికి వచ్చి, కేక లెడదామన్న పట్ట శక్యం కాని వాంఛని. అతి ప్రయత్నం మీద అణచు కుని, బోనులో పెద్దపులిలా అటూ యిటూ ఊరికే తిరగడం మొదలె

టాడు శశిధర్. గోడనున్న పాత గడియారం గంటలు తప్ప చూపించ
వచ్చు. అయినా నిమిషాలు మాత్రం సరిగా చూపిస్తోంది. ఉండి, ఉండి.
ఈ గడియారంకేసి చూస్తున్నకొద్ది కోపం మితిమీరసాగిందతడికి.

* * *

చాలా సేపయాక వాసంతి తమలపాకుల దబ్బా తీసుకుని, గదిలోకి
వచ్చింది. ఆమె తెల్లబోతూ - "అయ్యో ! ఇదేమిటి ? అలా తిరుగుతున్నా
రేమిటి ? పడుకో లేదూ ?" అని అడిగింది.

ముఖం ఇటు త్రిప్పి, చింతనిప్పుల్లాంటి కళ్ళతో. ఒక్కసారి
సహధర్మచారిణికేసి చూసి. మళ్ళీ యిటు తిరిగి, పచ్చార్లు చెయ్యటం
మొదలెట్టాడు. తమలపాకుల దబ్బా పక్కమీద పెట్టి, వాసంతి భర్త
దగ్గిరకి వెళ్ళి ఒంటిమీద చెయ్యి వేసి, విస్మిత వ్యాకుల కంఠ స్వరంతో
"ఏం జరిగిందండీ ?" అని అడిగింది.

శశిధర్ ఒక్క విదిలింపుతో ఆమె చేతిని తన ఒంటిమీది నుంచి
తీసేసుకుని, అలాగే పచ్చార్లు చెయ్యటం మొదలెట్టాడు. అయితే అడు
గుల వది మాత్రం హెచ్చింది ఇంకాస్త

వాసంతి ఈసారి గ్రహించింది. ఇది కోపం తప్ప మరేమీ కాదని
కోపానికి కారణం కూడా ఊహించ గలిగింది. తర్వాత యిహా అతడికి
సంతోషం కలిగించాలనే కోరిక కలగలేదామెకి. కాంచెం అవమాన
జ్వాలతో లోపల్లోవల కుమిలి. కాసేపు భర్త ముఖంకేసి చూస్తూ ఊరు
కుని, ఒక్క నిట్టూర్పు విడిచి, మెల్లి మెల్లిగా గదిలో మూల నిలబెట్టి
ఉన్న చాప చుట్టల్ని తీసుకుని, బయటికి వెళ్ళటాని కుద్యక్తురాలయింది.

శశిధర్ పచ్చార్లు చేస్తున్నవాడల్లా తపీమని అగి, వెనుక నుంచి
"ఎక్కడి తెడుతున్నావ్ ?" అని అడిగాడు గంభీర కంఠంతో.

వాసంతికి మాత్రం అభిమానం లేదూ ? ఆమె ఈ ప్రశ్నకి సమా
ధానం చెప్పలేదు. వెనక్కి తిరిగి మాత్రం చూసింది. కోపం, అభిమానం
అవమానం అన్నీ కలసిన భావం వ్యక్తమయింది ఆ ముఖంలో.

శశిధర్ ముందుకు వచ్చి, ఆమె చేతిలోని చాప చుట్టలిని బలవం

తంగా లాక్కుని, ఓ మూలకి విసిరిపారేసి, కోపంతో - “మళ్ళీ ఆ మనసైన అడవిడ మొగుడి దగ్గరకే వెడుతున్నావనుకుంటా ?” అన్నాడు.

“చీ ! చీ !”

నల్లటి కళ్ళలో ఎర్రటి నిప్పులు కురిపిస్తూ వాసంతి గుమ్మం తలుపు పట్టుకుని నుంచుని, “ఇలా మాట్లాడటానికి సిగ్గెయ్యటంలా మీకు ?” అని అడిగింది.

“సిగ్గె ?”

వ్యగ్యంతో కూడిన వికటపు నవ్వు ఒకటి నవ్వి శశిధర్ తీవ్రంగా అయితే అణచుకున్న కంఠంతో - “ఆ నిజమే మరి ! నేనే సిగు పడటం భావ్యం కదూ ! పరపురుషునితో పరాచకా లాడటానికి సిగుపడని వాళ్లు వాళ్ళే అంటా రిలాంటి మాట -” అన్నాడు.

వాసంతి రెండు చేతులతో చెవులు మూసుకుని, అస్ఫుటమైన అర్తనాదం మాత్రం చేసింది. ఏమీ మాట్లాడలేదు.

శశిధర్ హఠాత్తుగా ఏమాలోచించుకున్నాడో తెలియదు. వాసంతిని చెయ్యి పుచ్చుకుని బలవంతంగా లాక్కుని వచ్చి, మంచంమీద కూలేసి, తీవ్ర కంఠంతో - “చాలా నటన కన్పరుస్తున్నావ్లే కాని ఇంతసేపూ జరిగిందేమిటి ?” అని అడిగాడు.

వాసంతి మాట్లాడలేదు. ఆరక్త ముఖంతో భర్త పిడికిలిలోంచి చేతిని వెనక్కి లాక్కోటానికి మాత్రం ప్రయత్నిస్తూ ఊరుకుంది.

కాని పిత డెక్కల్లాంటి అతడి సన్నటి గట్టి వేళ్ళ మధ్యనుంచి చేతిని వెనక్కి లాక్కోవటం ఆమెకి సాధ్యపడలేదు. వ్యర్థ ప్రయత్నపు లజ్జ వల్ల చాలాసేపటినుంచి అణచుకుని ఉన్న అశ్రువులు పెద్ద ఇందుగు గింజలంతేసి బొటుగా టప టప రాల సాగాయి. సుధ చందీతలాకి వెళ్ళి నప్పటినుంచీ ఆమెకి మనస్సంతా ఎంత బరువెక్కిపోయి ఉందో భగవంతుడికే తెలియాలి.

ఈ సారి కొంచెం ఇరకాటంలో పడ్డాడు శశిధర్. వాసంతి కళ్ళలో నీళ్ళు ! శశిధర్ ఈ స్థితిని ఊహించలే దనలు. పరిహాస ప్రయత్నమైన వాసంతి ఈ భర్త అనుమానాన్ని కూడా తరచు పరిహాసంగా భావించే ఎగర గొట్టేది, ఇవాళ స్థితి మాత్రం వ్యతిక్రమం.

చెయ్యి వదిలేసి శశిధర్ మెలిగా ఆమెని భుజం పట్టుకుని కొంచెం కుదుపుతూ, తడబడుతున్న గొంతుతో- “హఠాత్తుగా ఇలా ఏడవటానికి ఏం జరిగింది ?” అని అడిగాడు.

వాసంతి ఇంక ఓర్మి వహించలేకపోయింది. పక్కమీద బోర్లగా పడి, వెక్కి వెక్కి యేడ్వడం మొదలెట్టింది.

అహః చివరికి వాసంతే శశిధర్ ని అణచివేయ గలిగింది. ఒకటి రెండు గద్దింపులు గద్దించే అవకాశ మివ్వకుండా తపీమని ఏడవడం మొదలెట్టింది.

అయితే ఎవరూ కూడా ఏడుస్తున్నవారిని అలా చూస్తు కూచో లేరు అస్తమానమూ. శశిధర్ కొంచెం చెదరిపోయి, ఆమె భుజాలు పట్టుకుని కుదుపుతూ ‘ఏమిటది ? ఏమయినదని ? ఊరుకో ఊరుకో. ఏమున్నది ! ఆడవాళ్ళకి ఈ బ్రహ్మాత్మం ఒకటుంది. ఏడుపు !’ మా యిష్టం వచ్చినట్లైతే కుంచేస్తాం. ఎవరైనా ఆజ్ఞ పెట్టబోతే మాత్రం అమాంతం ఏడ్చేసి జయిస్తాం. అన్న తంతు. అంతే !’ అన్నాడు.

వాసంతి ఇప్పుడింక ఏడుపు మాని, లేచి కూచుంది.

ముఖమీద, చెక్కిళ్ళమీద చెదరి పడిన జుట్టును వెనక్కి తీసుకుని, అభిమానోత్తేజిత కంఠస్వరంతో “జయించిందెవరు ? ఓడిపోయే ఉన్నానుగా ! ఇన్ని ఆంక్షలు పెట్టినా ఇంకా తృప్తిగా లేదా ? మంచిదే, అయితే ఈసారి పట్టుమని నాలుగు బాదనుకూడా బాదండి. అది మాత్రం కొరత ఉంచటం దేనికి ?” అన్నది.

“ఆంక్షలు. హూః. ఆంక్షలు” శశిధర్ పళ్ళు కొరికి, అణచుకున్న కంఠంతో- “ఆంక్షల్ని ఎవరు మన్నించారు ! ఆ దౌర్భాగ్యపు సైతాన్తో అస్తమానమూ. నవ్వులూ. కేరింతాలు కొడుతూ కూచుంటే నాకు బావుండదని ఎన్ని వేలసార్లు చెప్పాను నీకు ! రెండు గంటల నుంచి ఏమిటి అంత మాట్లాడుకుంటున్నది మీరు ?” అని అడిగాడు.

వాసంతి మంచం మీదినుంచి దిగింది. నాలుగు మూలలా పైన గుబ్బలున్న పూర్వకాలపు పెద్ద మంచం అది. వాటిలో ఒక గుబ్బ పట్టుకుని నుంచుని, “ఇంతసేపూ నే నతడితోనే మాట్లాడుతూ కూచున్నానా

యేం ? అతడెప్పుడనగానో వెళ్ళాడు. ఆడబిడ్డని వెతకి తీసుకురావటానికి. ఇప్పటిదాకా మీ అమ్మకి ఏకాదశి ఫలాహారం సంగతి చూస్తూ కూచున్నాను" అన్నది.

ఆమె మాటల చివరివరకు వినే ఓర్పు లేకపోయింది శశిధర్ కి. గతుక్కుమని, మెడ యిటు త్రిప్పి, "ఆడబిడ్డని వెతకటానికి అంటే ? ఎక్కడికి వెళ్ళింది సుధ ?" అని అడిగాడు.

సుధామణి చాటుగా వెళ్ళిన సంగతిని బయట పెడదామన్న ఉద్దేశము లేదు వాసంతికి, కాని ఇప్పుడతడు బాగా రేగిపోయి ఉన్నాడు. ఎవరిమీదా దయా దాక్షిణ్యాలు చూపడు. అంచేత ఏదో యాదాలాపంగా అంటున్న ధోరణిలో. "ఇంకెక్కడికి ? ఊళ్ళోవాళ్ళందరూ ఎక్కడికి వెడుతున్నారు ?" అన్నది.

"చందీతలాకి వెళ్ళిందా సుధ ?" అంటూ మండిపడ్డాడు శశిధర్. వాసంతి ఈసారి తమాషా చూడాలనుకుంది. అంచేత నిర్లిప్తరాలిలా, ఉదాసీన భంగిమతో తల వంకిస్తూ. "వెళ్ళింది. ఎందుకు వెళ్ళాడు ? ఆమె భర్త కఠిన ఆంక్ష యేమీ లేదుగా !" అన్నది.

ఆమె భర్త, శశిధర్ నేలని కాలితో తన్నుతూ "దాని భర్త కూడా ఓ మనిషేనా యేం ? ఎందుకూ కొరగాని ఒట్టి పనికిమాలిన పశువు. అయినా అడుగుతానూ, నా ఆజ్ఞని లెక్కచెయ్యకుండా అది ఎంత సాహసంతో వెళ్ళింది ?" అంటూ హుంకరించాడు.

వాసంతి తల యిటు త్రిప్పి, అలాగే నిర్లిప్త కంఠంతో. "సాహసం ఎవరికి తక్కువుంది ? అందరికీ నాలాంటి అదృష్టమే పడుతుందా? ఇదుగో నే బందినినిగానే ఉన్నాను. అయినా అనుమానం, అపనమ్మకం" అన్నది.

శశిధర్ ఈసారి కొంచెం మెత్తబడి— "అనుమానం, అపనమ్మకాల ప్రసక్తి కాదు. నాకు అయిష్టమయినపుడు అతడికి అంత చనువు యివ్వటమా నువ్వు ?" అని.

వాసంతి క్రమశః మళ్ళీ తన సహజ బలాన్ని పుంజుకుంది. అంచేత కొంచెం తీవ్రంగా. "చనువు ఎక్కడిచ్చాను ? ఏమయినా ఇంటి

అలుడు. ధోజన సమయంలో కాస్త ఆదరణ చూపాలా అబ్బగ్గేదా ? గరిచె త్రిప్పేదాన్ని నేనాయె : అంచేత."

"అలుడు-గిలుడు ఆదంతా నాకు తెలియదు. రేపటినుంచి నువ్వు అతడి ధోజన సమయంలో ఉండొద్దు. ఇది నా ఆజ్ఞ !" వాసంతికి కొంచెం చిరాకేసింది. "ఆజ్ఞ ఒకటి యివ్వగానే అయినచేనా యేం ? ధోజనం సమయంలో ఉండొద్దు అంటే- అల్లుడేం - తానే వడ్డించుకుని తింటాడా యేం ?" అన్నాడు.

శశిధర్ మళ్ళీ మరొకసారి నేల తన్నుతూ- "అన్నీ ఒట్టి పుల్ల విరుపు మాట లెక్కడో : యేం ? ఇరవైనాలు గంటలూ ఏం చేస్తుంటుంది సుధ ? అయినా యంతోటి అల్లుడికి - అది వడ్డించలేదా యేం ?" అన్నాడు.

"సుధా ?"

అవజ్ఞా వ్యంగ్య మిశ్రితమైన ఓ అపురూప భంగిమని పెట్టి, "సుధ లేకపోతే అల్లుడికి వడ్డించటానికి ఎవరు గరిట పట్టుకు కూచుంటారు ? ఆమెకి అంతసేపూ వాడ-పెత్తనాలు తిరిగి రావటమే సరిపోతుందాయె !" అన్నది.

'ఆ పెత్తనాలేమిటో వదిలిస్తాను.' అని సుధ లేకపోవడం వల్ల మంచం గుబ్బి మీదనే ఓ చాపు చరుస్తూ- శశిధర్ ఘోషాల్ సంగతి ఇంకా తెలియదు ఎవరికీ : కోపం వచ్చిందంటే వీడు మనిషి కాడు, తెలుసా ? రేపటి నుంచి కనుక మళ్ళీ సుధ పెత్తనాలకి బయలుదేరినా, నువ్వు అతడికి పీట వేసి వడ్డించడం అదీ చేసినా - చేసినా" అన్నాడు.

వాసంతి వణకిపోతూ- "దుర్గా ! దుర్గా ! కోపమా యిదేమయినా చెప్పరాని వాళ్లు చేసే పనా : చెల్లెలి శుభా శుభాలుకూడా జ్ఞాపకం రావు !" అన్నది.

"శుభం" : పల్లు కొరుకుతూ సమాధానం యిచ్చాడు

"చెల్లె లెప్పుడు అమ్మ వంటింట్లో ప్రవేశిస్తుందో అప్పుడు దేవుడికో కొబ్బరికాయ కొడతాను."

చిన్నప్పట్నుంచి పల్లెటి వాతావరణంలో పెరిగిన శశిధర్ మాటకి

ఈ ఆడంగి తిట్లు యేమీ యెబ్బెట్టుగా లేదు. పల్లెటూళ్ళలో చాలామంది మగవాళ్ళే ఈ ఆడంగి తిట్లను ఉపయోగిస్తూ ఉంటారు.

ఇంక ఆడవాళ్ళు ?

వాడు మరీ అతి స్వల్ప కారణానికే పోనీ ఇతరుల మాట వదిలేద్దాం. తమ సంతానం మీదకూడా తిట్ల వాన కురిపిస్తుంటారు. ఆ తిట్లకి నిజంగా శక్తి అనేదే కనుక ఉంటే ఏం జరిగేదీ భగవంతుడికే తెలియాలి.

బహుశా వారెప్పుడూ ఆ తిట్లలోని అర్థమేమిటో అంత లోతుగా ఆలోచించి చూడరు. కేవలం తమ పెద్దవాళ్ళ దగ్గిర్నొంచి అలవాటు చేసుకొని ఉంటారు.

వాసంతి ఏదో ఆలోచించుకుని, ఒక్కసారి భర్త ముఖంకేసి రెప్ప వాల్చుకుండా చూసింది. అసూయా జడిత అనుమాన కుటిలమైన ఆ ముఖంకేసి చూసేసరికి, అమెకి కొంచెం మమకారమే తలెత్తింది. కాసేపు చూస్తూ ఊరుకుని, భర్త భుజంమీద ఓ చెయ్యి ఆనించి, "నే నడిగే మాట కొక దానికి సమాధానం యిస్తారా ?" అని అడిగింది.

శశిధర్ సమాధానం చెప్పలేదు. కనుబొమలు చిట్లించుకుని ఎదురు ప్రశ్న వేసేటట్లుగా చూశాడొకసారి.

"సరేకాని నాకీ మాటకి సమాధానం చెప్పండి. మీ బావమరిది మీద మీకింత కోప మెందుకో చెప్పండి" అని అడిగింది వాసంతి.

శశిధర్ ఒక్క విదిలింపుతో భార్య చేతిని త్రోసేసి, "అమాయకత్వపు నటన ! ఏమీ అర్థం చేసుకోలేదా నువ్వు ?" అన్నాడు తీవ్ర కంఠంతో.

"చేసుకున్నాను కాస్త కాస్త. కాని విశ్వాసం కలగటం లేదు" అన్నది వాసంతి కొంచెం షాక్ తిన్న దానిలాగా.

శశిధర్ ముఖం వంకరగా పెట్టి, విశ్వాసం కలగక పోవటానికి కారణం ? ఆడబిడ్డ భర్త, బావమరిది భార్య. అతి చనువుగా ఉండటం వల్ల అనర్థా లేర్పడిన కథ లేవీ వినలేదా నువ్వు ? ఇలాంటివి ప్రపంచంలో జరగవా ?" అని అడిగాడు తిక్త కంఠంతో.

వాసంతి హతాశభావంతో - "సరే, కాని సుధ భర్త - అలా ప్రవర్తించేవాడా ? అతడొట్టి పసిబిడ్డ లాంటివాడు" అన్నది.

శశిధర్ నుదురుచిట్టించి - "పసిబిడ్డ ! నిజమే. అతడు పసిబిడ్డ లాంటివాడు కావచ్చు. కాని నువ్వు పసిదానివికాదుగా ! ఏది ఉచితమో - ఏది అనుచితమో - ఆ జ్ఞానం నీ కెందుకు లేకపోవాలి?" అని అడిగాడు.

వాసంతి ఆ సంభాషణని ముగించే ధోరణిలో - చిందరవంద కగా ఉన్న జుట్టు సరిచేసుకుంటూ - విసువుతో - "ఆ జ్ఞానం నాకు పూర్తిగా ఉంది; లేనిదిమీరే. తాడునిచూసి పాము అనుకుని, మూర్ఖ పోతాడు. ఏమనను ? మీ రతణ్ణి అర్థంచేసుకోలేదు. ఈ ప్రపంచంలోని బాలత్వం, కావట్యం - ఇవేవీ అంటుకుండా చాలా పైమెట్టున ఉన్న వాడతడు. మీ యీ అసహ్యకరమైన అనుమానంలో అర్థం ఉన్నట్లే ఉహించడతడనలు." అన్నది. శశిధర్ అలవాటు ప్రకారం చేతులు రెండు వెనక్కి కట్టుకుని - పచార్లు చెయ్యడం మొదలెట్టాడు. వాసంతి మాట అనగానే పచార్లుచేస్తున్న వాడల్లా ఆగి కటువైనకంఠంతో - "ఉహూ, తెలుసుకోలేదు. పసిపిల్లవాడు ! మేమెవరం అర్థం చేసుకోలేకపోయాం అతణ్ణి. అవతారపురుషుణ్ణి గుర్తించావ్ నువ్వు. లేకపోతే వాడ వాడంతకీ తెలిసిపోతుందిగా అందుకని ? అతణ్ణి మెడపట్టుకని గెంటెయ్యా లనలు. అయినా నిన్నిదే హెచ్చరిస్తున్నాను వాసంతి ! ఇప్పటికైనా సరీగ్గా ప్రవర్తించకపోయినావంటే - ఇద్దరి ముఖాల్ని ఏదో చెప్పరాని దుర్గతి రాసివుంటుంది" అన్నాడు.

శశిధర్ ఏ వ్యక్తిని గురించి యింత విషం వెళ్ళకక్కాడో - అతడు తన ఆనందంలో తాను ఉన్నాడు. పెద్ద పెద్ద అంగరేసుకుంటూ అతడు 'చందీతలా'కి చేరుకున్నాడు. జనం గుంపులో భార్యని పిల్లవాణ్ణి వెతుక్కుని వాళ్ళని బయటికికూడా లాక్కువచ్చాడు.

ఇప్పు డిహా ముగ్గురూ కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నడుస్తున్నారు. దారి వెంట ముఠాముఖి పేరు గొప్పలో 'పద్మలోచని'కి సమగోత్రీకురాలే

అయినా - మొత్తానికి ఆమె ముఖంమాత్రం ప్రసన్నంగానే ఉంది చూడటానికి. కంఠస్వరంలో ఆనందం వ్యక్తమవుతోంది. చతుర్భుజ దర్శనం చేసుకోగలిగిన ఆనందంతో మనస్సు వికసించటం ఒకటి; దానికితోడు దీర్ఘ వియోగానంతరం తలవని తలంపుగా భర్తవచ్చి కలుసుకోవటం ఒకటి.

సుధాముఖి రంగునలుపు. అయినా ముఖంమాత్రం కళగా ఉంటుంది. సన్నగా బిక్కపలచగా ఉంటుంది కనుక - సహజంగా ఉన్న వయస్సు కంటే తక్కువ వయసున్న దానిలా కన్పిస్తుంది. సుధ అలంకార తృష్ణమాత్రం విలక్షణం. ఎప్పుడూ దోర్యాలుండే చీరెలు, చుక్కల చుక్కల బ్లోజులూ ఒంటిని అంటుకుని ఉండేట్లు ధరిస్తూంటుంది. శిరోజాలు చెక్కు చెదరకుండా ఉండేట్లు దువ్వుకుని యెప్పుడూ సర్వ సాధారణంగా - సినిమాలోలాగా చుట్టచుట్టుకుంటూ ఉంటుంది.

ప్రతివిషయంలోలాగా ఈ విషయంలోకూడా వాసంతిది విభిన్న దృక్పథం. అలంకరణ విషయంలో వాసంతి యెప్పుడూ నియమని విబంధనలు పెట్టుకునే రకంకాదు. ఆమెజుట్టు యెప్పుడూ విరబోసుకునే ఉంటుంది. ఒకవేళ యెప్పుడైనా ముడివేసుకున్నా, చుట్టచుట్టుకున్నా - ఆ విషయంలో అంతశ్రద్ధ చూపదు. ఏదో మెలిపెట్టేసు కుంటుంది. అసలు ఆమెకి అలంకరణ విషయంలో మోజు ఉన్నా అది తీరుతుందా లేదా అన్ని విషయం సందేహంకూడాకద్దు. ఒట్టి తెల్లటి చీరెలూ అవీ తప్ప తక్కినవి ఏవయినా శశిధర్ దృష్టికి కంటగింపుగా ఉంటాయి. ఇహపోతే నిభానని కూతురి సరదాలు తీర్చటంలో సుముఖురాలే కాని, కోడలి సరదాలని సమర్థించేంత ఉదార హృదయురాలుకాదు. కాస్త వెడల్పంచు చీరెలు కట్టుకోవాలని ఉంటుంది. వాసంతికి. దాన్నికూడా 'పాషన్' అని వెంటనే వ్యాఖ్యానిస్తుందామె....

సుధాముఖి ఎంతో ఉత్సాహంతో చెపుతూ వస్తోంది - "పిల్లవాడు మహారాజు అవుతాడు. భర్త 'మతి-గతి' మారుతుంది, అని చెప్పాడు నారాయణులు.... అందరికీ అన్నీ చెప్పారు"

ఆరేళ్ళ కుర్రాడు బాదల్ మహారాజు అన్నమాటకి అర్థం ఏమిటో తెలుసుకోలేకపోయినా - అది ఏదో మంచిమాటే అయి ఉంటుందని మాత్రం గ్రహించాడు. అంచేత ప్రసన్నవదనంతో తలయెత్తి - తండ్రి ముఖంలోకి చూస్తూ - ఈ మాటని తండ్రి ఎంతవరకు అర్థంచేసుకొన్నాడో తెలుసుకోడానికి ప్రయత్నించాడు.

గౌరాంగ్ బాదల్ తలని అపేక్షగా నిమిరుతూ - "పిల్లవాడు మహారాజు అవుతాడన్నమాట నేనూ చెప్పగలను. హూ.....ఎవరిబిడ్డ వాడు? కాని భర్త మతి - గతి మారటమా? అదేమిటే సుధాముఖీ? ఈ అభాగ్యుడి మతిది సుధాసాగరానుగతి! ఆ 'గతి' మారితే నీగతి ఏమవుతుంది?" అన్నాడు.

నవ్వుతూ, తులుతూ - చేతులు త్రిప్పుతూనే మాట్లాడాడు గౌరా! కాని సుధకి కోపం రేగింది. హాస్యాలు - పరిహాసాలు అనేది అసలు ఆమె అర్థంచేసుకోలేదు. ఈ విషయంలో అన్నా - చెల్లెలూ, ఇద్దరి వైఖరి ఒకటే. పరిహాసంలోని చమత్కారాన్ని గ్రహించగల సంస్కారం లేదు వారికి. దారి యిటువైపు అంతా నిర్జనంగానే ఉంది. కాని జనం - ఓ చిన్నగుంపు అటునుంచి వస్తున్నారు. సుధాముఖి అటువైపుకే దృష్టిని మరలింపచేస్తూ - "నడిదారిలో ఏమిటీ వెర్రివేషాలు? సిగ్గు - శరం కాస్తయినా ఉంచేగా?" అన్నది....

కాని గౌరాంగ్ ఏమాత్రం లజ్జాభీతుడు కావేదు. చటుక్కున గొంతెత్తి పాట లంకించుకున్నాడు.

సిగువడిన చెలుదురాడే - నే
సిగు వీడిన చెలువనై తిని,
సిగు వదలి, గృహము వదలి,
శృంగార రూపుని పొందగిలిగితి"

ఇంతలో ఎదురుగా వస్తున్న గుంపుదగ్గరికి వచ్చేళారు. ఆ పాట విని ఒకళ్ళిద్దరు విస్మితదృష్టితో చూశారు. సుధకంట పడకుండా పోలేదు వారిదృష్టి, భర్తకేసి ఓసారి కోపపీక్షణాన్ని విసరి - ఆమె అడుగులు వడివడిగావేస్తూ - నడవసాగింది.

ఆమె వెనుక తండ్రి - కొడుకు,
బాదల్ పట్టలేనంత ఉత్సాహంతో - "అర్మణి తీసుకొచ్చావా
నాన్నా?" అని అడిగాడు.

గౌరాంగ్ కూడా పరమోత్సాహంతో - "ఆ తీసుకోవ్వారా నాయనా!
తీసుకొచ్చా, పదచూద్దువుగాని - నేర్చుకుంటావా మరి?" అని అడిగాడు.

"ఓ ! బాగానే నేర్చుకుంటా. నేర్చుకుంటే 'పార్ట్' ఇస్తారామరి?"

"ఇవ్వకపోవట మేమిటా : అందుకేగా అసలు నేర్చుకోవటం!
నీకు "నేను వృష కేతు 'పార్ట్' ఇస్తాను"

సంతోషంతో ముఖం అంత అయింది బాదల్ కి - నడుస్తూ నడుస్తూ,
మళ్ళీ - 'నాన్నా పాట నేర్చుకుంటూంటే మామయ్య వచ్చి కేకలేస్తే?
అని అడిగాడు.

గౌరాంగ్ ఆ సందేహాన్ని ఎగరకొట్టేస్తూ - "పో - పాట నేర్చు
కుంటే అసలు ఎవరై నా కేకలేస్తారా యేం ? పాట అనేది స్వర్గీయ
సంపద" అన్నాడు.

ఆతడి ముఖంలో ఒక పవిత్ర సుందరభావం ప్రస్ఫుటమయింది.
బాదల్ కళ్లు విప్పార్చుకుని - "స్వర్గీయ సంపదా ?" అని అడిగాడు.
"అవునా అవును."

బాదల్ ఓ చిన్న పంచెకట్టుకుని, కోటుతోడుక్కుని ఉన్నాడు.
పంచె చెంగు ఊరికే తెగలాక్కుంటూ ఉండటంలో అతడు వినాయకు
డంత లావు అయినట్లు కన్పించసాగాడు.

"ఏమిటా బాదల్ ? నడవలేకపోతున్నావా ?" అని అడిగాడు
గౌరాంగ్.

"ధూప్!" అంటూ బాదల్ గబి గబా నడవసాగాడు.

సుధాముఖికి దగ్గిరలోకి వచ్చారద్దరూ.

"ఓ సుధాముఖీ ! అంత గబిగబా నడుస్తావ్ దేనికి ? 'కంగ
రూ'గా ఉన్నావ్" అని కేకవేశాడు.

సుధాముఖి ఒక్కసారి వెనక్కితిరిగి, నిప్పులుకురిపిస్తూచూసి ఇంకొంచెం గబగబా నడవసాగింది.

“అమ్మ పరుగుచూడు!” అంటూ కిలకిల నవ్వాడు బాదల్.... తర్వాత మళ్ళీ నవ్వుతూనే.. “అమ్మకి నువ్వు ఊరికే కోపం తెప్పిస్తావ్ దేనికి నాన్నా?” అని అడిగాడు.

గౌరాంగ్ “హా హా హా” అంటూ నవ్వి - “అరె నాయనా! నువ్వు అన్నీ కనిపెట్టటం నేర్చుకున్నావే!” కోపిష్టి వాళ్ళకి కోపం తెప్పించటం భలేసరదాగా ఉంటుందిరా! మీ అమ్మ, మీ అమ్మమ్మ, మీ మామ - వీళ్ళ ముగ్గురికీ కోపం రావటంచూస్తే, నాకు పొట్ట చెక్కలయ్యే నవ్వువస్తుంది” అన్నాడు.

తండ్రి - కొడుకుల నవ్వులతో, ఆ పల్లెదారి ప్రతిధ్వనించింది. ఈ నవ్వులూ అవీ తనని ఉద్దేశించే అన్న సంగతి ఊహించుకుని, సుధాముఖి కోపంతో రయ్యేన వెళ్ళిపోయి - దభమని తలుపు త్రోసు కుని, యింట్లోకిపోయిపడింది.

కాని గౌరాంగ్, బాదల్ - ఆ యిల్లు గుమ్మందాటి “యక్షగాన సమాజం” ఇంటివైపుకి నడిచారు.....

మరో రోజునయిడటయితే, వాసంతి - గౌరాంగ్ ప్రసంగంతో సుధాముఖిని వేళాకోళంతో ఉక్కిరిచిక్కిరి చేసేదే, కాని ఇవాళ ఆమె మనస్సు ఏమీ బాగాలేదు. దిగాలుపడ్డ ముఖంతో - రాత్రివంటకి కూర తరుగుతూ కూర్చుంది. సుధ రాగానే ఓసారి తలయెత్తిచూసి, మళ్ళీ తన పని తాను చేసుకోసాగింది.

సుధ మనస్సుకూడా బరువెక్కి ఉంది. మనస్సులోని ఉత్సాహ మంతా ఎందుకీలా ఇగిరిపోవాలి?....ఆ గుంపులో హఠాత్తుగా భర్త ముఖాన్ని మనస్సు ఆనందంతో ఎంత ఉద్వేలితమైపోయింది! ఎంతో ఆనందంతోనే మాట్లాడుతూ వచ్చింది తాను. ఎక్కడో ఏదో రవంత పొరపాటుతో ఇలా అయిపోయింది.

తన తప్పుని గ్రహించలేదు సుధాముఖి. అసలు ఎవరుమాత్రం గ్రహించుకుంటారు ? తప్పంతా భర్తమీదే వేస్తుంది. గౌరాంగ్ తనని అవహేళన చేస్తున్నాడు! కారణం స్పష్టంగా కన్పిస్తూనే ఉంది. గౌరాంగ్ అందగాడు; తాను అనాకారి.

సుధాముఖి చెంపని చెయ్యిపెట్టుకుని, కాళ్ళు చాచుకుని కూర్చుని ఉంది. అలాగే కూర్చుని కూర్చుని, ఆలోచించుకుంటుంది. నారాయణులు భవిష్యత్తు చెప్పారు. భర్త మతిమారుతుందిట ! ఎలా మారుతుంది ?

ఆలోచిస్తూ ఆలోచిస్తూ మధ్య మధ్య వక్రపునృప్తితో ఒకొకసారి వదిన ముఖంకేసి చూస్తూ వచ్చింది. ఆఁ. ఆమె తన అదృష్టం పాలిటి "శని" అయింది. రూపసిఅయిన బావమరది భార్య రూపానికి ముగ్ధుడై పోతున్నాడు భర్త.

అన్నగారిలాగా అనుమానాన్ని స్పష్టంగా బయట పెట్టదు సుధాముఖి. అంత గుడ్డిగా విశ్వసించనూ విశ్వసించదు. ఏమయినా భర్త వాసంతి రూపానికి, గుణానికి ఎక్కువ ప్రాముఖ్య మివ్వటం ఆమె గమనించకపోలేదు. అక్కడే కోపం.

కొంచెంసేవయాక - దడితడిక తలుపు త్రోసుకుని, బాదల్ని వెంటపెట్టుకుని గౌరాంగ్ వచ్చాడు. సుధా అలా చెంపని చెయ్యిపెట్టుకుని కూర్చోటంచూసి, బిగరగానవ్వి - "వాహ్ ! శకుంతలా ! కాని ఇప్పుడు దుష్యంతుడి ప్రవేశం సరియైనది కాదేమో! దుర్యాసమహర్షి అగమనం కనుక అయినట్లయితే బాగుండేది" అన్నాడు.

అతడా మాట అనగానే "మామ కచేరీకి వెళ్ళాడు నాన్నా !" అన్నాడు బాదల్.

"మామా!" గౌరాంగ్ తెల్లబోయి కాదుకు ముఖంకేసి చూశాడు.

బాదల్ అమ్మ నవ్వడంతో - "ఁ. మామ పేరేగా దుర్యాసముని! అత్త అంటూ ఉంటుంది. మామ వచ్చి అమ్మని శపిస్తాడా నాన్నా?" అన్నాడు.

సుధాముఖి ఇంక సహించలేక పోయింది. లేచివచ్చి కాదుకుని చెంపమీద ఒక్క దెబ్బకొట్టింది.

ఆ దెబ్బకి బాదల్ కిక్కురుమని ఊరుకోలేదు అని వేరే చెప్ప
సక్కురేదు. పెద్ద రగడ చేశాడు. వాసంతి ని రిపురాలిలా కూర్చోటం
సాగలేదు. లేచివచ్చి కుర్రవాణ్ణి సముదాయస్తూ దగ్గర కూచోపెట్టుకుంది.
“అమ్మకొడితే ఏడవమాడదు నాన్నా ! ఏదీ, ఇటుచూడు నీకు పేలాలు
వేయించి పెడతాను” అన్నది.

పేలాలమాట చెవిని పడేసరికి బాదల్ ముఖం కలకల లాడింది.
అ తపేలాలు వేయించి పెడుతూంటే వాటిని ఊడుకుని నోటినిండా
పోసుకుని తింటూంటే - వాసంతి ఓరకంటచూసి నవ్వుకుంది.

నోటినిండా పేలాలుపోసుకున్న బాదల్ ఉత్సాహంతో - “నాన్నతో
కూడా రిహార్సల్ కి వెళ్ళానతా. తెలుసా ? నాన్న నకు “పురుష కేత్”
పార్ట్ ఇస్తానన్నాడు” అని చెప్పాడు.

సుధాముఖి కోపంతో మళ్ళీ కొడుకునివచ్చి కొట్టి, ఆయాస పడ
సాగింది. కొడుకు అన్నమాటకి మళ్ళీ రుస రుస లాడుతూ, భర్తమీద
మండిపడి, “అవునవును, బాదల్ ని తీసుకెళ్ళి మీరు నాటకాల నన్యాసిని
చేస్తారా ? గుణానికి తగ్గటే ఉన్నాయి, బుద్ధులూ. చూసి చూసి కొడుక్కి
ఎలాంటి “పార్ట్” యిచ్చారంటేను ! వృష కేతు ! మీరు కొడుకుని
నరికివేయటానికే నా సరే సిద్ధపడే దౌర్భాగ్యులు!” అన్నది.

గౌరాంగ్ నొచ్చుకోనూలేదు. కోపం తెచ్చుకోనూలేదు. “అరె !
నరికినా తండ్రి రెండు ముక్కల్ని ఆతికించగలవాడై నప్పుడు భయ
మెందుకు ? బాదల్ కి నే నిప్పటినుంచీ ట్రైనింగ్ యిస్తాను. వయసు
వచ్చాక యింక నేర్చుకోలేదు. చూస్తానయినా రిహార్సల్ లో....!”
అన్నాడు.

ఆ మాట ఆబద్ధంకాదు, చూస్తాననటంకాదు. ఇప్పుడు చూసే
వచ్చాడు రిహార్సల్ లో.

పదిరోజులు లేకపోయినందువల్ల ఏర్పడిన లోటుని సరిదిద్దటాని
కివాళే వెళ్ళాడక్కడికి బాదల్ ని వెంటబెట్టుకుని.

వెళ్ళగానే అందరూ కోలాహలం చేశారు.

“అల్లుడుగారూ! అల్లుడుగారూ? ఎప్పుడు వచ్చారు ? ఎక్కడ
మాయమైనారు హఠాత్తుగా ?”

ఈ ఊరి అల్లుడు అని. ఊళ్లో వాళ్ళందరూ గౌరాంగ్ని “అల్లుడు గారూ : అల్లుడుగారూ :” అనే వ్యవహారిస్తూ ఉంటారు. అభ్యర్థన తెల్పడం అదీ అయితే - గౌరాంగ్ స్థిమితంగా కూర్చున్నాక “ఏమిటి? అందరూ ‘పార్డు’లు కంఠస్థం చేసుకున్నారా?” అని అడిగాడు.

హఠాత్తుగా “సభాస్థలి” యావత్తు నిస్తబ్ధమయింది.

“ఏం జరిగింది? అందరూ మూగవాళ్ళయిపోయా రేమిటి హఠాత్తుగా? కంఠస్థం చెయ్యలేదూ ?”

“చెప్పు” - “నువ్వు చెప్పరాదూ?” “ఓ శుభ్రంగా చెప్పతాను. నాకేం ?” అంటూ చిన్నరాధ బయలుదేరింది.

“అరె బాబా : ఏం జరిగింది?”

గౌరాంగ్ లేచి నిలబడి చేతులు రెండూవాచి - ప్రశ్నించాడు. ఈసారి ఓ కుర్రాడు నోరు తెరిచాడు.

“ఆ ప్రదర్శనం జరగదు”

గౌరాంగ్ చతికిలపడి, తెల్లబోతూ - “ఆ ప్రదర్శన జరగదూ?” అని అడిగాడు.

“ఉహూః. ఎవ్వరూ విదురుడు వేషం వెయ్యమంటున్నారు”

గౌరాంగ్ ఆ కుర్రాడి ముఖంకేసి తెల్లబోయిచూస్తూ -

“ఎవరూ విదురుడి వేషం వెయ్యరూ ? ఏమన్నావూ ? విదురుడే హీరో. “విదురుని విందు” అసలు దీనిపేరు, తెలియదూ? - నేవ్లా! నువ్వు విదురుడు వేస్తానన్నావుగా?” అని అడిగాడు.

నేవ్లా పొరుషంగా తలత్రిప్పుతూ-అస్పష్ట కంఠంతో “ఉహూః నేను వెయ్యను” అన్నాడు.

“అయితే ప్రాణ్ కృష్” నువ్వు తీసుకో ఆ పార్ట్ : నువ్వువేసినా బాగానే ఉంటుంది.”

“మా చెడ్డబెడదే తెచ్చిపెట్టారే : ఎందుకనో చెప్పండి. పోర్షన్ చదువుకుని చూడండి, ఎలాంటి పాత్రో ఏమిటో ? బాగా కనుక చెయ్య గలిగితే ప్రేక్షకులచేత కళ్ళనీళ్ళు పెట్టించవచ్చు”

కాని ఇంత ప్రలోభనకికూడా ఎవరూ మెత్తపడలేదు. గౌరాంగ్ అందరి ముఖాలకేసి చూశాడు. అందరి ముఖాల్లోనూ ఒక తిరుగుబాటు వైఖరి వ్యక్తమయింది.

గౌరాంగ్ హఠాశుడై, ఇటుకలుబోటుపెట్టి నిలబెట్టిన - కోళ్ళు విరిగిన బలమీద కూలబడి, "అసలింతకీ ఏమిటి చెప్పండి. విదురుడి వేషం వెయ్యటానికి అభ్యంతరం యేమిటి?" అని అడిగాడు.

ఈసారి ఓ కుర్రవాడు పెదవివిరిచి - "ప్ప! విదురుడు పేద వాడుగా!" అన్నాడు.

గౌరాంగ్ నిర్విణ్ణుడయ్యాడు.

"విదురుడు పేదవాడైతే మీకేం? అతడికి మీ కూతురునిచ్చి పెళ్ళిచేయబోవటం లేదుగా!"

"వాహ! "మీకేం?" అంటే ఎలా? విదురుడు వేసేవాడు కిరీటం ధరించగలడా? మఖ్ మల్ దుస్తులు వేసుకోగలడా?"

గౌరాంగ్ విస్మయ విస్ఫూరిత నేత్రాలతో - "అందరికీ కిరీటాలు, మఖ్ మల్ దుస్తులు కావాలా?" అని అడిగాడు.

కుర్రవాడు - దృఢనిశ్చయాన్ని ముఖంలో వ్యక్తంచేస్తూ - "కావాల్సిందే! రాత్రింబవళ్ళూ యెప్పుడూ చినిగిపోయిన గుడ్డలూ మాసినగుడ్డలే వేసుకు తిరుగుతున్నాం. నాటకంలో వేషంవేసినా, అవే వేసుకు కూచోమా? జరీ, మఖ్ మల్, చెమ్మి దుస్తులు వేసుకోవద్దా ఒక మాటయినా? ఈ మానిక్ విదురుడి భార్యవేషం వెయ్యాలి. బెనారస్ పట్టుచీరతప్ప మరొకటి కట్టుకోనంటున్నాడు.

గౌరాంగ్ నెత్తిన చేతులెట్టుకుని, "కొంపముంచావ్!" నీ కి గుబుళ్ళన్నీ పుట్టించిందెవరు?" అన్నాడు.

మానిక్ కృత్రిమమైన కీచగొంతుతో - "ఎవరు పుట్టించాలి? అసహ్యంగా కనిపించడం - అందంగా కన్పించడం ఆ మాత్రం తెలుసు కోలేనాయేం?" అన్నాడు.

గౌరాంగ్ వారికి ఎన్నో హితోపదేశాలివ్వటానికి ప్రయత్నిస్తూ -
 “చక్కగా అభినయించడంకాని కావలసింది - అందంగా కన్పించటం
 కాదు, తెలుసా అది : ఒక భిక్షకుడి పాత్ర అభినయించికూడా ప్రేక్ష
 కుల్ని ముగ్ధుల్ని చెయ్యవచ్చు - అదికూడా చెపుతున్నా” అన్నాడు.
 కాని చోరులు ధర్మోపదేశాన్ని వినరు. నేపలా, ప్రాణకృష్ణ ఇద్దరూ ఓ
 షరతుమీద - వెల్వెట్ దుస్తులు, కిరీటం ధరించే షరతుమీద విదుర
 వేషం వెయ్యటానికి ఒప్పుకున్నారు.

చివరికి హా “చుక్కాని” నువ్వు నీ పోర్షన్ బట్టి పెట్టావా?” అని
 అడిగాడు గౌరాంగ్.

మానిక్ వెంటనే బల్లమీదికి ఉరికి నిలబడి “ఓ మొత్తం అంతా -
 కొంచెం వింటారా ?” అంటూ - కృత్రిమమైన అడగొంతుతో -
 బిగ్గరగా”

“ఏమిభాగ్య - మేమి భాగ్య మీనాడు చెలి
 ఏతెంచినారు పేదవాని - కుటికి -”

గౌరాంగ్ చొక్కాకొన పట్టుకునిలాగి, కూచోపెట్టి - వ్యధాకులిత
 కంఠంతో - “అగుబాబూ ! చాలుకాని అగు. ఇది నీవల్లకాదు. ‘ఈ
 మాటల భక్తిపారవశ్యంలో - గద్గద కంఠంతో నెమ్మదిగా అనాలి’ అని
 ఆ రోజున ఎన్నివిధాల బోధించాను ? నరాయణుడు విదురిని కుటీరానికి
 వచ్చాడు-” అని చెప్పసాగాడు.

“సరే అయితే నెమ్మదిగానే అంటాను.” అని అతడు మళ్ళీలేచి
 నిలబడి - ముక్కుమాటలతో—

అతిథి నెటుల గౌరవింతు -
 అర్ఘ్యపాద్యమైన లేదు.

గౌరాంగ్ ముఖంలో నిరాశ వ్యక్తమయింది.

“బావుండి బాబూ ! బాగా వచ్చింది. ఇవాళ ఇంతటితో అప్పుదాం”
 అంటూ చిన్నబోయిన ముఖంతో లేచాడు గౌరాంగ్.

బాదల్ కూడా తండ్రి వెనకాలే నడవటం మొదలెట్టాడు. ఇంత సేపు అతడు ఏం మాట్లాడకుండా బొమ్మలాగా చూస్తూ ఉరుకున్నాడు.

బయటికి రాగానే - "వాళ్లేమీ అర్థంచేసుకోలేకపోయారు. కాదు నాన్నా ?

గౌరాంగ్ కొడుకు తల నిమిరుతూ హతాశాకంఠంతో - "అవును నాయనా ! ఎవరూ అర్థంచేసుకోలేక పోయారు" అన్నాడు.

ప్రొద్దుకుంక బోతుండగా గౌరాంగ్ అప్పుడే తీసుకున్న వాద్య యంత్రాన్ని మళ్ళీ బుజానికి తగిలించుకుని, స్టేషన్ వైపుకి బయలు దేరాడు. ఒంటిని చొక్కాలేదు, ఓ ఉత్తరీయంమాత్రం కప్పుకున్నాడు పైన. గాలికి దాని కొంగులు ఎగురుతున్నాయి. నిర్జనంగా ఉన్న దొంక దారినపడి, తనలో తాను పాడుకుంటూ వెళుతున్నాడు....

స్టేషను అంటే - అదేమీ పెద్ద చెప్పుకోతగిన స్టేషన్ కాదు. పాట్ పాం అనటానికి ఎగుడు దిగుడు ప్రదేశం కొంత; నాలుగువైపులా గోడలాగా పేర్చి ఉన్నాయి కొన్ని యిటుకలు. రైల్వేకంపెనీ మున్ముందు ఈ చోటుని చాలా మంచిస్థితికి తీసుకురాగలదని ఆశ ఉంది. ఆ ఆశకి నిదర్శనంగా - కొంత కంకర, కొంత నలి - గుట్టలుపేర్చి ఉన్నాయి. వీటి మధ్య రెండు కర్రగుంజులకి ఓ చెక్క వేలాడకట్టిఉంది. 'బాసుల్ పూర్' అని వ్రాసి. వానకి తడిసి, ఎండకి ఎండి ఆ చెక్కమీద రాసిన అక్షరాలు రంగుపోయి ఉన్నాయి. దగ్గిరిలోనే ఓ నుయ్యి ఉంది. దానికి అటూ యిటూ పూలచెట్లున్నాయి.

స్టేషన్ అంటూ ఒకటి ఎటూ ఉంది కనుక - స్టేషన్ మాష్టరు కూడా ఒకరు ఉన్నారు. ఓ రేకులషెక్రీంద బుకింగ్ ఆఫీసూ - అదే స్టేషన్ మాష్టరు రూమ్. పార్కింగ్ రూమ్. వెయిటింగ్ హాల్ - వగైరా అన్నీ ఉన్నాయి.

"స్టేషన్ మాష్టరు" అన్నమాటలోని గౌరవాన్ని వహిస్తూ ఇక్కడున్న వారికి - రాత్రి ఒకసారి, పగలు ఓసారి - రెండుసార్లవారి

డ్యూటీ.... సాయంత్రం నాలుగు గంటలకి ఓ రైలు వస్తుంది—మళ్ళీ తెలవారకట నాలుగింటికి ఒక రైలు వస్తుంది - రూలు అంటూ ఏమీ రాసిపెట్టకపోయినా - బాసుల్ పూర్ స్టేషన్ కి సంబంధించినంతవరకు మాత్రం చిన్న పని దగ్గిర్నుంచి పెద్దపని వరకు సర్వమూ అతడి డ్యూటీలోవే....

సగం సగం వెరసిన మీసాలు, అంత పొడుగుకాకుండా పొట్టిగా కాకుండా - కొంచెం లావుగా బొడ్డుగాఉండే ప్రౌఢవయస్కుడతడు. భార్యా విహీనుడో, బ్రహ్మచారో - ఆ సంగతి ఇక్కడవరికి తెలియదు. ఆ రేకులషెడ్ కిందే - ఒక చివర అతడు ఏర్పాటు చేసుకున్న వంటిల్లుంది. వంట చేసుకుని తింటూ ఉంటాడు. రైల్వే కంపెనీపని శ్రద్ధగా నిర్వహిస్తుంటాడు, కాస్త తీరిక చిక్కిందంటే - నాటకాలూ అవీ రాస్తూ ఉంటాడు.

ఆకారణం మూలంగానే గౌరాంగ్ తో పరిచయం....

గౌరాంగ్ కి కేవలం ఆంతరంగికుడు అని చెప్పతగినవాడు - ఈ “మాస్టార్ దా” ఒకడేనేమో బహుశా. వయసు తారతమ్యం ఇక్కడ లుప్తమైపోయింది. గౌరాంగ్ అవసర మెవరికై నావస్తే - వారు అతడి కోసం కచ్చితంగా ముందు స్టేషన్ కివెళ్ళి వెతికి వస్తారు. రేకులషెడ్ గా ఉన్న స్టేషన్ గదిలో ఒకరు స్టూలుమీద, మరొకరు వీలయినంతవరకు - పాత రికార్డుమూట కట్టిన దస్తరాలమీద కూర్చుని, ఆకాశ కుసుమ స్వప్నాలుకంటూ ఉంటారు. ఆ స్వప్నాల్లో ఒకటి నాటకం కంపెనీ పెట్టాలనేది. ఒక కంపెనీ పెట్టాలంటే - ఏమేమి అవసరమో - ఆ ఎస్టిమేట్ అంతా సిద్ధంగా ఉంది వారి దగ్గిర. డబ్బు ఒక్కటే సంతనా అయిందంటేచాలు - అంతా అయినట్లే. అందుకే ఆ వాడలోని కుత్రాళ్ళ నందర్నీ చేరతీసి ట్రైనింగ్ యివ్వడం వారిలో ఒక్కరు అనుకున్నంత ఉపయోగకరంగా లేకపోవటంమాట అటుంచి, గౌరాంగ్ ఆశయానికి అందుబాటులోకూడా లేరు ఎవ్వరూ. అయినా పంచదార లేనప్పుడు బెల్లంతో సరిపెట్టుకున్నట్లు - వారికి శిక్షణయిచ్చి, వారిని తయారు చేయడం జరుగుతోంది.

పెట్టబోయే కంపెనీకి పేరుకూడా సిద్ధంగా ఉంది వారి దగ్గర.

“సంచార వీధి నాటక సమాజం”

పైవారిదగ్గిరున్నంచి నాటకాలు తీసుకోవలసిన అవసరం వారికేమీ లేదు. స్టేషన్ మాష్టరు తీరికగా ఉన్న సమయాన్ని ఒక్క ఊణంకూడా వ్యర్థంచెయ్యరు. రైల్వే కంపెనీ ధర్మమా అని సంగ్రహించి పెట్టుకున్న దస్తాలు దస్తాల కాగితాలమీద ఆపకుండా కలాన్ని నడుపుతూనే ఉంటాడు.

దూరంనుంచి గౌరాంగ్ని చూడగానే - స్టేషన్ మాష్టరు ఇంచు మించు రెండు చేతులూ వాస్తూ, స్టూ ఎమీవనుంచి లేవాడు. హడావిడిగా - “అరె, రా, రా, గోరాచంద్! ‘మడుగు’ విడిచి ఎక్కడ మాయమైనావ్ ఇన్నాళ్ళు? సంపాదించగలిగావే మొత్తానికి?” అన్నాడు, ఈ మాట హాస్యోనియాన్ని గురించి అన్నమాట.

గౌరాంగ్ మెళ్ళోంచి హాస్యోనియంని పదిలంగాతీసి, ఓప్యాకింగ్ మీద పెడుతూ - “అరె! ఏం చెప్పమంటారు మాష్టర్దా! ఆ వెధవ గోవర్ధన్ అధికారి దీనికోసం ఎన్ని తిప్పలు పెట్టాడని! దౌర్భాగ్యదేదో ఆశ చూపించాడు కదా అని వెళ్లా. నా ఆత్రతనిచూసి, ‘ఇవ్వను’ అనే శాడు” అని చెప్పాడు.

ఏదో ఇంత విస్మయకరమైన సంఘటన జగత్తులో ఎక్కడా జరగదు అన్న ధోరణిలో చెప్పాడు. స్టేషన్ మాష్టరుకూడా ఆ విస్మయంలో పాలు తీసుకున్నాడు. “ఏమిటి?” అన్నాడు నిర్వాంత పోతున్నట్లు -

“అరె! చెపుతున్న దేమిటిమరి? పదిరోజులనుంచి అతడిచుట్టూ తిరుగుతున్నాను. అత డెంత రళాయింబటం మొదలెడితే నేనూ అంత గట్టిగా పట్టుకున్నాను. మన సంచార వీధి నాటక సమాజానికి, ఏమయితే యేం ఓ వస్తువు అమరింది. ఏమంటారుమాష్టరుదా?”

గౌరాంగ్ ముఖంలో కళ్ళలో ఉత్సాహం పొంగిపోయింది.

స్టేషన్ మాష్టరు ఉత్సాహంలో మైమరచిపోయే స్వభావం కల వాడే. అయితే గౌరాంగ్ కంటే చాలాముందుగా ఈ పృథికి అవతరించిన

వాడతడు, అంచేత కొంచెం సందేహంతో ఆ వస్తువుకేసి పరీక్షగాచూసి చూసి, పై పైన వేళ్ళు అలా ఆడిస్తూ అడిగాడు - సరిగ్గాచూసి తీసుకున్నావా ? మ్రోగుతుందా అసలు ?”

“మ్రోగుతుందా అంటే ? —” అంటూ గౌరాంగ్ అమితోత్సాహంతో - “నేనేం మరీ అంత వెర్రివాణ్ణా ? అధికారిచేత వాయింపచేసి తీసుకోలా ? ఇవాళ యింటికి తీసుకువచ్చికూడా వాయింపాను. చూడరాదూ ?” అంటూ మాష్టరుగారి పేబిల్ మీది వస్తువుల్ని ప్రక్కకునెట్టి, కొంచెం చోటుచేసి, హార్మోనియం దానిమీదపెట్టి హార్మోనియం రీడ్స్ మీద చేతినలా పై పైన పోనిచ్చాడు. మొదట తేలికగా నొక్కి - తర్వాత మళ్ళీ గట్టిగా నొక్కి చూశాడు. ఆ తర్వాత వాటిని వేళ్ళతో కొట్టటం మొదలెట్టాడు.

కాని ఇదేమిటి బెడద :

గోవర్ధన్ అధికారి వాద్యయంత్రంకూడా, గోవర్ధన్ అధికారి లాగానే అమర్యాదగా ప్రవర్తించసాగింది. ఒకటి రెండు రీడ్స్ బాండు మని అపశుక్తులు పలికాయి. కొన్నిరీడ్స్ అసలు మోగకుండా పూర్తిగా మూగదీక్ష పట్టాయి.

రీడ్స్ సందుల్లో ఉప్ ఉప్ న ఊది ఊది చెమట కారిపోయాడు పాపం గౌరాంగ్ :

చివరికి మాష్టరుగారే మాటాడక తప్పలేదు. “కొంచెం నిగా పాతదిలాగా కన్పిస్తోంది గోరాచాండ్!” అన్నాడు.

గౌరాంగ్ తలయెత్తి - “అహం హః పాతదికాదనటంలేదు. చాలా యేళ్ళనాటిదయినందువల్ల దోషం యేముంది ? మీరు చాలా యేళ్ళు ఉన్నవారే. గుణం ఒక్కటే చూడవలసింది ముఖ్యంగా కాని చివరికి అధికారి నన్ను మోసగించాడా ?” అన్నాడు.

ఎంతో దిగులుగా ఉన్న గౌరాంగ్ ముఖంకేసిచూసి, స్టేషన్ మాష్టరు సాంత్యనగా — “కాస్త బాగుచేయించి సరిచేస్తే —” అన్నాడు.

“ఎక్కడ బాగుచేయించను ?” గౌరాంగ్ హతాశుడై - “ఉన్నదల్లా మన గదాయీ దుకాణం ఒకటి” అన్ని రకముల వాద్య యంత్ర

ములూ బాగు చేయబడును అని బోధ్యమాత్రం ఉంది; అంతే బాగుచేసే మేస్త్రీమాత్రంలేదు" అన్నాడు.

"అలాగా!"

గౌరాంగ్ విషణ్ణ ముఖంతో చెప్పటం మొదలెట్టాడు. రాను రాను అగాధంలోపడి పోతున్నాను మాష్టర్దా! కొంతమంది కుర్రాళ్ళని తీసుకొచ్చి అంత శ్రమపడి శిక్షణ నిచ్చానా? — అందరూ పాడుచేసి కూర్చున్నారు. ఏమంటున్నారో తెలుసా — ఎవరూ విదురుడి వేషం వెయ్యరుట!" అన్నాడు.

స్టేషన్ మాష్టర్ ఎన్నో ఆశయాలు. ఆశలు పెట్టుకుని రాసిన నాటకం ఈ "విదురుని విందు" ఎన్నో ఆలోచించి, ఎన్నో కొట్టివేసి, తయారు చేసినదిది, అతడి మాట విని ఉలిక్కి పడ్డట్టుగా. "ఎవరూ విదురుడి వేషం వెయ్యరా?" అని అడిగాడు.

"ఉహూ! వేయించాలంటే ఎవరిచేతనయినా. వారికి కిరీటం, ముఖమల్ దుస్తులూ తెచ్చి యివ్వాలిట!" అన్నాడు.

"ఏమిటి గౌరాంగ్ నువ్వనేది?"

"అనటాని కేమీలేదు మాష్టర్దా! అందరూ కలసి హతాశుణి చేసేశారు నన్ను. కథలోని భావాల్ని ఎవరూ అర్థం చేసుకోలేరు. ఎలా అయితే ఆకర్షణీయంగా కన్పిస్తామనే ఆలోచన ఒక్కటే. ఇహ హాస్యోనియంకూడా ఈ చిక్కు తెచ్చిపెట్టింది"

దిగాలుపడ్డ ముఖంతో ఇద్దరూ కొన్ని సెకన్లు అలాగే కూర్చున్నారు.

మళ్ళీ హఠాత్తుగా ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ లేచాడు గౌరాంగ్. "పోనీ — మంచిదే అయింది మాష్టరుదా! అదిలోనే నష్టం ఏర్పడి, దోషం కొట్టుకుపోయింది. ఇహముందు మన "సంచార" వీధి నాటక సమాజానికి నష్టమంటూ యేర్పడదు"

స్టేషన్ మాష్టరు తల ఊగిస్తూ — “అది నిజమే గోరాచంద్ సరి యైనమాట అన్నావ్. ఈ మాటే నాకూ తోచింది మనస్సులో. టీకాలు వేయించుకుంటే మశూచికం భయం తొలగిపోయినట్లు — ఏమంటావ్?” అన్నాడు.

వయస్సులో తనకంటే చాలా చిన్నవాడైన ఈ మిత్రుణ్ణి. ఇలా మరిపిస్తూ ఉంటాడు మాష్టరుగారు.

ఈ పజ్జెన్నికూడా మరపించడంకాక ఏమిటి? నాటక సమాజం ఎప్పుడో — ఎక్కడో నిర్ధారణంటూ యేమీలేదు. అయినా క్రొత్తనాటకాలకోసం బొత్సుక్యాన్ని చూపుతూ ఉంటాడు — గోరాంగ్.

గోరాంగ్ తొందరపెడుతూ — “అహల్యా సముద్ధరణ” మొదలెట్టారా మాష్టర్ దా! ఈపూట మొదలెట్టండి. ఈసారి నాటక సమాజం ప్రారంభమయితే — అప్పుడిహ తీరిక వ్యవధి ఉండదు” అన్నాడు.

మాష్టరుగారు ఉదాసీనంగా — “అరెభాయీ! రాశానుగా బోలెడన్ని? వాటి గతియేమిటో భగవంతుడికే తెలియాలి. ఒకటి రెండు నాటకాల ప్రదర్శనలయితేకాని, మళ్ళీ ఆ ఉత్సాహంరాదు” అన్నాడు.

మాష్టరుగారికి ఉత్సాహానికేమీ కామవలేదని తెలుసు గోరాంగ్ కి. బహుశా ఈ లోపుగా రాసినా రాసి ఉండొచ్చు. ఇది ఏదో మొహమాటానికి అన్నమాట కావొచ్చు ఇది....కొంచెం సేపయాపక — హడావిడిగా..” కొంత చిత్తురాశాను, పనికి వస్తుందో రాదో చూడరాదా? అంటాడు.

అంచేత అతడు ఆ మొహమాటాన్ని వదిలించటానికి — “ఉత్సాహం రాదూ అంటే —? నాటక సమాజం ప్రారంభమయితే తీరిక ఉంటుందా అని అడుగుతున్నా. అప్పుడు స్టేషన్ మాష్టరుదా కాస్తా డైరెక్షన్ మాష్టరుగా ప్రమోట్ అవుతారాయె” అన్నాడు.

ఈ పరిహాసానికి ఇద్దరూకూడా పొట్ట చెక్కలయేట్లు నవ్వుకున్నారు.

*

*

*

నవ్వు ఆగాక గోరాంగ్ అన్నాడు :— “నే చాల దూరం ఆలోచించుకుంటూ వచ్చాను. ఇప్పటికీ “అహల్యా సముద్ధరణ” పూర్తి అయ్యే ఉంటుందను కున్నాను. మీరేమో ఇలా కలం మూలపెట్టి కూచున్నారా?”

సేషన్ మాష్టరు నిరుత్సాహంగా - "ఆఁ. ఏదో రాళాను కొంత వరకు. అదే - అంత బాగారలేదు. అయినా కాస్త చూపిస్తానుండు." అన్నాడు.

గబ గబ - ఆత్రంగా టేబిల్ సొరుగులాగి, కాగితాలకట్ట బయటికి తీయటానికి ప్రయత్నించాడు మాష్టరు. ఇది లాగితే అది పైకి వస్తోంది. తర్వాత ఆ విడికాయితాలనన్నిటినీ బొత్తుపెట్టి, కిటికీకి దగ్గరగా జరిగి వచ్చాడు.

వయోభారం మనస్సుని క్రుంగతీయలేక పోయింది. కాని బాహ్యోన్మదియాల్ని మాత్రం కుంటుపరచింది. చదవటాని కిప్పుడు చూపు సరీగ్గా ఆనటంలేదు. నాయంకాలపు వెలుగు సన్నగిలిపోతోంది. బయట యింకా నీరెండ ఉన్నప్పటికీ - గదిలో వ్రాతప్రతి చదవటానికి పీలయినంత వెలుతురు లేదు.

గౌరాంగ్ అతడి వ్యర్థ ప్రయత్నాన్ని చూసి, ఆత్రంగా - "బయటికి వెళ్ళి కూచోకూడదా మాష్టర్ దా ?" అన్నాడు.

మాష్టరుగారు కొంచెం చిరాకుతో - "అహఁ హఁ.... బయట అంత.... అదే. అహఁ. సరీగ్గా కన్నడటంలా. ఇవాల్లి కింక లాభంలేదు భాయీ!" అన్నాడు.

గౌరాంగ్ చెయ్యి కొంచెం చాచి - "పోనీ. నా చేతి కివ్వరాదూ?" అన్నాడు.

"వద్దు వద్దు. ఇది నీకు సరీగ్గా తెలియదుభాయీ!" కొంచెం తటపటాయిస్తూ అన్నాడు. "చాలా కొట్టివేతలున్నాయి. నాది నాకే సరీగ్గా - అహ్లా తింటే - అహఁ ఏముంది ? ఇవాల్లికి వద్దు యిహ. అంతకంటే నువ్వు ఏదైనా ఓ కీర్తనపాడు."

"ఇప్పుడా ? అంటే ఈ సంజెవేళా ?"

"ఇదిగోచూడు. సంజెవేళే సంగీతానికి సరియైనవేళ."

గౌరాంగ్ని పాదమని ఎక్కువ బ్రతిమాలవలసిన అవసరం లేకపోయింది. “అయితే రండి బయటికి” అన్నాడు.

కంకరగుట్టమీద కూర్చుని, కూనిరాగాలు తీయగా తీయగా గొంతు సాఫీ అయింది. సంజెవేళ మసక వెలుగులో - గాయకుని ముఖం సరీగా కన్పించటంలేదు. అతడి ఉదాత్త కంఠస్వరంలో రాగ స్థాయి ఆరోహణావరోహణ క్రమానుసారంగా, ఆకాశంలోకిపోయి, మళ్ళీ కరుణరస పరిప్లవమై క్రిందికి దిగివస్తోంది.

రెండోశ్రోత యెవరూలేరు. విహ్వలుడైన వయసు మళ్ళిన ఓ పల్లెటూరి స్టేషన్ మాష్టరు చెవుల్లో మార్మోగ సాగింది....

నిలువ నేరనైతి వింట - లోక

నింద - కేనుగురియైతిని -

ఎవరితోడ జెప్పికొందు - నా

యెడదలోని -

ఎంతో ఆర్ద్రహృదయ దతడు - ఆ స్వరంలో కరుణరసం వెల్లి విరిసింది. ఆ సంతోషోత్సాహాల మాటున ఇంత దుఃఖసాగరం ఎక్కడ దాగివుందో ఎవరికి తెలుస్తుంది ? ఎలా తెలుస్తుంది ?

మాష్టరుగారు కోటుచేతులతో కళ్ళుతుడుచుకున్నాడు. పాట అయి పోయాక, రుద్ధకంతంతో - “రాత్రింబగళ్లు నవ్వుతూ తిరుగుతూంటావు. సంగీతంతో ఇంత కన్నీటిని ఎలా స్రవింపజేస్తావు. నువ్వు ఏడుస్తావ్; ఇతరుల్ని ఏడిపిస్తావ్” అన్నాడు.

గౌరాంగ్ ఓ విట్టూర్పువిడిచి, ఉదాసీనంగా - “ఏం చెప్పగలను మాష్టరుదా ! పాట మొదలెట్టానంటే - నన్ను నేను మరిచిపోతాను. ఏదో ఏక్కడో పోగొట్టుకున్నట్లు నిపిస్తోంది మనస్సుకి.

దూర దూరాన గృహస్థుల యిళ్ళలో శంఖరావాలు వినిపించాయి. దూరంనుంచి వస్తున్న ఆ శంఖరావాల్లో - ఏదో కరుణరసం ఒలుకుతున్నట్లుంది. కొంచెంసేపు మెదలకుండా ఊరుకని, “వెళ్ళు, ఇహ ఇంటికి వెళ్ళు - గౌరాంగ్ ! కృష్ణపక్షపు రాత్రి. దారి మంచిదికాదు” అన్నాడు స్టేషన్ మాష్టర్.

పల్లెటూరి దారి సంజెపడగానే చీకటి క్రమ్ముకుంటుంది. ఎక్కడి నుంచో నక్కలకూతలు వినిపిస్తున్నాయి. మధ్య మధ్య ఎక్కడో ఓ కుక్క అరవటం మొదలెట్టింది. గౌరాంగ్ ఈ దారికే తిరిగి వెడుతున్నాడు.

తన మనస్సు మధ్య మధ్య ఎందు కిలా ఉదాసీన మవుతుందో - అది నిజంగా అతడికే తెలియదు. కీర్తన స్వరంలో ఏదో మైకం ఉంది. ఏదో గారడీ ఉంది.

సరాసరి యింటిదగ్గర కొచ్చాక - ఆ వీధిలోని బెనర్జీగారింటి ముందు ఏదో జరుగుతూండటం కన్పించింది. అటునుంచే వస్తోంది వెలుతురు. చుట్టూ నాలుగు వాసాలు పాతి ఏదో ఓ పందిరిలాంటిది వేసి ఉంది. మధ్యలో నాలుగుకోళ్ళ కుర్చీపీటమీద లాంతరుపెట్టి ఉంది. ఆ లాంతరు వల్ల వెలుతురుకంటే - పొగే ఎక్కువవస్తోంది.

భాగవతం పురాణం జరుగుతోంది. రోజూ జరుగుతూంటుంది. బెనర్జీ గృహిణి వ్రతోద్యావన సందర్భంగా - ఒక మాసం భాగవతం పురాణం ఏర్పాటు చేయించింది. చిన్న పురాణగోష్ఠి. పౌరాణికుడు కూడా - దానికి తగినట్లే ఉన్నాడు. సన్నగా, నల్లగా - కళాకాంతులేని బ్రాహ్మడు. శ్రోతల సంఖ్యకూడా ఎక్కువలేదు. నారాయణ సందర్శనార్థం చండీతలాకి వెళ్ళివచ్చేవారెక్కువయి పోవటంవల్ల - ఈపురాణం దగ్గరజనం చాలా వలచబడ్డారు. నిత్యమూ భాగవతం పురాణం వినాలని నియమం పెట్టుకున్నవాళ్ళుమాత్రం వచ్చి కూర్చున్నారు.

అలా వచ్చి కూర్చున్నవారిలో నిభానని ఒకతే.

గౌరాంగ్ ఏదో ఆలోచించుకుని, అటువై పే వెళ్ళాడు. అయితే ఆ పురాణం వింటున్నజనం మధ్యకి వెళ్ళలేదు. కొంచెం దూరంగా నుంచున్నాడు.

పౌరాణికునిది జడిత కంఠస్వరం. స్పష్టంగా యేమీ వినిపించటం లేదు. నిసుగై తిండేట్లుగా ఒకే రాగం విరామం లేకుండా వినిపిస్తోంది.

*

*

*

ఆ పందిరి, ఆ వాసాలు, ఆ సన్నటి వెలుగుకేసిచూసూంటే మనస్సు ఆలోచనలతో దూర దూరంగా ఎక్కడికో వెళ్ళిపోతోంది. ఈ చిన్నసభ క్రమ క్రమంగా విస్తృతమైపోయి పెద్దసభగా మారిపోయింది. 'సంచార వీధినాటక సమాజం' అని రాసిన ఎర్రటిగుడ్డ ఒకటి దానిముందు వెలాడకట్టి ఉంది. మధ్య లోకోత్తరంగా ప్రదర్శనం జరుగుతోంది. మసక మసకగా మళ్ళీ ఆ దృశ్యం విలీనమైపోయింది. ఆ చిన్నసభ ముందునుంచి క్రమక్రమంగా ప్రక్కకి తప్పుకెళ్ళాడు, గౌరాంగ్.

ఎందు కతడి కీ స్వప్నం!

వేలకొలది కథలన్నీ అతడి మనస్సులో గుమికూడుతాయి ఎందుకు ? ప్రేమలో స్పష్టత - భావంలో స్పష్టత, వీరత్వంలో - మహత్వంలో ఉజ్వలతగల ఈ కథలకన్నిటికీ రూపంయివ్వాలి. ఈ బాధ్యతని ఎవరప్పగించారు గౌరాంగ్ కి !

*

*

*

ఇంట్లోకి వెళ్ళబోతూ - మెల్లాలో పేర్చిఉన్న చిన్న చిన్న రాళ్ళ గుట్టని చూశాడు. బహుశా బాదల్ - బొమ్మరిల్లుకోట అయి ఉండొచ్చు - వంగి ఆ రాళ్ళని అటూ యటూ సర్దటం మొదలెట్టాడు.

లోపలనుంచి సుధాముఖి హరికెన్ లాంతరు ఒకటి తీసుకుని బయటికి వస్తోంది. లాంతరు పైకి యెత్తి పట్టుకుని, వంగిఉన్న వ్యక్తిని చూసి, "ఏమిటి వెతుకుతున్నారక్కడ? ఏమైనా పారేసుకున్నారాయేం?" అని అడిగింది.

గౌరాంగ్ మందహాసంచేస్తూ - "పారేసుకునే వస్తువు ఏముందింక నాకు సుధాముఖీ ? విలువయిన వస్తు వొకటిమాత్రం ఉండేది. దాన్ని ఎప్పుడో పారేసుకుని కూచున్నాను" - అన్నాడు.

సుధాముఖి బుంగమొహంతో - "అది తెలుసు. ఎక్కడ పారేసు కున్నారో అదీ తెలియనిదికాదు నాకు" అన్నది.

"అదిగో అయింది. చెల్లెలికికూడా అన్నగారి జబ్బే పట్టుకుంది. 'సందేహ' మనేది చాలాచెడ్డది సుధాముఖీ ! చాలాచెడ్డది. అది అజీర్ణ వ్యాధిలా శరీరాన్ని కుష్కింప చేస్తుంది."

ఈ సమయంలో వాసంతి మరొక గదిలోనుంచి బయటికివచ్చింది. రావటంతోనే సుధాముఖి చేతిలో దీపపు వెలుతురుతో సంగతేమిటో గ్రహించేసింది. "ఏమిటి మీరు చేసినపని అల్లుడుగారూ ! బాదల్ హిమాలయ పర్వతాన్ని కాస్తా పగలకొట్టేశారు! పాపం వాడెంత కష్టపడి మెల్లాలో హిమవత్పర్వతాన్ని నిర్మించుకున్నాడో ! ప్రొద్దునలేచి చూశాడంటే ఇహ బ్రతక నీయడు" అన్నది.

గౌరాంగ్ సుధాముఖి చేతిలోంచి దీపాన్ని తీసుకుని, మెల్లా అంతా దృష్టిసారింపచూస్తూ - "అవును, బ్రతకనీయదులే. కాని ఇప్పుడు అత్తగారు ఇటువచ్చి చీకట్లో యెదురుదెబ్బతింటే ? ముసలావిడ బ్రతుకు తుండా యింక. భాగవతంవిని తిరిగివచ్చే వేళకూడా అవుతున్నదామో?" అన్నాడు.

పల్లెటూళ్ళలో సాచారణంగా - వీధివైపు గుమ్మానికంటే - పెరటి వైపు గుమ్మాన్నే రాకపోకలకి వినియోగిస్తారు. నిధానని కచ్చితంగా ఈ గుమ్మాన్నే వస్తుంది !

సుధాముఖి భర్తతో కొంచెం ప్రేమతో మాట్లాడాలనే ప్రయత్నంలో ఉండగా - వాసంతి రావటంవల్ల అంతరాయం ఏర్పడి, ఆమె రెచ్చిపోయింది. ఆ కోపాన్ని బయటపెట్టే ఉపాయమేమీ కన్పించక పోవటంతో - "అబ్బో ! అత్తగారిమీద ఎంత సానుభూతి అంటేనూ?" అన్నది.

“సానుభూతి అంటే ?” గౌరాంగ్ తెలబోతూ — “అయితే ముసలావిడ ఎదురుదెబ్బ తినాల్సిందేనా? బలే విచిత్రమైనమాట అన్నావే!” అన్నాడు గౌరాంగ్.

* * *

గౌరాంగ్ కి అది విచిత్రంకాక ఏమిటి ?

సానుభూతితో నిండిన హృదయమేకాదు అతడిది; సానుభూతితో నిర్మితమైన మనస్సు అతడిది. అందర్నీ రెచ్చకొడతా డతడు. కాని అందరిమీదా అతడికి పదహారణాల సానుభూతే. గౌరాంగ్ సాధారణంగా తెల్లవారకట్ట లేనూఉంటాడు. ముందు లేవగానే నీళ్లు తోడిపెట్టి ఉన్నాయో లేదో చూస్తాడు. శశిధర్ పెందరాళే • అఫీసుకు వెళ్ళాలి. తొందర సమయంలో ఏమి అసౌకర్యం ఏర్పడుతుందో :

గిలక అమర్చిఉన్న నుయ్యి. నీళ్లుతోడే చప్పుడుకి వాసంతి లేచి వచ్చి కూకలేస్తూంటుంది. సుధాముఖివచ్చి — అంతా మరీ ‘బడాయి’ అంటుంది. “మీకు తెలియదు. తొందర సమయంలో మునుషులకి ఎదుట నున్నదే కన్నడదు. ప్రక్కవారిమాటే వినబడదు. అన్నీ చేతికి అందు బాటుగా సిద్ధంచేసి ఉంచాలి.” అంటాడు గౌరాంగ్.

ఇరుగు పొరుగువారిపట్లకూడా అతడికి సహృదయత్వమే. వీధిలో కుక్కపిల్లలు — పిల్లకూనలపట్లకూడా అతడికి స్నేహదృష్టి....

* * *

మర్నాడుదయం ఓ సంఘటన జరిగింది.

శశిధర్ తన మామూలు వద్దతిలో బయటవైపున వసారా దిగువున ఉన్న చిన్నగట్టుమీద — పులతో పళ్ళు తోముకుంటూ కూర్చున్నాడు. ఇద్దరు వ్యక్తులు దగ్గిరలోనే ఒంటెబుట్టిబండి ఆపి, దిగివచ్చి — “గౌరాంగ్ బాబు ఉన్నారా యింట్లో ? గౌరాంగ్ బాబు !” అని అడిగారు.

అంత మర్యాదస్థుల మొహాలలేవు యిద్దరివీ. పొట్టి పంచెలు కట్టుకుని — హాఫ్-హాండ్ షర్టులు వేసుకుని, పైన బిగుతుగాఉంటే స్వెట్టర్లు తొడుక్కుని ఉన్నారు—జుట్టు పొడుగ్గా ఉంగరాలు తిరిగి ఉంధి.

“గౌరాంగ్ బాబు” అన్నమాట వినించగానే శశిధర్ ముఖం కరకు తేలింది. గంభీరంగా “ఏమిటి పని అతడితో ?” అని అడిగాడు.

“చిత్తం, అది వారితోనే చెప్పరాం. పిలవండి ఓసారి” అన్నారు వాళ్ళు.

శశిధర్ తెల్లబోయాడు. బహుశా వాళ్ళ కోరికను మన్నించడం నిష్ప్రయోజనం అన్నభావంతో ఎదుట చెట్టంత మునుషు లిద్దరున్న సంగతి అసలు గమనించనే గమనించనట్లు తనపని తాను చూసుకో సాగాడు.

శశిధర్ పుక్కిలించి ఉమ్మివేస్తున్న నీళ్ళు ఎక్కడ మీద పడ తాయో అన్న భయంతో - వాళ్ళిద్దరూ కొంచెం వెనక్కి తప్పుకుని, మళ్ళీ-“ఒక్కసారి గౌరాంగ్ బాబుని పిలవండి” అన్నారు.

వసారాకి ఎగువున మూడుగదులు - వాటిల్లో ఒకటి వాసంతిది, ఒకటి సుధాముఖిది. చిన్నగదేమో నిభానని పడుకునేది. బయటి మాటలు లోపలి గదుల్లోకి వినిపిస్తున్నాయి.

గౌరాంగ్ బల్లమీద బాసింపీట వేసుకుని కూర్చుని, తన ధోరణిలో తాను, సంగీత సాధన చేసుకుంటున్నాడు - మెల్లిగా - నిద్రపోతున్న బాదల్ వీపుమీద తాళంవేస్తూ. సుధాముఖి ఆవలిస్తూ ఆవలిస్తూ పాచి యిలు తుడుస్తోంది. హఠాత్తుగా చెవులు రిక్కించుకుని - ఏదో విన బడటంతో - “బయట యెవరో పిలుస్తున్నారు మిమ్మల్ని !” అన్నది.

గౌరాంగ్ నిర్లిప్తంగా - “ఆఁ. నన్నెవరు పిలుస్తారు ?” అన్నాడు.

“అపరిచితుల గొంతులా ఉంది”

గౌరాంగ్ అదే ధోరణిలో - “అపరిచితుల గొంతు ? పరిచిత మైన గొంతు - ఏదీ పిలవదు నన్ను సుధాముఖి ! ఇహ అపరిచితుల గొంతు?” అన్నాడు.

అంతలో - "గౌరాంగ్ బాబూ! ఒక్కసారి బయటికి రండి" అని స్పష్టంగా వినబడింది.

"అదిగో విన్నారా ?"

ఇహ గత్యంతరం లేక - పంచె కుచ్చెల్లు దులుపుకుని, ఉత్తరీయం కప్పుకుని, లేచి నిలబడవలసి వచ్చింది.

బయటికి వచ్చి నుంచోగానే "ఏమిటి మహాశయా ? గోవర్ధన అధికారి దగ్గర ఏంచేసి వచ్చారు ?" అని అడిగారు.

"గోవర్ధన అధికారి దగ్గరా ?" గౌరాంగ్ నిర్లక్ష్యంగా - "ఏమిటి ? ఏమన్నాడు గోవర్ధన్ అధికారి?" అని అడిగాడు.

"మా కేం తెలియదండీ, మీ పేర వారంట్ ఉంది, రండి"

హఠాతుగా అలాంటిమాట విన్నా గౌరాంగ్ ముఖంలో పెద్ద చెప్పతగ్గ మార్పేమీ కన్పించలేదు. కాని శశిధర్ లేచి, నిప్పులు కురిపిస్తూ, చూస్తూ నుంచున్నాడు. చలించలేదు. గోవర్ధన్ అధికారి దగ్గర ఏంచేసి వచ్చిందీ తెలియటాని కెంతో సేపు పట్టలేదు. కచ్చితంగా ఆ హాస్మోనియమే. దొంగతనం తప్ప మరేమీ అయి ఉండదు.

"ఆ ఆర్డర్ ని నే మన్నించకపోతే ?" అని అడిగాడు గౌరాంగ్.

"అలా అయితే - కట్టి తీసుకు రమ్మనికూడా ఉత్తరు వుంది" అన్నారు వాళ్ళిద్దరూ :

గౌరాంగ్ వెనుతీయలేదు. వెనుతీసే ఘటంకాదతడు. వారి మాటలకి సమాధానంగా - "కట్టా" - అయితే తాళూ అవీ తెచ్చుకుని రండి" అంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు.

శశిధర్ అంతకుముందే రుసరుసలాడుతూ లోపలికి వచ్చాడు.

సుధ ఆదుర్దాగా - "బయట ఎవరు పిలుస్తున్నది అన్నయ్యా ?" అని అడిగింది.

శశిధర్ గంభీరంగా - "పోలీసువాళ్లు" అన్నాడు.

"పోలీసు వాళ్ళా ?"

సుధకి గుండె గుభేత్మంది. “పోలీసు లెందుకు వచ్చా రన్నయ్యా ?”

“ఎందుకా ? ఎందుకురారు ? అది వినాలని ఉందా ? దొంగ సొత్తు ఇల్లుచేరితే పోలీసులురారూ ? హార్మోనియంమీద పాటలు విందా మనుకున్నావా ?”

సుధ నిర్వాంతపోతూ చూస్తూ ఉండిపోయింది.

వాసంతి శశిధర్ కి ఉతికిన బట్టలు అందివ్వటానికి వచ్చింది. “ఏమిటి వదినా ? అలా గ్రుడ్లప్పగించి చూస్తూ నుంచున్నావేమిటి?” అని అడిగింది.

“వదినా?” అంది సుధ. ఆమె కంఠం రుద్దమయింది.

“ఏమిటి ? ఏం జరిగింది?....ఏమండీ - అన్నా చెల్లెల్లా జగడ మాడుకున్నారాయేం ప్రొద్దున్నే ? మళ్ళీ ఇలా చేశారా ?”

శశిధర్ నిర్లక్ష్యంగా - ఇలా చేసేందు కేముంది నేను ? వెళ్ళు. వెళ్ళి ఆడబిడ్డ మొగుడికి ఆప్యాయంగా చేపల కూరచేసి పెట్టరామా ? జైలుకివెళ్ళే సన్నాహాలన్నీ సిద్ధమయాయి. పరాయివాళ్ళ హార్మోనీ ఎత్తుకువచ్చి, సరదా తీర్చుకోవటంలో తమాషా తెలిసివస్తుందిప్పుడు -” అన్నాడు.

వాసంతి దానికి తీవ్రమయిన అభ్యంతరాన్ని తెల్పుతూ - “ఛా ! ఎవర్ని ఏమంటున్నారు ? ఆయనగారు హార్మోనియం దొంగతనంగా తెచ్చారని అంటారా ?” అన్నది.

“నేననాల్సిన అవసరమేముంది ? ఎవరిది తీసుకొచ్చారో, వాళ్ళే ‘వారంటు’ మీద పట్టుకు రావటానికి మనుషుల్ని పంపారు”

“అది మీరు విశ్వసిస్తున్నారా ?”

“విశ్వసించక పోవటానికేమీలే దిందులో”

ఈ సమయంలో గౌరాంగ్ వచ్చా దక్కడికి.

వాసంతి ఒకసారి అతణ్ణి ఆపాదమ స్తకం పరీక్షగాచూసి, "ఏమిటి మహాశయా! ఎవరు తీసుకొచ్చారు వారంటు?" అని అడిగింది.

గోవర్ధన్ అధికారి మనుషులు. రాకపోతే కట్టితీసుకు రమ్మని ఉత్తరువున్నదని అంటున్నారు. రండి బాబూ! తీసుకురం దయితే త్రాళ్ళు అవీ! అర్థమంటూ ఏమయినా ఉంటేగా వాళ్ళు మాట్లాడేదానికి?"

వాసంతి చిన్న నవ్వు నన్వి - "అధికారికి కీర్తనలు వినిపించారా యేం మీరు?" అని అడిగింది.

"కీర్తనలా? ఆఁ. వినిపించకేం?"

"అయితే తెలిసింది. కీర్తన కచేరీకవి బయానా పంపించిఉంటారు బహుశా"

శశిధర్ గభీర విస్మయదృష్టితో - పరిహాసోజ్వలమైన వాసంతి ముఖంకేసిచూస్తూ ఉండిపోయాడు. గౌరాంగ్ రహీమని వాసంతి పాదధూళి తీసుకుని, శిరస్సునతాల్చి, "ఇస్! ఊరికె అంటానా నేను! మగవాడిగా పుట్టినట్లయితే మీరు ఏ జడ్డీయో, మేజిస్ట్రేట్ కావలసినవారు. చూస్తాను వెళ్ళి-" అన్నాడు.

వాసంతి సరీగ్గానే ఊహించింది ఆనలుసంగతిని....

ప్రక్క ఊరు - "సోనాడాంగ" జమీందారుగారి గృహిణి వ్రతో ద్యాపన ఉత్సవం జరుపుతోంది. ఆ సందర్భంగా గోవర్ధన అధికారి నాటక సమాజానికి బయానా యివ్వటం జరిగింది. పోతే గోవర్ధన్ వారి ధన ప్రాచుర్యంచూసి, ఓ రోజున కీర్తన కాలక్షేపం ఏర్పాటు చేసేట్లుగా ప్రోత్సహించి, గౌరాంగ్ కి కబురు పంపాడు. గుబులు మనిషి అయిన గౌరాంగ్ ఓ వేళ రాననేట్లయితే - గోవర్ధన్ పురికొల్పిన చవకబారు తమాషా యిది:

అక్కడికి వెళ్ళివచ్చాక గౌరాంగ్ - "మీరు ఊహించినదే నిజమైంది. ఇప్పుడే వెళ్ళిపోవాలి. ఏకంగా బండికూడా తీసుకువచ్చి కూచున్నారు. జమీందారుగారి భార్య ప్రతోద్యాపన - పిల్లా జెల్లాతో సకుటుంబంగా రమ్మని చెప్పారు....బాదల్, వస్తావా?....పద, బయల్దేరి వెడుతూ వెడుతూ దారిలో స్టేషన్ మాష్టరుగారికి కబురందించి మరీ వెడదాం" అన్నాడు.

బాదల్ అప్పుడే నిద్రలేచి కూచుని ఉన్నాడు. తండ్రి మాట వినగానే రహీమని మంచంమీదినుంచి కిందికి ఉరికి దిగి, సరాసరివచ్చి, తండ్రిచెయ్యి పట్టుకుని, "ఆఁ, నన్నా ! వస్తా వస్తా. ఎక్కడకి వెళ్ళాలి మనం?" అని అడిగాడు.

సుధాముఖి కీ ప్రస్తావన అయిష్టం కాకపోయినా - ముఖంలోచిడి ముడిపాటుని వ్యక్తపరుస్తూ - "బాదల్ రావటమేమిటి ? వాడికి గొప్ప వారి యింటికి వెళ్ళిరావటానికి తగిన మంచిదుస్తులు, జోళ్ళు ఏమున్నాయని ?" అన్నది.

గౌరాంగ్ నవ్వాడు. "అరెబాబా! నేనుమాత్రం ఏం రావ-దుస్తులు ధరించి వెడుతున్నాను ? నా బిడ్డేకదా ? వాసంతీ, మీరు వాణ్ణి కాస్త ముస్తాబు చెయ్యండి. అది మీ ఆడబిడ్డ పనికాదు" అన్నాడు.

"రా, బాదల్" అన్నది వాసంతి నవ్వుతూ.

సుధాముఖి చత్రునలేచి నిలబడి, నిష్కారణంగానే గదిమూల నున్న ఇత్తడి బిందె ఒకటి తీసుకుని, చంకనెట్టుకుని, ఇంట్లోంచి బయటికి వెళ్ళిపోయింది. వెళ్ళిపోయేప్పుడు - దడి గుమ్మందాకా వెళ్ళి కొంచెం అక్రోశాన్ని వ్యక్తీకరించి వెళ్ళింది. ప్రతీసారి తనకేమిటీ పరాజయం ? తన భర్త ఎప్పుడూ వాసంతికే ప్రాముఖ్య మిస్తా డెందుకని ?

సంక్రీరన మంటపాన్ని చాలా చక్కగా అలంకరించారు.

చాలా ఘనత కెక్కిన కలవారి మండువాలోగిలి. మధ్య విశాల మైన మండువాలో - తివాచీలు ఘరచి - వాటిమీద కూర్చుని ఉన్నాడు

సదస్యులు. నాలుగు వైపులా వరండాల స్తంభాలు. ఆ స్తంభాల కన్నిటికి, - కృష్ణలీలలకి సంబంధించిన చిత్రపులు ఒక్కొక్కచే తగిలించారు. అన్ని పటాలకి పెద్ద పెద్ద పూలదండలు. ప్రతిదానికి పైన దీపాల గుత్తులు....

పైన నాలుగు వైపులా వరండాలో ఆడవాళ్ళు వరుసగా కూర్చుని ఉన్నారు. ఆ మంటపానికి మధ్యలో చిన్న వేదికనమర్చి, దానిమీద రాధా కృష్ణుల విగ్రహాల్ని ప్రతిష్ఠించారు. పూలదండలతో పటాలు యిండు మిండు కప్పివేయబడ్డాయి. రెండువైపులా ధూపపుసెమ్మాలలో ధూపాల్ని వేళారు. ధూపవాసనలతో, పూల వాసనలతో ఆ ప్రదేశమంతా హృదయ భారంతో మూర్ఛితమై ఉన్నట్లనిపించింది.

బాదర్ కూడా హృదయభారంతో విహ్వలయై ఉన్నాడు.

ఇన్ని పూలు, ఇన్ని దీపాలు, ఇంతశోభ, సరైన మంచిదుస్తులు, జోళ్ళు అవీలేవని తల్లి వెళ్ళవద్దని వారించింది. వెధవ దుస్తులు. వెధవ జోళ్ళు.

తర్వాత ఇహ మద్దెల ధ్వనులు విన్పించడం, గౌరాంగ్ వచ్చి మంటవం మధ్య కూర్చోవటంతో బాదర్ కి బాహ్య స్మృతే లేదు.

ఈ అపూర్వమూర్తి. ఇతడా బాదర్ తండ్రి.

ఆచ్ఛాదన రహితమైన శరీరం, నుదుట చందన తిలకం, మెళ్ళోలావుపాటి పూలదండ. సన్నటి ఉత్తరీయం ఒకటి మడతపెట్టి, భుజంమీద వేసుకుని ఉన్నాడు. తాళం వేస్తున్న కదలికకు ఉత్తరీయం మడత జారి జారి పడుతోంది. గుత్తులు గుత్తుల దీపాల కాంతులన్నీ అతడి శరీరం మీదే పడుతున్నాయి.

వీటన్నిటి కలయికతో ఒక రోకాతీతమైన రూపం.

తండ్రి రూపానికి మోహితుడై పోయాడు బాదర్. అకారణంగానే మాటి మాటికీ అతడి కళ్ళవెంట నీళ్ళు రాసాగాయి. ఈ అలౌకిక వ్యక్తే

తన తండ్రి అన్న విశ్వాసం మనస్సులో ఏర్పడడంలేదు. తాను చాలా అల్పజ్ఞనే భావం కలగసాగింది.

అయినా నిద్ర వచ్చింది.

మాటి మాటికీ ఎంత కళ్ళు నులుపుకున్నా. కళ్ళు అలాగే తెరచి ఉంచుకో లేకపోయాడు. మనస్సులో ఎంత ఆత్రం, ఆసక్తి ఉన్నా - శరీరం శిశు శరీరమేగా! కూర్చుని కునికిపాట్లు పడుదూ పడుతూ ఎప్పుడో ముడుచుకు పడుకుని నిద్రపోతున్నాడు.

ప్రక్కన కూర్చున్న వ్యక్తి, చిరాకుగా కాలుకొంచెం వెనక్కి లాక్కుని కాస్త చోటు వదిలాడు.

పై అంతస్తు వరాండాలో మరో విస్ఫారిత నేత్రాలు - బాదల్ లాగానే ముగ్ధదృష్టితో ఈ అపూర్వ సంగీతమయమూర్తి వైపుచూస్తూ, అతడి ముఖంమీదే నిలచిపోయాయి. బహుశా ఆ వ్యక్తికికూడా బాహ్య స్మృతి లు ప్రమేపోయి ఉండొచ్చు. ఇతడు కేవలం కీర్తన గాయకుడేనా! పేరు గౌరాంగ్ అని విన్నది. పేరు కింత సార్థక్యం మరెక్కడైనా చూసిందా అపర్ణ ?

అపర్ణ మనస్సులోనిమాటే - ఆడవాళ్ళందరి ముఖతః వచ్చింది.

“అ హ హా ! ఏం రూపం ? అచ్చగా గౌరాంగ్ లాగానే ఉన్నాడు. సార్థకమైన పేరుపెట్టారు తల్లి తండ్రులు?” “ఎంత చక్కగా పాడుతున్నాడు! భక్తుని ముఖతః వచ్చే కృష్ణనామం, దాని మహిమే వేరు. ఇంత మధురమైన కంఠం ఎక్కడా ఉండదు సాధారణంగా.”

చాలా మంది స్త్రీల కంఠాలు గాదదిక మయినాయి. చాలా మందికి అశ్రువులు పొంగి పొరలి వచ్చాయి.

అపర్ణ ఒక్కతే స్తబ్ధంగా ఉంది.

అమె సంకల్పం వేరు. అమె ఆలోచిస్తుంది—ఒక్కసారి వెళ్ళి కలుసుకోకూడదా అని! ఒకసారి దగ్గిరకివెళ్ళి స్వయంగా ప్రశంసలు తెల్పి రాకూడదా? ఈ రూపంలో ఈ గానంలో అతడు అపర్ణ మనస్సులో ఎంత ఆనందాన్ని రేకెత్తించాడో చెప్పటం కష్టం.

కాని అది ఎలా సంభవం :

క్రమంగా పాట పూర్తి అయింది. ప్రసాదం పశ్యంతో పూజారి బ్రాహ్మడు మధ్యకివచ్చి ప్రసాదం పంచిపెట్టటం మొదలెట్టాడు. గుప్పిళ్ళతో గుంపులోకి యెగరేస్తూంటే — జనం ఊరికే త్రోసుకుంటూ తెగ యెగబడుతున్నారు. పైన ఉన్న ఆడవాళ్ళకికూడా ప్రసాదాన్ని అందించారు.

ఇహ తర్వాత అందరూ ఇళ్ళకి తిరిగి వెళ్ళిపోవాల్సిన వంతు ...

నిద్రపోతున్నవాళ్ళని, మెలకువగా ఉన్నవాళ్ళని - ఎవరి పిల్లల్ని వాళ్ళు తీసుకుని బయలుదేరారు.

అంత పెద్ద సదస్సు ఖాళీ అయిపోయింది. ఆడవాళ్ళందరూ కూర్చున్న మండువా వరండాలన్నీకూడా ఖాళీ అయినాయి.

నిర్జనంగా ఉన్న ఆ ప్రదేశంలో ఓ వైపున ఒక్క బాదల్ మాత్రం ముడుచుకుని నిద్దరోతున్నాడు. పైన శూన్యంగా ఉన్న వరాండాలో ఇనువ బద్దీలను పట్టుకుని నిలబడి ఉంది - అపర్ణ.

ఇంతలో ఇద్దరు నౌకరు తివాచీలు, జంపకానాలు చుట్టటానికి వచ్చారు. కొంతవరకు చుట్టాక - “అరే! ఈ కుర్రా దేవరు? ఎవరైనా వదిలేసి వెళ్ళిపోయారా?” అన్నా దొక నౌకరు - రెండోవాడితో.

“ఇదుగో అబ్బాయ్! లే! లే - ఏయ్ అబ్బాయ్!” అంటూ ఆ రెండో నౌకరు లేపాడు.

కుర్రవాడు మాత్రం ఆదమరచి నిద్దరోతున్నాడు.

అటు యిటూ దొర్లించటంతో ముఖం వెలుతురువై పుకి తిరిగింది.

“అరె ! ఇతడా కీర్తనలు పాడినాయన కొడుకు. ప్రొద్దున ఆయనతోకూడా రావటం చూశాను.” అన్నాడు రెండో వ్యక్తి.

చివరిమాట వినిపించి - వినిపించడంతోనే గతుక్కు మన్నది అపర్ణ.

“కీర్తనలు పాడినాయన కొడుకు !” అన్నమాట చెవుల్లో నాటి పోవడం కాదు, గుండెల్లో నాటుకుంది.

క్షణంలో గబగబా కిందికి దిగివచ్చి, నొకర్ని ఉద్దేశించి, “ఏమిట్రాయది ? కుర్రాణ్ణి జంపకానాలోపెట్టి చుట్టేస్తావా యేం?” అని అడిగింది.

“ఏం చెయ్యనమ్మగారూ ! ఇతడు ఒళ్ళు తెలియని నిద్రలో ఉన్నాడు”

“అందులో ఆశ్చర్య మేముంది ? పసివాడు పాపం ! ఇతణ్ణి లోపల పక్కమీద పడుకో పెడుదువుగాని, ఎత్తుకుని ఇంట్లోకి తీసుకురా” అన్నది అపర్ణ.

నొకరు బాదల్ని అడ్డంగా చేతుల్లోకి యెత్తుకుని, “చిత్తం అమ్మాయిగారూ ! ఇతడు ఆ కీర్తనలు పాడినాయన కొడుకు” అన్నాడా నొకరు.

“సరేలే, కుర్రాణ్ణి ఎక్కడపడితే అక్కడ వదిలేసి, మరచిపోయి వెళ్ళిన అతడికి తగిన శాస్త్ర జరగాల్సిందే. ఎవరితోనూ చెప్పకు, ఖబడ్డార్, అతడు కుర్రాడికోసం వెతుక్కోనియ్” అన్నది.

* * *

గౌరాంగ్ని అధికారి జట్టుతోపాటు త్రోసుకుంటూ తీసుకు పోయారు బయటివైపు యింట్లోకి.

కొంతసేపటికి - కోలాహలమంతా సద్దుమణిగాక - గౌరాంగ్ ఇటూ అటూ చూసి, “మా అబ్బాయి ఏడీ ?” అని అడిగాడు.

“అబ్బాయి !”

“అదే! ఏదీ ? ఎక్కడి కెళ్ళాడు ?” అంటూ అందరూ అటూ యిటూ పరకాయించి చూశారు.

గౌరాంగ్ బిల్లమీద పరచి ఉన్న జంపకానామీద కూర్చుని, విననకర్రతో విసురుకుంటూ - స్వభావసిద్ధమైన పరిహాస భంగిమలో - “చూడండి, ఎవరైనా తమ శాస్త్రీలను లెక్కపెట్టుకోవటంలో పొరపాటు పడి పెచ్చు ఉన్నదాన్ని ఎత్తుకుని పోలేదు కదా ఇంతకీ ?” అన్నాడు.

ఒకళ్ళిద్దరు నవ్వారు. కాని కుర్రవాడు ఎక్కడి కెళ్ళిందీ-ఎవరూ చెప్పలేకపోయారు. గౌరాంగ్ మళ్ళీ దిగులుపడిన ముఖంతో - “అరే-” అంటూ ఏదో అనబోయాడు.

ఈ సమయంలో ఓ దాసీదివచ్చి, “ఇదో ఓ అధికారిగోరూ ! మిమ్మల్నే ! ఎవరయినా ఓ కుర్రాణ్ణి పోగొట్టుకున్నారా?” అని అడిగింది.

గోవర్ధన్ గతుక్కుమని “కుర్రాడా ! ఏం దొరికాడా యేం ? సరే, గౌరాంగ్ ! బెంగ తీరిపోయిందిఇదిగో, వీరి అబ్బాయే !” అన్నాడు.

గౌరాంగ్ సందేహంతో - “కుర్రా డెలా ఉంటాడు ?” అని అడిగాడు.

దాసీ కొంచెం చిరాకుగా - “వచ్చి సూసుకోరాదుటండీ ! అమ్మ గోరు సెప్పి పంపారు” అన్నది.

“అమ్మగారా !”

అధికారి తటస్థ భావంతో - “వెళ్ళవోయ్ గౌరాంగ్ ! వెళ్ళు, వెళ్ళు. అమ్మగారు తలచుకుంటున్నారుట ! అన్నాడు

అంతఃపురంలోకి వెళ్ళి గౌరాంగ్ చాలా ఇరకాటంలో పడ్డాడు. అతడు తన కొడుకుని చూసుకోటానికి వచ్చాడు. అంతఃపురంలోని

వారందరూ అతణి చూడాలనే ఆసక్తితో వున్నారు. ఇది గౌరాంగ్ ఊహకే అతీతమైన విషయం.

అసలతడు అపూర్వంగా కీర్తనలుపాడే గాయకుడవటం ఒకటి. దానికితోడు పెగా బ్రాహ్మడు. ఇంతమంది మహిళా బృందం అతడికి తమ భక్తి తాత్పర్యాలను వెల్లడించుకోకుండా వుండటం యెలా? అదీ గాక కేవలం భక్తి ప్రపత్తులని వెల్లడించుకుని ఊరుకునేవారు కాదు వాళ్ళు. నైవేద్యంకూడా సమర్పించుకోండే విడిచిపెట్టరు.

అంతఃపురంలో కూర్చుని ఫలహారం చెయ్యక తప్పదు గౌరాంగ్.

గౌరాంగ్ భయపడుతూ భయపడుతూ విపన్నముఖంతో “ఇవన్నీ అలా ఉండనీండి. ఇవన్నీ అలా ఉండనీండి. ఫలహారం అవీ బయట వాళ్ళతోపాటు చేస్తాను ఆనక. నే వెడతాను” అన్నాడు.

గౌరాంగ్ యింనుమింను వెళ్ళిపోవడానికి ఆయత మవుతున్నాడు. సరీగ ఇంతలో ప్రక్కగది గుమ్మంలోంచి ఎవరో ఫక్కున నవ్వారు. “భయపడి పారిపోతున్నారా బ్రాహ్మణోత్తమా! బాగుంది. కుర్రవాడి ఆనవాళ్ళు తెలుసుకోటానికి వచ్చారుగా!” అని అనటం వినిపించింది.

ఉలిక్కిపడి అటు తిరిగి చూశాడు గౌరాంగ్.

నల్లటి అంచుచీరే ధరించి, వదులు వదులుగా జారుముడి పేసు కుని, బిగుతయిన తెల్లటి బ్లోజు ధరించి, మంచి వయసు పాకం వున్న వితంతు యువతి!

గౌరాంగ్ ఓసారి ఆమెకేసి చూసి ముఖం యిటు త్రిప్పుకుని — “వాణ్ణింక చూడబ్బగ్లేదు. మంచిచోట ఆశ్రయాన్ని పొందాడు. హాయిగా నిద్రపోతాడు. నే వెడతాను” అన్నాడు.

కాని అతడు వెళ్ళటం పడలేదు.

స్వయంగా యజమానురాలే రంగస్థలంలోకి వచ్చి సాక్షాత్కరించింది. తన పరిహాసద్వారణిలో ఆమె “వెడతాననగానే వెళ్ళలేదు. ఫల

హారం భుజించి వెళ్ళాలి. బ్రాహ్మణ యువకునికేం పెట్టకుండా పంపటానికి లేదు. వీళ్ళందరూ ఎంతో ఆసక్తితో అన్నీ అమర్చిపెట్టారు. ఆహార చక్కని కీర్తనలు వినిపించారు. చాలా సంతృప్తి కలిగించాయి. ఇంకా రెండురోజులుండి వెళ్ళకూడదా స్వామీ! అందరూ అంటున్నారు. తీసుకోండి; ఏదో ఓ పందో ఫలమో తీసుకుని నోట్లో వేసుకోండి" అన్నది.

గృహిణీ జనోచితమైన కర్తవ్యాన్ని పాలించి గృహిణీ వెళ్ళిపోయింది. అభ్యంతరాన్ని తెలిపే అవకాశాన్నివ్వకుండా దాసీ - 'చారు' గౌరాంగ్ నించుమించు త్రోసుకుంటూ తీసుకెళ్ళి ఫలాహారం పెట్టివున్న పళ్ళెంముందు కూచోపెట్టింది. చుట్టూ పూర్తిగా అవగుంఠనాలు ధరించిన వారు, సగం అవగుంఠనాలు ధరించినవారు, అసలు అవగుంఠనాలే లేనివారు, అందరూ ప్రియ.

గౌరాంగ్ చూపు అలాగే నిలిచిపోయింది.

వీళ్ళందరి యెదుటా కూర్చుని తినటమా ? పాలతో, వెన్నతో తయారయిన ఇన్ని తినుబండారాలు, పళ్ళు, పర్చత్ ఈతీపి వస్తువులన్నీ తినటమా ?

"క్షమించాలి. నేను ఇవన్నీ అంటే....అహా నావల్లకాదు. నే వెడతాను"

మళ్ళీ ఓ సరళ హాస్యధ్వని - "భాగవతోత్తములు ఏమిటి - 'నే వెడతాను' అన్నమాట ఒక్కటే నేర్చుకున్నారా యేం ?" గౌరాంగ్ కంఠస్వరాన్ని అనుకరిస్తూ ఆమాట అని మళ్ళీ మరోసారి నవ్విందామె.

అపర్ణలో ఇంత 'వాచాలతని' ఎవరూ ఆశించలేదు. వాళ్ళందరూ ఒకరి ముఖాలోకరు చూసుకుంటూ గుసగుస లాడుకోసాగారు ఎక సక్కెంగా.

హఠాత్తుగా, నిటారుగా లేచి నిలబడ్డాడు గౌరాంగ్. దృఢభావంతో "చూడండి, తినిపించాలని ఉంటే వీటినన్నిటినీ బయటికి పంపించండి.

సద్వినియోగంచేసే మనుషులకి లోపేమీరాదు. దయవుంచి నన్ను మాత్రం విడిచిపెట్టండి. నాకిదంతా యేమీ బాగాలేదు" అన్నాడు.

ఈమాటయొక్క 'రియాక్షన్' ఎంతదూరంవరకూ వెళ్ళిందో ఎవరికి తెలుసు. ఒక హాస్యోజ్వలమైన ముఖంమాత్రం రసీమని వెలవెలబోయినట్లయింది. అదిమాత్రం అందరికీ స్పష్టంగా కన్పించింది.

"సరే, అలా అయితే వెళ్ళండి" వెలవెలబోయిన ఆమె ముఖతః వెలువడ్డాయి ఈ మాటలు.... "చారూ ! భాగవతోత్తముల్ని బయటికి తీసుకెళ్ళు. ఫలాహారం బయటికి పంపే యేర్పాటు చెయ్యి. కాని మహాశయా ! ఓసారి సందేహ నివృత్తి చేసుకుని వెళ్ళండి. కుర్చీవాణ్ణి చూసి వెదతారా ?"

కుర్చీవాడు :

గౌరాంగ్ ఇంక ఇప్పుడామె కోరికను త్రోసిపుచ్చలేకపోయాడు. కుర్చీవాడు చాలాసేపటినుంచి కన్పించక పోవటంతో మనస్సు పీకుతోంది. తటపటాయిస్తూ, అటూ యిటూ చూస్తూ "ఏడీ ? ఎక్కడున్నాడు ?" అని అడిగాడు.

"రండి" అంటూ చటుక్కున గోడపంచన పెట్టివున్న ఓ హరికెన్ లాంతర్ని తీసుకుని అపర్ణ దారి చూపుతూ లోపలివైపుగా ముందుకు సాగింది.

గౌరాంగ్ ఏమిటో తనకి తెలియకుండానే ఆమెని అనుసరించాడు.

.

వారి యిద్దరి ముఖాలూ కనుమీరుగుకాగానే అక్కడున్న ఆడవారిలో గుసగుసలు బయలుదేరాయి. "చూశావా అక్కా ! ఆ వేషం చూశావా ?" "చూడకేం అక్కా ! భగవంతుడు నొన్నని రెండుకళ్ళు అంటూ పెట్టాక ఎన్నయినా చూడాలి"

'అది ఇంబావిడ అక్కకూతురు కాబట్టి సరిపోయింది. మనం

ఎవరిమయినా అయినట్లయితే బ్రతకనిచ్చేవాళ్ళేనా ? విధవ పడుచు! నువ్వు చూశావుగా : ఒళ్ళు మండిపోయిందనుకో నాకు'

ఈ గుసగుస లాడుకుంటున్నవారు పడుచులు కాకపోయినా చాలా మంది విధవలే అన్నది చెప్పనవసరంలేదు. ఆమెని సమర్థిస్తూ వీరి వ్యాఖ్యానాలకి విరుద్ధంగా మాట్లాడినవారు కూడా ఒకళ్ళిద్దరు లేకపోలేదు. 'సధవ' అయిన ఒకామె "మీవో అన్నీ మరీ అన్యాయపు మాటలమ్మా ! విధవ అయింది కదా అని ఆమె జీవితంలో యెప్పుడూ నవ్వనేకూడదా యేం?" అన్నది.

ఒకామె ఉదాసీనభావంతో - "ఎందుకు నవ్వకూడదు ? జన్మ జన్మలకీ నవ్వుకోవచ్చు. అయితే విధవ అయినదానికి అంత ఫాషన్లు, ఆ చీరెలు, ఆ జ్ఞాజులు, అంత సొగసైన జుట్టుముడి - అసలు వీటినన్నిటినీ చూస్తే 'వెలసరం'గావుంటుంది. వాటికితోడు పైగా ఈ సిగ్గుమాలిన నవ్వు ఒకటి. చీ !...." అన్నది.

"అయితే ఉన్నమాట అంటాను - భర్త పోయాడనగానే యౌవనంలో 'యోగిని' కావటానికి అతడలాంటి భర్తా అసలు ? చచ్చాడా ? దాని యెముకలు కొరికాడుకాని, బ్రతికినన్నాళ్ళూ ఎంత పాపిష్షి గుణాల వాడని ! కలవారి బిడ్డకదా అని కన్నతల్లి, తండ్రి కళ్ళు మూసుకుని కట్ట బెట్టారు. అతగాడికి, పైకి చక్కగానే వుండేవాడు కూడా. ఉంటే యేమయినట్లు. ఒరి 'మేడివండు' వాటం. పన్నెండో యేటనుంచే బాగా తాగుడు మరిగాడు. ఇహ స్వభావం అంటారూ - పైకి చెప్పుకోటానికే సిగ్గు చేటు. బ్రతికినన్నాళ్ళూ పిల్లదాన్ని చావచితక బాదుతూ చెందుకుతిన్నాడు కదా !" అన్నది ఒక సానుభూతి పరురాలు.

అయితే ఆ వయసు మళ్ళిన ఆమె ఇంత ఉపన్యాసం దంచినా, అవతలివాళ్ళ మనస్సులేమీ అంత జావజావ అయిపోలేదు. ముఖాలు ప్రక్కకి త్రిప్పుకుని, "అదంతా కర్మఫలమమ్మా ! అలా అయినంత మాత్రాన విధవ విధవగా నడుచుకో అబ్బిర్లా కాదు కాదు, అసలా పిల్ల మా నోచవాగుడు పిల్ల ! దానికి తగినట్లే జరిగింది. అత్తవారింటి

అంత ఐశ్వర్యం, అంత డబ్బు, అంతకీ ఆమెదేగా ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యం. ఇన్నాళ్ళూ ముసలి అత్త గారు వుండేది. ఆమెకూడా “హరీ” అన్నదని వినికీడి. అంతేత ఇప్పుడు తామసాము తన పడగలనన్నీ విప్పింది. యజమానురాలి అక్కకూతురు కనుక ఎన్ని తప్పులుచేసినా చెల్లు! ఆవిడ కూడా అస్తమానం ‘అపర్ణ’ అంటూ మైమరచిపోతూ వుంటుంది” అంటూ గుసగుసలాడుకున్నారు.

*

*

*

ఎన్ని తప్పులు చేసినా చెల్లుబాడి అయే ఆమె ఓ దీపాన్ని చేత పుచ్చుకుని, ఓ నిస్సహాయ జీవిని వెంట లాక్కునిపోతోంది.

శ్రీమంతుల భవనం ... ఎన్నో గదులు, ఎన్నో వరాండాలు దాటి వెళ్ళాక మధ్యరకంగావుండే ఓ గదిలోకి వచ్చి ఆగింది అపర్ణ.

తెల్లటి దుప్పటి పరచి, తెల్లటి దోమతెర వేసివున్న మంచం. దోమతెరని ఓవైపున కొంచెం పెక్కియెత్తి అపర్ణముఖం ప్రక్కకి త్రిప్పు కుని నవ్వుకుని — “చూడండి. మీ “వస్తు” వవునో కాదో పోల్చుకోండి” అన్నది.

“బాగుంది, బాగుంది. రావసానువుమీద హాయిగా పడుకుని నిద్ద రోతున్నాడు. పదండి”

అపర్ణ మళ్ళీ అలాగే నవ్వి “ఇంకా నే రావటం దేనికి ? దారి గుర్తు చెప్పతూ తీసుకువచ్చానుగా ! ఇంక మీ అంతట మీరే వెళ్ళండి” అన్నది.

గౌరాంగ్ చకితదృష్టిలో నాలుగువైపులా చూస్తూ “నాకు గుర్తు ఉంటుందా ? అయితే అయినట్లే ! అలా అయితే రాత్రంతా చిక్కు దారులవెంట తిరగలేక చస్తాను. చక్రవ్యూహం ఈ యిల్లు” అన్నాడు. అపర్ణ ఓసారి కిళ్ళు మెత్తి గౌరాంగ్ని అమాయకపు నవ్వు ముఖంకేసి చూసి “అహా, మీరు చక్రవ్యూహంలో చిక్కుపడిపోరు. అలాంటివారు కాదు మీరు. పదండి. కుక్కవాడిని రేపు ప్రొద్దున భోజనం అదీ పెట్టి

కాని విడిచిపెట్టేసిలేదు. బాహ్య బిడ్డ రాత్రంతా ఉపవాసంతో వదుకుని వున్నాడు" అన్నది.

*

*

*

ప్రొద్దెక్కడాకా వదుకునే అలవాటు ఉన్నా అపరిచితమైన ప్రదేశం అవటంతో బాదల్ కి చాలా పెందరాళేనే మెళుకువ వచ్చింది. కంగారు పడిపోతూ మంచంమీదినుంచి గబుక్కున దిగి, అలాగే మ్రాన్పడి పోయాడు.

అపర్ణ అప్పుడే స్నానంచేసి వచ్చి తల నువ్వుకుంటోంది. అతడి అవస్థ చూసి ముఖం చాటుకి తిప్పుకుని నవ్వుకుంది. ఏమీ మాట్లాడ లేదు.

"మానాన్న దగ్గరికి వెడతాను" అన్నాడు బాదల్ యేడుపుమొహం పెట్టి.

అపర్ణ దగ్గరికి వచ్చి నవ్వుతూ అతడి గద్దం పుచ్చుకుని పుణుకుతూ "నాన్న దగ్గరికి వెడుదువుగానిలే కాని, ఎవరి అబ్బాయివి చెప్పు నువ్వు?" అని అడిగింది.

"అహా, అదే తెలియదా? నిన్న కీర్తనలు పాడలా? ఆయనే మానాన్న"

"అబ్బో, అలాగా? ఆయన మీనాన్నా? పిల్లవాడు తప్పిపోతే వెతుక్కోనేలేదు. వెర్రివాడు మీనాన్న"

"ఉస్, అదేమిటి? మానాన్న చాలా మంచివాడు. ఎంత చక్కగా పాడతాడు"

అపర్ణ దగ్గరి కూర్చుని, అతణ్ణి మరింత దగ్గరగా లాక్కుని "అయితే మీ నాన్నని ఓసారి పిలుచుకు రారాదూ? చక్కని పాట మరో సారి వింటాను" అన్నది.

బాదల్ అమితోత్సాహంతో "నాన్న యేడీ?" అని అడిగాడు.

"ఉన్నారు, ఉన్నారు. మీనాన్న దగ్గరికి పంపిస్తాను. అయితే

మరి నాకు పాట వినిపింపజేస్తావా ? లేకపోతే మీనాన్న దగ్గిరకి వెళ్ళ నీయనే వెళ్ళనీయను"

"ఆఁ. తీసుకునే వెళ్ళరాదూ నన్ను? ఎన్ని పాటలు కావాలి మీకు? బళ్ళకి బళ్ళున్నాయి పాటలు మానాన్న దగ్గిర."

"అయితే మరి నీకేమీ రావా ?"

బాదల్ ముఖంలో సిగ్గు తొణికిస్తూ తల వంచుకుని "ఉహూఁ" అన్నాడు.

కొంచెం సేపయాక బాదల్ ఓ దాసీ దానివెంట తండ్రి దగ్గిరకి వచ్చి చేరుకున్నాడు.

ఇంటికి ముందువైపున వున్న తోట!

పూలచెట్లకేసి చూస్తూ తిరుగుతున్నాడు గౌరాంగ్. నిత్యమూ దైవ పూజలు జరిగే యిల్లు. అంచేత రకరకాల పూలమొక్కలూ సేకరించి తెచ్చిపేసినట్లున్నారు.

తండ్రిని చూడగానే బాదల్ తనకి దారి చూపుతూ తీసుకొచ్చిన ఆమెని వదిలేసి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి "నాన్నా ! నాన్నా ! పిన్నిగారు నీ పాట వింటుందట. రా" అన్నాడు.

"పిన్నిగారా ?" గౌరాంగ్ దగ్గిరలోవున్న దాసీని సందిగ్ధదృష్టితో చూసి "పిన్నిగారెవర్రా? బాదల్ ?" అని అడిగాడు.

"ఆవిడే— నేను ఎవరి పక్కమీద పడుకున్నానో ఆవిడే. ఎంత ఇదిగా చూశారని! రసగుల్లాయి పెట్టారు."

గౌరాంగ్ సవ్వి "రసగుల్లాయి పెట్టారా ? అయితే ఇహనేం కచ్చి తంగా నిజమైన పిన్నే !" అన్నాడు.

"హూఁ రా. పాట పాడుదువుగాని" అంటూ తండ్రిని చెయ్యి పుచ్చుకుని లాగాడు బాదల్.

ఈ సమయంలో దాసీదికూడా ముందుకి దగ్గిరకొచ్చి ఎంతో వినయంగా "బాబుగోరూ ! తనలోమాటు లోనికి దయసెయ్యాలి" అంది.

“లోపలికా : ఎందుకు ?”

“ఓం. పిన్నిగారు నీపాట వింటుంది” అన్నాడు బాదల్.

“షా అమ్మగోరు నెప్పి వంపించారు. రెండు కీర్తనలు యిని పించాలి” అన్నది దాసీ.

గౌరాంగ్ ఇరకాటపు స్థితిలో వడినట్లు “అరె : నేనేం ఇవాళే వెళ్ళిపోతున్నానా యేం : రాత్రి మళ్ళీ కీర్తన కలక్షేపం వుందిగా” అన్నాడు.

దాసీది మరింత వినయంతో “సీతమ్మ. అప్పుడు వుంటే అప్పటి సంగతి సరే, ఇప్పుడు దయసేసి ఓమాట రండి. అమ్మగోరి సూపు దొడ్డ సూపు. దానికి యిడిగా బిక్ సిస్ యితారు” అన్నది.

ఒక్కక్షణం గౌరాంగ్ ముఖంలో నిర్లక్ష్యపు నవ్వు కన్పించింది. తర్వాత కొంచెం గంభీరంగా “బిక్ సిస్ ఇస్తే పాటలు పాడేందుకు, అలాంటి పాటలు నాకు రావని నువ్వెళ్ళి చెప్పు అమ్మీ !” అన్నాడు.

దాసీది బహుశా ఈ అమాయకపు బ్రాహ్మడి అమాయకత్వం చూసేకాబోలు, ఓ విచిత్రమైన ముఖభంగిమపెట్టి నిరాశతో వెళ్ళి పోయింది. అపర మామూలు సాతాని భిక్షకుడు వచ్చినాసరే, దగ్గిర కూర్చోపెట్టుకుని, పాటలు పాడించుకుని, ఓ కంకు రూపాయి బిక్ సిస్ యిస్తూ వుండటం తాను కళ్ళారా చూసింది దాసీది. పాటలంటే చాలు ప్రాణమిస్తుంది అమ్మగారు.

దాసీది వెళ్ళిపోయాక బాదల్ చిన్నపుచ్చుకున్న ముఖంతో “పిన్ని గారికి కీర్తనలు వినటం అంటే చాలా యిష్టం నన్నా ! అలా వింటూ కూర్చుంటే ఆమెకి అన్నం అబ్బిర్లా : సిద్దా అబ్బిర్లా” అని చెప్పాడు.

“ఆరి నాయనా : అలాగా : ఆయితే సాయంత్రం ఎలాగూ కీర్తన కచేరీ ఉందిలే”

“ఒంటరిగా వున్నప్పుడు వింటేనే. బాగుంటుందట. పిన్ని చెప్పింది”

“అంత మరీ బాగుండాల్సిన అవసరమేముందిరా బాబూ” అంటూ పసిపిల్లవాడిలాంటి వాడైన గౌరాంగ్ “అదిగో, అదిగో, చూడు బాదల్. ఎంత పెద్ద గొల్లభామో!” అన్నాడు.

“ఏది నాన్నా ఏదీ?....ఆ! ఇదుగో....ఇదుగో”

తండ్రి కొడుకులిద్దరూ ఆ గొల్లభామ ఎగిరి వాలుతున్న చోట్ల కెల్లా పరుగెడుతున్నారు. తర్వాత ఒకరికొకరు ఇంచుమించు డి కొట్టుకున్నంత స్థితికివచ్చి నిలబడిపోయారు.

దుస్సాహసవంతురాలైన అపర్ణ తోటలోనుంచి తానే పిలుస్తూ వచ్చింది. వీళ్ళు చటక్కున ఆగి నిలబడిపోవటం చూసి, కిల కిల నవ్వుతూ - “బ్రాహ్మణ ప్రవరులకి అన్నివిద్యలూ వున్నట్లు కన్పిస్తోంది. ఉత్సాహంతో ఎగరసుకూడా ఎగరగలరే?” అంది.

“మేం గొల్లభామని పట్టుకున్నాం” బాదల్ గంభీరంగా అన్నాడు. అపర్ణ ఓసారి కన్నార్పకుండా చూసింది.

రాత్రి కీర్తనలు పాడుతున్నప్పుడు ఓ దివ్యరూపం కన్పించింది. అతడిలో ఇప్పుడు మరో సుందరరూపం కన్పిస్తోంది. అప్పుడే స్నానం చేసివచ్చిన అతడి తలమీద ఉదయపు లేకాంతులు పడుతున్నాయి. ఓసారి చూస్తే తనివితీరదు. మరోసారి చూడాలని పిస్తుంది.

అలా చూస్తూ నిలబడితే - ఇద్దరికళ్ళూ కలుసుకున్నాయి. ఆమె తలవంచుకుని - “కీర్తనలు విన్పించటానికేమిటి అభ్యంతరం?” అని అడిగింది.

గౌరాంగ్ ఈ ప్రగల్భోక్తికేం సమాధానం చెప్పటమో తోచలేదు.

“రాత్రి విన్నారుగా -” అని మాత్రం అన్నాడు.

“విన్నానుకనుకే మళ్ళీ వినాలని కోరిక. నిన్నటి ఆ కీర్తనని ఒంటరిగా కూర్చుని వినాలని మహా ఆభిలాషగా వుంది.”

“ఏకీర్తన ?” అని అడిగాడు గౌరాంగ్ గతుక్కుమని.

“అదే— న వానురాగిణీ రాధ.

సరకుసేయ దవాంతరాలను.”

అని అందించింది అపర్ణ.

“ఒంటరిగా కూర్చుని పాడితే రక్తి కట్టదు.” అన్నాడు ఆమె అభ్యర్థనని ఎగరకొట్టెయాలనే భావంతో.

అపర్ణ ఏమిటో క్రుంగిపోయింది.

ఈ బ్రాహ్మణ గాయకుడు అభ్యంతరాన్ని త్రోసిపుచ్చి తన ప్రార్థనని మన్నిస్తాడనే విశ్వాసం సన్నగిలింది. అయినా ఆప్యాయతతో చేతులుచాచి బాదల్ ని దగ్గిరకి తీసుకుని, తల నిమురుతూ.

“సరే, పోనీ మరొక విన్నపాన్ని అయినా మన్నిస్తారా?”

“ఏమిటి ?”

“బాదల్ వుంటే ఈ నాలుగురోజులూ - నాదగ్గిరే వుంటాడు.”

“ఇదేనా అలాగే వుండనీంది. మీరు వాడికి పిన్ని అయినారని విన్నాను.”

“అఁ. అయినా. మరొకసంగతి, కీర్తనలుకాని, నాటకాలుకాని ప్రశంసనీయంగా వుంటే - బహుమతులిచ్చే సంప్రదాయం వుంది. తెలుసా మహాశయా ! నిన్న ఇవ్వలేకపోయాను. ఆ జనంలో ఎక్కడ జారవిడుచుకుంటారో అని! ఇవ్వాలి దాన్ని యివ్వటానికి వచ్చాను. స్వీకరించండి విజయోపహారాన్ని” అంటూ చటుక్కున తన మెళ్ళో ఉన్న సన్నటి హారాన్ని తీయబోయింది అపర్ణ.

గౌరాంగ్ యిండు మీండు వణకిపోతూ - కొంచెం వెనక్కితగ్గి, దృఢస్వరంతో - “ఉపహారాలు తీసుకునేది గానమే ఉపాధిగా కలవాళ్ళు. నే నలాంటివాణ్ణికాదు” అన్నాడు.

“పోనీ ఉత్సాహోద్రేకిమే అనుకోండి. అయినా అనందంతో

మెళ్ళోహారాన్ని తీసి ఇవ్వబోయినపుడు దాన్ని వద్దనటం అవమానమవుతుంది తెలుసా ?”

“ఉహూఁ. నాకు అన్నిసంగతులు తెలియవు బాదల్. అయితే నువ్వు లోపలికి వెళ్ళు” అంటూ గౌరాంగ్ తాను వెనక్కి తిరిగాడు.

మళ్ళీ వెనుకనుంచి పిలుపు వచ్చింది. “అంత భయమెందుకు ? మిమ్మల్నేమీ ఉరి తీయబోవటం లేదెవరూ ? ఉండండి, మాట. సహజమైన ఆసక్తితో సంగీత కాలక్షేపాలు చేసేవాళ్ళు బహుమతుల తీసుకోరు సరే. కాని చిన్నవాళ్ళు మేనత్తల దగ్గర, పితల్లులు దగ్గర కానుకలు తీసుకుంటారుగా ! బాదల్కి నేను పిన్నినయాను. ఆస్పృతి చిహ్నంగా బాదల్కి ఆటవస్తువులు కొని యివ్వాలని వుంది నాకు. ఇక్కడ ఈ ఊళ్లో యేమీ దొరకవు. తర్వాత కొనిపెట్టండి నా తరపున” అంటూ గుప్పెటలో వున్న రెండు పదిరూపాయలు నోట్లు అతడి కివ్వబోయింది అపర్ణ.

సరళ హృదయుడైన గౌరాంగ్ ముఖంకూడా కొంచెం కరకు బారింది. అతడు అతఃపూర్వం కంటే మరింత కటువుగా “మా బాసుల్ పూర్లోనూ ఏమీ దొరకవు. డబ్బు తీసుకుని ఏమిటి ప్రయోజనం ?” అన్నాడు.

“సరే. అడుకునేవేవీ దొరక్కపోతే తినేవేమయినా కొనిపెట్టండి” అంటూ ఆ నోట్లు రెండూ బాదల్ గుప్పెట్లో పెట్టబానికి ప్రయత్నించింది అపర్ణ. కాని బాదల్ చాలా చలాకీఅయిన కుర్రవాడు. ఈ వ్యవహారమంతా చూసి చేతులు రెండూ ముడుచుకుని తండ్రి వెనకాలకి పోయి నుంచున్నాడు.

“సరే బాదల్ ‘సావాసం చెల్లు’” అన్నది అపర్ణ ముఖం చిన్న పుచ్చుకుని.

గౌరాంగ్ ఎవరి ముఖం చిన్నబోయినా చూడలేదు. విచలితుడై పోయి “అహఁహఁ. ఆమాట యెందుకు ? ‘సావాసం చెల్లు’ కావటం దేనికి ? బాదల్ అంటే మీకు ప్రీతి. వెళ్ళరా బాదల్, వెళ్ళు....కాని..

దబ్బా అదీ మాత్రం ఇవ్వకండి. దబ్బా,దుబ్బా మాత్రం ఇవ్వకండి" అన్నాడు.

*

*

*

బాదల్ ని లోపలికి పంపించేసి గౌరాంగ్ బయటికి వచ్చేశాడు. 'సోనా డాంగ్' గ్రామాన్ని చూడటానికి బయలుదేరాడు. అందర్నీ పేర్మిమిసాడతడు. మానవ మాతృదయినవాడలా అతడికి పేర్మపాతుడే. కాని 'నిస్సంగత్వం' అన్నా అతడికి చాలా ప్రీతి.

నిరుదేశంగా, ఒంటరిగా తిరగటం అంటే అతనికి చాలా యిష్టం. వెళ్ళేప్పుడు గోవర్ధన్ అన్నాడు - "ఒక్కడివీ వెళుతున్నా వెక్కడి కోయ్ ? ఇక్కడి దారులూ, దొంగలూ ఎరగనివాడివి...."

"దారులూ దొంగలూ ? అవి బయలుదేరగానే తెలిసాయి" అతడికి తెలియకుండా అతడికో కవిత్వపు పంక్తి జ్ఞాపకం వచ్చింది. 'ఒంటరిగా నేతెంచితి - జంటరారు ఒరులెవ్వరు'

కాని ఇవాళేమిటో 'అశాంతిగ్రహం' అతడిచుట్టూ చుట్టూ తిరుగు లోంది. అటూ యిటూ తిరుగుతూంటే ఓచోట ఓ దేవాలయం కన్పించింది. జమీందారు గృహిణి ప్రతిష్ఠ చేయించిన రాధాకృష్ణ మందిరం అది.

ఆ మందిరాన్ని ఉద్దేశించి, చేతులు రెండూ ఓసారి జోడించి, కొంతదూరం పైకివెళ్ళి మళ్ళీ యేమనుకున్నాదో వెనక్కి తిరిగి వచ్చి మందిరంలోకి వెళ్ళాడు. లోపలికి వెళ్ళి దర్శనం చేసుకుని మెట్లుదిగి వస్తుండగా మెట్టమొదట బాదల్, అపర్ణ నిలబడి వున్నారు.

ధీకాన్నట్లయింది - అంతకంటే ఏమిటి ?

బాదల్ ఆత్రంగా "నాన్నా !" అన్నాడు.

ఇప్పుడింక గట్టిగా నవ్వలేదు అపర్ణ. ముసిముసి నవ్వులు నవ్వు కుని కొంచెం ప్రక్కకి ఒత్తిగిలి నిలబడి "ఓరోజు నే రెండుసార్లు ధీ

కొట్టుకోటం తప్పింది. ఏమిటి ? విగ్రహాన్ని చూట్టానికొచ్చారా ?" అన్నది.

"ఊఁ" అంటూ రెండుమెట్లు దిగాడు గౌరాంగ్. ఆ సమయంలో బాదల్ "పిన్ని నీకోసం ఉత్తరం రాసింది నాన్నా ?" అన్నాడు.

"ఉత్తరమా ?"

అవర్ణ చటుక్కున "బాదల్ మాటకేమిటిరెండి. కాని - రెండు నెలు పోయాక - మా అత్తగారి వారిక శ్రార్థం - దయవంచి అప్పుడు తమరోసారి రావాలని ప్రార్థన. వస్తారా ?" అన్నది.

గౌరాంగ్ కి కూడా విసుగు అనేది వుంది. అతడు చీరాకుగా - "రెండునెలల తర్వాత సంగతి నే నెలా చెప్పగలను. నేను వేయిగుళ్ళ పూజారిని. నామాట వదిలెయ్యండి. తప్పుకోండి - వెళ్ళాలి" అన్నాడు.

గోవర్ధన్ అధికారి వుద్దేశాన్ని తెలుసుకుని, 'వాహ్వా వాహ్వా' అంటూ - "వెళ్ళిపోతావా ఏమిటోయ్ ఇంకా ఊళ్ళోవాళ్ళందరూ -" అన్నాడు.

"ఒంట్లో చాగుందలేదు అధికారి మహాశయా !"

"ఆఁ అదేంలేదు. రాత్రి కొంచెం శైత్యంచేసి వుంటుంది. కాస్త మిరియాల కషాయం తాగు. ఒంట్లో మళ్ళీ సత్తువ వస్తుంది."

"కాదు అధికారిగారూ ! మనస్సు ఒకసారి వికలమయ్యాక - ఇంక పాట రాదు."

అధికారి ఇంక యెక్కువ అడ్డుతగలలేక పోయాడు.

గౌరాంగ్ స్వభావం ఆతడికి తెలుసు. అతణ్ణి ఆపి వుంచడం అసాధ్యమని తెలుసతడికి.

తిరిగి వెళ్ళి సోవడం ప్రస్తావన వచ్చేసరికి బాదల్ దిగులుపడ్డాడు. ఎందుకనంటే అతడిజీవితంలో ఇదే తొలివైభవం. ఇదే తుదివైభవ మేమో అనికూడా అనిపించింది.

బాదల్ జీవితంలో ఇంక ఎప్పుడైనా సంభవిస్తుందా ఇలాంటి విచిత్ర సన్నివేశం :

ప్రయాణసాధనం - బండి - ఎద్దుబండి.

బండి ఎక్కగానే గౌరాంగ్ కి ఏదో గుండెలు కుదుటపడ్డట్లునిపించింది. ప్రశాంతంగా ఓ నిట్టూర్పు విడిచి, "నీకు యికా వుండాలని వున్నదా యేంరా ?" అని అడిగాడు కొడుకుని.

బాదల్ కి అభిమానం గిడ్డకట్టుకుంటూ వచ్చింది. సమాధానం చెప్పలేదు.

"పరాయిచోట ఎక్కువరోజులుండకూడదు. తెలుసా ?"

బాదల్ తీవ్రమైన అభిమానంతో - "నేనేం వుండాలనుకోలేదు" అన్నాడు.

"అనుకోలా ? వుండాలని వుబలాటంగా లేదూ?"

"వుబలాటాన్ని నువ్వు కళ్ళతో చూడగలవా?"

తండ్రివైపునుంచి ముఖం అటుతిప్పుకొని కూర్చున్నాడు బాదల్.

గౌరాంగ్ నవ్వుతూ - "కళ్ళతో చూడలేకపోవటం మేమిటా? బాగాచూడగలను. నీ ముఖంలో రాసిపెట్టే వుందిరా. క్రొత్తపిన్నిదగ్గర కొన్నాళ్ళుండాలి. కడుపునిండా రసగుల్లులు తినాలి. అని నీకు వుబలాటంగానే వుంది" అన్నాడు.

ఇంత అవమానాన్ని సహించటానికి బాదల్ యిష్టపడలేదు. కోవంతో ప్రతివాదానికి దిగాడు. "ఎన్నటికీలేదు. నేనంత ఆశపోతుని కాను. అలా అయితే పిన్ని హారాన్ని ఎందుకు తీసుకునేవాణ్ణి కాను ?"

"ఏ హారంరా ?" ఆశ్చర్యంతో ప్రశ్నించాడు గౌరాంగ్.

"నీకు పె్రియిజా యివ్వాలనుకున్న హారం: దాన్ని నాకు యివ్వాలని ఎంతో మనసుపడింది. నేను తీసుకోలా,"

గౌరాంగ్ నవ్వుని దాచుకుని. కుర్రవాణ్ణి ఇంకొంచెం రెచ్చ
కొట్టాడు. “ఎందుకు తీసుకోలా ? నీకు ఒక నగ అమరినటయేదిగా”

“ఎందుకు తీసుకుంటాను ? తీసుకుంటే నాన్న వీపు పగలకొట్టే
స్తాడని చెప్పాను.”

“అలా అని చెప్పావా ? నేను కొట్టానా నిన్నుయెప్పుడైనా ?”
గౌరాంగ్ కళ్ళురెండూ పతికాయలయినాయి.

“తప్పించుకోటానికి అన్నాను. లేకపోతే విడిచిపెట్టలేదు మరి”
అన్నాడు బాదల్ భయపడుతూ.

“నీ విపు పగల కొట్టాల్సిందే !”

ఈసారి ముఖం అటు తిప్పుకుని కూర్చోవలసిన వంతు
తండిరిది. ప్రొద్దు వ్రాలిపోసాగింది. అయినా యెండ తీవ్రంగానే ఉంది.
ఎండ భయంతో వారు బండిగూడు లోపలివైపుకి తిరిగి కూర్చున్నారు.
దొంకదారినే వెడుతోంది బండి.

చాలాదూరం వెళ్ళాక ఓకుర్రవాడు వరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి బండి
వట్టుకున్నాడు.

గౌరాంగ్ ముఖం బయటికి పెట్టి “ఏమిటి ?” అని అడిగాడు.

“అపర్ణమ్మగారు మీకోసం, మీ అబ్బాయికోసం ‘రాధాగోవింద్’
మాలలు రెండు పెట్టివుంచారు. వాటిని పంపించారు; ఇదిగో ఉత్తరం”

అని చెప్పి రొప్పులం మొదలెట్టాడు కుర్రాడు.

అరటాకులో చుట్టివున్నాయి రెండు పెద్ద దండలు. తాజాగా
వున్న బిరువైన దండలు.

ఉత్తరంతీసి చూశాడు గౌరాంగ్. రెండుపంక్తులు రాసి ఉన్నాయి.

“పిలిచే ధైర్యంలేదు, ఎప్పుడైనా అవసరంకనుక వస్తే జ్ఞాపకం
ఉంచుకోండి. చిరునామా క్రిందవుంది.

బాదల్ పింతల్లి”

క్రింద చిరునామా—

“అపర్ణా హౌస్,

4 రత్నభవన్, త్రివేణి—”

అని ఉంది.

“సమాధానం రాసి యిస్తారా ?” అని అడిగాడు కుర్రాడు.

“ఉహూఁ. నువ్వెళ్ళు” అని కాగితం మడిచి పట్టుకున్నాడు గౌరాంగ్. తర్వాత బండి మళ్ళీ బయలుదేరాక పరిధ్యానంగా ఆ కాయితాన్ని ముక్కలు ముక్కలుగా చించి గాభిలోకి వదిలేశాడు.

ఆ కాయితం ముక్కలు గాలికి ఎగిరి అక్కడో ముక్క అక్కడో ముక్క పోయిపడ్డాయి.

బాదల్ అప్పుడు వెనక్కి తిరిగి పరుగెత్తుతూ పోతున్న కుర్రవాడికేసి చూస్తూ వున్నాడు. తన పిన్ని ఉత్తరానికి కలిగిన దుర్గతిని చూడలేదతడు.

*

*

*

ఎండవేడి తగ్గి, క్రమంగా చల్లబడుతూ వచ్చింది. చల్లగాలి తిరిగింది. బండి కొంతదూరం బాగా పెరిగిన గడ్డిలోనుంచి, కొంతదూరం చవిపెవరలోంచి, మరికొంతదూరం అటూ ఇటూ అడవిలావుండి, మధ్యనున్న ఇరుకుదారిలోనుంచి పోతోంది.

చెట్ల చిటారు కొమ్మలమీద ఎండపొడలు, క్రింద నీరెండకాంతులు వ్యాపిస్తున్నాయి.

తండ్రి కొడుకుల ఇద్దరిమనస్సులు నిరుత్సాహంగా వున్నాయి. ఆ నిశ్శబ్దతకి భంగం కలిగిస్తూ - “నువ్వు మెదలకుండా కూర్చునే వున్నావ్. ఆదండ వేసుకోనేలేదేం బాదల్ ?” అన్నాడు గౌరాంగ్.

“ఇంటికి వెళ్ళాక వేసుకుంటాను. ఇంటికెప్పటికీ చేరుకుంటానాన్నా ?” అని అడిగాడు బాదల్.

“ఇదే - ఇంకా సేవటికి”

మళ్ళీ కాసేపు నిశ్శబ్దం.

కొంచెం సేపయాక బాదల్ అటుజరిగి, ఇటుజరిగి తండ్రి దగ్గరగా కూర్చుని “నిన్నరాత్రి కీర్తనలు పాడేప్పుడు నువ్వు అచ్చంగా పటంలోవుండే దేవుడిలా వున్నావు నాన్నా !” అన్నాడు.

“ఛా : అలా అనకూడదు” అన్నాడు గౌరాంగ్.

“నాకు అలా అనిపించింది నాన్నా! ఇంట్లో దగ్గర వున్నప్పుడు పాడే ప్పుడు అలా ముస్తాబు అవవేం ?”

“ఇంట్లోనా ? అలా అయితే మీ మామ వీపు పగలకొట్టేస్తాడు” అన్నాడు గౌరాంగ్ నవ్వుతూ.

“ఉస్. పగలకొట్టటమేమిటి ? నేను పెద్దవాణ్ణి అయ్యాక నీకు చాలా పెద్ద కీర్తన కచేరీలు ఏర్పాటు చేస్తాను నాన్నా ! నువ్వు పాడతావా ? అందరూ చెవులు దోరగించుకుని వింటూ కూర్చుంటారు”

గౌరాంగ్ కొడుకుని దగ్గరకి తీసుకుని “నువ్వు పెద్దయ్యాక మన సంచార వీధినాటక సమాజాన్ని స్థాపిస్తువుగానిరా !” అన్నాడు.

బాదల్ ఉత్సాహంతో “సమాజం ఎప్పుడు నాన్నా మొదలు బెట్టేది ?” అని అడిగాడు.

“పెడతాం. పెడతాం. డబ్బు వెసులుబాటు కాగానే పెడతాం”

“ఎంతడబ్బు కావాలి నాన్నా ?”

“చాలా —”

“క్రాత్తపిన్నికి చాలా డబ్బు వుంది”

కొడుకు ఆలోచనా దోరణిని ఊహించి, గౌరాంగ్ నవ్వుతూ — “దేశంలో వాళ్ళకి వుంటే మనకేమిటి లాభం ?” అన్నాడు.

బాదల్ లజ్జితుడై మెదలకుండా ఉరుకున్నాడు. కాని బాల్య చాపల్యంవల్ల బాదల్ మళ్ళీ “చూడు, చూడు నాన్నా ! ఆకాశం ఎంత ఎర్రబడిందో ! సూర్యుడింక కొండదిగి పోతున్నాడు కదూ !”

“ఉఃః”

“పాట పాడరాదూ నాన్నా ! చల్లటి గాలి వీస్తోంది మెల్లిగా”

“అరె ! బాదల్ బాబూ ! నువ్వు కవివయి పోయినట్లున్నావేంరా చూస్తే. ఏ పాట పాడమంటావ్ చెప్పు.”

“నీ యిష్టం. నిన్న పాడిన పాట”

“నిన్న ఎన్నోపాదాను. ఉండు, ఓ క్రొత్తపాట పాడతాను”

‘కాని పోవి ఆశలతో
కదంబవాటిక కేగినావు
కంటకములు దారినైన
గాంచవైతివేల రాధ’

తులసికోటముందు దీపాలు వెట్టేవేళ అవుతోంది. గృహిణీమణులు తులసికోటముందు అలికి, వాకిళ్ళముందు సంజెకసవు లూడ్చి, నీళ్ళు చల్లుతున్నారు. పశువుల్ని మేతకి తోలినవాళ్ళు, తమ పిల్లల్ని పిలిచినట్లే తమ పశువుల్ని పేల్చుపెట్టి “వెంకన్నా రా, రామన్నా రా, లక్ష్మన్నా రా” అంటూ దిగ్గరగా పిలుస్తున్నారు.

వయసుమళ్ళిన గృహిణులు జపమాలలు చేతపుచ్చుకుని పూజా మందిరాలముందు కూర్చున్నారు. ఈ సమయంలో ఓ ఎద్దుబండి ఘోషాల్ గారింటి ముందుకు వచ్చి ఆగింది.

సరీగ్గా ఆసమయానికి వీధిగుమ్మంలో నీళ్ళు చల్లటానికని— వాసంతి లోపల్నుంచి వచ్చింది.

ఎద్దుబండి ఆగటం చూడగానే తపీమని అక్కడే నిలబడి పోయింది. బాదల్ బండిలోనుంచి దిగటం చూసి ఉల్లసిత హృదయంతో అభ్యర్థన తెలుపుతూ — “అరె ! బాగాట తండి ! బాదల్ ! ఇవాళే వచ్చేళా వే ! రా, రా. ఈ యెండలో ఇంతదూరం ఎద్దుబండిమీద రావటంతో ఎర్రటి ముఖం ఎంత వాడిపోయింది. ఏం మహాశయా ! కలవారి లోగిలి మీ మనస్సుకి కంటకంగా తోచిందా యేం ?” అన్నది.

గౌరాంగ్ బండి కుదుపు అంతా పోయేందుకు ఒక్కసారి వళ్ళు విరుచుకుంటూ “ఏమన్నారు ! నా మనస్సులోని మాట మీ కొక్కరికే తెలుసు అని ఊరికే అంటావా నేను !” అన్నాడు.

గౌరాంగ్ ముక్తకంఠం ఇంట్లోకల్లా వినిపించింది.

శశిధర్ అప్పుడే పీటవేసుకుని “సాయంసంధ్య” వార్చుకోటానికి కూర్చున్నాడు. లేవటానికి వీలేదు. నిస్సహాయమైన కోపంతో జంధ్యం చేపట్టుకుని, చెవులు రిక్కించుకుని ~~ఉన్నాడు.~~

“అమ్మ యెక్కడ ఉత్తా ? చేతిలోని పూలమాలలమీది ఆకుని జాగ్రత్తగా వట్టుకుంటూ ప్రశ్నించాడు బాదల్.

“మీ అమ్మ పెత్తనాలకి వెళ్ళిందప్పుడే. ఎక్కడ తిరిగివచ్చింది? ఏమిటివి ? పూలా ?”

“పూలుకాదు, మాలలు. ఒకటి నాది, ఒక్కటి నాన్నది”

ఆ మాలల పొట్లం అత్త చేతి కిచ్చాడు బాదల్.

వాసంతి పైన చుట్టివున్న ఆకుల్ని తీసేస్తూ, నవ్వుతూ “అలాగా? శ్రీమంతులు ఒరి పూలదండలు మాత్రమే వేసి సాగనంపారాయేం మహాశయా !” అని అడిగింది.

నవ్వుతూనే ఓ దండతీసి బాదల్ పాదాలకి తాకేటంత పొడవుగా వేసి “ఎలా వుంది చెప్పండి మహాశయా ! అచ్చగా కృష్ణుడిలాగానే వున్నాడు కదూ ? శిరస్సున శిఖ, చేతిలో వేణువు ఉంటేవాలు” అన్నది.

“ధూత్ !” అంటూ బాదల్ లజ్జితుడై, నవ్వుముఖంతో యిటు తిరిగి తన రూపాన్ని చూసుకోటం మొదలెట్టాడు. రెండోమాలని తీసుకుని గొర్రాంగ్ వైపుకి అందిస్తూ “ఇదిగో, తీసుకోండి మహాశయా ! మీ వంతు దండని ధరించరాదూ ఓసారి ! కలియుగ గొర్రాంగ్ ని చూస్తే కళ్ళు సార్ధకమవుతాయి” అన్నది.

కేవలం సహజమైన పరిహాసమే. కాని ప్రపంచజ్ఞాన కూన్య దైన గొర్రాంగ్ హఠాతుగా ఓ పెద్ద తెలివితక్కువ పని చేసి కూచున్నాడు. వాసంతి చేతిలోంచి మాలని తీసుకుని చటుక్కున వాసంతి మెళ్ళోనేవేసి—

“మాలకాదు సఖీ, మాలకాదు

ఇది మదీయ హృదయజ్వాల”

అని పాడాడు.

“ఈ కొయ్యదొమ్మ మెడకి మాలా ఏం సొదిగు నిస్తుంది? ఎక్కడ రాణిస్తుందో అక్కడే ఉండనీంది” అన్నాడు.

హఠాత్తుగా ఈ సంఘటన జరిగినచోట బాంబు పేరింది. శశిధర్ రూపమైన బాంబు.

వాసంతిని కన్నునెగతో, చేనెగతో లోపలికి వెళ్ళమని ఆదేశించి. గౌరాంగ్ వైపు నిప్పులు క్రొక్కుతూ చూస్తూ "నీ వెర్రిమొర్రి వేషాలకి ఇంతెక్కడా అవకాశం దొరకలేదా ? ఇది గౌరవనీయుల యిల్లా, కల్లు పాకా ?" అన్నాడు.

ముఖాముఖిని యిలా యెప్పుడూ విరుచుకుపడలేదు శశిధర్. అయితే ఇంత మరీ వెర్రిమొర్రిగా మాత్రం ఎప్పుడు ప్రవర్తించాడు గౌరాంగ్ :

అతడు శశిధర్ కేసి నిర్ఘాంతపోయి చూస్తూ ఊరుకున్నాడు. మాలని తీసి క్రిందపారేసి వెళ్ళిపోయింది వాసంతి.

శశిధర్ పాంకోళ్ళతో ఆ మాలని నులిమివేసేస్తూ నుంచున్నాడు. ఏదో చెప్పుకో చీమలపుట్టని నేలరాచేస్తున్నట్లు.

నేల రాచిరాచి ఆనవాలు లేకుండా చేస్తేకాని కోపం, అసహ్యం పోయేట్లులేదు.

అసహ్యం, అసూయ, అనుమానం, ఆగ్రహాల కలయికతో శశిధర్ ముఖం ఏదో ప్రేతముఖంలా కన్పిస్తోంది.

సేషన్ మాష్టర్ తన క్వార్టర్స్ లోంచి బయటికొచ్చాడు. ఆనందో ద్వేగంతో మితుని ఇంచుమించు గట్టిగా కావలించుకుని "రా, రా. ఇవాళే వచ్చేకావన్నమాటయితే. మంచిపని చేశావ్. మంచిపని చేశావ్. ఊహ. ఇంతకీ ఎలా జరిగింది అక్కడ ? అక్కడివాళ్లు రసగ్రహణ పారీ ణులుగా కన్పించారా ?" అని అడిగాడు.

గౌరాంగ్ ఓ ప్యాకింగ్ బాక్స్ మీద చతికిలపడి క్రాంతభావంతో "పారీణులా ? మాచెడ్డ రసగ్రహణ పారీణులే ! పాటవిని మెళ్ళో హారాన్ని ఉపహారంగా ఇవ్వటానికి సిద్ధపడినంత ఉదారులుకూడా !" అన్నాడు.

"మెళ్ళోహారమా ? అడవాళ్ళా యేం ?"

“కాక మరింకెవరని? అంతఃపురానికి పిలిచి తీసుకెళ్ళి “సందేష్” అవీ ఫలహారం పెట్టి “మీ అబ్బాయికి నే పిన్నినయాను. వాడికి బొమ్మలవీ కొనిపెట్టటానికి డబ్బు తీసుకోండి. మీ పాటవిని నేను చాలా ఆనందించాను. నా మెళ్ళో హారాన్ని బహుమతిగా తీసుకోండి” అన్నారు. అబ్బ అదెంత విషమ సంకట పరిస్థితి అవి” అన్నాడు.

మాష్టరు కొంచెం తటపటాయస్తూ - “వయస్సు తక్కువ ఉన్న ఆమె అయి వుంటుంది అనుకుంటా !” అన్నాడు.

గౌరాంగ్ వెంటనే విసురుగా తలత్రిప్పుతూ - “తక్కువా ? ఏమీకాదు. వయస్సు తక్కువే అయినట్లయితే - గ్రాహ్యంరాని పిల్ల, తెలివితక్కువ పిల్ల అనుకునేవాణ్ణి. ఏం - ఇరవైనాలుగు, ఇరవై ఐదు ఏళ్ళు వుంటాయి. అసలు కాస్త మతిచాంచల్యం వున్న మనిషేమో అనికూడా అనిపించింది నాకు” అన్నాడు.

మాష్టరు ఎంత ఆవేశపరుడైనా - గౌరాంగ్ కంటే కాస్త వాస్తవ దృష్టి కలవాడు. అంచేత అతడి సగం నెరిసిన మీసాలవాటున కొంచెం నవ్వు కన్పించింది. తర్వాత “వితంతువా ?” అని అడిగాడు.

“వితంతువా? అది నాకెలా తెలుస్తుంది ? నా మనస్సుకేమిటో విద్వారంగా తోచింది. తిరిగి వచ్చేకాను.”

మాష్టరు అభినందనపూర్వకంగా అతణ్ణి వీపు చరచి, “మంచి పని చేశావ్. అలాంటి వాళ్ళంతా - కొంప ముంచేసజ్జు. పోనీలే నాకో పాట విన్పించు” అన్నాడు.

“ఉహూ !” గౌరాంగ్ తలత్రిప్పుతూ “ఇవాళింక వీలుపడదు. ఇవాళ పాట వచ్చేట్లు లేదు. అవునుకాని మాష్టర్, మనుషులింత తెలివితక్కువ వాళ్ళెందు కవుతారంటావ్ ?” అని అడిగాడు.

మాష్టర్ ఈ ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పలేదు. జిజ్ఞాసా దృష్టితో చూస్తూ వుండిపోయాడు.

“నాకు తెలియకదుగుతాను. ఇంత అసూయ, ఇంత కోపం ఎందుకూ ? నవ్వుతూ, పాడుతూ జీవితాన్ని గడిపేస్తే నష్టమేమిటి

చెప్పండి. ఈ పృథివి, ఈ వెలుగు, ఈ గాలి - వాటికేసి చూద్దామని కూడా వుండదు. ఎందుకని మానవులకి ?”

మాష్టరు మృదుగంభీర హాస్యంతో - “మనుషులు చాలా తెలివైన జీవులు. నవ్వులతో, పాటలతో కాలం గడిపేస్తే వాళ్ళ తెలివితేటల కవకాశం యెలా వస్తుంది. ప్రపంచంలో ఇంత వెలుగు, ఇంత ఆనందం ఉన్నా, మనిషి తెలివితేటల భారంతో బరువెక్కిపోతాడు. తెలివి - ఆనందం ఈ రెండింటికీ సవచు సంబంధం తెలుసా?” అన్నాడు.

చాలాసేపు కూర్చునివుండి “ఇవాళ నీ మనస్సు బాగుండలేదు.రా, ఇంటికిరా. నాటకం విందువుగాని” అన్నాడు.

చిన్న కుటీరంలాంటి ఇంట్లో ప్రవేశించా రిద్దరూ.

చేబిల్ మీద నాలుగుపలకల లాంతరు పెట్టుకున్నారు. తెల్లవారి కట్ల రైలుని స్టేషన్ ని దాటించి పంపటానికి స్టేషన్ మాష్టరు చేత పట్టుకువెళ్ళే లాంతరది.

ఓమూల బెజ్జాలుకొట్టి దారంకట్టి, ఉన్న అపీసు కాయితాల బొత్తి లాంటి నాటకం రాసిన కాయితాల బొత్తిని బయటికి తీశాడు స్టేషన్ మాష్టరు. కొంచెందగ్గి, అటూ ఇటూ కదిలి గొంతు సవరించుకుని మొదలుపెట్టాడు. రాముడి వనవాస సమయంలో “ఊర్మికాలక్ష్యణుల సమావేశం” రామాయణంలో అంతా సీతని గురించిన ఆధిక్యతేతప్ప - ఊర్మిక ప్రసక్తేలేదు. చూశావా : ఆమె యేదో పాపం మూగదయినట్లు ఇక్కడ ఊర్మిక ముఖతః కొంచెం తరచి తరచి ప్రశ్నలడిగించాను. తెలిసిందా : లక్ష్యణుడు ఊర్మికతో చెప్పటానికి వచ్చినప్పుడు -

అయివరాననా : అనురాగశీలినీ :

సైరించు యెడబాటు పదునాలుగేండ్లు -

తండ్రియానతి కానతరలి పోతున్నాడ

వనవాసమునకేను-

అంతా మరీ చెడ్డగాలేదు. ఏమంటావ్ ? అని అడిగాడు.

రఘువంశధరుడ వలఘ్ను విజ్ఞానమతివి
వరమ మూర్ఖుని పగిది భాషింపదగడు
తండ్రియానతి జ్యేష్ఠతనయు డరుగుచు నుండ
సేవకులవలె వెంట చనుచుంటిరయ మీరు—

అతి సుకుమారవతి అతివ జ్ఞానకికి
వనవాసమున యేమివచ్చునో ఆపదలు
శంకించి వెనువెంట శత్రుధరులై మీరు
అధమ సేవకు పగిది —

కిరోసిను దీపంముందు మాష్టరుగారి ముఖం ఉజ్జ్వలంగా కన్పిస్తోంది. ఆ దీపపు కాంతి మూలంగాకాదు, రచనా సాఫల్యపు సంతృప్తివల్ల. ఈసారి తలయెత్తి "అంత మరీ చెడ్డగాలేదు. ఏమంటావ్ ?" అని అడిగాడు.

"చెడ్డగానా ?" అభిమాతుడైన గౌరాంగ్ రుద్ధకంఠంతో "చాలా బాగుంది. అద్భుతంగా వుంది. ఇలా ఎలా రాయగలిగారా అని ఆశ్చర్యపోయినాను. భావాలు వాకూ వస్తాయి చాలా. కాని మాటలు మాత్రం పెకలవు. మీకు ఇన్ని మాటలు యెలా స్ఫురించాయి ?" అన్నాడు.

మాష్టర్ సంతృప్తిగా నవ్వి - "నువ్వు పాట పాడేప్పుడు - నేనూ అనుకుంటూ ఉంటా. నీ గొంతు యింతలా ఎలా ఒడుగుతోందా అని....కాని ఊర్మిల ఎవరు వేయాలని అనుకోవడం ?" అని అడిగాడు.

"అదే పట్టుకున్న దిగులు. పాత్రని ఎవరూ అర్థంచేసుకోలేరు. సరే, భగవంతుడే చూపిస్తాడు చివరికి ఎవరో ఒకర్ని....కాని—మిగిలి నది పూర్తిచెయ్యండి."

"ఆఁ, ఎంతవరకు అయింది ? ఆఁ, ఈసారి లక్షణుడంటాడు.

ఏల యీ దూషణ - ఎందుకు నింద
ఖరమేష్టి లిఖితము ఫాలభాగమున
చిరకాల దాస్యమ్ము - జీవితేశ్వరి నకు.

నూరు సంవత్సరాలక్రితం నాటి భాషలో రాసిన “రామవనవాస” యక్షగానాన్ని ఆధారం చేసుకుని, స్వప్న సౌధాలు నిర్మించుకుంటున్నాడు.

ఈ యుగంలో “పరమాణు బాంబులు” కూడా ఆనాటి వయిపోయాయి, ఈవార్త వారిదగ్గరికి చేరిలేదు.

అక్కడ నిభానని ఓ కబురు మోసుకుని వచ్చింది యింటికి. కూతుర్ని పేరెట్టి పిలిచి, “విన్నావా సుధా ? చతుర్భుజులు వెళ్ళిపోతున్నారు !” అని చెప్పింది.

సుధ యింట్లోంచి బయటికివచ్చి : “అలాగా? ఎవరుచెప్పారు?” అని అడిగింది.

అక్కడ వంటయింట్లో వున్న వాసంతి గుండెలు గతుక్కుమన్నాయి.

“నారాయణులు వెళ్ళిపోతున్నారు?”

ఆయన సందర్భనం కలగలేదు. ఆయన ఇక్కడికి వేంచేసి మాసం రోజులకుపైగా తమ దర్శనాన్ని అనుగ్రహించారు. గ్రుడ్డి, కుంటి, మూగ, చెవిటి - ఎవరూ దిగబడిపోలేదు చూడకుండా. ఒక్క వాసంతి మాత్రం వంచిటరాల్సే వుండిపోయింది.

నిభానని కూతురుతో మాట్లాడుతూ కూచుంది - “వాడ వాడ యావత్తు మళ్ళీ దర్శనం చేసుకోటానికి వెళ్ళింది. ఈ అదృష్టం మరో సారి లభించదు. బెనర్జీగారి ఆవిడ చెప్పింది నాతో. “నేను మళ్ళీ వెళ్ళలేదు. ఓసారి వెళ్ళాను అంతేచాలు. ఈ కీళ్ళ వాతపు నొప్పులతో మళ్ళీ క్రోసుదూరం నడవలేను” అన్నాను.”

“కాళ్ళకి తెలం రాయటం కాలేదనుకుంటా నీకు ? ఎలా అవుతుందిలే ? ఎవరుచేస్తారు ? నీ కోడలున్నదంటే - ‘రాధాదేవి.’ ఆమె నవ్వులు - పరిహాసాలతోనే సరిపోతుందికదా ఆవిడకి? ముసలి అత్తగారి ఉపచారాల బాధ్యత ఎప్పుడు పైనవేసుకుంది ? ఇలారా. నేను కాస్త తెలంరాచి మర్దన చేస్తాను” అన్నది సుధాముఖి.

అయితే సుధాముఖి నయినా వెనకేసుకురాలేదు నిభానని. ఆమె మాటలకి ఏమాత్రం విలువ ఇవ్వకుండా “చాలే ఊరుకోవే సుధా ! నీ శ్రద్ధా, ఓపిక నాకు తెలియనివి కావురెమ్మా ?” అన్నది.

*

*

*

తల్లి కూతుళ్ళ సంభాషణ ఆగిపోయింది. ఇహ వాసంతి ఒక్కతే కంటతడి పెట్టుకుంటూ కూచుంది వంటింట్లో....

శశిధరుడు చేసిన అవమానం ఆమెకి హృదయవిదారకమయింది. ఆ ఆఘాతంలోనే కుంగిపోయిన మనస్సుకి ‘నారాయణులు అంతర్ధాన మవుతున్నారు’ అన్న మరో ఆఘాతం వచ్చి తగిలింది.

రాత్రి అభిమానంకొద్దీ కింద చాప ఒకటి వేసుకుని పడుకున్నది వాసంతి. శశిధర్ చేసిన అవమానానికి ఆమెకింక పక్కమీద పడుకో బుద్ధి పుట్టలేదు.

శశిధర్ పేకాట దగ్గిర్నుంచి రాత్రి ప్రొద్దుపోయి వచ్చాడింటికి. గదిలోకివచ్చి ఓసారి వాసంతికేసి ఓరగా చూసి. ఏం మాట్లాడకుండా చొక్కావిప్పి గోడనున్న వంతెకి తగిలించాడు. బల్లప్రక్కన స్టూల్మీద పెట్టి వున్న కూజాలోంచి గ్లాసెడు నీళ్ళు తీసుకుని, గడగడ త్రాగేశాడు. తర్వాత కొంచెం స్వస్థతగా బల్లమీద కూర్చుని “ఒట్టిక్రింద పడుకున్నావ్ దేనికి ?” అని అడిగాడు.

వాసంతి మాట్లాడక ఊరుకుంది అని వేరే చెప్పనక్కర్లేదు. “క్రింద పడుకుని శైత్యం రప్పించుకోవాల్సిన అవసరమేమొచ్చింది ?” అప్పటికీ వాసంతి కదలేదు, మెదలేదు.

శశిధర్ కొంతసేపు గడవనిచ్చాడు. తర్వాత డబ్బీ తీసుకుని రెండు ‘పాన్’లు ఒక్కసారే బుగ్గనిపెట్టి కొంచెం జరదాకూడా వాటితో పాటు వేసుకుని, తర్వాత సహజమైన ధోరణిలో — అంటే కొంచెం అధికారం చలాయిస్తూ “లే, లేచి కూర్చో. జబ్బుచేస్తుంది” అన్నాడు.

ఈసారి వాసంతి దగ్గిర్నుంచి వచ్చింది సమాధానం.

“చెయ్యనీండి, జబ్బు”

“చెయ్యనీండి జబ్బా ? వాహర్ ! అర్థంలేని మాటలన్నీ”

వాసంతి ఈసారి లేచి కూర్చుంది. గడ్గదకంఠంతో “అర్థంలేని దేముంది ? నే చచ్చిపోతే మీరు హాయిగా ఉందురుగాని. బాగా జబ్బు చెయ్యనీండి నాకు. అది ఎక్కువై, ఎక్కువై చచ్చిపోతాను. మీరూ బ్రతికిపోతారు. నేనూ బయటపడతాను” అన్నది.

“హూ!” శశిధర్ కాసేపు మూతి బిగించుకు కూర్చుని వ్యంగ్య తిక్త కంఠంతో — “నువ్వు చచ్చిపోతే గౌరాంగ్ గతి ఏమవుతుంది ?” అని అడిగాడు.

పెద్ద పెద్ద కళ్ళు రెండింటితో బెదరింపుగా చూసి వాసంతి మళ్ళీ మెదలకుండా పడుకుంది.

శశిధర్ లేచి నిలబడి, కాసేపు అటూ ఇటూ తిరిగి వాసంతి చాప దగ్గరికి వచ్చి నిలబడి, భీషణ స్వరంతో “నీ నటనంతా కట్టిపెట్టు. ఇహ శేడో తేచ్చీస్తాను నేను. ఆ దుర్మార్గుడితో ఇంక మాట్లాడనని, నా ఒంటి మీద చెయ్యివేసి ఒడ్డేసుకో” అన్నాడు.

వాసంతి మళ్ళీ లేచి కూర్చుంది.

“నేనేం పిచ్చిదాన్ని కాను” అన్నది కుర్చుకొని.

శశిధర్ నిప్పులు కక్కుతూ “ఈ సమాధానం చెప్పతావని ముందు గానే తెలుసు నాకు. నిజంగా పతివ్రతవే అయితే అవలీలగా ఒడ్డేసుకో గలిగేదానివే; పతివ్రతలు కాని స్త్రీలు—” అన్నాడు.

“ఏమిటి ? ఏమన్నారు ? ఇంత మాటంటారా మీరు నన్ను ?”

వాసంతి హృదయాఘాతానికి శశిధర్ వెనుతీయలేదు. అదే ధోరణిలో “వరపురుషునిమీద మనసుపడినదాన్ని. వరపురుషునిచేత మెళ్ళో మాల వేయించుకున్నదాన్ని అంతకంటే ఇంకేమంటారు ?” అన్నాడు.

“సరే” వాసంతి స్థిరస్వరంతో “అసత్యమైన భార్యతో సంసారం చెయ్యవలసిన అగత్యం ఏముంది మీకు. నేను చచ్చి మీకు విముక్తి కలిగించిపోతాను” అన్నది.

శశిధర్ కొంచెం ఇరకాటంలోపడి "అవన్నీ ఊరికే పెకి అనే పెద్ద పెద్ద మాటలు. 'చచ్చిఅయినా పోతానుకాని, ఆ గౌరాంగ్తో మాట్లాడడం మానేస్తానని ఒట్టుమాత్రం వేసుకోను' అంటావు. హూఁ దీన్నిబట్టి అయినా లోకులు సందేహించరూ ?" అన్నాడు.

చాలాసేపు లోపల్లోపల కుమిలి కుమిలి యేడ్చి నిద్రపోయింది వాసంతి. చాలా తెల్లారకట్ట మెళుకువ వచ్చింది. చూస్తే శశిధర్ ఇంకా నిద్రపోతున్నాడు. 'అతడులేచి తాను చనిపోయి వుండటం చూస్తే బావుంటుంది. చాలా బావుంటుంది' అని అనిపించింది మనస్సుకి.

అహఁ. తాను చచ్చేపోతుంది"

నిశ్శబ్దంగా లేచి బిందెఒకటి చేతపుచ్చుకుని, వంటింటి వెనుకవైపు నుంచి చెరువుకి వెళ్ళటానికి బయలుదేరింది. కాని పాపం : వాసంతి దురదృష్టంవల్ల చెరువులో నీళ్ళకూడా దుర్లభమయ్యాయి. శీతకాలపు చలి రోజులు. చెరువులో నీళ్ళు చీలమండల లోతుకంటే ఎక్కువలేవు. ఎండి పోయాయి.

చెరువు ఒడ్డున ఓ పెద్ద గన్నెరుచెట్టు వుంది. కాసేపు దాని క్రిందనే నిలబడి చెరువుకేసి చూస్తూ వుండేసరికి హఠాత్తుగా తన కాళ్ళ దగ్గర దృష్టి పడింది. ఎండిపోయిన ఆకులమీద అక్కడక్కడ గన్నెరు కాాయలుపడి వున్నాయి.

గన్నెరు కాాయలు.

క్షణంలో ఓ ఆలోచన వచ్చింది. ఇదిగో అరచేతిలో మృత్యు వున్నట్లే : గన్నెరుపప్పు కనుక తింటే చావు తప్పకుండా లభిస్తుంది అని వినివుందామె.

అయితే ఇహనేం ?

విముక్తి అనేది గుప్పిల్లో వున్నప్పుడు అనుక్షణం ఎందుకు ఈ 'నాగపాశబంధన' బాధని అనుభవించటం ఇంకా వెలుతురు రాలేదు. చ్చేతికి అందుబాటులో చెట్టుకింద ఎండుటాకులమీద పడివున్న గన్నెరు

కాయల్ని ఏరుతూ ఏరుతూ - ఆలోచించసాగింది. ఆశ్చర్యం చావుకింత తేలికయిన ఉపాయం - ఇన్నాళ్ళూ తన మనస్సుకి తట్టనేలేదేందుకని ? ఇన్నాళ్ళూ బ్రతికివుండి తానెందుకు "ఇంత యమ-చెర" పడింది ?

ఇది విధాత కలిగించే బ్రాంతి అన్న సంగతి వాసంతికి తెలియదు. ఏ సమయాని కా సమయానికి మానవులకి విముక్తి మార్గం అంత తేలిగా స్ఫురించేట్లయితే లీలామయుడైన భగవంతుని లీలలు పరిసమాప్తమవటానికి ఎంతోకాలం పట్టదు.

విముక్తిని గుప్పిట్లో పెట్టుకునికూడా మానవులు దుఃఖిస్తారు, ఆరాటపడతారు, తలలు పగలకొట్టుకుంటారు, ఆవస్థోపాలు పడతారు. ఇదే నియమం. అనాదికాలంనుంచి ఈ ఆశ్చర్యమైన విధానమే జరుగుతూ వస్తోంది.

ఏమయితే యేంకాక - ఇవాళ వాసంతి బ్రాంతి తొలగిపోయింది. ఇవాళ ఆమె విముక్తి మార్గాన్ని కనుక్కోగలిగింది. ఆ మార్గం మరేమీ కాదు - గన్నేరుపప్పు తినటం.

అయితే సరీగ్గా ఎన్నికాయలు సేకరించి ఎన్ని పప్పులు తింటే నిశ్చయంగా ఫలసిద్ధి గలుగుతుందో - వాసంతి కెన్నడూ ఎవ్వరూ చెప్పి వుండలేదు. ఓ ఇరవై కాయలు పగలకొట్టి తిందామనుకున్నా తినే పద్ధతి ఏమిటో ఎవరికి తెలుసు ? చావబోతున్నాంకదా, తినకూడని వస్తువును తేనెలూరుతున్నట్లు రుచికరమైన వస్తువుని తిన్నట్లు తినటంమాత్రం సంభవమేలా ? ఏమయినా కానియ్ - రెండోకంటివాళ్ళకి తెలియకుండా ముందు వస్తువుని సేకరించుకుంటే తర్వాత చూసుకోవచ్చు.

ఏమయినా తాను ఇవాళ చచ్చిపోతుంది. శశిధర్ గుప్పిట్లోంచి తప్పించుకుని బయటపడే ఉద్దేశం తనకి వున్నట్లు అతడికి తెలిసివచ్చేట్లు చేస్తుంది. సతి - సాధ్యి అని ఎవర్ని అంటారో అతడికి నిదర్శనం చూపిస్తుంది.

కాని ఎన్ని ఏరాలి ?

ఆ సంగతి తెలియదు వాసంతికి. అంచేత ఒడినిండా గన్నేరు కాయలు ఏరుకుంటూ వుంది.

పక్షుల కలకలారావాలు ప్రారంభమైనాయి. తూర్పుదిక్కున అరుణ కాంతులు పొట మరిస్తున్నాయి. కాసేపటి కిహ సూర్యోదయమవుతుంది. వాసంతి జీవితంలో ఇదే చివరి సూర్యోదయం. రేపటి సూర్యోదయాన్ని వాసంతి చూడదిహ.

హఠాతుగా గుండెలో ఏదో మెలివెట్టినట్లయింది. దాంతో వాసంతి కాటుకకళ్ళు కన్నీళ్ళతో పొంగి పొర్లి పోసాగాయి.

వృధివిలో ఇంతకాంతి, ఇంతధ్వని, ఇంతశోభ, వీటి అన్నిటిమీద తనకింకేమీ హక్కు వుండదు. వాసంతి జీవితంలో ఇవన్నీ నిశ్శేషమయి పోతున్నాయి.

రోజూ వాసంతి వచ్చి తన మెట్లమీద కూర్చునేదికదా అని ఈ రేపు ఎన్నడైనా తలపుకి తెచ్చుకుంటుందా ? తుప్పలతో దుబ్బులతో నిండిన ఈ వనం ఎప్పుడైనా తనని గుర్తుకి తెచ్చుకుంటుందా ? ఈ వనంలో రాలి ఎండిపోయిన ఆకుల కుప్పలమీదుగా సాయంత్రపు వేళల్లో విచిత్ర ధ్వనుల్ని స్పందింపజేస్తూ సాంసారికమైన పనులమీద ఎన్ని సార్లు వచ్చి పోతూవుండేది వాసంతి. ఇహ....ఇహ....మరి ఈ పెద్ద గన్నేరు చెట్టు ? అది యెప్పుడూ ఓ పెద్ద నిట్టూర్పు అయినా విడవదా? తన దగ్గర ఈమృత్యు నిషమేకనుక సంచితమైన వుండకపోతే బహుశా వాసంతి ఇంకా కొంతకాలం ఈ వృధివిమీద వుండగలిగేదే కదా అని పశ్చాత్తాపపడనే పడదా !

ఇంక ఆలోచించలేకపోయింది వాసంతి. కన్నీటిదారల మూలంగా ఆమె ఆలోచనా పరంపర అస్తవ్యస్తమై పోయింది. తన మృత్యు శోకంతో తనే నిశ్శబ్దంగా కుమిలి కుమిలి ఏడుస్తూ వుండిపోయింది?

అయ్యో ! శశిధరుడింత నిఘురు డెండుకని ?

కాని దైవంకూడా వాసంతిమీద పగ సాధిస్తున్నాడు. లేకపోతే ఈ తెల్లవారకట్ల గొర్రాంగ్కి ఈ చెరువు రేవుకి రావలసిన అవసరమేం వచ్చింది ? అతడు ప్రాతఃస్నానం చేస్తాడు నిజమే. కాని అది దిగుడు బావి దగ్గర.

చనిపోవాలనే సంకల్పంతోనే వచ్చింది వానంతి. కాని అయినా ఏదో ఓ భయంతో ఆమెకి తెలియని ఆకాటం ఒకటి పట్టుకుంది. ఓవేళ శశిధర్ హఠాత్తుగా లేచి, ప్రక్కన వానంతి కన్పించక పోవటంతో ఇటు వైపుకి కనుక వస్తే ? క్రితంరాత్రి ఆతిక్ష్మమైన తిరస్కారంమీదట ఈ తెల్లవారకట్ట నిర్జనంగావున్న చెరువు గట్టుమీద ఇద్దరూ ఒకచోట వుండటాన్ని చూస్తే ?

అయితే వానంతి ఇతణ్ణి వారించటం మాత్రం ఎలా వారించగలదు ?

సరళమైన గౌరాంగ్ పరిహాసంముందు సృష్టిలోని హైన్యం యావత్తు సిగ్గుతో తలవంచుకో చూస్తుంది.

మరెవరైనా అయితే బహుశా వానంతిని స్నానాలరేవులో చూడగానే తప్పుకుని వెళ్ళిపోయేవారేమో ! కాని గౌరాంగ్కి ఆ ప్రవృత్తి లేదు. పైగా అతడు గబగబా దగ్గిరకి వచ్చి “ఇదేమిటి ? మీరింత పెందరాళే స్నానం చెయ్యటానికి వచ్చారు దేనికి ? వెళ్ళండి. వెళ్ళండి. వెళ్ళి దొంతకప్పుకుని పడుకోండి. ఇప్పుడు నీళ్ళలో మునిగితే శైత్యం పట్టుకుంటుంది” అన్నాడు.

ఈ సామాన్యమైన అపేక్ష ఒలికే మాటలకే వానంతి కనుకొలకుల్లోంచి నీళ్ళు రాసాగాయి. అసలు నంగతేమిటో తన మృత్యుశోకంతో లోపలి దుఃఖనముద్రమే పైకి పొంగుకుని పొంగుకుని వస్తోందామెకి.

ఏడుపు అణచుకుంటూ వానంతి తల యిటు త్రిప్పి “వెళ్ళండి” అన్నది.

“ఇదేమిటి ? ఏం జరిగింది ? అరె ! ఏడుస్తున్నారేమిటి ?”

వానంతికి మాటరాలేదు.

“ఎంత బెడత ! మీ కన్నీళ్ళతో కొత్తనీరు తెప్పిస్తున్నారేమిటి చెరువుకి ?”

ఈసారి వానంతి కళ్ళు ముఖం తుడుచుకుని “తెప్పిస్తే మీకేం ? నాకు మనస్లేంది ఏడుస్తున్నాను” అన్నది.

“బావుంది. మనసై ఏదేవాళ్ళని నేవిదే మొదటిసారిగా చూడ్డం. బావగారిచో బాగా జగడమాడి వుంటారనుకుంటా”

“జగడమా : నేను ఎప్పుడూ ఊరికే జగడమాదేదాన్నే సన్న మాట మీ దృష్టిలో ?”

గౌరాంగ్ నవ్వుతూ “అహః ! మీరు అంటే - అదే అర్థం చేసుకోలేదూ మీరు ? అంటే బావగారు బోలెడన్ని మాటలనివుంటాడు. అంతేగా : నిజమే. సుధాముఖి, శశిధర్ ఈ అన్నా - చెల్లెళ్ళ నిద్దర్నీ సృష్టించేప్పుడు బ్రహ్మదేవుడు వీరిద్దరి నాలుకల్ని మిరియాల ముద్దతో చేసి వుంటాడనుకుంటా : మీరేమంటారు ?” అని తన చమత్కారానికి తానే విరగబడి నవ్వసాగాడు.

వాసంతి చటుక్కున తీక్షణకంఠంతో “చాలు, చాలు. ఇంక నవ్వబ్బగలేదు. మీ యీ నవ్వే ఇంత అసర్థానికి మూలం” అన్నది.

“వాహ్ ! నవ్వుది తప్పు ఏముంది చెప్పండి. నవ్వకుండా మరి ఈ యిల్లులాగా ముఖం ముటముట లాడించుకుంటూ కూర్చోనా ? నవ్వు తూంటే అరోగ్యం బావుంటుంది తెలుసా ?”

వాసంతి ఇంక ఏమీ తోచక హఠాతురాలై “అవునుకాని మీరు నిజంగా పిచ్చివారా ? వారు మన నిద్దర్నీ సందేహించారు తెలుసా ?” అని అడిగింది.

అదేమీ పెద్ద తీవ్రమైన సంగతేమీ కాదనట్లు “అః. అది చూస్తూనే వున్నానుగా ! అది ఒక వ్యాధి. తెలుసా. సర్వలక్షణ సంపన్నమైన సంపూర్ణవ్యాధి. రోజురోజుకీ ముదిరిపోతున్న వ్యాధి. దీనికి ఓ మందు యివ్వటం అవసరం” అన్నాడు.

వాసంతి ఏదో చెతనయం వచ్చినట్లు. ఉత్తేజిత కంఠస్వరంతో — “మందు వెతకటంకోసమే వచ్చాను. ఈ జన్మకింక ఈవ్యాధి మళ్ళీ తిరగ పెట్టకుండా ఉండేమందు ఇస్తాను” అన్నది.

ఉత్తేజనంబుల కలిగిన తొట్రుపాటులో వాసంతి ఏరుకుని ఒళ్ళో పోసుకున్న గన్నేరుకాయలు జారి అటూ యటూ పడ్డాయి.

గౌరాంగ్ 'ఆఁ. ఆఁ' అంటూ నిరాంతపోతూ "అరె ! అరె ! ఏమిటి కిందపడిపోయావి ? ప్రొద్దున్నే పచ్చి జామకాయలు కోసుకోటానికి వచ్చారా యేం ? అరె ! ఇదేమిటి ? ఇవి గన్నేరుకాయలే !" అన్నాడు.

అకారణంగానే తలయెత్తి ఓసారి చెట్టుకేసి చూసి, తర్వాత క్రింద పడిపోయిన వాటిల్లో ఒకకాయ తీసి "ఇవియెందుకు? వీటితో యేంపని?" అని అడిగాడు.

"ఇవి యెందుకో తెలియదా?" వాసంతి 5వరవలాడుతూ "వీటితో మీ బావగారి వ్యాధి కుదురుతుంది. వీటిని పగలకొట్టుకు తింటాను. తిని చచ్చిపోతాను" అన్నది.

"ఓ ! అలాగా ! ఏమిటి ?" గౌరాంగ్ కి కూడా కోపం వున్నట్లు కన్పిస్తోంది. అతడు కోపంతో "ఇందుకనా తెల్లవారకముందే రోటలోకి వచ్చింది ?" అంటూ చెలాచెదరుగా పడిన కాయల్ని ఒక్కటొక్కటే వీరి చెరువులోకి విసిరిపారేస్తూ అతడు మళ్ళీ "మీరూ అపాయకరమైన వ్యక్తిలాగానే వున్నారే చూస్తే? అయితే బావగారు అన్యాయంగా శాసించలేదు. అవునా ?" అన్నాడు.

వాసంతి తీవ్రకంఠంతో "ఆ ఆరడి దుర్భరమవటంవల్ల ఆత్మ హత్య చేసుకుందామని బుద్ధిపుట్టింది. ఈ చెరసాల బతుకు దుస్సహంగా వుంది నాకు" అన్నది.

గౌరాంగ్ తల త్రిప్పుతూ "ఉహూఁ. మీరిక్కడే పెద్ద పొరపాటు పడుతున్నారు. బావగారి నోరు చెడ్డదేకాని, మనిషి చెడ్డవారు కాదు. ఆఁ ఉంచండి. నాకొక సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. చతుర్థుజులవద్దకి ఎంతో మంది వచ్చి, ఎన్నోమందులు తీసుకువెడుతున్నారని విన్నాను. బావగారి కోసంకూడా ఏదైనా తీసుకొస్తే పోయేదిగా - ఆ అనుమానరోగం పోవటానికి" అన్నాడు.

అడలా అసటంతో హఠాత్తుగా వీధి ఆకారేఖ కన్పించినట్లు - "మీకు వీటి అన్నిటిమీదా విశ్వాసముందా ?" అని అడిగింది వాసంతి.

గౌరాంగ్ చేతులురెండు వెల్లకిల చాచి - “విశ్వాసం వుండడం వుండకపోవటం అన్నది తెలియ... పదిమందీ మన్నిస్తున్నప్పుడు అందులో ఏదో వుండకమానదు. అక్కడికి నే వెళ్ళిరానా ఒకసారి ?” అన్నాడు.

హఠాత్తుగా స్థానకాల పాత్రల్ని విస్మరించి, వాసంతి గౌరాంగ్ చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని - “నన్నొకసారి అక్కడికి తీసుకువెళ్ళ గలరా ?” అని అడిగింది.

“మిమ్మల్నా ? బావగారు ఒప్పుకుంటారా ?”

“ఒప్పుకోవటమా !” వాసంతి తల త్రిప్పుతూ - “ఉహూ... ఒక్క యిమలోకానికితప్ప నే నెక్కడికి వెళ్ళటానికి ఒప్పుకోరు ఆయన. అన్నసంగతి మీకు బాగా తెలుసుగా. తర్వాత ఎలాగయినా రాసి పెట్టి వుండనీండి - చెప్పకుండానే వెడతాను. ఆయన మనస్సు మార్చు టాని కేదైనా యివ్వటం భగవంతునికైనా సాధ్యమవునో కాదో. ఒక్క సారి చూస్తాను. వెడతాను నేను - ఇవాళే వెడతాను” అన్నది.

“ఇవాళా ? ఇవాళ ఆదివారమే; బావగారు కచేరీకి వెళ్ళరు. అంత కంటే రేపు మధ్యాహ్నం చాలుగా—”

“రేపా ? రేపు నారాయణులు బాసుల్ పుర్నుంచి మకాం ఎత్తేస్తున్నారట !”

“అలాగా ! ఈసంగతి ఎవరు చెప్పారు మీకు ?”

“నిన్న అత్తగారు.... ఆడదిడ్డా చెప్పుకుంటుండగా విన్నాను. ఇక్కడినుంచి ‘జియాగంజ్’ తిరునళ్ళకి వెళ్ళి వుంటారట !”

గౌరాంగ్ “అలా అయితే ఎలా చెప్పా ?” అంటూ ఆలోచనలో పడ్డాడు.

* * *

ఉదయం పక్షిల కలకనాలు ప్రారంభమైనాయి. ఉషఃకాంతి వాసంతి ముఖంమీదికి వచ్చిపడుతోంది. చెట్ల ఆకుల నీడలు ఆమె శరీరం

మీద వ్యాపిస్తున్నాయి. వాసంతి నాలుగువైపులా చూసింది. ఈ పృథివి దీన్ని విడిచిపెట్టపోవటం సంభవమా :

సరేగా ఈ సమయంలో అటునుంచి సుధాముఖి రావటం కన్పించింది. బుజాన తువాల, చంకన బిందె, చేతిలో నూనెసీసా, ఆమెని చూడగానే వీరు తమ పథకాన్ని గురించిన ఆలోచన కట్టిపెట్టారు.

ఇంత చీకటితో, వారిద్దరూ ఇంత ఆసక్తితో మాట్లాడుకుంటూ వుండటం చూసేసరికి సుధాముఖి ముఖం నల్లబడిపోయింది. ఓసారి చటుక్కున ఆగింది. వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళిపోదామన్న ఆలోచనకూడా వచ్చిందేమో బహుశా. కాని తర్వాత ఏమనుకుందో సదర్పంగా యిరువూరి మధ్యనుంచి వెళ్ళి చెరువులో దిగింది. అకారణంగానే ఆ తువాల తడిపి, దాన్ని చాకచిలాగా బిందకేసి బాదుతూ ఉతకటం మొదలెట్టింది.

మరొకవ్యక్తి ఈవైపుకి వస్తూ వస్తూ, భీకరమైన ముఖంతో మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళటం వీరిద్దరూ గమనించనేలేదు.

సుధాముఖి ఇలా కోపం వెల్లడించుకోవటం చూసి గౌరాంగ్ కొంచెం కొంచెంగా “సుధాముఖికి, మా బాదలోకి అట్టే తేడాలేదు. ఏమంటారు ?” అంటూ.

గౌరాంగ్ వర్ణిని కమనీయ మోహిని
చెంగు చెంగున వచ్చె
స్నానాలరేవుకి.

వాసంతి ఈ పరిహాసంలో జోక్యం కలిగించుకోలేదు. ఒక్కసారి కనుబొమలు చిట్లించుకుని ఆడబిడ్డకేసి మాత్రం చూసి “ఏం నిర్ణయించారూ ?” అని అడిగింది మళ్ళీ గౌరాంగ్ ని నెమ్మదిగా గొంతు తగ్గించి.

“అయితే ఓ పని చెయ్యండి. రాత్రి వెళ్ళండి”

“రాత్రి ?”

వాసంతి తెల్లబోయి చూసింది.

“అవును, రాత్రే. చందీతలాలో రాత్రి పన్నెండుగంటలవరకు జనం గుంపు వుంటుంది. పన్నెండు గంటలకెళ్ళి చూస్తే అప్పుడే ప్రొద్దు కురింకి నట్లుంటుంది. అంచేత వెళ్ళండి. ఎవరూ కనుక్కోలేరు”

“మీరెక్కడో వెళ్ళివారు, అదేలా జరుగుతుంది?” అని వాసంతి పైటచెంగును వేలికి మెలిపెట్టుకోసాగింది.

“అయిందీ ! ఒక్కమాటతో తేల్చిపారేశారూ ? అవును, అసలు వెళ్ళివాణ్ణి ఎందుకయ్యాను ? మీరు ఆయనకి తెలియకుండా చాటుగా వెళ్ళాలనుకుంటున్నారు. అలాంటి దానికి రాత్రి సమయమే ఉత్తమం. గబగబా కనుక నడిస్తే ఓ గంటలో వెళ్ళి తిరిగిరావచ్చు. అప్పటికింకా ఆయన తొలినిద్రనుంచే మేల్కొనలేదు” అంటూ గౌరాంగ్ నవ్వాడు.

సుధాముఖి ఈ నవ్వుచూసి కళ్ళుమూసుకుని, నీళ్ళలో మునగటం మొదలెట్టింది. ఆ మునిగి మునిగి ఆ తడిగుడ్డలతో మళ్ళీ వారి మధ్య నుంచే వెళ్ళిపోవటానికి దగ్గరకొచ్చింది.

“సరే. మీరు ఆలోచించండి పోనీ” అని గౌరాంగ్ ఇవతలికి వచ్చి ఇటూ అటూ చూసి. సుద వెనుకనే బయలుదేరాడు. దగ్గరకి వచ్చాక వెనుకనుంచి మెల్లిగా పాడాడు.

నీలవస్త్రదారిణి

నీలాటి రేవునుంచి కదలి

అర్ధవసన - హాస్యవదన.....

నిజానికి నడకకి వీలుగాలేక - కట్టుకున్న తడిచీరే పాదాలదగ్గర మెలివేసుకుని నీళ్ళు ఓడుతోంది. పతిదేవుని ఈ పరిహాసానికి అమె కుపితురాలై ముఖం యిటు త్రిప్పి “మళ్ళీనా? మళ్ళీ మీరు నన్ను వేధించటానికి వచ్చారా ? సిగ్గులేని వారెక్కడో ! పాట పాడాలని మనసయితే, మీ మనస్సులోవున్న వారి దగ్గరకే వెళ్ళి పాడుకోండి” అన్నది.

“మనస్సులోవున్న వారా ?” గౌరాంగ్ కి హఠాతుగా ఏదో నూతన జగత్తు వార్త వినిపించినట్లయింది భావావిష్ట ముఖంతో - “వారి జాడ ఎలా తెలుస్తుందో నీకు తెలుసా సుధాముఖి ?” అన్నాడు.

“ఇదంతా నటన”

అని ముఖం త్రిప్పుకుని వెళ్ళిపోయింది సుధాముఖి. గౌరాంగ్ సరదాసంగ మెల్లిగా స్టేషన్ వైపుకి సడిచాడు.

మొదటినుంచి పాట అలవాటయిన గొంతు.

పాట పాడుకోకుండా నడిచి వెళ్ళాలంటే అడుగు ముందుకి పడనే పడదతనికి. పాడుకుంటూ వెళ్ళాడు—

మనసులొమెదిలే ఆ

మనో హరిణి - ఎచటనుండునో

ఎరుగ చెప్పవా—

మనస్సు విముఖంగా వున్నదికదా అని ఇంట్లో వసులన్నీ వదిలేసి కూర్చునేరకం కాదు వాసంతి. అతగారి వద్దనుంచి వంట యేమేమి చేయాలో రోజూ ఆదేశాన్ని తీసుకున్నట్లే ఆనాడూ తీసుకుంది. ఆరోజు వసులన్నీ చేసేసింది. బియ్యం పప్పులూ బాగుచేసింది. కావలసిన నీళ్ళన్నీ నూతిలోనుంచి తోడింది. దూడలకి పచ్చగడ్డి అదీ వేసింది. సంజెపడ గానే తులసికోట దగ్గర దీపారాధన పెట్టింది. ఇన్ని పనులు చేసుకుంటూనే మధ్య మధ్య ఆలోచించుకుంటూ వచ్చింది.

పొయ్యి కెదురుగా కూర్చుని ఇప్పుడూ ఆలోచిస్తోంది. భగభగ మండుతున్న కట్టెల వెలుగులో తెల్లటి ఆమె గంభీరముఖం “ప్రతిమ ముఖం”లా కనిపిస్తోంది.

గౌరాంగ్ వచ్చి గుమ్మంమీద కూర్చున్నాడు.

“ఏం నిర్ణయించుకున్నారు ?” అని అడిగాడు.

“వెడతాను” తలయెత్తి దృఢప్రతిజ్ఞ చేస్తున్న భంగిమలో అన్నది వాసంతి.

“సరే అయితే. ఈ పనులన్నీ కొంచెం త్వరత్వరగా ముగించుకోండి. పోతే, చూడండి. ఇంకోవని చెయ్యండి. అన్నా - చెల్లెళ్ళ నిద్దరినీ కొంచెం ఎక్కువగా ధోంచేసేట్లు చెయ్యండి. అలాఅయితే భుక్తా యాసంమీద మంచి నిద్ర పట్టేస్తుంది త్వరగా. తెలుసుకోలేరు”

గాంభీర్యమంతా చెదిరిపోయింది. వాసంతి నవ్వి “నిజమే మహాశయా ! మీరనుకున్నట్లల్లా ప్రపంచం అంతా కనుక నడిచేట్లయితే ?” అన్నది.

గౌరాంగ్ ఏదో చెప్పబోయి మెల్లాలోని చీకటివెపు చూస్తూ, గొంతు తగించి “దడితడిక చప్పుడయితే ఆయన వచ్చాడేమో అనిపించింది. వాళ్ళ పేకాట ఇంత పెందరాళే అయిపోయిందా ?” అన్నాడు.

వాసంతికూడా అలాగే గొంతు తగించి “ఇవాళనయి పేకాటకి వెళ్ళలేదల్లె వుంది” అన్నది.

“అఁ. ఆయన వెళ్ళకుండా వుంటాడా ! పోనీండి పెందలాడే వచ్చేసి వుంటాడు. మంచిదే అయింది” అని ఇంకా మరగొంతు తగించి “భగవంతుడేది చేసినా మేలుకే చేస్తాడు. పెందరాళే భోజనం పెట్టేసి, నిద్రపోయేట్లు చేయండి, ఎక్కడా సకీ - సవ్వడి కాకుండా జాగ్రత్త పడండి” అన్నాడు.

వాసంతి పొడి అరిపోయిన గొంతుతో - “పోనీ వద్దులేండి. నా కేమిటో భయ భయంగా వుంది” అన్నది.

“భలే బెడద తెచ్చిపెట్టారే ! భయమెందుకు ? ఇంత ఆలోచన, ఇంత ప్లాను - చివరికి భయంతో వెనక్కితగ్గుతారా ? ఏం భయంలేదు. కళ్ళు - చెవులూ మూసుకుని ఒక్కసారి బయటపడ్డారంటే చాలు”

అటువైపునవంటయింటికి అటువైపున నిలబడివున్న ఒకరి కళ్ళు విప్పార్చుకున్నాయి. చెవులు దోరగించుకున్నాయి.

ఆ ఒకరు - మరెవరూకాదు, శశిధర్.

గౌరాంగ్ సాధ్యమైనంత చిన్న గొంతుతో - సరిహాలు చెప్పుకు పోతూనే వున్నాడింకా. “పెరటివాకిలి తెరచి - పాదులు - చెట్లగుబురు వున్నదారినే తెలచీరె కట్టుకోకండి. చీకట్లో తెలిసిపోతుంది. రంగు చీరలే లేవు మీకు ? లేకపోతేయేం ? మీ ఆడబిడ్డకి బోరెదన్ని వున్నాయి - ఎర్రచీరెలు, పచ్చచీరెలు, నీలపుచీరెలువాటిల్లో ఒకటి తీసి కట్టుకోండి. చాలా జాగ్రత్తగాచప్పుడన్నమాట కాకూడదు.”

వాసంతికి సరీగ్గా చెవికెక్కడంలా అతడు చెప్పేవన్నీ.

వెళ్ళటానికి ఆమె తెగించుకునే వుంది. కాని మొదటినుంచి అలవాటయిపోయిన భయం పట్టుకుని పీడిస్తోంది మనస్సుని.

అవతల అతడికి ఆ దృష్టపేరేదు. ప్రపంచజ్ఞాన రహితుడైన అతడికి తాను యిలా గుసగుస లాడుతూ మాట్లాడడం ఎవరూ తెలుసు కోరనే భావం. ఎంచేతంటే — ఇప్పుడే నిభానని బాదల్ని దగ్గిరపెట్టు కుని పడుకోవటం, లాంతరుమీద నూనె వెచ్చపెట్టి సుధాముఖి తల్లి కాళ్ళకి నూనెరాస్తూ, ఆవులిస్తూ కూర్చుని వుండటం చూసి వచ్చాడు.

శశిధర్ ఓవేళ వచ్చినా, వంటింటివైపు ఎందుకొస్తాడు?

శశిధర్ వంటింటివైపుకి రావటంతో ఊరుకోలేదు కర్రలు, పిడ కలు పెట్టుకునే అటకమీదనుంచి తళ తళ లాడుతున్న ఓ పెద్ద వస్తువుని తీసుకుని వచ్చాడన్న సంగతి - వారి ఊహకే అందని విషయం.

* * *

వానంతి వంటంతా ఎలా చేసిందో, అందరికీ ధోజనాలెలా పెట్టిందో తెలియదు. వెళ్ళాలనే ఆసక్తి ఇంక యిప్పుడు మనస్సులో అవ లేకమైనా కన్పించటంలేదు. పైగా ఏదో భయం ఒకటి ఆవరించుకుని మనస్సు బరువెక్కినట్లుంది.

ఇప్పుడిహ వెళ్ళటం ఎలా : అలా అని గౌరాంగ్ దగ్గర మాట యిచ్చి వెనక్కి జారటం మాత్రం ఎలాగా అనే సమస్య.

తాను కొంచెం దూరం ముందుకి వెళ్ళి అక్కడ కనిపెట్టుకుని వుంటానని గౌరాంగ్ ముందుగానే చెప్పాడు. వానంతి తలుపులుచప్పుడు కాకుండా తీసికొని బయలుదేరి వెడుతుంది.

ఆ, రంగుచీరె ఒకటి తీసుకుని ధరించింది వానంతి. బుద్ధి పూర్వ కంగానే ధరించింది. కాన మేలిముసుగుకూడా వేసుకోవాలను కుంటోంది. అలా అయితే తనని సుధ అని భ్రాంతి పడతారు. రాత్రి భర్త వెంట సుధ దేవదర్శనానికి బయలుదేరి వెడుతోంది అని అనుకుంటారందరూ. ఎంత అదృష్టం అది !

* * *

చీకటి గాఢాంధకారం. ఎదుటవున్న మనిషే కన్పించనంతటి కారు చీకటి.

కృష్ణపక్షపు రాత్రి - అమావాస్య రాత్రియేమో తెలియదు. పైగా ఈ ప్రాంతమంతా చెట్లూ అవీ చిట్టడవిలా గుంటుంది.

సామాన్యమైన టకటకమన్న ధ్వని. తర్వాత గుసగుసలా ఏవో వినిపించసాగాయి. 'వచ్చారా ? ఎవరూ చూడలేదుకదా ! ఎదురుదెబ్బ తగిలేను చూచుకుని నడవండి' టప్ మని ఓ అగ్గిపుల్ల వెలిగింది. దాని వెలుతురులో అజ్ఞానులైన ఇద్దరు అపరాధుల ముఖాలు ఒక్కక్షణం తళుక్కుమన్నాయి. ఒకరి ముఖంలో భయం వ్యక్తమవుతోంది. మరొకరి పరిహాసోల్లాసం తొణికిసలాడుతోంది.

మరొక వస్తువుకూడా కొంచెం దూరంలో తళుక్కుమన్నది ఒక్క ముఖం ఊణం. ఆది వాసంతి కట్టెలు నరుకుకునే మోటుకత్తి.

, , , , ,

వెలిగించిన అగ్గిపుల్లని గౌరాంగ్ దూరంగా విసిరేసి, నవ్వు అణచుకుంటూ 'వాహ్ !' చాలా బావుంది.

శ్యామసుందరుని చెంతకు జనియెను రాధిక—
మనకచీకటిలో మందగమన అభిసారిక....

క్షణంలో ఒక క్రూరభయంకరమైన గర్జనతో పాడుతూ పాడుతున్న గొంతు కాస్తా బిగుసుకుపోయింది. అదేదో క్రూరమృగ గర్జనలా వుంది.

పాట పాడుతున్న గొంతునుంచి ఓ ఆర్తనాదం వెలువడింది. ఆనందోచ్ఛ్వాసితమైన ఆ కంఠాన్ని ఎవరో నిర్దాక్షిణ్యంగా నులిమి వెయ్యాలని చూస్తున్నట్లున్నారు.

చీకట్లో యేమీ కనిపించటంలేదు. అస్ఫుటంగా కొన్ని మాటలు మాత్రం వినిపిస్తున్నాయి. ఆ మాటలు వాసంతి కంఠస్వరం నుంచి -
"కొంపకి ముప్పు తీసుకురాకండి గౌరాంగ్ దా !"

"గౌరాంగ్ దా !" పళ్ళు బిగించి మాట్లాడిన కంఠస్వరం.

ఇటూ అటూ త్రోసుకుంటున్న ధ్వని, కిందపడిన ధ్వని, వన్య జంతువు ఆర్తనాదంలాంటి ఒక ఆర్తనాదం.

మళ్ళీ వాసంతి కేకలు “గౌరాంగ్దా ! నమస్కారాలు మీకు. పారిపోండి. పారిపోండి యిక్కడినుంచి. కన్పించటంలా - వారు పొడిచేసేట్లున్నారు”

“కాని వాసంతి ! శశిధర్దా” మిమ్మల్ని....

“నాసంగతి ఏమయితే అదవుతుంది. మీరు పారిపోండి. ఈస్టిలో ఎవరైనా చూస్తే ఏం జరుగుతుందో గ్రహించలేకుండా వున్నారు. ఆ అపనింద మృత్యువుకంటే ఎక్కువది. నమస్కారాలు మీకు. వెళ్ళండి. వెళ్ళండి. వెళ్ళండి చెపుతున్నా”

ఒక దుర్నివార్యమైన శక్తిని అతికష్టమీద అణచిపెట్టుకున్నట్లు పెద్ద పెద్ద నిట్టూర్పులు ఆమె మాటలతో కలిసి వినిపిస్తున్నాయి.

ఎందుటాకుల మీదనుంచి ఎవరోవ్యక్తి పరుగెత్తుకుపోయిన ధ్వని తర్వాత ఒక్కక్షణం స్తబ్ధత....

అది మృత్యువులాగా తుహినశీతలమైన స్తబ్ధత.

ఆ శీతల స్తబ్ధతని చీల్చుకుంటూ ఒక దృఢశాంత కంఠస్వరం ధ్వనించింది. ‘కానీండి. ఇప్పుడిహా నన్ను చంపండి. నరకండి. మీ యిష్టం యేమైనా చేసుకోండి’

దాంతోపాటు ఓ బరువైన వస్తువు క్రిందపడ్డ ధ్వని....

తన యావచ్ఛక్తితో ఆ దేహాన్ని వాతేసుకుని గట్టిగా పట్టుకుని వాసంతి గౌరాంగ్కి పారిపోయే అవకాశాన్ని కల్పించింది. అతడి ముందు ఆత్మసమర్పణ కావించుకోటానికి చేతులు వదిలెయ్యగానే పట్టుతప్పి ఆ శరీరం కిందపడిపోయింది.

దారుణమైన ఉత్తేజంతో తెలివి తప్పిపోయిన మనిషి తన చేతి లోంచి జారిపోయిన కత్తిమీదనే పడ్డాడు.

తర్వాత :

తర్వాత భయార్తురాలైన వాసంతి కెవ్వన కేకపెట్టటం మొదలెట్టింది. గొంతు అణచుకుని మాటాడటం, గుసగుసలు, వాటి అవసరం తీరిపోయింది. ఆ అవసరమేమిటో గుర్తుకూడా లేదు.

“మాష్టర్దా : మాష్టర్దా :”

నిద్రపోతున్న స్టేషన్ మాష్టర్ ఉల్కిరిపడి, కప్పుకున్న దుప్పటి తీసేసి లేచి కూర్చున్నాడు. ఎవరైనా పిలిచారా ? కలయేమైనా ?

ఉహూఁ. కలకాదు. కచ్చితంగా మనిషిపిలుస్తున్న కంఠస్వరమే. చిన్న కిటికీమీద ముఖం ఆనించి గౌరాంగ్ కంగారుగా పిలుస్తున్నాడు. “మాష్టర్దా : తలుపుతెరవండి మాష్టర్దా :”

పైన కప్పుకున్న దుప్పటిని అలాగే బిగించి పట్టుకుని, తలుపు తెరిచి బయటికి తొంగి చూశాడు స్టేషన్ మాష్టరు. చూసి తెల్లదోతూ “ఏమిటి సంగతి గౌరాంగ్ : ఇంత రాత్రివేళ....?” అని అడిగాడు.

“ఉండండి. ముందు కూర్చోనీయండి” అంటూ గౌరాంగ్ లోపలికి వచ్చి “నీళ్ళున్నాయా యింట్లో ? మంచినీళ్ళు ?” అని అడిగాడు.

“అదేమిటి ? లేకపోవటమేమిటి ?” అంటూ కూజారోసిళ్ళు గ్లాసెడు తీసుకొచ్చి యిచ్చాడు మాష్టర్, ఇచ్చి “కాని ఏం జరిగిందో చెప్పు. భూతమేమైనా తరుముకొచ్చిందా యేం ?” అని అడిగాడు.

గౌరాంగ్ ఒక్కగుక్కలో గ్లాసెడునీళ్ళూ త్రాగేసి “ఇంచుమించు అంతే. అదో పెద్ద విపత్తుగా పరిణమించింది మాష్టర్దా !” అన్నాడు.

మొదటినుంచి చివరిదాకా జరిగినదంతా గడగడా చెప్పేశాడు గౌరాంగ్. తర్వాత “ఆమె అదృష్టం ఎలా రాసిపెట్టివుందో తెలియదు. శశిధర్దా అంతా తెలిసీ తెలియని రకం” అన్నాడు.

మాష్టారు గంభీరంగా “ఉహూఁ. నువ్వు చేసినపని మంచిదికాదు గౌరా! అతడంత కోపిష్టి అయినప్పుడు అతడి భార్యనలా....” అన్నాడు.

“ఆఁ : ఆమె దుస్థితీకూడా ఆలోచించండి. ఇంతమంది వెడుతున్నారు. పాపం, ఆమె కొక్కదానికి మాత్రం వెళ్ళటానికి పీల్చేక పోయింది. అదీకాక శశిధర్దా జబ్బు నయమయే మందుకూడా దొరుకుతుందని —”

సరేగ్గా ఆ సమయంలో మళ్ళీ బయట తలుపుకొట్టిన చప్పుడయింది.

“మాష్టరుగారూ ! మాష్టరుగారూ !”

మాష్టరు చెవులు దోసగించుకుని విని “ఎవరు?” అని అడిగాడు.

“నేను జగదీశ్విని. గౌరాంగ్ దా వున్నారా యిక్కడ ?”

ఉత్తేజనతో కంపిస్తున్న కంఠస్వరం :

“ఆఁ. ఉన్నాను” అని వెంటనే అనబోయాడు గౌరాంగ్. కాని ఆ కుర్రాడు ఇలా ఎగళ్వానతో పరుగెత్తుకు రావటం చూసి, ఏమనుకున్నాడో ఏమో - మాష్టరుగారు చటుక్కున గౌరాంగ్ నోటికి చెయ్యి అడ్డంపెట్టి మాట్లాడక ఊరుకోమని సైగచేసి, గుమ్మందాకా వెళ్ళి గుమ్మానికి చేతులు అడ్డంగాపెట్టి నుంచుని, అత్రంగా “ఏమిటి సంగతి జగదీశ్వి?” అని అడిగాడు.

జగదీశ్ ఆ సమాజంలో వుండే కుర్రాడే. గౌరాంగ్ అంటే పడి చచ్చేవాడు కూడా. అతడు విచలిత కంఠంతో “కొంప మునిగింది మాష్టరుగారూ! శశిధర్ ఘోషాల్ ఖానీ అయినారు. గౌరాంగ్ దా కన్యించటం లేదెక్కడా ! ఎక్కడున్నాడో వెళ్ళి చూస్తాను. పోలీసులు కనుక వచ్చారంటే ముందే వెతకటం మొదలెడతారు”

కుర్రాడు తుపానులా ఎలా రివ్వున వచ్చాడో అలాగే రివ్వున వెళ్ళిపోయాడు - సమాధానం కోసమయినా ఎదురుచూడకుండా.

ఇంతలో గౌరాంగ్ కూడా రివ్వున తుపానులా పరుగెత్తి వెళ్ళబోయాడు. “ఖానీ అయినాడా ? శశిధర్ దా ఖానీ అయినాడా ? మాష్టర్ దా ! అతడు కచ్చితంగా నా చేతిలోనే ఖానీ అయ్యాడు. నేను చీకట్లో నన్ను విడిపించుకోబోయి త్రోసేళాను. ఆ తొప్పుకి కిందపడి పోయి వుంటాడు. తప్పకుండా తల పగిలిపోయి వుంటుంది. విడిచిపెట్టండి. నన్ను విడిచిపెట్టండి. మీకాళ్ళు పట్టుకుంటాను” అన్నాడు.

వ్యవహారం ప్రమాదకరమైనదిగా భావించి, మాష్టరు గౌరాంగ్ ని రెండుచేతులతో వాతేసుకుని గట్టిగా పట్టుకుని ఆపాదని చెప్పనవసరం లేదు. అణచుకున్న కంఠంతో అతడు “కేకలుపెట్టకుగౌరా! ప్రమాదాన్ని ఏలించి తెచ్చుకోకు. సుప్రసిద్ధ ఇప్పుడే అక్కడికి వెడితే ఎంత కళంకం చుట్టుకుంటుంది ?” అన్నాడు.

“ఏమీ చుట్టుకోదు. అసంభవం. విడిచిపెట్టండి నన్ను”

“కాదు గౌరాంగ్ : ఏమిటి ఉపాయం ; పరిస్థితి చూడు. ఒకరు ఎలాగూ పోయారు. నువ్వెళ్ళి నిజం చెప్పటానికి సిద్ధమయినావంటే కళంకజ్వాలవల్ల వాసంతి కంఠాని కురిపోసుకోవలసి వస్తుంది. అదీకాక నీభార్య బాదల్తల్లి ; ఆమె సంగతి ఆలోచించవేం ; ఖానీకి కారణ భూతురాలిని చెయ్యదలుస్తున్నావా ఆమెని ?”

“కళంకం. వాసంతికి, సుధకి వైధవ్యం” గౌరాంగ్ చటుక్కున న్నబ్బడయిపోయాడు. తర్వాత ఉద్భ్రాంతునిలాగా “అయితే ఏంచెయ్యను మాష్టర్దా ?” అని అడిగాడు.

“ఏం చేస్తావ్ ; ఏం చేస్తావ్ ; పారిపో, చాలాదూరం పారిపో. చాలాదూరం ; బాసుల్పూర్ గడ్డమీద మళ్ళీ కాలుపెట్టకు. వెళ్ళు. ఇప్పుడేవెళ్ళు. నదయా జిల్లాని శాశ్వతంగా విడిచివెళ్ళు. నువ్వు బ్రతికి పోతావ్. అందర్నీ బ్రతికించిన వాడివవుతావ్. నా సంగతి యేమయితే అదవుతుంది. నాసంగతేమయితే అదవుతుంది”

చివరిమాటలు దుఃఖోద్రేకంవల్ల అస్పష్టంగా వినిపించాయి. గౌరాంగ్ని ఇంచుమించు తోసుకుంటూ ప్లాట్ ఫాంమ్ దిక్కి తీసుకు వెళ్ళాడు స్టేషన్ మాష్టర్.

అరనిమిషం ఆగుతుంది బండి.

ఎంతోమంది జనాన్ని. ఎంతో బరువుని వేసుకుని, దూరంనుంచి ఎక్కడినుంచో వస్తోంది—ఒకసారి ఆ గుంపులో అతణ్ణి కూడా చేర్చి వేసుకోటానికి. తర్వాత - వెనుక భయంకరమైన గాఢ వుండి వెళ్ళి పోయాడతడు - అని ఎవరు తెలుసుకో గలరు?

స్టేషన్ మాష్టర్ అతణ్ణి రైల్వోకి త్రోసి ఎక్కించి, అలివాటు ప్రకారం తన స్థానంలోకి వెళ్ళి నుంచున్నాడు - ఏదో యేమీ జరగ నట్లు - ఇంతకుముందు ఈ కుగ్రామంలో ఎలాంటి భయంకరమైన సంఘటనా జరగనట్లు ... అసలు తానా సంఘటనకి నాయకుడైన వాణ్ణి ఏమీ ఎరగనట్లు నుంచున్నాడు.

అతణ్ణి ఇలా బలవంతంగా తరిమి పంపించకపోతే — వెళ్ళు అన్నసంగతి మాష్టర్ కి తెలుసు వానంతికి కళంకం వస్తుంది అని భయ పెట్టే, అతణ్ణి లొంగతీశాడు. లేకపోతే — ఉరిశిక్ష పడుతుందన్న భయమైనా అతణ్ణి విచలితుణ్ణి చేయగలిగేదే కాదు.

ఇంతకుతప్ప ఇంక ఏం చెయ్యగలడు స్టేషన్ మాష్టరు ?

ప్లాట్ ఫాండాటి వెళ్ళిపోతున్న రైలుకేసి చూస్తూ నుంచున్నాడు స్టేషన్ మాష్టర్. కర్తవ్యంలో పొరబాటేమీ జరగలేదు.

ట్రైన్ 'పాస్' అయిపోయేందుకు — యథాప్రకారం అర్దరిచ్చాడు. అయితే అది వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు మాత్రం చాలాసేపు యించు మించు చీకగా ఉన్న యెగుడు దిగుడు ప్లాట్ ఫాం మీద అలాగే చాలాసేపు నిలబడి పోయాడు.

తర్వాత మెల్లి మెల్లిగా తన ఆఫీసు గదికి తిరిగివచ్చాడు. అప్పుడతణ్ణి చూస్తే — ఓ రాతిబొమ్మ మెల్లిగా అడుగులేస్తూ కదలి వెడుతోందా అనిపిస్తుంది.

ద్రామరు కాళం వేసి ఉందా? లేదు, కాళం వేసిలేదు. తెరిచేవుంది. తెరిచే ఉంది.

భగ భగ లేచిన మంటలుచూసి, 'పాయంట్స్ మెన్' ఎక్కడి నుంచో పరుగెత్తుకొచ్చాడు. "ఏం జరిగింది ?" అని అడిగాడు.

మెల్లిగా ఒకచేత్తో అతణ్ణి వెళ్ళిపోమ్మని సైగచేశాడు స్టేషన్ మాష్టర్. ఈస్టిలో ఎవరైనా రావటంమూ సహ్యాంగా వుండదు. మాట్లాడటమూ సహ్యాంగా వుండదు.

తన బిడచితికేసి చూస్తూ వుండిపోయినట్లు — అర్థహీనమైన శూన్యదృష్టితో ఆ మంటలకేసి చూస్తూ వుండిపోయాడు స్టేషన్ మాష్టర్. ఎన్నో కాయితాలు ఒక్కసారిగా తగలడి పోతున్నాయి.

తన సంశానంకంటే వీటి విలువ మాత్రం ఏమయినా తక్కువా ?

వీటికి తనే సృష్టికర్త. ఎంతో శ్రమించి, ఎంతో శ్రద్ధగా ఎన్నో ఆశలు పెట్టుకుని సృష్టించినవివి.

అనాహతమైన కాలవాహిని అవిచ్ఛిన్నంగా తనదోహదాని తాను ప్రవహిస్తూ పోయానే వుంది.

సృష్ట్యాదినుంచీ నిర్మికోద - నిర్విరామ గమనం కాలానిది. తన గమనంలో ఎక్కడా రెండుక్షణాలు ఆగడానికిలేదు. దస్సిపోయి తనగమనాన్ని విరమించుకోటానికి లేదు. రూపంలేదు, రంగులేదు, శీఘ్రతలేదు. మాంద్యంలేదు. రాత్రింబవళ్ళు సరిసమానంగా ఏర్పరచు కుంటూ ముందుకు పోతూ వుండటమే.

అయినా మానవులు దానికి రంగునీ, రూపాన్నీ ఆపాదించారు. అయితే అవిచ్ఛిన్నమైన కాలవాహినిని విచ్ఛిన్నం మాత్రం చేయలేక పోయారు. కాని కాల్యానికమైన ఖండాలుగా, విభాగాలు మాత్రమే చేయ గలిగారు. రోజులు, వారాలు, మాసాలు, సంవత్సరాలుగా లెక్కలుకట్టి గుర్తు లేప్పరిచారు. కాని ఆ లెక్కకి నిజంగా విలువేమయినా వుందా ?

రోజు అంటే ఇరవైనాలుగు గంటల పరిమితి కలదేనా ?

కాలభారం అందరికీ సమానంగానే వుంటుందా ? సుఖవంతులు, అలవోకగా జీవితాన్ని వెళ్ళుపుచ్చేవారు. అలాంటివారికి కాలంయొక్క అనుభూతి అనేది వుందా ? వారికల్లా గ్రీష్మం వెళ్ళిపోయాక వర్షపు వస్తుందని. దాని తర్వాత శరదృతువు ప్రారంభమవుతూ వుంటుందని మాత్రమే తెలుసు. వారికి పగలు తర్వాత రాత్రి వస్తుందని, రాత్రి గడిచి పోయాక పగలు వస్తుందనే తెలుసు.

కాని, అస్వాభావిక జీవులకి కేవలం రాత్రిమాత్రమే వచ్చి ఆగి పోతూంటుంది. పగలనేది జీవితంలో రానేరాదు. జీవితపు కనాడాలనన్నీ బంధింపచేసి, కేవలం అనంతమైన ఆంధకారమే వారిమీద ఏకచ్ఛత్రాధి పత్యాన్ని కొనసాగిస్తుంటుంది. కాలం అంటే అగ్ధమేమిటో, ఎలా అంచనా వేయాలో అలాంటివారికే బాగా తెలుసు.

ఎంతకాలం పారిపోతూ తిరిగాడు గౌరాంగ్? మానవులు తయారు చేసుకున్న క్యారెండర్ల లెక్కప్రకారం ఆరునెలలు కావచ్చు. కాని ఆ లెక్కే సరియైనదికాదు. ఆరు యుగాలు పారిపోతూ తిరిగాడు తరుమ బడుతున్న జంతువులాగా. ఇక్కడినుంచి అక్కడికి, అక్కడినుంచి ఇంకా ఎక్కడి కెక్కడికో !

పారిపోతూ తిరగడంలోకూడా ఒక ఉద్వేగం వుంది. పట్టుకునే వారు ఎవరూ లేనిచోట, గుర్తుపట్టేవారు ఎవరూ లేనిచోట ఈ సహజ మైన అమానుక ముఖంవెనుక రక్తాకమైన ఇతిహాసం ఒకటుందని కలలోనైనా ఊహించని వారుండేచోట అలాంటిచోట్లనుంచి కూడా అభాగ్యజీవి అతుదొరక్కుండా పారిపోతూనే వుంటాడు.

వరుసగా అయిదారు రోజులు ఒకేచోట ఉండడు. ఎక్కడైనా ఎవరైనా తనమెడ రవంత ఆదరానురాగాల్ని వ్యక్తీకరించినా, అవాఙ్మయమైన అపేక్షని చూపించినా ఆతడికి అకారణంగానే అనుమానం ఎక్కు పవటం మొదలెడుతుంది.

ఎందుకు వీరికింత అకారణమైన మమకారం? కచ్చితంగా పట్టించి యిచ్చేందుకు పన్నాగమే వుంటుంది. కనుక అక్కడినుంచికూడా పారి పోదామనిపిస్తుంది. దారిలో ఎవరైనా ఇద్దరు ముఖముఖి మాట్లాడుకోవ టం కన్పిస్తే తన సంగతే మాట్లాడుకుంటున్నా రనిపిస్తుంది. తన వెనుక ఎవరైనా నడిచిరావటం కన్పిస్తే, వాళ్ళు తనని వెతకటానికి వస్తున్నారనే అనిపిస్తుంది. మనస్సులో అనుమానం పెట్టుకుని తిరిగే వారికి ప్రపంచం సరళంగానూ, సహజంగానూ ఎలా కనిపిస్తుంది ?

అయితే గౌరాంగ్ నిజంగా ప్రాణభయంతోనే ఇలా వచ్చినచోట ఆగకుండా వెళ్ళిపోతూ తిరుగుతున్నాడా ? గౌరాంగ్ స్వభావానికి అది అనుగుణమవుతుందా ?

ఉహూ.. గౌరాంగ్ కి ప్రాణాలమీద అంత మమకారం ఎన్నడూ లేదు. స్వాభావికమైన సుందర జీవితాన్ని గడుపుతున్నప్పుడూ వుండేది కాదు. అసంగతమైన దుస్సహసానికి పెట్టింది పేరు అతడు. ఎవరయినా

తన దుస్సాహసాన్ని బండించాలని ప్రయత్నిస్తే అతడు సవ్యతూ. "అరె బాబూ ! ఎప్పుడైనా ఒక్కసారేకాని రెండుసార్లు చచ్చిపోముకదా ? జీవితంలో ప్రతి అడుగు అంత ఆచి, తూచి వెయ్యటం మనవల్లకాదు" అనేవాడు.

అలాంటివాడు వెంటాడుబడుతున్న మృగంలా ఇప్పుడిలా యెందుకు పారిపోతూ తిరుగుతున్నాడు ?

అదే అద్భుతమైన రహస్యం.

అవును నిజమే. జడప్రకృతి ఒక అలంఘ్య నియమానుగుణంగా చరిస్తుంది. భ్రాంతిరహితమైన, భావరహితమైన గమనం దానిది. మనుష్య ప్రకృతి విధినియమ నిబంధనలనన్నిటిని ఉల్లంఘించాలని కోరుకుంటూ వుంటుంది.

కాని నిజంగా అలా చెయ్యగలదా ? బహుశా చెయ్యలేదేమో ! స్వతంత్రమైన దాని ఆలోచనాశక్తి కీలకస్థానంలో ఎక్కడో అర్థంలేని జడత్వం, అనుగుణకమైన మూఢత్వం వుంటుంది. అంచేత ఒకసారి మొదలుపెట్టిన దానినుంచి తననింక మరల్చుకోలేకపోతుంది. గ్రహ నక్షత్రాల చుట్టూ వుండే జ్వాలాచక్రంలాంటి దుర్భేద్యమైన చక్రాన్ని తన చుట్టూ నిర్ద్రించుకుంటుంది. ఆ అభాగ్యుడికికూడా అలాంటిస్థితే సంభవించింది.

ఒకసారి ఎవరో 'పారిపో, పారిపో' యిక్కడినుంచి దూరంగా పారిపోకపోతే నీకు రక్షణలేదు' అని అతడి చైతన్య కవాటాన్ని సంచరింపజేస్తూ హెచ్చరించాడు. అది విసగానే ఈసారి పోవాలనే 'కుతి'పట్టుకుంది. దానినుంచి ఇంక బయట పడటమనేది లేదు.

ఆ మైకపు విషంలో మిగిలిన చైతన్యమంతా మొద్దువారిపోయి, తనలోతాను లీనమైపోయింది. దానిముందు ఇంక బాహ్యజగత్తు యావత్తూ విలుప్తమైపోయినట్లయింది. 'పారిపో, ఇక్కడినుంచి దూరంగా పారిపో' అన్న అవిరామధ్వని ఒక్కటే ప్రతిధ్వనిస్తోంది మనస్సులో.

ఆ దూరానికి అవధి యెక్కడో అతడికి తెలియదు. అంచేత

నేనేమో ఒక్కొక్కప్పుడు పదిహేను రోజులు ఒకే ప్రదేశాన్ని లక్ష్యంగా పెట్టుకుని పారిపోయేవాడు. ఎక్కడైనా రవ్వంత ఆశ్రయం లభించినా, ఎక్కడైనా రవ్వంత స్నేహస్పర్శ సోకినా విగళితుడవుతూ వుండేవాడు. మళ్ళీ ఎక్కడైనా అవమానం, అనుమానం, తిరస్కారం ఎదురయితే అక్కడినుంచి తల వంచుకుని మెదలకుండా వెళ్ళిపోయేవాడు.

ఇతడా వ్యక్తేనా?

కొద్దిరోజుల క్రితంవరకూ కూడా - తన సంగీతంతో నభోంత రాగాలు నెంపినవాడు - తన హాసకాంతులతో ఎన్నో ప్రదేశాల్ని ఉజ్వలింప చేసినవాడు. కేవలం పసివానిలా అమాయకుడైనవాడు - ప్రపంచంలో ఈర్ష్యా ద్వేషాలు, అసహ్యము మానటం ఉంటాయని తెలియని వాడు - అతనేనా ఇతడు! అతణ్ణి ఈ ఆకారంలో చూసి పోయ్చుకోగలగటం సాధ్యమేనా ?

ధూళి ధూసరమైన శరీరం, దుబ్బురేగిన జుట్టు - సల్లటి కప్పు వేసిన రాగిరంగు - ఓ పూట తినీ, ఓ పూట తినక పస్తులతో అస్థిశల్యా వశిష్టుడైనాడు.... కొన్నాళ్ళు ఓ టీ దుకాణంలో పనిచేశాడు. వాళ్ళు ఓ జత దుస్తులు యిచ్చారు. అవికూడా ఎన్నడూ వుతుక్కోక పోవటం వల్ల - బాగా మాసిపోయి వున్నాయి.

అపని దొరకడం విచిత్రం. అప్పటికి ముఖంలో ఇంత మొరటు తనం రాలేదు.

ఓ టీ దుకాణం ప్రక్కన కూర్చుని వున్నట్ట - "ఇక్కడ పని చేస్తావా?" అని అడిగాడు యజమాని.

గౌరాంగ్ ఉదాసీనంగా తల ఊగించాడు "ఉహూ!" అంటూ.

"ఉహూ! ఏమిటి ? చెయ్యరాదూ ?"

"చెయ్యాలని లేదు."

"ఆ! ఎందుకుంటుంది ? కష్టపడి పనిచేసుకుని తిందామనే ఉదేశం ఎంతమంది దేశ తిమ్మరుల కుంటుంది లోకంలో ? ముఖంచూస్తే

వారంరోజులనుంచి తిండి తిప్పలు లేనట్లుంది. పని ఎందుకు చెయ్యవు ? ఎందుకు చెయ్యరాదూ? తిండి దొరుకుతుంది?"

కపటియైన ఆవ్యక్తి — కేవలం తిండిపెట్టి, చచ్చేంత చాకిరీ చేయించుకుందామని యెత్తువేశాడు. అంతేత వుదారత్వాన్ని నటిస్తూ "రా ఇహళ పనేమీ చెయ్యక్కర్లేదు. ఊరికేనే తిందువుగాని. రేపటినుంచి పనిలో చేరాలి తెలిసిందా? ఇవాటికి స్నానంచేసి, గుడ్డలవీ వుతుక్కుని శుభ్రంగా వుండు. ఏదో తలిపోయిన వాడిలాగా గడ్డంపెంచాడు చూడండి. ఇదిగో నాలుగు పైసలుతీసుకో. పీడి మబుపులో మంగలి వున్నాడు. వెళ్ళి గడ్డం చేయించుకురా, అరె బాబా! ఏ జాతివాడో అనుకున్నాను. కాని మెళ్ళో జంద్యంకూడా వుందే! మంచిది, మంచిది" అన్నాడు.

* * *

అతడు గౌరాంగ్ని నాపితుని దగ్గికి పంపి, ఎన్నో గాలిమేడలు కట్టుకోసాగాడు. "నాకరుపని ఎలాగూ చేస్తా డిత్తు. అదీకాక రోజూ గణపతి పూజ చేయటానికి నెలకి మూడు రూపాయలిచ్చి పెట్టుకున్న పూజారిని తీసేసి, ఆపనికూడా ఇతడికే అప్పగించి ఆ ఖర్చు తగ్గించుకోవచ్చు.

అదీకాక శుక్రవారం శుక్రవారం ఇంట్లో లక్ష్మీపూజ చెయ్యటానికి ఇల్లాలు ఓ పురోహితుణ్ణి నియమించింది — పూజకి రూపాయి యిచ్చేట్లు. ఆ పూజకూడా ఇతడిచేతే చేయించి ఆ డబ్బుకూడా మిగల్చుకోవచ్చు.

అంతేకాక ప్రతియేడూ తండ్రి తద్దినానికి ఓ బ్రాహ్మడి కెట్లాగూ ధోజనం పెట్టాల్సివస్తోంది. చాలా కాలంనుంచి అనుచరిస్తున్న ఆచారాన్ని చటుక్కున మానెయ్యటానికి వీలేదు. ఇతణ్ణి కనుక ఇంట్లో పెట్టుకుంటే చాలు. ఇహ ఆ ఖర్చులన్నీ తప్పించుకోవచ్చు. ధోజనం యితడికేపెట్టి, ధోజనానంతరం నాలుగుపైసలు దక్షిణకింద చేతులోపెడితే సరిపోయింది. తింటాడు — ఎంతతిన్నా ఇద్దరి ధోజనం చేయలేడుకదా !

ఇన్ని ఆశలు పెట్టుకుని మొదట కొన్నాళ్ళు గౌరాంగ్ని చాలా

అదరంగానే చూశాడా వ్యక్తి. కాని ఆకాభంగం జరగటానికి ఎన్నాళ్ళో పట్టలేదు. గౌరాంగ్ అసమర్థత అడుగడుగునా వెల్లడవుతూ వచ్చింది. అక్కడినుంచి ఉద్వాసన. ప్రత్యేకమయిన అవమానం ఎందుకు జరగ లేదో తెలియదు. బహుశా అతడి "జాతి" మూలంగానేమో !

ఆ తర్వాత ఓ పెద్దమనిషి యింట్లో దొరికింది ఆశ్రయం. ప్రపంచంలో నిర్ణేతాతుకమైన స్నేహమనేదేలేదసలు. అలా ఉండటానికి ఆస్కారంలేదు. అయితే ప్రపంచం ఏ ఆధారంతో నిలబడి వుంది :

కాని అక్కడా భయమే ఏర్పడింది.

ఓనాడు ఆయింటి యజమాని శ్రేయోభిలాషి ఒకరు వచ్చి, బిగరగా "ఇంట్లో ఇలా ఎవడికో ఆశ్రయం అయితే ఇచ్చావ్ బాగానేవుంది కాని, అతడెవరో అతడి అనుపాను లేమిటో తెలుసుకున్నావా ? ఆ ముఖం అదీ చూస్తే పరారీలోవున్న నేరస్థుడిలా వున్నాడు" అంటూ హెచ్చరించటం మొదలెట్టాడు.

"లేదు, లేదు. అతడు చాలా అమాయకుడు. అతడి మాటా అదీ వింటేనేచాలు తెలుస్తుంది. మాట్లాడిచూడు" అన్నాడు యజమాని.

అతడు మాట్లాడి చూడటం జరగలేదు. మాట్లాడదామని వచ్చి చూసేసరికి పక్ష ఎగిరిపోయింది . పంజరం ఖాళీ. తర్వాత అదుర్దాగా నవ్వి "ఇంట్లో వస్తువులవీ యేమీ పోలేదుకదా ! చూడండి" అన్నాడు.

*

*

*

హఠాతుగా ఓనాడతడు వర్తమాన్లోని ఓ హోటల్ దగ్గర కన్పించాడు. హోటల్ వెనుక గుమ్మందగ్గర ఎవరికోసమో యెదురుచూస్తూ నుంచున్నాడు. కొంచెంసేపటికి తలుపు తీసుకుని హోటల్ వంట బ్రాహ్మడు బయటికి వచ్చాడు. అతడి చేతిలో అన్నంపళ్ళెం వుంది.

గౌరాంగ్ ని ప్రేతాత్మ !

అయినా అతడు హఠాతుడై నాలుగువైపులా చూశాడు. ఇరుకు సందు పెంటపోగుతో దాంతో అపర నరకంలావుంది. దగ్గరలోనేవుంది రాచబాట.

“ఇక్కడ ఎక్కడ కూర్చుని తినను ? ఇక్కడ కూర్చుని తినటం యెలా ?”

వంట బ్రాహ్మడు గొంతు తగ్గించి “అయితే నేనేంచెయ్యను ? నెల చివరరోజు లిప్పుడు. ఈ సమయంలో యజమాని తనిఖీ హడావిడి ఎక్కువగా వుంటుంది తెలుసా ? ప్రొద్దున్నే వచ్చి కూర్చున్నాడు. రాత్రి దాకా కదలడు. నామీద ఆయనకి అనుమానం వుంది అసలు. ఓసారి కనుక కనిపెట్టాడంటే నీ తిండి పోతుంది, నా నొకరీ పోతుంది. ఊఁ ఊఁ కూర్చో ఎక్కడో అక్కడ” అన్నాడు.

“ఇక్కడ కూర్చోలేను”

“తీసుకోవశ్చేం. నేను నీ అన్నం పశ్చేం పట్టుకుని నుంచోనా ? దాసీలూవాళ్ళు రాక్షసిముండలు. చూశారంటే కొంప మునుగుతుంది. వెంటనేపోయి యజమాని చెవిలో ఊదేస్తారు. ఇవార్దికి ఎలాగో ఆలా తిన రాదూ ?” అన్నాడు బ్రాహ్మడు.

అతడలా అనేసరికి గౌరాంగ్ మరోసారి పరిసరాలకేసి చూశాడు. అహఁ. అసంభవం. కూరగాయల తొడిమెలు, పుచ్చులు, చేపపొలుసులు, బూడిదకుప్పలు ఎక్కడచూసినా. ఇక్కడ తినటమా ? తానేమైనా వీధి లోని కుక్కా ! “అన్నం తీసుకువెళ్ళు. ఇవాళింక ఇక్కడ తినటానికి వీలుపడదు”

అతడు కంగారుగా తొందరపడుతున్నాడు. అంచేత యింక బ్రతి మాలటం - ప్రాధేయపడటంలాంటి ఏమీ జరిగలేదు. “అయితే రాత్రి చీకట్లో రా! ఎవరికీ తెలియకుండా, తెలిసిందా?” అన్నాడు.

“సరే.”

తలవంచుకుని మెల్లిగా వెనక్కి తిరిగి వెడుతున్నాడు గౌరాంగ్. వంట బ్రాహ్మడు ఒకక్షణం సానుభూతి దృష్టితో అతడు వెళ్ళినవైపే చూస్తూ వుండిపోయాడు. బహుశా సానుభూతితో పాటు అతడిమీద కొంచెం గౌరవభావం కలిగి వు తొచ్చు. తర్వాత ఒక నిమిషార్పు విడిచి, తలుపు వేసేశాడు.

దారిలో పరిచయం, ఆతడెవరో శ్రీమంతుల యింటి బిడ్డ అయి వుంటాడని, కోపం వచ్చి ఇంట్లోంచి పారిపోయి వచ్చివుంటాడని — అతడి కెలా కలిగిందో ఓ అభిప్రాయం కలిగింది. అంచేత అతణ్ణి చాటుగా హోటల్ వంటగదిలోకి తీసుకెళ్ళాడు.

అప్పటినుంచి కొన్నాళ్ళు ఈ ధోజనం యేర్పాటు గడిచింది.

'కస్తమర్సు' రద్దీ కొంచెం తగగనే — ఈ వెనుకవైపు గుమ్మం తలుపు తెరిచి అటూ యిటూ చూసేవాడొకసారి. చూసే గౌరాంగ్ నిలబడి అయినా ఉండేవాడు. లేదా పెంటపోగులకి కొంచెం దూరంలో అటూ యిటూ తిరుగుతూనయినా ఉండేవాడు. పిలిచి తీసుకెళ్ళి ధోజనం పెట్టి పంపించివేసేవాడు.

అయితే ఈ యేర్పాటు ఒక్క గౌరాంగ్ కోసమే సృష్టింపబడలేదు. ఈ పద్ధతిని అనేక సమయాల్లో — ఇలాంటి సోదరుల్ని ఎంతో మందిని ఆదరిస్తూ వుంటూ వుంటాడా వంట బ్రాహ్మడు.

కానీ గౌరాంగ్ వర్తమాన్ నగరానికివచ్చి ఏ ఆకర్షణవల్ల ఇక్కడ ఇన్నాళ్ళు వుండిపోయాడు ? ఎక్కడినుంచి ఎలా వచ్చిపడ్డాడో అక్కడికి. అది అతడికి జ్ఞాపకం లేదు.

ఏమయినా యిక్కడికివచ్చి, చాలారోజులుండి పోయాడు. ఎందుకనో ఎవరికి తెలుసు ? యెవరతణ్ణి ఇక్కడ ఆపివుంచారు? హోటల్ బ్రాహ్మడి దయార్థ హృదయతతోపాటు నిశ్చింతగా లభించే అన్నం మీది ఆశతో ఉన్నాడా ? కాక మరేదయినా అనిశ్చితమైన ఆశ పెట్టుకుని వున్నాడా ?

టీ దుకాణంలో మిగిలిన కొన్ని చిల్లర డబ్బులున్నాయి చేతిలో. అతడేదో ఒక రైలు ఎక్కాలి. సాధ్యమైనంత దూరం వెళ్ళిపోవాలి.

బాసుల్ పుర్ గడ్డమీదికి లేకుండా, మరే గడ్డమీదికైనా వెళ్ళిపోవాలి.

స్టేషన్ తర్వాత - స్టేషన్. దగ్గర దగ్గర ఊళ్ళు. రైలు కొంత

దూరం మెల్లిగావెళ్ళి, ఓ నిట్టూర్పు వదిలి, ఇహ అక్కడినుంచి మళ్ళీ తన రస్తాని పరుగులెడుతున్నట్లుంది.

ఒక మూడవతరగతి రైలుపెట్టెలో కన్పించాడు గౌరాంగ్. లక్ష్య హీనమైన శూన్యదృష్టి. హఠాత్తుగా ఏమి తోచిందో—చటుక్కున ఓ స్టేషన్లో దిగాడు సామాన్లు అనేవి ఏమీలేవు చేతిలో. దిగిపోయాడు.

బాసుల్పూర్ స్టేషన్లో పోయేకేమీ లేదు. అయినా ఎదుట కన్పిస్తున్న దృశ్యం — ఏమిటో అలికేసినట్లు కన్పిస్తోంది. అస్పష్టంగా మనస్సుకి గుర్తువస్తోంది. ఓ చిన్న స్టేషన్. ఇంత ఓ చిన్న షెడ్, రంగు మాసిపోయిన ఓ చిన్న బోగీ. పాములాగా మెలికలు తిరిగిన ఒక జంట లెను. అలెను పొలాల్లోంచి గృహస్థుల యిళ్ళ ముంగిళ్ళ ప్రక్కనుంచి బస్ గాలితగిలిన ఏదో ఊరి టీ దుకాణం - స్టేషనరీ షాపులముందు నుంచి దారిచేసుకుని వెడుతోంది.

కళ్ళలో యేమిటి నీళ్ళు తిరిగాయి?

లేకపోతే అంతా ఏదో అలికేసినట్లు కన్పిస్తోంది ఎందుకని ?

అడ్డ దిడ్డంగా అటూ యిటూ పోతూ పోతూ—హఠాత్తుగా గతుక్కుమని ఆగాడు గౌరాంగ్. కొయ్యపలకమీద రాసిన ఆ ఊరిపేరు ఏదో అతణ్ణి నిలవేసినట్లుంది.

త్రివేణి-

త్రివేణి!

ఎక్కడ విన్నాడు గౌరాంగ్ ఈ పేరు ? ఎప్పుడు ? ఎవరినోట విన్నాడు ? విన్నాడా ? లేక చూశాడా? కొయ్యపలకమీద రాసింది కాదు, కాగితమ్మక్కమీద రాసింది. ఆ కాయితపుమ్మక్కని మరికొన్ని ముక్కలుగా చించి, గాలిలో వదిలేశాడు గౌరాంగ్.

ఈ త్రివేణి—ఆ త్రివేణియేనా యేం ?

త్రివేణిలో గంగ వుండదా ? పర్వదినాల్లో స్నానాలు చెయ్యటానికి వస్తూ పోతూ ఉంటారుజనం! ఎక్కడ వున్నది ఆ గంగ ? ఎటు వెళున వుంది?

ఒక మనిషిని ప్రశ్నించగానే—అతడునవ్వి. ఒకవైపు చేత్తో చూపించి వెళ్ళిపోయాడు.

“ఇదుగో, ఇదుగో—ఏయ్ రిక్తా....ఆగు, ఆగు”

గౌరాంగ్ తప్పుకుపోవటానికి ప్రయత్నించాడు. కాని ఇంచు మించు మీదిమీదికి వచ్చేసిన సైకిల్ రిజ్ మెక్కి వస్తున్నవారి లక్ష్యవస్తువు గౌరాంగ్ అనేది నిస్సందేహం.

ఆఁ. ఆ రిక్తాలోవున్న ఆమె దిగింది.

“ఇదేమిటి ? గౌరాంగ్ తాకూర్ కాదూ ? ఏమిటి మొహం ఇలా తయారయింది ? పారిపోతున్నారా యేం? స్వభావమేమీ మారనట్లు కన్పిస్తోంది. రండి, రండి”

‘ఉసూఁ గుర్తించటంలో పొరపాటు పడలేదు’

ఒంటికి అతుక్కున్నట్లుండే బ్లౌజు ధరించి, ముస్తాబయివున్న ఆ యువతి ప్రధానమైన పర్వదినమవటంవల్ల ప్రత్యేకంగా ధరించిన పట్టు చీరె, పట్టుబ్లౌజు, రిక్తాలో తడిగుడ్డలు, గంగాజలంవున్న పాత్ర వున్నాయి. స్నానంచేసి తిరిగివస్తున్న మూర్తి !

*

*

*

రిక్తావాడు ‘బాలన్సు’ నిలపుకుంటూ ‘వెడల్’ని కాలితో తొక్కి పట్టి ఒకచోట రిక్తాని ఆపివేశాడు. అపర్ణ చేతులూపుతూ “రండి, రండి. రానంటేవీరేదు. అయితే రిక్తాలో ఎక్కండి అనిమాత్రం అననులెండి. వీధిలో జనమంతా కళ్ళింతింత చేసుకుని చూడటం మొదలెడతారు. అంతకంటే ఈకాస్త దూరం నడిచే వెడదాం పదండి. ఏయ్ రిక్తా! నువ్వు వాటిని తీసుకుని ముందు పోతూవుండు. రండి మహాశయా ! ఎంతో దూరం నడవక్కర్లేదు - ఈ దగ్గరలోనే యిల్లు”

గౌరాంగ్ విభ్రాంతుడై. ఆ ‘ప్రగల్భురాలి’ ముఖంకేసి చూస్తూ - “ఎవరియిల్లు ?” అని అడిగాడు.

“ఎవరిదేమిట్ట?” అకారణంగానే నవ్వింది అపర్ణ. “మా ఇల్లే. నిలబడిపోయా రెండుకు ? పదండి”

“మీ యింటికి ఆకారణంగా నే నెందుకు రావటం ?”

“‘ఎందుకు ?’ అన్నది యింటికి వెళ్ళాక చెబుతాను. ఏమయినా చేతికి చిక్కినవారిని మిమ్మల్ని విడిచిపెట్టను మాత్రం విడిచిపెట్టను. వ్రతం పూర్తి చేశాను నేను. ఎంత ఆశతో పంపించాను బాసుల్ పూర్ మనిషిని ? మీరు ఎక్కడికో నిర్దేశ్యంగా వెళ్ళిపోయినట్లు విన్నాను. మొత్తానికి భలే కయ్యాళి మనుషులండీ !”

మాటమాటకీ ఆమె నవ్వుతూ వుంది. ఆ నవ్వులో ఏదో సంగీతపు లయ వున్నట్లుంది.

కాని ఇటుకేసి చూడగల దృష్టి గౌరాంగ్ కిలేదు. అదీకాక, ఒక్క మాట అతడి ముక్తి ప్లాంలో, ఒక్కమాట సుత్తిదెబ్బలా టక్ టక్ మని కొడుతోంది. అందుచేతనేనేమో ఈ రుద్ద కంఠస్వరపు ప్రశ్న !

“మనిషిని పంపారా బాసుల్ పూర్ ?”

“అవును స్వామీ, అవును. మిమ్మల్ని, బాదల్ని తీసుకురావటానికి ఎంతో బ్రతిమాలి పంపాను మనిషిని. అయితే నా దురదృష్టం కొద్దీ...”

గౌరాంగ్ కళ్ళురెండూ పెద్దవి చేసుకుని “ఎక్కడికి పంపించారు మనిషిని ?” అని అడిగాడు.

“ఇదెక్కడితంటా! నేనేం చిరునామా మరిచిపోయాననుకున్నారా? మనిషిని బాసుల్ పూర్ శశిధర్ ఘోషాల్ గారింటికి పంపాను”

“ఎన్నటికీకాదు. అసంభవం !”

“ఇదుగో చూడండి. భలే పిచ్చివారు మీరు ! సంభవా సంభవాల చర్చ వీధిలో నిలబడి చేయటం బావుండదు. ముఖం ఇలా మారిపోయింది ఎందుకనా అని ఆలోచిస్తున్నా.”

ఏయ్ రిక్తా ! ఇంకా పోతున్నా వెక్కడికి ? ఆగు. రండి రాకూర్ మహాశయా !”

పూర్వకాలపు ఓ పెద్ద భవంతిముందు ఆగింది రిక్తా.

పెద్ద భవనం. కాని కళావిహీనమైన భవనం. శిథిల స్థితికి వచ్చి

నట్లుంది. పై అంతస్తులో వరుసగా వున్న ఇనుపకమ్ముల కిటికీలు —
యింను మింను అన్నీ మూసివున్నాయి. ముందు పెద్ద ఇనుపగేటు దగ్గర
ఓ హిందూస్తానీ దర్వాన్ కూర్చుని ఉన్నాడు.

అపర్ణను చూసి, నేలకంటా వంగి సలాంచేసి. ప్రశ్నార్థకంగా
చూశాడు గౌరాంగ్ కేసి.

అయితే గౌరాంగ్ అతడి దృష్టిని గమనించలేదు. అప్పు డతడు
సింహద్వారపు స్తంభాలమీది శిల్పశోభను పరీక్షగా చూస్తూ వున్నాడు.
చేత్తో స్పృశించి, ఎంత పురాతన శిల్పమయి వుంటుందా అని ఆలోచిస్తు
న్నాడు.

ఆ దర్వాన్ సలాంకి సమాధానంగా - అపర్ణ నవ్వుతూ - కన్ను
గిలికి, గొంతు తగ్గించి "మాకు గురువులవుతారు మిత్రాజీ !" అన్నది.

మిత్రాజీ తొక్కుపడుతూ సలాంచేసి ప్రక్కకి తప్పుకున్నాడు.

"రండి." గురువుల్ని పూజ్యుల్ని అభ్యర్థన చేసేంత వినమ్రతతో
అపర్ణ అతడికి అభ్యర్థన తెలిపి రోపలికి తీసుకెళ్ళింది. మంత్రముగ్ధుని
లాగ గౌరాంగ్ ఆమెని అనుసరించాడు.

రోపలి యింటి మెల్లకూడా అలాగే నిర్జనంగా, కాళాహీనంగా
వుంది. మనుషుల అడుగుల అలికిడికి, కొన్ని పావురాలవీ ఎగిరిపో
యాయి.

రిక్తావాలా మెల్లప్రక్కనవున్న ఎత్తైన వరాండాలో గంగాజలం
ఉన్న పాత్ర, తడిగుడ్డలు పెట్టి, వెళ్ళిపోయాడు.

ఈ అతి నిస్తబ్ధతమధ్య నుంచుని గౌరాంగ్ ఇంచుమించు చిరా
కుగా "ఇక్కడికి తీసుకొచ్చారెందుకు నన్ను ?" అని అడిగాడు.

అతడు చికాకు కన్నరచటంతో అపర్ణ చాపల్యం, చమత్కారం
కాస్త అణగింది. మూన విషణ్ణదృష్టితో ఓసారి చూసి "పేదవారింట
బ్రాహ్మణుల, సాధువుల పాదధూళి పడనేకూడదా స్వామీ ? శూద్రుల
యింట భోజనం చెయ్యటానికి అభ్యంతరం లేదుకదా భాగవతోత్తము
లకి ?" అన్నది అపర్ణ.

ఆమె చంచలనేత్రాల్లో నవ్వు తళుక్కుమన్నది. ఆ నవ్వు పెదవులమీదకూడా విరిసింది. మాటలోనూ చొణికింది. “తర్వాత కావాలంటే ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకుందురుగాని తెండి. ఏమంటారు ?

గౌరాంగ్ ఒక్కసారి ఆమె ముఖం చూసి, గంభీరంగా —
“ఎవరియింట్లో భోజనంచేసినా ఎవరూ ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకోనక్కర్లేదు. ఆ భోజనంతోపాటు హృదయపూర్వకమైన స్నేహభావం కనుక వుంటే - తెలుసా ?”

ఆమాట వినగానే ఒక్కక్షణంపాటు అపర్యతోని చాంచల్యం మూసమయింది. కాని మరుక్షణంలోనే మళ్ళీ నవ్వుతూ “స్నేహం, మమత, భక్తి, శ్రద్ధ వీటికీకూడా బ్రాహ్మణత్వ కూద్రత్యాలున్నాయా మహాశయా? అందలి భక్తిశ్రద్ధలూ అందరూ స్వీకరించటానికి యోగ్యులేనా ?”

“నాకు అంత జాతిమత వివక్షతలేదు.” అంటూ అపర్ణ వెనకాలే లోపలికి వెళ్ళాడు గౌరాంగ్.

*

*

*

అపర్ణ ఆత్రంగా వరాండా కిటికీలోంచి క్రిందికి చూస్తూ భాగవతోత్తములకి పాలు వెచ్చచేసి తీసుకురమ్మని వంటమనిషిని కేకేసి చెప్పింది.

“పాలా ? ఎందుకు ? పాలెందుకు ?” గౌరాంగ్ తొట్రుపడుతూ “అవన్నీ నాకక్కర్లేదు. వద్దని చెప్పండి” అన్నాడు.

“మీ కక్కర్లేదు. నాకు కావాలి. ఎంత అదృష్టంకొద్దీ నాకు మీరు లభించారు ?” అన్నది అపర్ణ.

“అదృష్టమా ? హూఁ. అదృష్టమే. సంగతంతా తెలిస్తే మీరీ మాట అననేఅనరు” అంటూ భోజనంముందు రూపున్నాడు గౌరాంగ్.

*

*

*

“నన్నింక విడిచిపెట్టండి” భోజనమయ్యాక ప్రయాణోన్ముఖుడైన

గౌరాంగ్ అపర్ణ ముఖంకేసి ఆస్థాయంగా చూస్తూ అన్నాడు “ఎంతో ఆదరించారు. కలకాలం జ్ఞాపకం వుంటుంది. ఇంక వెడతాను”

ఇంక వెడతాను.

అపర్ణకు తెలియదా గౌరాంగ్ వెళ్ళిపోవటానికి అడుగుతాడని ? అయితే మరి ఇంత వ్యాకులపాటు దేనికి ? వెయ్యి చేతులతో అతడి దారి కడ్డుపెట్టాలని తహతహలాడటం దేనికి ? కనీసం మరో రెండు రోజులు !....

ఆ సమయానికి తొచినదేమో అనేసింది. “ఇవాళే వెడతారా స్వామీ ! మీరు ఒకరోజు మా రాధావల్లభ మందిరంలో సంకీర్తన చేస్తారని నేనెంతో ఆశపడ్డాను”

“కీర్తనలా ?” గౌరాంగ్ ఏదో గతుక్కుమన్నాడు. తర్వాత గట్టిగా తల త్రిప్పుతూ “అహఃహః. అవన్నీ నావల్లకాదు. నే పాడలేను. నేనన్నీ మరిచిపోయాను”

గౌరాంగ్ కంఠంలో విస్ఫూయితతో కూడిన వ్యాకులపాటు వ్యక్తమయింది.

అపర్ణ కొంచెం విచారంగా “మీరు కీర్తనలు మరిచిపోయారంటే నేనది ఎలా విశ్వసించగలను స్వామీ ! నేను చూసిన ఆ రూపం, అహః, ఎలాంటి రూపం. మేడమీద వెదురు కటకటాల చాటున నిలబడి చూశానని స్వర్గలోకంలోని ఏ దేవతయినా మర్త్యలోకంలోకి దిగివచ్చారా ? అనిపించింది” అన్నది.

మైమరచిపోయివున్న అపర్ణ స్మృతులను నెమరువేసుకుంటోంది. విహ్వలభావంతో “ఆ చూసిన రూపాన్ని ఇంక మరచిపోలేకపోయాను. అది శిలావిగ్రహాల్లో కానవచ్చే ఓ దివ్యమైన రూపం !” అన్నది.

గౌరాంగ్ ఈ విహ్వలతలోని భావాన్ని అర్థంచేసుకోలేక పోయాడు. విస్మితభావంతో “ఏమిటి అన్నారు ?” అన్నాడు.

“అహః, ఏమీ అనలేదు.” అంటూ నిగ్రహించుకుంది అపర్ణ.

“ఇంక రెండురోజులుండి వెళ్ళండి స్వామీ : అంటున్నాను. నేను మరొక్కసారి ఆ గానాన్ని వింటాను. ఒక్కసారి మా రాధా వల్ల భునికి విన్పింపజేస్తాను.”

గౌరాంగ్ తొట్రుపడుతూ — “ఇదిగో చూడండి. మీరూ సరీగ్ అరంచేసుకోవడం లేదు. ఉండేందుకు వీలులేదు నాకు” అన్నాడు.

అపర ఈసారి మరొకవిధంగా అరంచేసుకుంది. అంచేత చిన్న పుచ్చుకున్న ముఖంతో - “ఎందుకు వీలులేదు స్వామీ ? మీకు పోనీ నేనంటే అసహ్యత వుండొచ్చు. కాని రాధావల్లభుడంటే ? ఆయన కేవలం నా దైవమేకాదు. మా అత్తవారింటి కులదైవంకూడా!” అన్నది.

అసహ్యం : గౌరాంగ్ విషణ్ణంగా...వ్యి - “మీకేమీ తెలియదు కనుక అలా అంటున్నారు. ఏ కారణంవల్ల నయినా సరే - ఎవర్నయినా సరే అసహ్యించుకునే అధికారం లేదు నాకు. తెలుసా? నేను అభాగ్యుణ్ణి. లోకులకందరికీ అసహ్య పాత్రుణ్ణి. అదాకా యెందుకు— మీరే యిప్పుడు నా గాథంతా విన్నారంటే నామీద అసహ్యతతో ఒళ్ళు కంపరమెత్తిపోయి, నన్నిక్కడినుంచి తక్షణం వెళ్ళకొట్టేస్తారు” అన్నాడు.

“నేనా? మిమ్మల్నా?”

విస్ఫోరిత నేత్రాలతో చూసింది అపర. తర్వాత నిట్టూర్చి “ఇలాంటి మాట మీలాంటి అమాయకురే అనటం సంభవం స్వామీ ?” అన్నది.

గౌరాంగ్ కొంచెం తటపటాయించి.... “నేను వెర్రివాణ్ణి — కాని మీరుమాత్రం ఏమంత తెలివికలవారు ? అడగటంలేదు. పెట్టటంలేదు. హఠాతుగా ఎక్కడో దారిలో కనపడగానే - సరాసరి ఇంట్లోకి తీసుకొచ్చేశారు. దీనివల్ల మీకేం విపత్తు వచ్చివడుతుందో అన్నదయినా ఆలోచించారా ? ఈ యింట్లో మగవాళ్ళెవరూ లేరల్లే వుంది, కనుక మీరూ చెయ్యగలిగారు వున్నట్లయితే.”

“ఉన్నట్లయితే బ్రతకనిచ్చేవాళ్ళు కాదు. ఏం అంటేనా ?” అపర

ముఖం ప్రక్కకి త్రిప్పుకుని నవ్వి “అదృష్టవశాత్తూలేరు. అందుకనే ఈ దుస్సాహసం ! కాని మాట యివ్వండి స్వామీ ! ఇంకా రెండురోజులుంటారా ?” అన్నది.

గౌరాంగ్ స్థిరస్వరంతో “కాని మరి ఆ అవకాశం చూసుకుని పోలీసులు వచ్చి మీ యింటిమీద పడితే ?” అన్నాడు.

“పోలీసులా ? పోలీసులెందుకు ?”

“మరేమిటి నే చెప్పేది ?” గౌరాంగ్ బాధగా నవ్వి “పోలీసులు నా కోసం గలిస్తున్నారు” అన్నాడు.

అపర ఈమాట వినికూడా యేమీ విచలితురాలు కాలేదు. విచిత్రమైన నవ్వాకటి నవ్వి - “ఎందుకో చెప్పండి స్వామీ ! ఎప్పుడైనా వాళ్ళకి మీపాట విన్పించారా యేం ?” అన్నది.

గౌరాంగ్ హఠాతుగా పాత అలవాటుకి తిరిగి వచ్చాడు. స్వభావ సిద్ధమైన గదమాయంపుతో “ఇదీ ! ఇదే ఆడవాళ్ళ కుర్రతనపుచేష్ట ! వచ్చింది భయంకరమైన విషయ ప్రస్తావన. మీరేమో పరిహాసాలాడుతున్నారు” అన్నాడు.

అపర మళ్ళీ అలాగే నవ్వి “పైకిమాత్రం అమాయకురాలిలాగా. “నాకేం తెలుసు. అదిగరేకానీండి. ఇల్లు విడిచిపెట్టి పోయేట్లు చేసిరది ఎవరు చెప్పండి నేను కాదుకదా !” అన్నాడు.

‘ఆఁ !’ అంటూ గౌరాంగ్ మండిపడ్డాడు. “అసలు సంగతి వింటే ఆ నవ్వు అదీ అన్నీ యెగిరిపోతాయి. ఖానీచేసి పరారిఅయి తిరుగుతున్నాను నేను తెలుసా ? ఖానీ, ఇంకాచెప్పాలా ఏమైనా చాలా ?”

“ఖానీయా ? మీరు ఖానీయా ?”

ఒక్కసారి ఒక్కక్షణంపాటు గతుక్కుమన్నది అపర. ఆ ఒక్కక్షణమే మరుక్షణంలోనే మళ్ళీ నిస్సంకోచంగా కిలకిల నవ్వింది. ఆగేటట్లు కన్పించలేదు ఆ నవ్వు.

ఏదో ఇంత కుతూహల కరమైన మాటకి ఎంత నవ్వి నా తనివి తీరనట్లు.

అపర అంతావిని నిటూర్చి, "మీరు ఖానీచేళారు అని వె కుంఠం నుంచి సాక్షాత్తు నారాయణుడే దిగివచ్చి చెప్పినా నేనది విశ్వసించలేను" అన్నది.

"విశ్వసించరూ ?" గౌరాంగ్ వ్యగ్రుడై - "నిజం చెప్పినా విశ్వసించరూ?" అన్నాడు.

"విశ్వసించను."

"ఎందుకని ?"

"ఇందులో ఇహ 'ఎందుకని' అన్న ప్రసక్తే లేదు స్వామీజీ ! జరగనిది, జరగటానికి పీల్లేనిది ఎలా జరుగుతుంది?"

గౌరాంగ్ హతాశుడై - "హూః, కాని నేను నిజంగానే ఖానీ చేశాను" అన్నాడు.

"స్వామీ ! ఆర్థమైంది. మీరిలా నన్ను భయపెట్టి, నానుంచి తప్పించుకుని పోవాలని అనుకుంటున్నారు. కాని ఇలా మభ్యపెట్టలేరు నన్ను. చెప్పండి స్వామీ : మీలాంటివారు హతాశుగా ఓ మనిషిని ఖానీ చెయ్యవలసిన అవసరం ఏం వచ్చింది? అసలు ఎలా చెయ్య గలిగారు ?"

గౌరాంగ్ విహ్వలభావంతో - "ఎలాగూ ? అది నకు తెలియదు. ఎలా జరిగిందో. ఏం జరిగిందో అదేమీ నకు తెలియదు. వాళ్ళు ఖానీ జరిగింది అని చెప్పారు. స్టేషన్ చూష్టారు పారిపో అన్నారు. ఇంకేమీ తెలియదు. అహః ఇంకేమీ జ్ఞాపకం రావటంలేదు" అన్నాడు.

"కాని మీకోసం పోలీసులు గాలిస్తున్నారు అని చెప్పారే మీరు స్వామీ ? అది నిజమేనా ?"

"నిజంకాదూ ?" గౌరాంగ్ నిశ్చిత స్వరంతో - "ఒక నిండు ప్రాణాన్ని ఖానీచేస్తే, పోలీసులు దర్యాప్తు చెయ్యడం మొదలెట్టక మాన్తారా?" అన్నాడు.

గౌరాంగ్ ఇలా అనగానే అపర ముఖం అలా ఉజ్వలమైంది

దేనికి ? ఆనంద దీప్తిమూలంగానా ? ఈ భయంకరమైన వార్త మాటున అంత ఆనందకరమైన దేముంది?

“అదేకనుక అయితే స్వామీ ! మీరు పారిపోవటానికి ఇంత కంగారు పడటం దేనికి ? నా యీ లంకంత యిల్లు శూన్యంగా పడి వుంది. ఇక్కడ వుండరాదూ ? ఇక్కడికి పోలీసులు జన్మలో తొంగి చూడటానికి రారు ఎన్నడూ ?”

“ఇక్కడా ? ఇక్కడుండనా నేను ? మీకేమయినా పిచ్చా ? వెర్రి ?”

అపర తనలోతాను “వస్తుతః నేను అలాంటిదాన్ని కాదు. కాని మీరలా చేశారు” అని అనుకుంది. పెరిమాత్రం “ఇందులో ఇంత తెల్ల దోవాల్సిందేముంది స్వామీ ? మిమ్మల్ని నేను మన సా వాచా గురువుగా భావించాను. గురువులు శిష్యులింట వుండరా ?” అన్నది.

“ఏం బెడద : మీయింట్లో ఎవ్వరూలేరు ..”

“ఎవ్వరూ లేకపోవటం అది నా తప్పా స్వామీ ! భగవంతుడు నన్ను వంచితురాల్ని చేశాడుకదా అని, నేను ఎవరినుంచి రవంత దయా హృదయాన్ని ఆశించకూడదా ? నేను యింత శూన్యభవనంలో కొంత మంది దాసీలను పెట్టుకుని కాలం గడుపుతున్నాను. ఈ హాహాకార భరిత మైన ప్రాణిమీద మీ గానం ఓ చల్లని మంచిగంధపు పూతపూసింది. ఈ మంత్రాన్నికూడా నేను పృథివినుంచి కాంక్షించకూడదా స్వామీ ? సంతోషం, సంగీతం, ఆశ, ఆనందాలలో మిళితమైన ప్రేమతో నిండివుందీ ప్రపంచం. దీనిమీద నాకేమీ హక్కు వుండటానికి వీలేదా ? చెప్ప గలరా నా అపరాధమేమిటో? ఒకవ్యక్తి అకాలంలో నిష్క్రమించారు. దానికి నేను బాధ్యురాల్ని ? అందులో ఈ నిండు వయసులో నేను....”

“చీ !” అన్నాడు గౌరాంగ్ చిరాకుతో - “హిందూస్త్రీ అలాంటి ఆలోచనల్నే రానీయకూడదు”

‘రానీయకూడదూ ?’ అపర చటుక్కున నవ్వింది. నవ్వి “ఆలోచనలు రావటం అనేది మన చేతుల్లో వుందా ? ఆలోచనలమీద మన అధి

కారం చెల్లుతుందా ? ఈ దుస్సహమైన విస్సంగజీవితపు రాత్రిలబగళ్ళు కేవలం ఆలోచనలతోనే గడుస్తున్నాయి నాకు. పురుషుల దోషం ఏదీ కాదు. స్త్రీకి ఆలోచన వచ్చినా అపరాధమే. అది ఎంచేతనో చెప్పగలరా స్వామీ ? నా జీవితం ఎలా గడుస్తోందో మీకు తెలుసా స్వామీ ? చిన్నప్పడే పెళ్ళి అయింది నాకు. సుందరవిగ్రహాడు నాభర్త. ఆ నూతన జీవితంలో వెల్లువలా వచ్చింది ప్రేమ. కాని....కాని....పువ్వులో పురుగుంది. అపరాధమన్నది రూపమాటున భయంకరమైన క్షోభ జంతువుంది. అహః. హః. మీరు దేవతలు స్వామీ ! మీకు తెలియదు మానవుని దేహంలో ఎంత భయంకరమయిన జంతువు నివాసం ఏర్పరచుకోగలరో మీకు తెలియదు. అతడు మరణించి నాకు విముక్తి కలిపాడు. ఇందుకు నే నతడికి చాలా కృతజ్ఞురాలిని. కాకపోతే నేనే చావవలసి వుండేది. కట్టల్ని ఒకసుకుంటూ వచ్చిన ఆ వెల్లువ ఎందుకు మాయమవలేదో, ఎందుకు ఎండిపోలేదో చెప్పగలరా స్వామీ ?" అన్నది.

గౌరాంగ్ నిట్టూర్చి "చూడండి, పల్లెటూరిలో పుట్టి పెరిగిన మూర్ఖుణీ. నే నిలాంటివన్నీ సరీగ్గా తెలుసుకోలేను. నాకు వెళ్ళిపోవటానికి అనుమతినివ్వండి. పోలీసుల భయంతో నేను మీ యింట్లో దాక్కుంటే మనశ్శాంతిని పొందలేను" అన్నాడు.

"అర్థమయింది స్వామీ ! మీరు నన్ను అసహ్యించుకుంటున్నారు. కాని ఒక్క విజ్ఞప్తి చేసుకుంటున్నాను. వచ్చే శ్రావణపూర్ణిమ వరకు వుండండి. ఆ రోజున మా మందిర ప్రతిష్ఠ. అప్పుడెంతోమంది ద్రాహ్మణులు, సాధువులూ కూడా వస్తారు"

"దోల పూర్ణిమా?" గౌరాంగ్ ఆలోచనలో పడ్డాడు. "అది ఇంకా యెన్నాళ్ళుంది ?" అని అడిగాడు.

నిస్సహాయస్థితిలో పడినట్లు అడిగా డామాట.

వ్యధిత దృష్టితో చూసింది అపర్ణ. తర్వాత "మీరు కనుక వుంటే స్వామీ. మీకు సర్వోపచారాలూ సలిపి ధన్యనవుతాను నేను" అన్నది.

*

*

*

బ్రతిమాలితే పర్వతాలయినా చలిస్తాయి.

గౌరాంగ్ దోల పూర్ణిమవరకు వుండటానికి అంగీకరించాడు.

అపర్ణకి జీవితంలో యివి మహోత్సవపు రోజులు.

ఆమె రాధావల్లభ మందిరంలో నిత్యమూ ఉపచారాలూ, ప్రత్యేక మయిన పూజలూ....అంచేత కీర్తన కాలక్షేపం అవసరం. పారిపో చూచినవానిని ఆపి వుంచటానికి ఇదొక పన్నాగమేమో అనిపిస్తుంది.

ఈ అవకాశంలో అపర్ణ సేవాశుశ్రూషాదరాలతో ఆత్మసమర్పణ చేసుకోసాగింది.

*

*

*

"ఊఁ. బ్రతికిపోయాను బాబూ ! అద్దంలో ఒక్కసారి చూసు కోండి స్వామీ : మిమ్మల్ని మీరు గుర్తుపట్టుకో గలరో లేదో ! గడ్డం మీసం పెంచుకుని, ముఖాన్ని ఏ స్థితికి తెచ్చుకున్నారు ?"

గౌరాంగ్ తనకి తెలియకుండా అంతకుమునుపే చేయించున్న గడ్డంమీద చెయ్యి ఆనించి చూసుకుని "అయినా గుర్తుపట్టాను" అన్నాడు.

"గుర్తుపట్టారా ! అది కేవలం అహఁ వద్దు. ఆ మాటవింటే మళ్ళీ సాధుస్వాములకి కోపం వచ్చేస్తుంది. ఇవాళ మిమ్మల్ని నేను స్వయంగా అలంకరిస్తాను స్వామీ ! ముఖాన చందన తిలకం దిద్దుతాను. మెళ్ళో రజసగంధపు పూలమాల వేస్తాను. ధరించటానికి పట్టువస్త్రాలు, తలకి...." తన్నుతాను మరిచిపోయిన ధోరణిలో మాట్లాడుతుంది అపర్ణ.

"మీ తలకి ఏమందార నూనె అయినా మర్చన చేసుకోండి. తలలో ఏదో లోపం వున్నట్లుంది కొంచెం" అంటూ అక్కడినుంచి లేచాడు గౌరాంగ్.

.

.

.

.

.

క్షణక్షణమూ ఇలాగే మనస్సులో ద్వైధీభావం పెరుగుతోంది.

అపర్ణ నైవేద్యం పెట్టిన పళ్ళెం - పళ్ళెం తీసుకువచ్చి అతడి కెదురుగా పెట్టి "తినండి స్వామీ !" అన్నది.

గౌరాంగ్ చిరాకుతో దాన్ని త్రోసివేస్తూ "ఈ బాహ్మడు బ్రహ్మ

రాక్షసి అని ఎవరు చెప్పారు మీకు ? ఇదిగో ఈ పళ్ళెముడు 'సందేష్' లు ఏమనిషి తినగలడు ?" అన్నాడు.

అప్పుడప్పుడు అంటూ వుండేవాడు. "మీ ఆదరానురాగాల మూలంగా దోల పూర్ణిమకి ముందే హడరెత్తి పారిపోవాల్సి వస్తుంది నేను. ఇది ఆదరించటంకాదు శిక్షించటం" అనేవాడు.

పచ్చివెలక్కాయ గొంతున పడ్డట్లేమేది అపరకీ. మెల్లిగా షర్బత్ గాసో, పెన బెజ్జంకాట్టిన కొబ్బరి బొందమో తీసుకుని అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయేది.

కాని మళ్ళా అప్పుడే మనసు మెత్తపడేది గౌరాంగ్ కి. "ఇవ్వండివ్వండి. ఆ సమయంలో కొబ్బరునీళ్ళు తాగి, సన్నిపాతాన్ని తెచ్చుకుంటే అదేమంచిది. మూతి బిగించుకుని వెడుతున్నారాయె మరి !"

కాని హాస్యపరిహాసాలతో ఏర్పడిన 'జాలు' ద్వారానే అజాగ్రత్తగా వున్నప్పుడెప్పుడో పచ్చిపడుతుంది మొసలి.

మర్నాడు దోల పూర్ణిమ.

ఆనంద విషాదభరితమైన పాత్రచేత పుచ్చుకుని వస్తుంది మరుసటిరోజు అపరకీ. రేపు మహోత్సవపు రాత్రి. అంచేత ఈ ఆనందం. అపర మామగారి హయాంనాటి 'రాధావల్లభుడు' ఇన్నాళ్ళూ వారి పూజా గృహంలో వున్నాడు. అపర ఆ రాధావల్లభునికి ఆలయం కట్టించింది. అక్కడ మర్నాడు ప్రతిష్ఠ జరుగుతుంది.

పువ్వులు, ధూపదీప చందనమలసువాసనలతో, దేవతాగమనంతో మర్నాడు ఈ మందిరం కళకళలాడుతుంది.

అయితే రేపే మళ్ళీ శూన్యమవుతుందేమో మరొక మందిగం : గౌరాంగ్ వీడ్కోలు తీసుకుని వెళ్ళేది రేపేనేమో :

ఇంక అతణ్ణి ఏనెపంలో ఆపి ఉంచటం :

లోపలి మందిరాన్ని మాలలలో అలంకరించే భారం గౌరాంగ్

స్వీకరించాడు. పూలతోరణాలు, ఆకుల తోరణాలు, ప్రతిగోడకీ పూల దండలతో చక్కటి అలంకరణ.

ఈ ఉత్సవపు మైకంలోవడి గౌరాంగ్ కూడా తానొక పరారీ నేరస్తుణ్ణు సంగతి మరిచిపోయినట్లున్నాడు. అతడి ముఖంలో సంతృప్తి లక్షణాలు కన్పిస్తున్నాయి.

హఠాత్తుగా యుయ్ మంటూ ఎక్కడినుంచి వచ్చిందో గాలివాన వచ్చిపడింది.

టపటప కిటికీల తలపులన్నీ మూసుకుపోయాయి. వరుసగావున్న చెట్ల తలలు ఒరిగిపోసాగాయి. ఇంతసేపూ చేసిన అలంకరణ అంతా చిన్నాభిన్నం అయిపోయింది. తర్వాత యిహ పెద్దవాన ప్రారంభమయింది.

శ్రావణమాసపు ప్రబల వర్షం....క్షణంలో వర్షపునీరు వెల్లువయి పోయేట్లుంది.

మందిరం లోపలినుంచి బయటికివచ్చి నృత్యమంటపంలోకి వెళ్ళి కూర్చున్నాడు గౌరాంగ్. అక్కడినుంచి గాలివాన ఉధృతాన్ని బాగా చూడవచ్చు. ఇలా జోరున వర్షంవోనే ఒకప్పుడు బయలుదేరి వెళ్ళాడు. తల దాచుకోటానికి యెక్కడా రవంత ఆశ్రయం దొరకలేదు. ఈనాడు అతడికి ఎంత సుఖవంతమయిన చక్కటి ఆశ్రయం !

హఠాత్తుగా యింటి వెనుకవైపు వరాండాలోనుంచి అపర్ణ వచ్చి నిలబడింది. ఆమెచేతిలో ఓ పూలసజ్జ.

ఇంచుమించు ద్యాననిమగ్నునిలా కూర్చుని వున్న అతడి వెనుక వచ్చి నుంచుని "స్వామీజీ !" అని పిలిచింది.

ఉలిక్కిపడి చూశాడు గౌరాంగ్.

అపర్ణ నృత్యమంటపంలోని స్తంభం వేదికమీదికి వచ్చి కూర్చుని "అలంకరణ అయిందా ?" అని అడిగింది.

"అయింది ఒకరకంగా"

“చాలాసేపు అయింది కూర్చోరాదా ?”

గౌరాంగ్ తొట్రువడుతూ “ఎక్కడ కూర్చోను యిక్కడ?” అని అడిగాడు.

అపర్ణ యివాళ అన్నిటికీ తెగించిందా ? అంచేతనే తన ప్రక్కన వున్న రవంతచోటుని చూపిస్తూ “కాస్త దగ్గరగా కూర్చుంటే జాతి పోతుందా ?” అని అడిగింది.

“మీ మాటలవీ నాకేమీ బాగుండలేదు.” చిరాకుతో అన్నాడు గౌరాంగ్.

దెబ్బతిన్న దానిలా లేచి నుంచుంది అపర్ణ. హఠాతుగా గౌరాంగ్ చేతిని అదిమిపట్టుకుని, రుద్దకంతంతో “ఎందుకు బాగుండలేదో చెప్ప గలరా స్వామీ? రాధారాణి విహారశ్రువులతో మీ హృదయం నిండిపోయి వుంది. పరకీయ ప్రేమభావంతో మీరు మైమరచిపోయారు” అన్నది.

“ఆగండి - పరకీయప్రేమ, వెషవ పరకీయప్రేమంటే ఏమిటో తెలుసా ? నేనంటేమీకు - మనిషికి మనిషికి వుండే ఆసక్తిని పరకీయ ప్రేమ అనరు. ఆ పరమోత్కృష్టమైన దాన్ని అర్థంచేసుకోగలగి క్తి లేదు మీకు.” అంటూ చెయ్యి విడిపించుకున్నాడు గౌరాంగ్.

కాని ఇవాళ అపర్ణ దుస్సాహసానికి సిద్ధపడినట్లుంది.

అంచేత ఆడత్రాచులా తలయెత్తి దృష్టభంగిమతో - “మానవ ప్రేమ అంత హీనంగా చూడతగిందా స్వామీ ? ఇది స్వర్గంనుంచే వస్తుంది. మానవుల్లో కేవలం ఆసక్తికాదు వుండేది : త్యాగంకూడా వుంటుంది. ఆఁ మిమ్మల్ని నేను ప్రేమించాను స్వామీజీ - భక్తులు తమ దైవాన్ని ప్రేమించినట్లు” అన్నది.

“అమ్మా, అమ్మా ! మీరిక్కడున్నారా ?” అంటూ కొత్తగా నియమించబడిన ఒక దాసీది పరుగెత్తుకు వచ్చింది బయట కాకిదుస్తులు ధరించిన ఒక వ్యక్తి నిలబడి వున్నాడు. “ఇన్ స్పెక్టర్ యెనరోట, మీకోసం వచ్చారుట” అన్నది.

“ఇన్ స్పెక్టరు !” అపర్ర ఒక్కసారి బిగుసుకు పోయినట్లయి. గౌరాంగ్ ముఖంకేసి చూసింది. తర్వాత ఊహకంతంతో “ఇంకేమిడి గారూ?” అని అడిగింది.

“ఏమీ అడగలేదు. మీ యజమానురాలు యెక్కడ? అని మాత్రమే అడిగారు”

గౌరాంగ్ కొంచెం బాధగానవ్వి “పదండి. ఇహ అతిథి సేవా ఫలితాన్ని అనుభవిద్దురుగాని పదండి” అన్నాడు.

గౌరాంగ్ దాసీదానివెంట వెళ్ళటాని కుద్యుక్తుడయాడు. అపర్ర దాసీది అక్కడ వున్నదన్న సంగతి మరచిపోయి, అతడి చేతిని గట్టిగా నొక్కి పట్టుకుని అణచుకున్న గొంతుతో “వద్దు. ఏమయినాసరే వద్దు. మీరు వెళ్ళటానికి వీలేదు. మీరు ఈ మందిరం వెనుకవైపునున్న మామిడితోపులోంచి సేషన్ కి వెళ్ళిపోండి. తర్వాత ఏరైలు అందితే ఆ రైల్వెక్కి పారిపోండి” అన్నది.

గౌరాంగ్ మరొకసారి చెయ్యి విడిపించుకుని “ఉహూ.. ఇంక పారిపోను. పారిపోయి తిరగటంచాలు ఇంతటితో. నువ్వు వెళ్ళు అమ్మీ, వెళ్ళి ఆయన్ని కూచోమని చెప్పు. ఇంక మీరు నాకు అడ్డు తగలకండి. ఇలా పారిపోయి బ్రతకాలనే వాంఛలేదింక నాకు అపరాధేవీ ! జీవితంలో యెవరికీ యేమేలూ చేయలేకపోయాను. అందరికీ నష్టాన్నే కలిగించాను. విధి విధానానికి విరుద్ధంగా నడవజేము. అపరాధిని శిక్షపడటమే మంచిది. ఖానీకోరుకి పురిశిక్ష పడటమే సబబు. దారి వదలండి. నన్ను వెళ్ళి పట్టుపడనీయండి” అన్నాడు.

అపర్ర కాళ్ళూ చేతులూ వణకుటన్నాయి. పెదవులుకూడా కంపించ సాగాయి. ఎలా ఈ విపత్తును అడ్డగించటం !

హఠాతుగా తీవ్రకంతంతో “ధర్మబోధలు వద్దు. చాలుస్వామీ ! మీరు పట్టుపడితే నాస్థితి యేమవుతుందో ఆలోచించారా? ఖానీచేసిన నేర స్తుణ్ణి దాచివుంచితే ఆ దాచిన వారికి శిక్షపడదూ ? మీరు నన్ను అన్ని విధాలా అడ్డోగతిపాలు చేద్దామని చూస్తున్నారా ?” అన్నది అపర్ర.

అపర్ర పెదవి కొరుక్కుంటూ అన్నదీ మాటలు :

కాని ఆమె ఉద్దేశం సిద్ధించింది. గౌరాంగ్ చటుక్కున వ్యంగ్యపు నవ్వాకటి నవ్వి “ఓ అదా ! పోసీంది. ‘భక్తురాలు - భగవంతుడు’ అన్న వ్యవహారం ముగిసినట్లేనా అయితే ?” అన్నాడు.

“ఆ.. తమ ప్రాణాల్ని కాపాడుకోవాలని ఎవరు చూసుకోరు ? వెళ్ళండి. వెళ్ళండి మీరు చెపుతున్నా”

“సరే, వెడుతున్నా అయితే. మిమ్మల్ని విపత్తులోకి త్రోయను” గంభీరకంఠంతో అన్నాడు గౌరాంగ్. “ప్రపంచంలో పారిపోయే మార్గాలు ఎక్కువలేవు నిజమే. కాని పట్టియిచ్చేందుకు మార్గాలనేకం వున్నాయి. ఉరిపడేంతవరకు శాంతిలేదు నాకు”

*

*

*

అపర్ర చూపించిన మందిరం వెనుకవైపునుంచి మెల్లిగా నడుస్తూ వెళ్ళిపోయాడు గౌరాంగ్. వెళుతూంటే అడుగడుక్కి వానవల్ల అంత రాయం కలుతూవచ్చింది. అయినా ముందుకు సాగి వెళ్ళిపోయాడు.

దాసీది మళ్ళీ పరుగెత్తుకొచ్చింది. “అమ్మగారూ ! అంత ఆలస్యం చేస్తున్నారేమిటి ? ఆయన మహా తికమక పెట్టేస్తున్నారు”

అపర్ర ఏమీ మాట్లాడకుండా ఆ దాసీని అనుసరించింది. ఏ ప్రశ్నకి ఏం సమాధానం చెప్పవలసి వుంటుందో ఆలోచించుకుంటూ మాత్రం వెళ్ళింది. అతణ్ణి మాటలలో ఎలా ఆపి, గౌరాంగ్ కి పారిపోయే అవకాశాన్ని కల్పించటమా ? అన్నది ఆలోచించసాగింది.

కాని ఇదేమిటి ? అపర్రకోసం ఇలాంటి ‘అదృష్టపరిహాసం’ సిద్ధంగా వుంది. దాసీది ఇన్ స్పెక్టరుగా వర్తించిన వ్యక్తి అపర్రని దూరం నుంచే చూసి “ఇవిగో చూడు అపూ ! ఈ దాసీది నన్ను యిండుమిండు వెళ్ళకొట్టటానికి సిద్ధమయింది. ఇంట్లోకి రానీయనేలేదు. ఎలాంటి వాళ్ళని పెట్టుకున్నావంటేను ?” అంటూ గొడవ చెయ్యసాగాడు.

“చినబాబాయ్ ! మీరా ?”

వరాండాలోని మెట్లమీద కూలపడింది అపర్ణ.

పెద్దమనిషి చిక్కులోపడ్డ ముఖంతో "నేనే : కాని నువ్వేందు కింత గాబరాపడతావ్ ? బాబాయ్, ఆలయప్రతిష్ఠ చేస్తున్నా నువ్వు తప్పకుండా రావాలి' అని అంత యిదిగా ఉత్తరం రాశావ్ ? మరిచి పోయావా ? నేను ఈ నెల్లాళ్ళ క్రితపు ఉత్తరం సంగతి జాపకం పెట్టు కుని నిజం చెప్పొద్దూ ! అసలు ఇటువైపున నాకు ఇన్స్పెక్టర్ న్కూడా వుంది. ఇదేమిటి ? ఇదేమిటి ? ఏం జరిగింది ? దాసీ, దాసీ కాసిననీళ్ళు, కాసిననీళ్ళు. విననకర్ర : విననకర్ర ! ఏమిటి ? ఏం జరిగింది ? ఉప వాసాలూ అవీ చాలా చేసివున్నావల్లేవుంది" అన్నాడు.

"పోరాడక ఊరుకోవటమేమిటి ?" అపర్ణ పింతండిచ్చి చాలా నొక్కి నొక్కి చెప్పాడు "నువ్వు అతడి దగ్గర 'దీక్ష' పుచ్చుకున్నా వంటే, అతడు నీకు గురువు అయినాడన్నమాట : అప్పుడిహా అతడి తరపున పోరాడాల్సిందే ! డబ్బు కుమ్మరించామంటే కేసు గెలిచి పేయొచ్చు. తెలుసా అపూ ? ముఖ్యంగా నీ వతడు నిర్దోషి అని చెప్ప తున్నావ్ కనుక !"

"నే నామాట మనసావాచా విశ్వసిస్తున్నాను బాబాయ్ !"

"అయితే ఇహనేమీ అబ్బిరేదు. అతడికి డబ్బు వుందా ?"

"డబ్బు : ఆఁ బాబాయ్ ! చాలా డబ్బుంది వారికి. చాలా డబ్బు"

"చాలు. అయితే ఇహనేం నెగేసినట్లే. డబ్బుతో పరిష్కరించ లేని అపరాధమనేది లేనేలేదనుకో. తెలిసిందా ? ఇహ ఇదంటావా ? నువ్వేమీ దిగులుపడకు. కచ్చితంగా గెలవచ్చు. గురువులకు డబ్బు దండిగావుంటే శిష్యప్రశిష్యుల అండకే బ్రహ్మాండంగా వుంటుంది. అబ్బ ! వర్షమేమిటి దంచికొడుతోంది. అదృష్టవశాత్తూ దారిలో చిక్కు వడకుండా ఇంట్లోకివచ్చి పడ్డాను"

కాని అతడిమాట పూరికాకముందే అక్కడినుంచి లేచి ప్రక్క గదిలోకి వెళ్ళింది అపర్ణ. విద్యుద్వేగంతో పెట్టెలు, ఇనప్పెట్టెలు, బీరు

వాలూ తెరవటం మొదలెట్టింది. ఉన్న నగలంతా పైకితీసినా మనస్సుకి సంతృప్తి కలగలా. ఇనప్పై తెరచి, హారాలు, కంకణాలు, తావీజులు. బాజుబుదులు మొదలైన నగలన్నీకూడా బయటికి తీసింది. దారిలో చిక్కు పడకుండా ఇంట్లోకి వచ్చి పడినందుకు అదృష్టాన్ని స్తుతించుకున్నాడు బాబాయ్ : కాని భయంకర సమయంలో అపర్ణ అతణ్ణి ఇంట్లోంచి బయటికి పంపించివేసింది.

ఏ విపత్తువచ్చి పడుతుందో అని లేనిపోని భయంతో ఈ దుర్యోగ సమయంలో 'వెళ్ళు వెళ్ళు' అని తరిమివేసిన ఆ అభాగ్యుని వెనకాలే చప్పున పరుగెత్తాలి. హఠాత్తుగా తల తిరిగి పడిపోయి, తనంతటతానే అలస్యం చేసింది అపర్ణ. ఇప్పుడిహా ఎంతదూరం పరుగెత్తితే అతణ్ణి అందుకోగలుగుతుంది ? అపర్ణ అతణ్ణి వేరుకునేలోగానే, నిర్దాక్షిణ్యంగా వెళ్ళకొట్టబడిన అభాగ్యుడు తనకితానైపోయి పోలీసులకి చిక్కితే ?

అప్పుడిహా ఏం చేస్తుంది అపర్ణ ? ఏం చేస్తుంది ?

హే భగవాన్ ! రక్షించు....రక్షించు భగవాన్ !

మనిషికంటే జంతువే మంచిదేమో అనిపిస్తుంది.

ఓ పాడుపడిన యింట్లో దూరి కూర్చుని, కారుక్రమ్ముకువచ్చి వర్షిస్తున్న ఆకాశంకేసి ఉదారదృష్టితో చూస్తూ గౌరాంగ్ ఈ వేదాంతపు ఆలోచనలోపడ్డాడు. ఈ పాడుపడిన యింట్లోకి ముందుగా తడిసి నీళ్ళు కారుతున్న ఓ కుక్కవచ్చి వుంది. రెండుకాళ్ళ సందున తల ఆనించుకుని కునికిపాట్లు పడుతోంది అది.

అది గౌరాంగ్ రాగానే అలస దృష్టితో ఓసారి అతడికేసి చూసి కళ్ళు మూసుకుంది. ఎలాంటి అభ్యంతరాన్ని తెలుపలేదు. తర్వాత ఇహ యిద్దరూ ఒకే ఆహ్వాదనక్రింద కూర్చున్నారు కదలకుండా. ఎలాంటి విరోధభావమూ తలమెత్తలేదు ఇరువైపులనుంచీ.

ధూత్ పాదులోకం :

ఉదాసీన వ్యక్తి నిశ్చల నేత్రాల్లో—హఠాత్తుగా స్థిరసంకల్పపు వెలుగు తిరుక్కుమన్నది. ఈ పాదు ప్రపంచంలోపడి వుండటం కోసమే - ఇంత ప్రయత్నం. ఇంత ఊగిసలాట ! ఇంత తాపత్రయం—చీ-చీ.

ఉహూః, ఇంక ఇలా ప్రాణా లరచేత పెట్టుకుని పారిపోతూ తిరగడు తాను : శశిధర్ని హత్యచేసిన వానికి ఉరికంపాని తెక్కించి కాని విశ్రమించడు.

అపర్ణ హృదయ విహీనత - మూర్ఛితమైపోయిన అతడి చెత న్యాన్ని కుదిపి కుదిపి, అతణ్ణి సచేతనుణ్ణి చేసినట్లుంది. గత ఆరుమాసాల నుంచి తిండి తిప్పలు లేకుండా భయంతో పారిపోతూ, తిరుగుతూ వచ్చిన తన దైన్యరూపాన్ని తలపుకి తెచ్చుకుంటే తనమీద తనకే అసహ్యం కలగసాగింది గౌరాంగ్కి.

తేవలం బ్రతకటంకోసమని ఇంత దీనత్వమా ? దీనికేమయినా అర్థం వుందా ? మెలకువగావుంటే ఎక్కడో దాక్కుని అతి జాగ్రత్తగా అటూ యిటూ చూసుకుంటూ రోజంతా గడపడం.... ఇహ నిద్రపోయే అవకాశం కనుక లభిస్తే దుస్వప్నాలతోనే ఆ నిద్ర మొదలవటం. భయంకరమయిన దుస్వప్నాల్లో పైన తలమీద ధగధగలాడుతున్న ఒక మంచి పదునైన ఆయుధం. ఇహపోతే కాళ్ళకింద సన్నటి నల్లటి రక్త ధార :

ఆనాడు ఎవరిచేతుల్లో ఎవరు ఖానీ అయినారో ఇప్పటికీ సరీగ్గ అర్థంచేసుకోలేకపోతున్నాడు గౌరాంగ్.

శశిధర్ ఖానీ అయిపోయి, గౌరాంగ్ బ్రతికివున్నాడా ? మధ్య మధ్య గౌరాంగ్ తన శరీరాన్ని తానే గిల్లుకుని, తాను కచ్చితంగా బ్రతికి వున్నదీ లేనిదీ నిర్ధారణ చేసుకుంటూ వుంటాడు.

బ్రతికివున్నదీ లేనిదీ దుర్భవపరచుకోటానికి శరీరాన్ని గిల్లుకుని గిల్లుకుని, నిదర్శనల్ని చూసుకోవటం. ఈ హేయ జీవితాన్ని పైనవేసు కుని తిరగటం ఇంతటితో సమాప్తంకానియ్ !

బహుశా ఇలాగే జరుగుతూ వుంటుందేమో !

మానవుని హృదయ విహీనత మానవుని ఉదాసీనుణి చేస్తుంది, వేదాంతుణి చేస్తుంది. మానవుని హృదయ విహీనత శిశువుని, పరిణతుణి చేస్తుంది. అమాయకుని విజ్ఞుణిగా చేస్తుంది. నేటి అపర హృదయ విహీనతాభినయం కూడా అలాగే మొద్దుబారిపోయిన గౌరాంగ్ మనస్సుకి ఆలోచనాశక్తిని కలిగించింది.

అందుచేతనే 'ధూత్ : పాడులోకం' అని అనేసేశాడు గౌరాంగ్.

ఏమనుకున్నాడో కుక్కమీద కాసేపు ఆదరణ చూపాడు. తర్వాత పాడుపడిన యింటి యిటుకగుట్టల్ని దాటి ఇవతలికి వచ్చి కారుచీకటిలో కలిసిపోయాడు.

మేఘ మలినమైన నిశ్శబ్దాకాశం. గాలి ఇంకా బాగా చెమ్మగానే వుంది. బాగా వర్షంతో తడిసిపోయిన నేల స్పర్శ సోకి ఆగాలి మరింత బరువెక్కినట్లుంది.

వెడుతూ వెడుతూ ప్రకృతినంతనీ ఒక్కసారి పరిశీలనగా చూస్తూ నడుస్తున్నాడు పదికుడు. మళ్ళీ మధ్య మధ్యన ఈ లోకంలో రెండు నాళ్ళు ఎక్కువ వుండటానికై మానవులు ఎంత తాపత్రయ పడతారు ? ఆశ్చర్యం !' అని ఆలోచించుకుంటున్నాడు.

కాని ఎన్నాళ్ళయింది - అతడిలాగే ఒంటరిగా నడిచి వెడుతూ వెడుతూ 'ఈ పృథివి, ఈ వెలుగు, ఈ వాతావరణం మధ్య మానవుడు ఆనందాన్ని వెతుక్కోలేడు ఎందుకని ?' అని ఆలోచించి ఎన్నాళ్ళయింది !

* * *

కూతవేసి రైలు వెళ్ళిపోయింది.

శూన్యంగావుంది రైలు. సద్యోవిధవ పాపిట రేఖలాగా వుంది - చూపరుల హృదయాన్ని బరువెక్కించటానికి. రైలు వెళ్ళిపోయాక

ఇంజను ధ్వనికూడా వినిపించకుండా పోయాక శూన్యంగా వుండే లైనుని చూస్తే మనస్సుకి దిగులెయ్యని వాళ్ళంటూ ఎవరైనా వుంటారా ?

బాసుల్పూర్ స్టేషన్లో అరనిముషంసేపు ఆగుతుంది రైలు. పగలు - రాత్రి రెండుసార్లు దాని డ్యూటీ. రాత్రి నాలుగింటికి, పగలు నాలుగింటికి ఇక్కడ అరనిముషం అరనిముషం ఆగి, మళ్ళీ తన మడగ ర్విత గమనానికి భంగం రాకుండా ముందుకు సాగిపోతూ వుంటుందది. ఈ స్టేషన్లో పగటిరెల్లో ఎప్పుడైనా నలుగు రయిదుగురు ఎక్కటం దిగటంకద్దు. ఇహ రాత్రి రెల్లో ప్రయాణీకులు ఎక్కటం దిగటం అనేది దైవికంగా జరిగితే జరగాల్సిందే.

అయినా బాసుల్పూర్ స్టేషన్లో అరనిముషం సేపు ఆగుతూనే ఉంటుంది రైలు.

* * *

అయినా తెల్లవారకట్ల రైలు వెళ్ళిపోయాక స్టేషన్ మాష్టరు— నాలుగువైపులా అద్దాలుబిగించిన రైల్వేకంపెనీవారి చీలుచదరపు పెద్ద లాంతరుని పైకిఎత్తి పట్టుకుని ఎవరికోసమో వెతుకుతూ తిరుగుతూంటాడు. చూసినచోటే మళ్ళీ చూస్తూ ఉంటాడు. తన పరధ్యానం మూలంగా కన్పించలేదేమో అని, నూతిదగ్గిర పూలచెట్ల నీడలు మాటి మాటికి మనిషేదో వున్నట్లు భ్రాంతిని కల్గిస్తూ వుంటాయి.

వెతుకుతూ వెతుకుతూండగా తెల తెలవారిపోవటం మొదలవు తుంది. పృథివీ తన రహస్య గాంభీర్యాన్నంతనీ కోల్పోతుంది. లాంత రుని ఆర్పివేయవలసి వస్తుంది.

కాని దానితోపాటు ఆశాజ్యోతులన్నీ ఆరిపోయినట్లేనా ? ప్రతీక్ష ఇంక సమాప్తమయినట్లేగా ?

కాదు, కాదు. సాయంత్రం నాలుగుగంటల రైలు వచ్చేవేళకి మళ్ళీ తాను బాదల్ని వెంటపెట్టుకునివచ్చి నిలబడి వుండవలసిందే !

ఇదొక క్రొత్త డ్యూటీ అయిపోయింది స్టేషన్ మాష్టరుకి.

సాయంత్రం మూడుగంటలు కాకముందే వారింటికి వెళ్ళి బాదల్ ని తీసుకురావటం. తర్వాత ఒక్కొక్క నిమిషమే ఆ సమానవయస్కులయిన మిత్రులిద్దరూ వృథా ఆశతో ప్రతీక్షిస్తూ గడపటం....దూరాన ఇంజనుకూత వెయ్యటం విన్పిస్తుంది. ప్లాట్ ఫాం ఏదో కంపించినట్లువుతుంది. రైలు వస్తుంది. ఇంజను కళ్ళముందునుంచే దాటి వెడుతుంది. రైలు కంపార్ట్ మెంట్ లన్నీ కన్పిస్తాయి. ఎంత పాతదయినా ఎప్పటికప్పుడు క్రొత్తగానే కన్పిస్తుంది రైలు. నిత్యమూ క్రొత్త ఆశల్ని రేకెత్తిస్తుందది.

ఇవాళ వస్తాడు. బహుశా యివాళ రావచ్చు.

రైలువచ్చే ఊణంవరకూ ఆ ముదుసలి, ఈ పసివాడు ఊణం విరామం లేకుండా మాట్లాడుతూనే వుంటారు. వారే వక్తలు, వారే శ్రోతలు. పసివాడి దోసిలి జుమ్మకీహాలు, దాసానిహాలతో నిండిపోతుంది. నున్నటి గుండ్రటి చిన్నచిన్న రాళ్ళతో జేబు నిండిపోతుంది. తండ్రి హఠాత్తుగా వస్తే చటుక్కున అతడికేం కానక యివ్వటం అనేది తోచక యివన్నీ పోగుచేసుకోవటం. రైలు రావటానికి చాలా వ్యవధివుంటే ఇద్దరూ కాసేపు కంకరగుట్టమీద కూర్చుంటారు. బాదల్ ఫిర్యాదుచేస్తున్న ధోరణిలో "రాసిన నాటకాలన్నీ తగలపెట్టారుకదా పెద్దనాన్నగారూ ! నాన్న వచ్చి అడిగితే ఏం చెపుతారు సమాధానం ?" అని అడుగుతాడు.

"నాన్న వస్తేనా ?" మాష్టరు విచలిత కంఠంతో గట్టిగా నొక్కి పలుకుతూ - "అన్నీ తగలపెట్టాను. మంచిపనిచేశాను. దౌర్భాగ్యుడివి, మూర్ఖుడివి నువ్వు. ఎందుకు వెళ్ళిపోయావ్ ? అని అడుగుతాను" అంటాడు.

"నాన్నని మీరు తిడతారా పెద్దనాన్నగారూ ?"

"తిట్టనూ ? వందతిడతాను. వెయ్యి తిడతాను. దౌర్భాగ్యుడు నాకింత సంకటం తెచ్చిపెట్టాడు - నేను అతణ్ణి తిట్టకుండా వుంటానా?"

బాదల్ కాసేపు మెదలకుండా ఊరుకుని దిగులుగా "నాకూ నాన్నని గురించి కష్టంగావుంది పెద్దనాన్నగారూ !" అంటాడు.

“తిడుదువుగాని. నువ్వు తిడుదువుగాని”

ఇత్తడి గుండీలు కుట్టిన కోటు చేతులు కళ్ళదగ్గరగా పెట్టుకుంటూ
“బాగాతిట్టు, గట్టిగాతిట్టు” అంటాడు మాష్టరు.

“ఎన్నటికీ తిట్టను” బాదల్ ఎంతో రోషంతో చెపుతాడు సమా
ధానం “నేను ఒక్కటికూడా తిట్టను నాన్నవి. గౌరవిస్తానంతే”

“సరైన మాటన్నావ్ నాయనా ! సరైనమాట అన్నావు. “గౌర
విస్తావ్ అంతే ! నువ్వు శిశువువి, దేవతలాంటివాడిని నువ్వు. మా మాది
రిగా స్వార్థపరుడివి కావుగా ! గౌరవిస్తావ్, గౌరవిస్తావ్. మంచి
మాటన్నావ్”

మనస్సులోని ఉద్వేగంతో లేచి నిలబడతాడు మాష్టర్. లేచి
అటూ యిటూ పచార్లు చెయ్యటం మొదలెడతాడు. కాసేపటికలా బాదల్
పూర్ ప్రసక్తి తీసుకురావచ్చు. “అనువుకాని, పెదనాన్నగారూ ! పత్రి
కలో నాన్నపేరిట ఉత్తరం ప్రచురించామని చెప్పారుగా మీరు ; చాలా
రోజులయింది: ఏదీ సమాధానమేమీ వచ్చినట్లు లేదే?”

మాష్టరు భగ్నస్వరంతో : “వస్తుందిరా బాదల్! వస్తుంది. ఆ
ఉత్తరం ఆశతోనేగా ఇలా రోజులు లెక్కపెడుతూ కూర్చుండి” అం
టాడు.

“ఆ ఉత్తరం అచ్చుఅయిన పత్రికను. అత్తయ్య రోజూ చదువు
తూంటుంది పెదనాన్నగారూ ?”

“ఆఁ. రోజూ చదువుతుందా ; అత్తయ్య రోజూ చదువుతుందా?
మరి మీ అమ్మ?”

“అమ్మా ? అమ్మకి చదవటం చేతవునా యేం?” హఠాత్తుగా
నవ్వాడు బాదల్. “అమ్మ ఎంత ఆమాయకురాలంటే పెదనాన్నగారూ;
మీరు యిచ్చిన ఫోటో ఉందే—దానికింద భీష్ముని అంపశయ్య అని
స్పష్టంగా రాసివుందా?...అలా కింద ముఖ్యగుచ్చి వానిమీద పడుకున్నా
దెందుకురా ముసిలాడు? శివమెక్కిన సన్యాసా యేం ? అని అడిగింది
అమ్మ.”

మాష్టరుగారి సగం నెరిసిన మీసాల చాటునకూడా కాంతిరహిత మైన నవ్వుకటి తొంగిచూసింది.

*

*

*

దూరంగా రైలు కూతవేసింది.

ఇద్దరూ గతుక్కుమని ముందుకు వెళ్ళారు. మాష్టరుగారికి స్వంత డ్యూటీ ఒకటుంది. "బాదల్ : కాస్త ఉండు. వస్తున్నా, బాగాకన్నువేసి వుండు. ఎవరైనా దిగి అటూ ఇటూ పారిపోయేను!" అన్నాడు.

ఏ పరారి అయిన వ్యక్తి మళ్ళీ ఎందుకువచ్చి బాసుల్ పూర్ లో దిగుతాడో — మళ్ళీ ఎందుకు పారిపోతాడో — ఆ ఆలోచన లేదు మాష్టరుకి. అతడి బెంగలా — పరారి అయిన ఖయాళిమనిషి చేతికంది మళ్ళీ జారిపోతాడేమో అనే.

ట్రైన్ 'ఇన్' కాగానే పుస్తకంలో సంతకం చెయ్యాలి స్టేషన్ మాష్టర్. మళ్ళీ అది స్టేషన్ విడిచి వెళ్ళటానికి ఆర్డరు ఇవ్వాలి. అది ఒక నియమం మాత్రమే. బాసుల్ పూర్ స్టేషను మాష్టరు శ్రమ అతడికి వచ్చే జీతానికి తగినట్లుగానే వుంటుంది.

ట్రైన్ వస్తుంది, అరనిమిషం ఆగుతుంది. మళ్ళీ కూతవేసి బయలుదేరి పోతుంది.

మళ్ళీ బావురుమంటూ వుంటుంది స్టేషన్.

"నాన్న యింక రారా పెదనాన్న గారూ?"

నిరాశా పూరితమైన శిశు హృదయం — ఉగ్రవట్టుకుని మాట్లాడి నట్లు.... "నాన్న అసలు ఇంక ఎన్నటికీ రాడు" అంటుంది.

శ్రోత ప్రాణం విల విల లాడిపోతుంది. భయంతో కుర్రవాడి నోటికి చెయ్యి అడ్డం పెడతాడు మాష్టరు. అది బహుశా తన హృదయంలోని ఆశంకిని అణచి వుంచుకోవటమేకేమో!

"ఖబర్ దార్ : ఆమాట మాత్రం యెప్పుడూ అనకు బాదల్ : ఖబర్ దార్ : అనకు. రాకపోవటమేమిటి? తప్పకుండా వస్తాడు. రాకుండా ఎక్కడికి పోతాడు?"

*

*

*

ఇంక యేమీ మాట్లాడుకోరు. మూకప్రాణు లిద్దరూ ఊరివెళ్ళు తిరిగి వస్తూంటారు. బాదల్ని యింటికి తీసుకెళ్ళి దింపించి, ప్లేషన్ మాష్టరు - ఇంతదూరం నడిచి మళ్ళీ ప్లేషన్కి వెడతాడు.

వచ్చేప్పుడు కనీసం ఓ పసివాడు తోడుంటాడు. తన ప్రవంచం లోకి క్రొత్తగావచ్చిన కోమలి హస్తస్పర్శ వుంటుంది. అపరాజ్ఞా సమయపు అవరంజ వెలుగు వుంటుంది. తిరిగి వెళ్ళేప్పుడు అంతా అంధ కారమే.

అయినా మళ్ళీ కొన్ని గంటలు కాగానే. ఆ చీకట్లో ఓ దీపాన్ని పెకిఎత్తి పట్టుకుని, వెతికినచోటే మళ్ళీ వెతుకుతూ తిరుగుతూంటాడు మాష్టరు. ఓవేళ ఎవరయినా తన కంటపడకుండా రైలుపెట్టెలోంచి దిగారేమోనని :

*

*

*

“అల్లుడి సంగతి యేమయినా తెలిసిందా నిభాననీ ?” నీలాటి రేవులో నిత్యమూ నిభాననిమీదికి వచ్చిపడే బాణమే ఇది.

చేతిలో బిందెని మాంచి విసురుగా నీళ్ళలో ముంచుతూ “ఏదీ ? ఎక్కడ ?” అన్నది నిభానని.

“అఁ. ఏమయినా మీరూ అంతశ్రద్ధగా వెతకటం కూడా లేనట్లుందిలే అక్కయ్యా ? ఏమయినా పిల్లదాని మొహంచూసి అయినా వెతకక తప్పదుకదా ! మీ మనుమడుకూడా తండ్రి దగ్గర దాగా మాలిమి అయినవాడు పాపం ! తండ్రి లేచిపోయిన తర్వాత కుర్రవాడేమిటో నల్లగా కప్పువేసిపోయాడు. కాస్త ధోగట్టా రాబట్టటం మంచిదెలాగయినా !”

నిభానని నీళ్ళబిందె తపిమని గట్టుమీద ఓప్రక్క పెట్టేసి “ఈ వీధిలో అతడి మేము కోడేవారికేం తక్కువ లేనప్పుడు ధోగట్టా తెలుసుకోనే లేకపోతా ? మా స్తోమతకి మించి చెయ్యమంటే ఏం చెయ్యగలం మేమింకా ?” అన్నది.

ఇంతలో మరొక ఆమె ఇంకో ప్రశ్న బాణం విసిరింది,

"అవ్వనమ్మా ! అసలు బావమరదు లిద్దరికీ మధ్య శగాదా ఎందుకు వచ్చింది ? అవి యింకా పరిష్కారమయి పోనేలేదా యేం ?"

ఇరుగు పొరుగువారి కుతూహలం ఇగిరిపోవటమంటూ వుండదు. ఆరు మాసాలు ఎండ, గాలివానవల్లకూడా మ్లాసమయిపోదు. ఒకదానిమీద ఒకటి రాత్రింబగళ్ళు పొరలుపడుతున్నా అణగిపోదు.

ఘోషాల్ గారింటి రక్త పాతం, గాధ పలాయనంగాధ స్పష్టంగా తెలుసుకోవాలనే ఆసక్తి వారికి సన్నగిలటం అంటూ లేదు. ఎందుకు సన్నగిలుతుం దనలు ? గౌరాంగ్ తిరిగి వచ్చేంతవరకు వాళ్ళ కుతూహలం చల్లబడే అవకాశం కన్పించటంలేదు.

మనస్సులో దిగులువల్ల పెత్తనాలకి వెళ్ళటం మానేసింది సుధ. ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు గుడివాకిట్లోకెళ్ళి కూచోవటం తగ్గించిందినిభానని.

*

*

*

నిభానని వెళ్ళిపోయి నీలాంటిరేవు వారింటి విషయాల చర్చలో నిండిపోయింది. చాలాచోజులకి నిస్తరుగలగావున్న నీటిలో రాయివచ్చి పడింది. దానివల్ల ఏర్పడిన తరంగాలను అరికట్టటానికి ఎవరికీ మన సొప్పటంలేదు.

వారిదిమాత్రం తప్పేముంది ?

ఇక్కడ అసలెప్పుడూ ఎలాంటి సంఘటనలూ జరగనే జరగవు. బారసాలలు, పెళ్ళిళ్ళు, చావులు ఇవన్నీ అతి సామాన్యమయిన సాంసారిక సంఘటనలు. వీటిల్లో ఉత్సాహోద్దీపకమైన విషయం ఒకటే ఒకటి ఎవరి యింటికి అయినా కళంకం వచ్చిపడటం. అది అగ్ని శిఖలాగా ఒకరి నోటినుంచి మరొకరి నోటికి ప్రాకుతుంది. ఆ వేడివల్ల చచ్చుగా మాట్లాడే వారికీకూడా చమత్కారం వచ్చిపడుతుంది. ఆ ప్రసక్తి మంద మతులకుకూడా చురుకుతనాన్ని కల్గిస్తుంది. అదీకాక నిభాననిని పనివేళా పిలిచి అడగటంలో మాత్రం తక్కువ ఆనందం వుందా ? ఒకవ్యక్తిని కించపరచగలిగితే అంతకంటే ఆనందకమయినది ఇంకేముంటుంది ?

*

*

*

ఇంటికి రాగానే బాదల్ వసారాలో చాపవేసుకుని హరికెన్ లాంటరు పెట్టుకుని చదువుకోటానికి కూర్చుంటాడు. చదువుమీద అతడికి ఎక్కడలేని ఆసక్తి. మనస్సు ఎంత బాగుండకపోయినా చదువు విషయం మాత్రం అక్రద్ధచెయ్యడు. అప్పుడప్పుడు ఊరికే కళ్ళవెంబడి మాత్రం నీళ్ళు వస్తుంటాయి. అప్పుడిహ తల పెకిత్తి ఎదురుగా అడవిలా వున్న చెట్ల తలలకేసి చీకటిగావున్న మెల్లాకేసి శూన్యదృష్టితో చూస్తూ కూచుంటాడు.

ఒక్కొక్కప్పుడు పుస్తకం మూసిపెట్టేసి, చీకటికి మరింత దగ్గరగా జరిగి, కాళ్ళు చాచుకుని కూచుంటూ వుంటాడు.

కుర్రవాడలాంటప్పుడు ఏ మాలోచించుకుంటూ ఉంటాడో ఎవరికి తెలుసు ? ఓవేళ తండ్రి సంగతులే అయివుండొచ్చు; అవి కాకపోయినా కాకపోవచ్చు.

తండ్రి వున్నన్నాళ్ళూ బాదల్ ఎన్నిసంగతులు మాట్లాడేవాడు తండ్రితో ? కాని ఆశ్చర్యం! ఒంటరిగా కూర్చుంటే ఆ మాటల్లో ఒక్కటైనా గుర్తుకురా వెందుకని ? జ్ఞాపకంవస్తే 'సోనాడాంగా' నుంచి తిరిగి వచ్చేప్పుడు ఎద్దుబండిలో కూర్చుని, తండ్రి పరిహాసోద్ధి పీతమైన ముఖంతో తనని ఉడికించటానికి అన్న మాటలే జ్ఞాపకం వస్తూ వుంటాయి.

“బాదల్ : నీకిప్పుడు కొత్త పిన్నిదగ్గర వుండాలనిపిస్తోంది. కడుపునిండా రసగుల్లలు తింటూ వుండొచ్చు. జరీఅంచు పంచెలు కట్టుకోవచ్చు. సిల్కుచొక్కాలు తొడుక్కోవచ్చు. కాదురా ?” బాదల్ ని తీసుకువెళ్ళటానికి కొత్త పిన్ని ఓసారి మనిషిని పంపించిందిట ! బాదల్ చూడలేదు. బళ్ళోంచి వచ్చాక విన్నాడు. అమ్మమ్మ ఆ వచ్చిన వ్యక్తిని అప్పుడే తరిమేసిందిట !

కొత్త పిన్నిని కలుసుకోవటం వడినట్లయితే నాన్నని వెతకటానికి ఉపాయమేమైనా దొరికేదేమో ఏం తెలుసు ? వాళ్ళ చాలా గొప్పవాళ్ళట, గొప్పవాళ్ళంటే కావలసినంత డబ్బు వుందిట వాళ్ళకి. డబ్బుకనుక

వుంటే ప్రపంచంలోవున్న వస్తువులనన్నీ తనవిగా చేసుకోవచ్చు అన్న సంగతి లోకపరిజ్ఞానంలేని కుర్రవాడికి మాడా తెలుసు.

*

*

*

వాసంతి వెనుకనుంచి వచ్చి తల నిమిరుతూ "రా బాదల్, అన్నం తిందువుగాని రా !" అన్నది.

ఆకస్మిక స్పర్శకి బాదల్ ఒక్కసారి గతుక్కుమన్నాడు. తరువాత నిశ్చల భావంతో - "ఇప్పుడు తినను. తర్వాత తింటాను" అన్నాడు.

"అమ్మో ! ఇంకా ఎంతసేపయ్యాక తింటావ్ ? చిన్న పిల్లాడివి. చిన్న పిల్లలు రాత్రి మరీ ప్రొద్దుపోయాక తింటే - రులోగా కడుపులో ఎలుకలు దూరుతాయ్. తెలుసా?"

"అవన్నీ నువ్వు కల్పించిన మాటలు" బాదల్ ఒంగమొహం పెట్టి అన్నాడు.

"సరే, కల్పించిన వయితే—కల్పించినవే అనుకో. నిజంగా ఎలుకలు దూరినప్పుడు తెలుస్తుంది తమాషా."

"తింటే—మరి తిన్నాక కథ చెప్పతావా? క్రొత్త కథ"

"అరే, క్రొత్త కథలు ఎక్కడినుంచి తీసుకురానురా ! నా కథ లన్నీ పాతకథలయి పోయాయిగా!"

వాసంతి చిరునవ్వుతో అన్నది.

"అన్నీ పాతవే అయిపోయాయా? అ—న్నీ?"

"అఁ, అన్నీ"

"నాన్న చాలా క్రొత్త కథలు నేర్చుకుని వస్తాడు—కాదు అర్తా? ఇన్ని రోజులు - ఎన్నెన్ని క్రొత్త క్రొత్త యిళ్ళకీ వెళ్ళి ఉంటాడో - ఎంతమంది క్రొత్త వాళ్ళతో స్నేహము పెంచుకుందో - కాదు అర్తా?"

"ఎందుకుకాదు—?"

"పెదనన్నగారు అంటున్నాను—నాన్న రాగానే తడతాట్ట ఆయన"

“అమాతే నేనూ అంటాను. గట్టిగా తిడతాను.”

బాదల్ ఇంకేమీ మాట్లాడకుండా తల వంచుకుని అన్నంముందు కూర్చున్నాడు. నాన్న వస్తే తిడతామని అందరూ అంటున్నారు. ఆశ్చర్యం ! వాళ్ళ మనస్సుల్లోని ఆలోచనలు బాదల్ కి ఏం అర్థమవుతాయి ? ఎన్నోరోజులు తీదురుచూడగా, చూడగా ఎలాగోవస్తే చివరికి ఆ వచ్చి నాళ్ళ కాళ్ళమీద పడి, పాదదూకి తీసుకోవాలనిపిస్తుంది. కాని అలాంటి వాణ్ని పట్టుకుని ఎలా తిట్టగలుగుతారు? బాదల్ కి అన్నీ ఆశ్చర్యంగానే కన్పించాయి.

బాసుల్ షూర్ పోలీసుస్టేషన్ కి ఓ వ్యక్తి వచ్చి “ఇన్ స్పెక్టరు గారిని కలుసుకోవాలి, ఇన్ స్పెక్టరుగారిని కలుసుకోవాలి” అంటూ ఒకటే గొడవ చేస్తున్నాడు.

అతడికి కాళ్ళకి చెప్పులులేవు. జుట్టు రేగిపోయివుంది. కట్టుకున్న పంచె, తొడుక్కున్న చొక్కా కూడా చిరిగిపోయి వున్నాయి. గేట్ లో పహరావుండే పోలీసులు అతణ్ణి ఏ విధంగానూ అక్కడినుంచి బయటికి వలపలేకపోతున్నారు. అతడికేమయినాసరే ఇన్ స్పెక్టరుగారు కావాలట !

పోలీసుస్టేషన్ అంటే పెద్ద స్టేషనేంకాదు. ఓ చిన్న షెడల్ వుంది. ఇన్ చార్జ్ గోవర్ధన్ గదాయీ అందులోనే ఓవైపున డిప్ టిక్ట్ నవల ఒకటి చదువుకుంటూ కూర్చున్నాడు. బయటగోల చెవిని పడటంతో పిసుగ్గా “ఎవరు అక్కడ ?” అని అరిచాడు.

బిల్ ట్రోతు ‘దుకిడీదాస్’ ఆ గొడవ జరుగుతున్న చోటునుంచే వచ్చాడు. అతడు నిర్లక్ష్యంగా “అదేమీ లేదండీ ! ఓ పిచ్చివాడువచ్చి ‘మొండికేసుకు కూర్చున్నాడు’ అని చెప్పాడు.

“రెండుతన్ని పంపించేయ్ మను. వెళ్ళు”

“చిత్తం. అంత పిచ్చివాడుగానూ లేడు హుజూర్ ! గౌరవ కుంటుంబల్లోని వాడిలా వున్నాడు”

“పిచ్చివాడు - కాని, అంత పిచ్చివాడు కాదు. అదేం మాటో యెందుకండీ?”

“అదే అదే హుజూర్ !” అని తల గోక్కోవడం మొదలెట్టాడు.

“ఏమంటా చతడు?”

“తమర్ని కలుసుకోవాలంటాడు”

గోవర్ధన్ చాలా సేపటినుంచి — పీసుకాలు తలమీద అలుక్కుపోయినట్లు అచ్చుఅయిన డిబెక్టివ్ నవల చదివి చదివి అలసిపోయినట్లున్నాడు. అంచేత ఈ కొత్త ఆలోచనతో మళ్ళీ తేరుకుని కూర్చున్నాడు.

“నన్ను కలుసుకోవాలంటున్నాడా. నిజమే! అతడి పట్టుదలకేమీ తక్కువలేదల్లే వుందే! అయినా ఏం చెప్పతావో అడుగువెళ్ళి”

దుకడి తిరిగివచ్చి - “మీదగ్గర ఓ మహజరు పెట్టుకోవాలిట. దయవుంచి అతణ్ని లోపలికి రావటానికి అనుమతి యిప్పించండి” అన్నాడు.

“సరే, పట్టుకురా చూద్దాం”

‘తీసుకురా’ అంటే చెయ్యిపుచ్చుకుని తీసుకు రావటం వాళ్ళ రివాజు అయినప్పుడు పట్టుకురా అన్నప్పుడు నెట్టుకుంటూ తీసుకురావటంలో విచిత్రం యేముంది ? ఆ పిచ్చివాడు చేతులు జోడించి “తోస్తారెందుకు భాయీ ! నా అంతట నేనే వస్తూంటే ?” అంటున్నకొద్దీ దుకడి త్రోస్తూనే వున్నాడు.

గోవర్ధన్ గడాయ్ టేబిల్ మీద కాళ్ళు పెట్టుకుని సిద్ధంగానే వున్నాడు. అతణ్ని చూడగానే నోట్లో వీడి తీసి పట్టుకుని “గొడవ చేస్తున్నావ్ట, దేనికి ?” అని అడిగాడు అతిగంభీరంగా.

“చిత్తం, నేనేమీ గొడవచెయ్యలేదు. గొడవ చేస్తున్నది మీ చాకి దారులే”

“నిజం ?”

“అవును ఇన్ స్పెక్టరుగారూ! ఒక్కమాటతో మిమ్మల్ని కలుసుకో నిచ్చినట్లయితే తీరిపోయేది”

“హూ! నన్ను కలుసుకోవాల్సిన అవసరమేమిటోయ్ ! ఏమిటి నీకు కావాల్సింది ?”

అతడు కొంచెం గుటకలుమింగుతూ “చిత్తం. ఉరికి పంపటం సార్ !” అన్నాడు.

దుకడీ యజమాని మర్యాద కాపాడటానికి బిగ్గరగా నవ్వుటానికి బదులు ముఖం ప్రక్కకి త్రిప్పుకుని నవ్వుకున్నాడు. ఇహపోతే యజమాని గోవర్ధన్ మాత్రం హహహ అంటూ బిగ్గరగా నవ్వాడు.

అతడు తెల్లదోతూ ఆ నవ్వుకి కదలిపోతున్న ఇన్ స్పెక్టరు బొజ్జ కేసి చూస్తూ వున్నాడల్లే వుంది. కాస్త ఆ కదలిక ఆగింది. “ఈ జబ్బు ఎన్నాళ్ళనుంచి పట్టుకుందోయ్ ?” అని అడిగాడు ఇన్ స్పెక్టరు.

“ఏమిటి ? ఏమన్నారు ?”

“అదే, ఈ మతచెడి ఎన్నాళ్ళయింది అని అడుగుతున్నా”

“విశ్వసింపండి యిన్ స్పెక్టరుగారూ ! మతిచెడటం కాదు. అంత కంటే మనస్సు చెడిందగండి. నేను ఖానీ చేశాను హుజూర్. నా కంఠానికి ఉరి వేయించమని నా ప్రార్థన.”

ఇన్ స్పెక్టరు అతణ్ణి పూర్తిగా పిచ్చివాణ్ణిగా భావించి, ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వి ... “నీ ప్రార్థన చెడ్డదేమీకాదు. పైగా ఇంట రెస్టింగ్ గావుంది. అరే దుకడీ! ఇతణ్ణి తీసుకెళ్ళి వ్రేలాడతియ్. బ్రాహ్మడి ముచ్చట తీరుతుంది” అన్నాడు.

“ఆహూ! మీరు దయవుంచి నామాట వినండి. ఆచండి ఉత్సవాలప్పుడు నేను ఖానీ చేశాను. అప్పుడేవో గుబులు దొర్లి పారిపోవటం మొదలెట్టాను. కాని ఇంక అది నావల్ల కాదు హుజూర్. పారిపోయి, పారిపోయి.... జీవించమీద అసహ్యం పుట్టింది. కళ్ళు మూసుకుంటే రక్తం కన్పిస్తుంది. ఉరితప్ప నాకు విముక్తిమార్గం లేదు”

గోవర్ధన్ గడాయీ - కొంచెం ఆలోచనలో! పడ్డాడో యేమో —

కొంచెం గంభీరంగా - "హూఁ. ఖానీ యెక్కడ చేశావ్ ?" అని అడిగాడు.

"చిత్తం. ఇక్కడే. ఈ బాసుల్ పూర్ లోనే"

"బాసుల్ పూర్ లోనా ? ఉప్ . నా యిలాకాలో ఖానీ జరిగింది. నేను మాత్రం కనిపెట్టలేకపోయానా ? వెళ్ళు, వెళ్ళు. అట్టే వేధించకు"

తన మర్యాద తాను నిలుపుకుంటూ అన్నాడు ఇన్ స్పెక్టరు.

ఆ పిచ్చివాడు కాసేపు గంతులపి వేస్తాడేమో అనుకున్నాడు ఇన్ స్పెక్టరు. కాని అలాం. ధోరణిమేమీ కన్పించలేదు. అతడు చూస్తే పూర్తిగా పిచ్చివాడుగానూ లేడు.

"మీరు దయతలచకపోతే నేను ఆత్మహత్య చేసుకోవలసివస్తుంది ఇన్ స్పెక్టరుగారూ : త్వరగా నాకు ఉరిపడే యర్పాచేదో చెయ్యండి"

"ఉస్ : హచెడ్డ వేధించేస్తున్నావే ? నీపేరేమిటి అన్నావ్ ?"

"పేరు : నాపేరు : ఓ : నాపేరు గౌరాంగప్రసాద భట్టాచార్య"

ఏదో విస్మృతి గహ్లాంతలోంచి పేరుని వెలికి తీసుకువచ్చినట్లున్నాడు గౌరాంగ్.

"నిజమే. భలే మంచిపేరేనే : హఠాత్తుగా ఖానీ చెయ్యాలనే సరదా యెందుకు పుట్టిందోయ్ ?"

అతడు నిశ్శబ్దంగా చేతులురెండూ యెత్తి జోడించాడు. గోవర్ధన్ గడాయ్ కాలుతున్న బీడిని ఓగట్టి దమ్ము లాగి "ఖానీ : హూఁ : మా తాణాయిలాకాలో ఖానీ జరిగింది. నేమాత్రం కనుక్కోలేకపోయాను. గోవర్ధన్ గడాయీ కళ్ళు మూసుకుని వుండే పిల్లికాదోయ్ : గాండ్రించే పులి : ఈ ఇలాకాలోని ప్రతి సంగతీ గడాయీ గోటిచివర వుంటుంది తెలుసా ?" అన్నాడు.

"ఈ విషయాన్ని దాచిపెట్టి వుండొచ్చు. ఈ ఊళ్ళోవుండే శశిధర్ మోషాన్ ని హత్యచేసి పరారీ అయినాడు నేను"

గోవర్ధన్ ఈసారి నిటారుగా కూర్చున్నాడు. కళ్ళలో ముఖంలో

వెటకారాన్ని వ్యక్తంచేస్తూ "ఏమిటి? పేరేమిటన్నావ్? శశిధర్ ఘోషాల్?" అన్నాడు.

హఠాత్తుగా నేరస్థుడి సైర్యం సడలిపోయింది. దొక్కసారి. బావురు మని యేడుస్తూ "అతడు నాకు అన్నగారిలా వుండేవాడు ఇన్స్పెక్టరు గారూ : నాకు తిండి బట్ట యిస్తూ ఆశ్రయమిచ్చాడు. దానికి నేను అతణ్ణి ఈ అసహ్య జీవితాన్ని గడపటం యింక ఇష్టంలేదు ఇన్స్పెక్టరుగారూ?" అన్నాడు.

గోవర్ధన్ కి కొంచెం జాలివేసినట్లుంది. అంచేత వెటకారం మాని "ఇదుగో, చూడునాబూ : నీకు నేను మంచి సలహా చెప్పతా విను. ఎవరి దగ్గిరకైనా ఓమంచి ఆయుర్వేద వైద్యుడు దగ్గికి వెళ్ళు. కొంచెం మందు అదీ యేదయినా తీసుకో. ఏ కారణంవల్లనో ఏమో : నీ బుర్ర బాగా వేడెక్కిపోయింది" అన్నాడు.

"హే భగవాన్ : నేనెట్లా నమ్మించేది ఈయన్ని?" గౌరాంగ్ చటుక్కున తొక్కుపడుతూ "నాకు సాక్షులున్నారు హుజూర్ : రండి వారి దగ్గిరకి" అన్నాడు.

— ఓ : సాక్షులనీ వాళ్ళనీ సిద్ధంగా ఉంచుకుని ఖానీ చేశానని చెప్పు. దుకడీ : మీదగ్గిర కొబ్బరిబొండాలు ఏమీ లేవు!"

"చిత్తం, అదేంమాట : ఇప్పుడే తీసుకొస్తాను. లేతవా కొబ్బరి పట్టినవా హుజూర్?"

"అహ, హ, నాకు కాదు, నాకు కాదు. అతడికివ్యమంటున్నాను" అంటే ఇదొక విధమైన ఉదాత్తస్థాయి వ్యంగ్యం.

గౌరాంగ్ కింక విసుగేసిపోయింది అతడు కోపంతో "కొబ్బరి నీళ్ళు తాగించి పల్లబడేట్లు చేయనక్కర్లేదు నన్ను. నేను పిచ్చవాణ్ణి కాను. తెలుసు.... తెలుసు.... ఇన్స్పెక్టరుగారి పరాక్రమం ఎవరికీ తెలియనిదికాదు. ముక్కుల్లో కాస్త ఆవనూనె వేసుకుని నిద్రపోతేసరి. పది ఖానీలు జరిగితే మాత్రం ఎవరు చూడొచ్చేది?" అన్నాడు

"నోర్ముయ్ జాగ్రత్త !"

పౌరుషంగల సింహం గర్జించింది.

“జాగ్రత్త ! భయమెందుకు మహాశయా ! భయమెందుకు ? ఉరి కంటే మించిన శిక్ష లేదు. దాన్నే స్వయంగా కోరుకుంటున్న వాడిని — మళ్ళీ యింకా భయపెట్టటం దేనికి ? రండి స్టేషనుమాష్టరుగారి దగ్గికి, మాష్టరుగారు నాశ్యమున్నారు.”

దుకడీకి ఒకకాలు కుంటి. “వెతికి వీసుకురా.. హుజూర్ ?” అని అడిగాడు.

“ఎవర్ని?”

“స్టేషను మాష్టర్ని”

“డ్యూటీలో వుండదూ?”

“డ్యూటీ !” దుకడీ నిర్లక్ష్యంగా - “ముసలివాడికి కునికిపాటు పడటమేగా డ్యూటీ! అప్పు డప్పుడు ఓ కుర్రవాడి చెయ్యిపుచ్చుకుని తిరుగుతూ కన్పిస్తుంటాడు” అన్నాడు.

దుకడీ యిల్లు స్టేషన్ ప్రక్కనే.

చిన్న పిల్లాడు.

గౌరాంగ్ కళ్ళు రెండూ విస్ఫారితాలయినాయి. కచ్చితంగా బాదలే. ‘హే ! పరమేశ్వరా ! ఎంత పొరపాటు చేశాడు తాను. ఒక సారి వాళ్ళని దూరంగా చాటునుండి చూడకుండా ఎందుకు వచ్చాడు తాను ! ‘మాష్టర్ దా ! మీ కోరికను నిలబెట్టలేకపోయాను. నన్ను ఉమించండి’ అని చెప్పి ఎందుకురాలేదు తాను.

ఇలా బ్రతికి వుండటం అసంభవం. ఈ బ్రతుకుకి గుడ్డిగవ్వంత యినా విలువలేదు. కాని ఎంత తెలివితక్కువ పని చేశాడు తాను. ఓసారి ఎందుకు చూసిరాలా వాళ్ళని ? తాను ఎక్కడినుంచి వచ్చిందీ ఎవరికి తెలుసు ? సరాసరి రైలుదారిని మాత్రంకాదు. ఎక్కడో ఏ గ్రామం నుంచో సడిచి, కాలువలూ, కందకాలూ దాటుకుంటూ బీళ్ళూ. అడవులూ దాటి వచ్చాడు. నడిచివస్తూ దారిలో యెవరు కనపడితే వాళ్ళని ‘బాసుల్

పూర్ పోలీస్టేషన్ ఎటువైపున బాబూ! బాసుల్పూర్ పోలీసుస్టేషన్' అని అడుగుతూ వచ్చాడు.

గోవర్ధన్ గడాయా "గట్టిచిక్కులోనే పెట్టాడే ! ఏమో ఏదైనా అఘాయిత్యం చేసేవచ్చాడేమో ఓవేళ ? అంచేతనే బుర్ర చెడిపోయిందేమో ! ఎవరికి తెలుసు ? దుకడీగాడు సాక్ష్యమున్నాడు పైగా - ఈ కేసునికనుక త్రోసిపుచ్చితే రహీమనిపోయి పైవాళ్ళ చెవిలో ఉండేస్తాడు. ఒట్టి గుడగూబ వెధవ. వీలుచిక్కిందంటే అసలు వాళ్ళని వదిలేసి పైవాళ్ళనిపోయి పట్టుకునే గడ్డితినే స్వభావం మొదలుంచీ వాడిది" అని ఆలోచించాడు.

తర్వాత ఓవేళ ఎక్కడైనా ఆచూకీకనుక బయటపడితే అప్పుడు? ఎంతచెడ్డా పిచ్చివాడి విషయంలోకూడా ప్రభుత్వోద్యోగాన్ని నిర్వహిస్తున్న వాడికి ఒక పథమైన బాధ్యత వుందికదా !

గత్యంతరంలేక గోవర్ధన్ గడాయా కన్ను గీటుతూ "వెళ్ళు, స్టేషన్ మాష్టర్ని తీసుకురా !" అని ఆదేశించాడు దుకడీని.

"చిత్తం. ఏమనిచెప్పి తీసుకురాను ?"

"సాక్ష్యం యివ్వాలి. ఇన్ స్పెక్టరుగారి ఆజ్ఞ' అని చెప్పు - వెళ్ళు"

అమాయకుడైన స్టేషన్ మాష్టరు తొట్రుపడుతూ "స్టేషను విడిచి పెట్టి వచ్చేందు కనుమతిలేదు బాబూ ! డ్యూటీలోవున్నా నిప్పుడు" అన్నాడు.

"ఇన్ స్పెక్టరుగారి హాకుం. వచ్చితిరాస్సిందే మాష్టరుగారూ !" అన్నాడు దుకడీ.

"సరే"

స్టేషనుమాష్టరు గొడుగు చంకనపెట్టుకుని కంగారుగా అడుగులు ముందుకు వేయసాగాడు.

“అంత మరీ కాళ్ళు ఈడ్చుకుంటూ నడవకండి మాష్టరుగారూ !” అంటూ దుకడీ కేకేశాడు.

“వస్తున్నా భాయీ ! వస్తున్నా. కాని అసలంతకీ సంగతేమిటో చెప్పు దుకడీ ! దేనికి సాక్ష్యం ? నాకేం అర్థంకాకుండా వుంది”

“అర్థమవబ్బరేదు మాష్టరుగారూ ! ఓ పిచ్చివాడి పాలపడి ఇనస్పెక్టరుగారు ఇప్పుడు తెలుసుకున్నారు చిక్కులోపడ్డట్లు. ఆ ముద్దాయే వచ్చి “నేను ఖాసీ చేశాను. నాకు ఉరి వెయ్యండి” అని అడుగు తున్నాడు.

నడుస్తూ నడుస్తూ వున్నవాడల్లా గతుక్కుమని ఆగాడు మాష్టరు గారు. విస్మయ విస్ఫూరిత నేత్రాలతో “ఈమాట అన్నాడా ? ఎలావున్నా డతడు ?” అని అడిగాడు.

“పిచ్చి పిచ్చిగా వున్నాడు. అంతకంటే ఇంకెలా వుంటాడు ? కాలు సాగించండి మాష్టరుగారూ. మా ఇన్ స్పెక్టరుగారు అలాంటివాడు. ఇలాంటివాడు కారు. రెండు తన్ని పంపించివేసేవారే....కాని అలా చెయ్యలేదు. అతడు చెప్పిందంతా సవిస్తరంగా విన్నారు కూర్చుని. అతడు ఖాసీచేశాట్ట—స్టేషన్ మాష్టరు సాక్షిట. ఇదీ విషయం. హత్య చేసిందెవరో తెలుసు నా పైగా ? శశిధర్ ఘోషానిట ! అతడు రెండుపూటలా ఆఫీసుకివెళ్ళి వస్తున్నాడు. ఏమిటి మీరిలా ఇదవుతున్నా రేమిటి ?”

“ఇదవటం ఏమిటి ? అహః హః. ఏమీ అవటంలేదుభాయీ ! ఏమీ అవటంలేదు. పద, ఎక్కడికి వెళ్ళాలో తీసుకువెడుదువుగాని పద దుకడీ,”

అర్ధరాత్రి చీకట్లో - రక్తసిక్తుడైన శశిధర్, ఏడుస్తున్న తన తల్లి, చెల్లెళ్ళ ముఖాలమీదికి యవనిక దింపేసి, ఏ గదిలోంచి అయితే వెళ్ళిపోయాడో - మళ్ళీ ఆగది యవనిక ఒక వైశాఖమాసపు అవరాహా వేళ - పైకిపోవటం కన్పించింది.

తోటవైపు ఆ అభిశస్త ద్వారం తలుపులు తెరిచే వున్నాయి. తలుపులు తీసి వుండటంతో ఆ అపరాహ సమయపు గాలి - గదిలోని వస్తువులన్నీ అస్వస్థ్యం చేసేస్తోంది.

గుమ్మం దగ్గరే మెదలకుండా కూర్చుని వున్నాడు శశిధర్ - గాలికి ఊగిసలాడుతున్న ఓ వేపచెట్టు చిటారుకొమ్మలకేసి చూస్తూ....

రెండుమాసాలు మంచంమెక్కాడు శశిధర్. అప్పుడు రోజూ గంటలకొద్దీ సమయం యిలాగే చూస్తూ గడిపేవాడు - వాసంతి వంటి ట్లోనో, నీలాటి రేషల్లోనో ఉండేసమయాలో.

పక్కమీద అలా పడుకునివుండే శశిధర్ కిటికీలోంచి కనిపిస్తున్న రవంత ఆకాశాన్ని, ఈ వేపచెట్టుని చూస్తున్నాడు.

అప్పుడు ఈ చెట్టుకి లతకళ వుండేదికాదు, ఇంత నిండుతనం వుండేదికాదు. ఆకులన్నీ పూర్తిగా రాలిపోయాయి. ఆకులు రాలిపోయిన ఆ బోసికొమ్మలు, ఆకాశంవైపు చేతులు చాచి, ఎవరివద్దనో ఏదో భిక్ష సర్దిస్తున్నట్లుండేది.

ఏమిటా భిక్ష ?

అది ఈ 'ప్రాణరస'మేనా ? సమస్తమైన తిక్తతని జ్వరతంచేసి వేపలోని చేదుసూడా అస్వాదింప చేయగలిగిన ప్రాణరసం అనుజ్ఞానాన్ని సిల్కుగుడ్డల పీచికల్లాంటి చివురుటాకుల కదలికలు ఈ పసుపు ఆకుపచ్చరంగుల తళతళలు ఇవన్నీ అప్పుడు ఎక్కడ వుండేవి ? ఈ ప్రాణరసాన్ని చిందింపచేసిందెవరు ? ఎండి మోడులైపోయిన కొమ్మలకి కొత్త చెలెన్య స్పందనని సమకూర్చిందెవరు ?

ఇంటా బయటా అందరూహడా శశిధర్ అస్థితినుంచి బ్రతికి బయటపడటాన్ని 'పునర్జన్మ'గా భావించారు. తగిలిన గోయం చిన్నదేమీ కాదు. పెక్కి ఎత్తైన పదునైన కత్తి జారి క్రింద నేలమీద పడటానికి బదులు అతడి మెదమీదనే పడింది.

ఎన్నాళ్ళు అతడు స్వప్నహలేకుండా పడి వుండవలసివచ్చిందో సరేగా జ్ఞాపకంలేదు. కాని ఇదిమాత్రం జ్ఞాపకం వుంది. మళ్ళీ స్వప్నహరాగానే మొట్టమొదట అతడికి తనమీద తనకే అసహ్యం వేసింది.

ఆశ్చర్యం ! వాసంతిమీద అసహ్యం వేయలేదు. కోపమూ,

ద్వేషమూ కలగలేదు. వరారి అయిన అభాగ్యుడిమీద. సిగ్గుతో, పశ్చాత్తాపంతో మనస్సేమిటో మొద్దువారిపోయింది. ఆ స్తబ్ధత చూచునుంచి ఏదో 'చీ చీ' అన్న అనుచ్చరిత ధ్వని లీలగా వినిపించసాగింది.

పునర్జన్మ కాదు నవజన్మ.

లేకపోతే శశిధర్ కింత ఆలోచనాశక్తి యెక్కడినుంచి వచ్చింది? ఇంత గంభీరుడెలా అవగలిగా డతడు? పక్కమీద పడుకుని అదేపనిగా ఆలోచిస్తూ వుండటం వల్లనా? లేక కిటికీలోంచి నిర్విరామంగా అతడి ముఖమీద ప్రసన్నదృష్టిని పరపుతూవున్న ఆకాశమే అతడి మనస్సు కింత ఉదారతని కూడా చేకూర్చకలిగిందా?

మంచంలో పడుకుని, శశిధర్ సూతన దృష్టితో చూశాడు వాసంతిని. అహః. ఆమెని కొత్తగా పొందగలిగి వుంటాడు.

కళ్ళు తెరవగానే వేదనాహతమైన ఒక ఉద్విగ్నముఖం అతడి కంటపడింది. ఆ ఉద్విగ్నముఖం అతి శ్రద్ధగా చేస్తున్న సేవాశుశ్రూషలు చూశాడు. ఆ ముఖం దేవీముఖంలాగా ఆనంద ఆమె హృదయపూర్వకమైన అర్ఘ్యంలాగానూ తోచింది.

అహః. ఇహ భ్రాంతిపడడు శశిధర్.

శశిధర్, వాసంతి ఇలాంటి వారందరూ అల్పశిక్షితులూ, అశిక్షితులూ అయిన స్త్రీ పురుషులు వీరి జీవితాల్లో చెప్పలేనన్ని పొరపాట్లు వీరికి చదువులేదు, తెలివితేదులు. మనస్సులోని భావాన్ని స్పష్టంగా స్వచ్ఛమైన భాషలో చెప్పగల శిక్షణలేదు. తమ హృదయ రహస్యాన్ని చక్కగా తర్రన భర్జన చేసుకుని చూసుకునే ఓర్పులేదు. అయినా పితృప్రసాదించిన ఒక సంపదనుంచి వారు వంచితలు కాదు. అనుభవ దారిద్ర్యమేమీ లేదు వారికి.

ఆ అనుభూతుల్ని నాకు బహుశా మాటల్లో వ్యక్తం చెయ్యలేక పోవచ్చు. బహుశా ఆ వ్యక్తంచేసే తీరు బలంగా లేకపోవచ్చు. శిక్షితమైన సమాజం యెదుట అది హాస్యకరం కావచ్చు. అయినా వారి జీవితాల్లో దాని విలువ తక్కువదికాదు వారు ఊహించటం తమ ధోరణిలోనే ఊహిస్తారు నిజమే. కాని పదేమిట... యేమీ తక్కువపడదు మళ్ళీ.

దీర్ఘాలోచనలో మునిగినప్పుడు, మనస్సు బరువెక్కినప్పుడు అప్పుడు వాళ్ళకి కూడా వైశాఖమాసంలో అవరాహ్మవేళ క్రాంత్రగా చిగిర్చివుండే పచ్చని - ఆకుపచ్చని పేపర్లెట్లు రెమ్మలకేసి చూస్తూ వుండటం ఆహ్లాదంగానే వుంటుంది. సిల్కుపీలికల్లా నిగనిగలాడే చిగురుటాకుల్ని నిర్లిప్తంగా చూస్తూ వుండటం ఎంతో బావుంటుంది మనస్సుకి.

ఆనాడు వైశాఖ పూర్ణిమేమో !

ఆలయంలో సత్యనారాయణస్వామి పూజ. చాలారోజులకి మళ్ళీ నిభానని కూతుర్ని వెంటపెట్టుకుని ఆలయానికి వెళ్ళింది. భర్త ప్రత్యాగమనాన్ని వాంచిస్తూ ఆమెచేత మ్రొక్కింపచేయటానికేమో !

'కళావతీ' ఉపాఖ్యానంతో సుధ అదృష్టానికి సంబంధం యేమయినా వుంటే ! అల్లుణ్ణి నిభానని సరిగా చూడలేదు నిజమే. కాని ఆతడు హీనంగా ప్రవర్తించటం సంభవం కాదన్న జ్ఞానం నిభాననికి వుంది.

కాని ఇప్పుడు దిగులల్లా ఆ అభాజనుడు పారిపోయి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడేమోనని, తన కూతురు బ్రతుకు బండలై పోతుందే అన్న దిగులు పట్టుకుందామెకి. అంచేత కూతురిచేత ఉపవాసం చేయించి, ఆమెని ఆలయంలో మ్రొక్కించటానికి తీసుకువెళ్ళింది.

బాదల్ నికూడా వెంట తీసుకురావటానికి వీలేకపోయింది. సాయంత్రం కాగానే స్టేషన్ కి వెళ్ళాలతడు. ఇంట్లో ఏమీ మాట్లాడడు బాదల్. బాదల్ ఏ దురాశతో రోజూ స్టేషన్ కి వెడుతున్నదీ ఎంత నిరాశతో ముఖం చిన్నపుచ్చుకుని యింటికి వచ్చి ఎవరితో మాట్లాడకుండా పుస్తకం తీసుకు కూర్చుంటూ వుండేదీ ఇంట్లో అందరికీ తెలుసు.

బాదల్ దుఃఖాన్ని చూస్తూంటే మధ్య మధ్య కఠిన హృదయు రాలైన నిభాననికి కూడా గుండెలు విచ్చిపోయేవి.

త్వరత్వరగా అతిముఖ్యమయిన గృహకృత్యాలు ముగించుకుని వాసంతి గదిలోకి వచ్చింది. కాసేపు మెదలకుండా శశిధర్ వెనుకవైపున నుంచుని "ఏమిటి అం? దిగాబడి ఆలోచిస్తున్నారు?" అని అడిగింది.

శశిధర్ గతుక్కుమని చూశాడు. వాసంతి రావటం అతడు గమనించలేదు. తర్వాత "ఆ అభాగ్యుడి సంగతే ఆలోచిస్తున్నాను. ఆ గుబులు రాయుడు ఓవేళ ఎక్కడైనా ఏటో దూకాడేమో!" అన్నాడు.

'దుర్గా! దుర్గా!' వాసంతి దిగులుగా "అమాట అనకండి" అన్నది.

"మనసయి అంటున్నానా వాసంతీ! ఆర్నెల్లయిం దిప్పటికి ఒక్క గాలి కబురయినా తెలియలేదతణ్ణి గురించి. కలకత్తాలోని మూడు పెద్ద పత్రికల్లో అతడి 'జాడ తెలియటంలేదు' అని ప్రకటనలు వేయించాను"

వాసంతి కొంచెం స్తబ్ధురాలై "అతడలాంటి పత్రికలూ అవీ చదివేవాడా యేమన్నానా?" అన్నది.

"చదవడు. ఆసంగతి తెలుసు. అంతకుతప్ప ఆచూకీ తెలియటానికి మరొక ఉపాయంకూడా కన్పించటంలా. ఇంత విశాల ప్రపంచంలో ఎవరయినా తప్పిపోతే ఎప్పటికయినా వాళ్ళంతట వాళ్ళు రావటమే కనుక సంభవించకపోతే, ఎక్కడని వెతకటం?"

"తప్పకుండా వస్తాడు" అని తోస్తుంది నా మనస్సుకి. ఎప్పుడో ఓరోజు తప్పకుండా వస్తాడు"

నిష్కపటంగా తనహృదయంలోని విశ్వాసాన్ని వెల్లడించటానికి వెనుకాడలేదు వాసంతి. శశిధర్ సందేహ సంకోచాలు పూర్తిగా తీరిపోయినట్లు తెలుసు ఆమెకి.

ఉసూఁ. నిజంగానే ఇంక సంశయభావమనేది లేదు శశిధర్ కి.

తన మనస్సులోని కుత్సితమైన సందేహాన్ని తలచుకుంటే ఇప్పుడతడికి సిగ్గుతో చచ్చిపోవాలనిపిస్తూ వుంటుంది. ఆ భయానకమైన రాత్రి వేళ అతడు నిజంగానే జ్ఞానాన్ని కోల్పోయాడు. వంటయింటి గుమ్మంలో గుసగుసలాడుతూ కూర్చున్న గౌరాంగ్ ని చూడగానే అతడి మనస్సులో చుట్టచుట్టుకుని వున్న అసుమానసర్పం పడగవిప్పి లేచింది. తర్వాత చాటుగా వెనుకనుంచుని వుండగా ఇంట్లోంచి పారిపోవటం సంగతి చెవిని పడింది. అప్పుడు అతడిహా సంకోచాల నన్నిటినీ త్రెంచివేసుకున్నాడు. హితాహిత జ్ఞానాన్ని పూర్తిగా కోల్పోయాడు.

ఇంత పెద్ద ప్రమాదకరమయిన సలహాకి కారణం ఎంతో హాస్య కరమయిన దన్న సంగతి యెవరు అర్థం చేసుకోగలరు ? కాని ఆ సందర్భంలో ఓనాడు వాసంతి గట్టిగా యూడించేసింది. "అర్థంచేసుకోవటం భావ్యం : పదేళ్ళనుంచీ చూడటంలా మీరతణ్ణి ? పశువుకీ, భగవంతుడికీ వ్యత్యాసం తెలుసుకోలేరూ ? అతడికి ప్రాపంచిక విషయ పరిజ్ఞానం వుండటం ఏనాడయినా చూశారా ? అతడికి స్వార్థబుద్ధి అనేది లవలేశమయినా వుందా ? మనిషిని సందేహించగానే అయినట్లేనా ? సందేహం అనేది స్వల్పవిషయమా ? కేవలం అతణ్ణి ఒక్కజ్జే సందేహించాలా. నన్ను సందేహించారు మీరు. ఎందుకని భార్య అంటే గుప్పిట్లో వుండే వస్తువు. వరికినా, చంపినా ఎవరూ ఏమీ అనబోరు. ఆమెని సందేహిస్తే వచ్చే పెద్ద ప్రమాదమేమీలేదు అంచేత చటుక్కున సందేహించి ఆమాట అన్నారు. ఏ అపవాదు వేస్తే స్త్రీ మానహానితో ఆత్మహత్యకి పాల్పడవలసి వస్తుందో ఆమాటని మీరు సునాయాసంగా అనగలిగారు. భార్య అంటే 'బిండిని' కదా అనేగా ! అంతేనా ?"

అభిమానం దెబ్బతినడంవల్ల ఆ రక్తమైన ఆమె ముఖంకేసి చూసి శశిధర్ లోపల్లోపల క్రుంగిపోతున్నాడు. తాను అల్పజ్ఞ అని అనిపించసాగింది. వాసంతి మరిఎవరినయినా ప్రేమిస్తున్నది - అన్న ఊహ అతడికింత మనస్సు సరిలేకుండా చేసివేసింది.

వాసంతి చాలా సీరియస్ గా అన్నది - "ప్రేమిస్తున్నాను. ఏముంది దానికి ! ప్రేమ అనేది అంత చెడ్డదా? బాదల్ ని ప్రేమించనూ నేను ? ఇద్దరు వ్యక్తులమధ్య ప్రేమ వుండదూ? ఒకమనిషిమీద మరొక మనిషికి శ్రద్ధాభక్తులనేవి వుండటానికి వీలేదా ? పెళ్ళిఅయిన దగ్గి ర్నుంచి చూస్తున్నా - మీ యింట్లో మనుషులు ఏదో పనులు చేసే యంత్రాలు. ఓ సరదాలు, సంతోషాలు, నవ్వులు అనేవి యేమీ లేవు. నాకు ప్రాణం కడగట్టినట్లుండేది. అతణ్ణి ఒక్కజ్జే చూశాను చైతన్యం వున్న వ్యక్తిని. అంచేత అతడు నాకు నచ్చాడు. అలా అని నే నతడితో లేచిపోవటానికి ప్రయత్నిస్తాననే నా అర్థం ! దొడ్డతెలివే మొత్తానికి ! ఒక మనిషితో నవ్వుతూ రెండు మాటలు మాట్లాడినంత మాత్రాన అదదాని సలహామే కనుక హరించుకు పోయేట్లయితే - ఉస్ అంత

ఉన్ అంటే పోయేది లేకపోవడమే మంచిది. ఉన్నా అలాంటి వానికి పలువేమిటి ? అయినా మీ ప్రేమ మాత్రం యేమిటి - రవంత విశ్వ నిష్ఠుడం అనేది యెరుగనిది ? మనస్సులో అనుక్షణం అవసమ్మకాన్నే పెంచుకుంటూ, ఆ భార్యని గదిలోపెట్టి తాళం వేసి వుండడంలో అర్థమేమయినా వుందా ? అది తమకి మాత్రం అవమాన కరంకాదూ ? ఆ భార్యలో సంసారిం చెయ్యటానికి అసహ్యం వెయ్యదూ ? శరీరం అనేది మట్టిగూడు. లోపలోపల యెవరయినా పరిపురుషుని కొలిస్తే — వాళ్ళకింకేముంటుంది ?”

వాసంతి చదువుకున్న నవనాగరికురాలే కనుక అయితే - ఆమె జల్లెడుకూప్పలా అన్న మాటలు గంభీరోపన్యాసంగా పరిణమించేవే. కాని అలాకాలేదు. అయినా ఆమె చెప్పతలచింది ఎందుకు అర్థంకాలా ? అంతకంటే ఎక్కువ ఆడంబరంగా చెపితే శశిధర్ మాత్రం అర్థం చేసుకోగలిగేవాడా ?

అనుదినమూ సేవా సాహచర్యాలవల్ల వాసంతికి ఎంతో అవకాశం కలిసివచ్చింది. ఎన్నో సంగతులు చెప్పింది అతడికి “ఇదే, మీరు జమీందారులవద్ద పని చేస్తున్నారంటే పరిస్థితి విశ్వాసం వుండటం వల్లనే చేస్తున్నారు. హఠాత్తుగా వారు మీమీద దొంగతనం మోపి, ఖజానా డబ్బు మీరు కాజేళ్ళాని కనుక అంటే మీకు యెలా వుంటుంది ? మనస్సుకి పిరక్తి కలిగి నేనూ ఆశ్చర్యత్య చేసుకుందామని అనుకున్నాను. కాని మీ యీ పరిస్థితి చూసే అన్నీ మరిచిపోయి ఇలా వుండవలసి వచ్చింది.

శశిధర్ ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని ఉమాపతి వేడుకున్నాడు. “నేను గ్రుడ్డివాణ్ణిగా వున్నా నిన్నాళ్ళూ వాసంతీ! నిన్ను ఎన్నడూ అర్థంచేసుకో లేకపోయాను” అన్నాడు.

“మీ స్టేషన్ మాష్టరు కూడా మొత్తానికి ఒరి పిచ్చివాడు. రోజూ ఈ మిటమిటలాడే యెడలో కుర్రవాణ్ణి తీసుకెళుతూ వుంటాడు రైలు చూపింపటానికి”

“బాదల్ ఇంకా తిరిగిరాలేదు కదూ ?”

“ఇంతకుమునుపే వచ్చాడు. నేను వాణ్ణి సమాధానపరచి దేవా

లయానికి పంపించాను. 'అక్కడ అమ్మ వుంది. అమ్మమ్మ వున్నారు. వెళ్ళిరా నాయనా : ఓసారి అలా వెళ్ళి తిరిగిరా. అమ్మ మనస్సుకి కాస్త ఇదిగా వుంటుంది' అంటే వెళ్ళాడు. ఆడబిడ్డని చూస్తూంటే నా మనస్సుకి ఎంతో బాధగా వుంటుంది. ఆ అసూయలేదు. తగాదాపడడంలేదు. పెత్తనాలకి తిరిగి వద్దామనే ఆసక్తిలేదు. దిగులుగా కుర్చుంటూ వుంటుంది యెప్పుడూ. కూర్చుని ఏదో అల్లికపని చేస్తూ వుంటుంది"

"అల్లికపని చేస్తుందా ? సుధకి అవన్నీ చేతపునా ?"

"చేతకాదు. కాని నా దగ్గర నేర్చుకుంది. 'వారు ఎప్పుడైనా వస్తే ఈ అలిన రుమాల పరచి కూచోపెట్టండి. ఓవేళ అలారాక ఈలోగా నే చచ్చిపోతే దీన్ని ఆ చితిమీద పడెయ్యండి' అని అంటూ వుంటుంది"

చెప్పతూంటే వానంతికేకాదు, వింటూంటే శశిధర్ కూడా కళ్ళు రెండు చెమ్మగిలాయి.

శశిధర్ దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి "అన్ననైవుండి నేను దాని అయిదువ తనానికి ముప్పు తలపెట్టాను" అన్నాడు.

"ఊరుకోండి. ఇంక అవన్నీ తలచుకుని మనస్సుని పాడుచేసుకోకండి. 'భగవాన్: ఇంటిపట్టునవుండే మనిషిని మళ్ళీ యింటికి వచ్చేట్లు చెయ్యి' ఆడబిడ్డ మనోవ్యధ దూరంచెయ్యి. పిల్లవాడి ప్రాణాలు కుదుట పడేట్లు చెయ్యి. నాకొక ఆప్తుణ్ణి దగ్గరకి చేర్చి మనశ్శాంతి కల్గించు" అని భగవంతుని షష్టిగడియలూ వేడుకుంటున్నాను.

శశిధర్ జాలిగా నవ్వి "అయితే నావంతుకి యేమీ మిగల్చలేదే చివరికి ?" అన్నాడు.

"మీకా ?" వానంతి కొంటెనవ్వు ఒకటి నవ్వి "మీరు మళ్ళీ శుంభ నిశుంభల వేషం కట్టండి" అన్నది.

కాసేపు యిద్దరూ మెదలకుండా ఊరుకున్నారు. కొంతసేపటికి సంజెపడింది. వానంతి లేచి "వెడతాను. కులసికోటముందు దీపారాధన చేసి వస్తాను" అన్నది.

"నాక్కూడా ఆహ్నికానికి యేర్పాట్లు చెయ్యి పూజా పారాయణలు ఏమీ బావుండటంలేదు నాకింక. తొమ్మిదోయేట ఉపనయనం అయిన

దగ్గిర్నుంచి చేస్తూనే వున్నారగా, ఏం కన్పించింది ఫలితం : మనో భ్రాంతినే తీర్చలేక పోయింతర్వాత గురువూ వృధాయే, గాయత్రీ వృధాయే" అన్నాడు శశిధర్.

శశిధర్ పూజకి కూర్చున్న కాసేపటికి హఠాత్తుగా బయట ఏదో గందరగోళం వినిపించింది. మెల్లాలో అటువైపు దడిగుమ్మం దగ్గిర్నుంచి విన్పిస్తోంది గందరగోళం. గాయత్రీ ప్రారంభించాడు. లేవటానికి వీలేదు శశిధర్ కి. జపాన్ని మాత్రం నిలిపి, చెవులు అప్పగించి కూర్చున్నాడు.

అనేక కంఠాల మధ్య యెవరిదా కంఠం? ఎవరో బ్రతిమాలుతూ చెపుతున్నాడు. ఆ కంఠస్వరం చుట్టూ ఎన్నో కంఠాలు కలచిన రౌద విన్పిస్తోంది. ఏం జరిగింది ? ఈ అసురసంధ్యవేళ ఎవరైనా దొంగనీ, గొంగనీ పట్టుకున్నారా యేం ? కాని ఆ కంఠస్వరం ఎవరిది ?

ఎలాగో అలా పూజచేసేసి శశిధర్ ఆ గదిలోంచి వెళ్ళిపోదోతున్నాడు. సరీగ్గా ఇంతలో అప్పుడే వచ్చిన బాదర్ తీక్షణకంఠం వేణు నాదంలా ధ్వనించింది. "నాన్న ! నాన్న ! మా నన్న వచ్చాడరా !"

దానితోపాటు నిభానని పెద్ద పెద్ద రాగాలు "అరే, మా పోయిన సొత్తు నట్టింటికి తిరిగి వచ్చింది. అమ్మాయ్ వాసంతీ ! చప్పున ఇరుగు పొరుగు వాళ్ళిళ్ళకి వెళ్ళి పండు ముత్తయిదువు కెవరికైనా తాంబూలం ఇచ్చిరా. అభాగ్యుడికోసం ఈ తాంబూలం వ్రతం పట్టించాను నేను" అన్నది.

విరహామనేది బహుశా మనస్సునిలాగా శుష్కింపచేస్తుందేమో ! భవిష్యత్తులో బహుశా మళ్ళీ నిభానని అల్లుణ్ణి తిట్టవచ్చు. ఇలాంటి అల్లుడు వుండటంకంటే కూతురు విధవ అవటమే మంచిదని గట్టిగా ఢంకా బజాయించికూడా అనవచ్చు. అయినా ఈ ఊణంమాత్రం విలువ లేనిదికాదు. ఇది పరమోత్కృష్టమైన ఊణం. హఠాత్తుగా అసావనాద్య సంగా వున్నప్పుడు మనిషిలోని ఏ 'రంగు' అయితే బయటపడుతుందో అదే అసలయిన రంగు.

ఇనస్పెక్టరు గోవర్ధన్ గడాయీ వట్టుకు తీసుకువచ్చాడు స్టేషన్ మాష్టరుని. విడిచిపెట్టలేదు. దారిలో వస్తూండగా గుమికూడిన యిరుగు పొరుగు వాళ్ళు వీధిగుమ్మం వరకువచ్చి వెళ్ళిపోయారు. ఎంచేతంటే వాళ్ళకింకా యిప్పటికి సందేహం తీరలేదు. ఇనస్పెక్టరు కూడా రావటంతో ఓ కట్టుకథ కల్పించుకుని అదే చెప్పుకుంటూ పోయారు. ఎవరు చెప్పగలరు బాబూ! ఎవరైనా వచ్చి తమనిసాక్ష్యం వేసుకుంటామంటే?

అయితే అడగగానే వెళ్ళి సాక్ష్యమిచ్చి వచ్చేటంత అమాయకులు కారు బాసుల్ పురవాసులు. ఆ రాత్రి బావమరదు లిద్దరు ఎందుకు కలహించుకున్నారో, ఎందుకు రక్తపాతం జరిగిందో అసలు ఆ సంఘటన జరిగినప్పుడు ఊళ్ళో వాళ్ళందరూ గాఢనిద్రలో వున్నారన్న సంగతి యెవరెరుగరు ?

గడాయీతో శశిధర్ కి కావలసినంత పరిచయం వుంది. అంచేత అతడు బాదల్ ని, అక్కడ చూస్తూ నిలబడిన ఇద్దరు స్త్రీలని, ఉగ్రపట్టుకుని ఉండలేని స్థితికి తీసుకువచ్చి పళ్ళెముడు మిఠాయి తినిగాని విడిచిపెట్టి వెళ్ళలేదు.

తండ్రిఊళ్ళో కూర్చుని వున్న బాదల్ యిప్పటికి తండ్రిని తిరిగి పొందగలిగానే అన్న సంతృప్తికరమైన నిట్టూర్పు వదిలి, బ్రతికి పోయాడు.

మాష్టరుగారు కూర్చునే వున్నారు. గౌరాంగ్ గాఢ అంతా వినందే అక్కడినుంచి కదిలేట్లు లేడు. ఓ ఇద్దరు ఉత్కంఠి తలైన స్త్రీలు. అతడితో ఏకాంతసమయం కోసమై యెదురుచూస్తూ వున్నారు. కాని స్టేషన్ మాష్టర్ కా ద్యాసేలేదు."

"అమ్మా ! ఈ ముసలివా డివాళ విడిచిపెట్టేట్టులేదు" అనుకుంది సుధ. అతడికిహ పనీ, పాటూ, ఏమీలేదా యేం ? ఎటూ వచ్చాక అన్నీ తెలుసుకోవచ్చుగా. రేపే పరుగెత్తు కొస్తాడుగా. మీరందరూ కలిసి కూర్చుని మాట్లాడుకునే చోటుకి. ఇంటికి వచ్చిన వాడిని ఇంట్లో వాళ్ళతో కాసేపు సీమితంగా మాట్లాడుకోనీయ రాదూ!

భర్త రానంతవరకు - సుధకి మనస్సులో ఓ పెద్ద భయం వుండేది. అతడిసలు ఇహ రాదేమోఅని అప్పుడనుకునేది. ఓవేళ

భగవంతుడి దయవల్ల అతడు తిరిగేకనుక వస్తే అప్పుడిహ - లజ్జా సంకోచాలేవీ పెట్టుకోకుండా - పరుగెత్తుకెళ్ళి అతడి కాళ్ళమీద పడి -
 “నన్ను తీసుకుంటావా” అని వేడుకోవాలని అనుకుంటూ వుండేది.

కాని తీరా ఆసమయం వచ్చేసరికి చూస్తే - అలాంటిదేమీ జరిగి నట్టు లేదు. భర్త విదేశాలనుంచి వచ్చిన నవోధి అయిన వధువు - అవగుంతనంధరించి అతడిచుట్టూ తిరుగుతూ గడుపుతోందో అలాగే అవగుంతనాన్ని మరింత పెద్దది చేసుకుని తిరగసాగింది సుధ.

బహుశా ఆరాత్రి వరకు వేచివుండక తప్పదేమో ,

వాసంతి ఏమిటిలా అయింది అని ఆలోచించసాగింది. ఆక స్మికమైన గగుర్పాటుతో ఆమె గడ్డకట్టుకు పోయినట్లయింది. ఒక్క మాట అయినా మాట్లాడలేకపోయింది. కూకలెయ్యటం జరగనేలేదు.

అయినా మాష్టరుగారి అపేక్షని అర్థంచేసుకోగలదు వాసంతి. అతడి హృదయోద్వేగంలోని తత్తరపాటుని గ్రహించ గలరని. అంచేత ఆమెకూడా అవగుంతనంలో నుంచి - చూస్తూ ఉరుకుంది. ఏమిటిలా మారిపోయింది ముఖం : సంపంగి పువ్వులాంటి రంగు - ఇలా తామ్ర వర్ణానికి తిరిగిందేమిటి :

ఇప్పుడిహ శశిధర్ మిథ్యా సందేహ ప్రవృత్తిని తప్పు పట్టలేక పోతోంది. తప్పంతా పూర్తిగా తనదే అని అనుకుంటోంది.

తాను ఇలా పసితనంగా ప్రవర్తించి వుండకపోయినట్లయితే ఈ సందేహమే వచ్చేది కాదసలు. భగవంతుడే చక్కదిద్దాడు అన్నీ. శశి ధర్ కే కనుక ఏమయినా జరిగివున్నట్లతే ? ఓవేళ గౌరాంగ్ ఆత్మహత్యే చేసుకున్నట్లయితే ?

కంపించిపోయి సంభితురాలయింది వాసంతి.

“ఎన్నాళ్ళనుంచో పడుతున్న ఆదుర్దా అంతా పూర్తిగా తీరి పోయింది. సుధ భర్తని పొందగలిగింది. బాదల్ తన తండ్రిని పొంద గలిగాడు. ఈ కాస్త ఆలోచిస్తేనే మనస్సు ఇంత ఆనందంతో ఉక్కిరి చిక్కిరవుతోందేం ?” అని అనుకోసాగింది వాసంతి.

అహః. తనకికూడా ఎన్నో లాభాలే సమూహాయి.

అయినా ఆమె తనని నిందించుకోలేదు తన హృదయంలో

నిభృత కక్ష్యని చూసి, వణకిపోవటంలేదు, భయపడటంలేదు. వాసంతికి సాహసం వుంది.

పురుషుల స్నేహాన్ని స్వీకరించగలిగినంత అతిసాహసం....

శ్రీ పురుషులకి స్నేహం కలగటం నిజంగా అసంభవమా ? శ్రీ మనస్తత్వంలోని మరీ శ్రీత్వపుకథలో మెదడుకి మేత పొందలేకపోయిన వాళ్ళు, వైచిత్ర్యానుభూతిని పొందలేని వాళ్ళు, శ్రీ స్వభావంఅంటే సరి పడనివాళ్ళు అలాంటి శ్రీ లెక్కడా అసలు వుండనేవుండరా ?

వారు తమ హృదయంలోని స్నేహాక్షుధ తీర్చుకోటానికి తక్కిన జగత్తుకేసి చూడనే చూడరా ? అక్కడ ఎవరైనా ఇలాంటి వాళ్ళు కన్పిస్తే తమకి వారికి ఆలోచనా సామ్యంకూడా వున్నప్పుడు వారిని స్నేహితుల్నిగా స్వీకరించినంత మాత్రాన ఏ తధర్మం అధఃపతనమై పోతుందా ? సహజమైన ధర్మమేదయితే వుందో అదే సతీధర్మం. కాని దానికోసం ప్రయత్నం చెయ్యనక్కర్లేదు.

కొందరి పురుషుల్లో అసహిషణులనేదే వుండదు. శశిధర్ బ్రతికి వున్నందుకు అదేదో తనమీద శశిధర్ కి అపారమైన దయ అయినట్లు అతడి అతిస్నేహానికి నిదర్శనమయినట్లు, కృతజ్ఞతతో విచలితుడయినాడు గౌరాంగ్. శశిధర్ కూడా కృతజ్ఞుడు కాకేం ? ఓవేళ అతడు ఎప్పటికీ కనుక తిరిగి రాకపోయినట్లయితే, బాదల్ తండ్రితో ఏదో గుసగుసలాడుతూండటం చూసి శశిధర్ పరిహాసంగా "ఏమిటా అంత రహస్యం మాట్లాడుకుంటున్నారు బాదల్ ? నాన్న దగ్గర మామయ్యని బాగా తిడుతున్నావ్ అనుకుంటా" అన్నాడు.

బాదల్ సిగ్గుతో ముఖం తండ్రి వెనుకవైపుకి పెట్టుకున్నాడు. గౌరాంగ్ కూడా పరిహాసంగా "అహహహ.. వాడు నాటక సమాజాన్ని పెట్టటానికి ఇంకా యెందుకు ఆలస్యం ?" అని అడుగుతున్నాడు. ఇవాళ రాత్రే ప్రారంభిస్తే నష్టమేమిటంటాడు. ఆరె ! బాబూ ! గిలుతావేమిటి? బాదల్ యేమంటున్నాడో తెలుసా ? పాటలకోసం ఇంక బెంగెట్టుకోనక్కర్లేదుట ! బాబుగార్లయింట్లో గ్రామఫోన్ రికార్డులు విని విని మూడు పాటలు నేర్చుకున్నాట్ట !" అన్నాడు.

చెప్పేది అబద్ధంకాదతడు. మంచి జ్ఞాపకశక్తి కుర్రాడిది.

“కొన్నాళ్ళు వెంటపెట్టుకు వెళుతూండే వాడిని. వెళ్ళగానే వాళ్ళు వాణ్ని పిలిచి రోపలికి తీసుకువెళ్ళేవాళ్ళు. అక్కడ గ్రాంఫోన్ వింటూ కూర్చుని, నేర్చుకున్నవన్నీ అత్తయ్యకి వినిపిస్తుంటాడు. ఆ పాటలన్నీ మాత్రం నాన్నకి పాడి వినిపించొద్దురా బాదల్ ?” అన్నాడు శశిధర్. వాసంతికేసి ఓసారి ఓరకంట చూసి, చిరునవ్వు నవ్వి తనమాట పూర్తి చేశాడు శశిధర్ “అదే నూరేళ్ళకి సఖుడు కన్పించాడు. రాధిక ఉల్లాసంతో ఉప్పొంగిపోయే పాట :

వాసంతి ఆకటాక్షాన్ని మళ్ళీ అన్నా చెల్లెళ్ళ యిద్దరియెదుట త్రిప్పి వంపింది.

శశిధర్ నవ్వుతూ “మీ వృష కేతు అభినయం చాలావరకు నామీది నుంచే పోయింది. ఏమంటారు మాష్టరుగారు : కాదురా వాదల్ : తెగి పోయి మళ్ళీ అటుక్కున్నాను” అన్నాడు.

ఇప్పటికి ఎలాగో తేరుకుంది నిభానని. అంచేత అల్లుణ్ణి అవ హితుణ్ణి చేయటానికేనేమో : పెక్కి చూస్తూ “అది అబద్ధంకాదు. బ్రతుకు తాడనే ఆశ యేమీలేకపోయింది. కాకపోతే జయచండీదేవికి ఎన్నో పూజలు చేయిస్తానని ప్రలోభ పెట్టటంవల్ల పిల్లవాణ్ణి మళ్ళీ నాకు యిచ్చింది. మా శశిధర్ కి ఒకవిధంగా నవజన్మ” అన్నది.

శశిధర్ గౌరాంగ్ బుజం నిమురుతూ “అమ్మ నిజమే చెప్పింది బాబూ : నిజమే చెప్పింది. అభాగ్యుడైన నీ శశిధర్ దాకి నవజన్మే ప్రాప్తించింది నిజంగా. నవజన్మే సంభవించింది. జంతు జన్మనుంచి మానవజన్మ !” అన్నాడు.

అంతపెద్ద దాంధికవ్యక్తి కరుణాపూర్వకమైన స్వీకారానికి అక్కడ వున్నవారినందరినీ ఆశ్చర్యపరచకుండా వుండలేదు. అవగుంత నం చాటున వాసంతి విశాలనేత్రాల్లోంచి రెండు పెద్ద కన్నీటిచుక్కలు గాలాయి. సుధ యథావిధిగా కళ్ళు తుడుచుకుంటూనే వుంది. ఈ నిస్తబ్ధ తని పోగొట్టటానికేనేమో “సంచార సమాజం ఇంక అక్కర్లేమ నాన్నా ! పెద్దనాన్నగారు రాసినవన్నీ తగలబెట్టేశారు” అన్నాడు బాదల్.

“తగలబెట్టారా ?”

గౌరాంగ్ చకితుడై ముఖంఎత్తి ఆశ్చర్యంగా చూశాడు మాష్టరు

ముఖంకేసి. ఆ కాయితాలనేవి మాష్టర్ దా కెంతటివో తెలియనివికావత
డికి.

అతడి విస్మయం మాష్టర్ ని కదలించనేలేదు. ఆ ప్రసక్తిని ఎగర
కొట్టేసే భంగిమతో మరొకవైపుకి చూస్తే "అబ్బరేదంటే ? తప్ప
కుండా పెట్టాల్సిందే ! తగలపెడితే ఏం ? తగలపెడితే యేం ? మళ్ళీ
నేనేం రాయలేననుకున్నావా ? అన్నీ కంఠోపాతమే నాకు. చూడరాదూ
ఈసారి మంచి పుస్తకంలో రాస్తా. మంచి పుస్తకంలో రాస్తా" అన్నాడు.

కలలుకనటం సరదా అయిన స్టేషన్ మాష్టర్ ఈ ఆశ కేవలం
దురాశ కాకపోవచ్చు. బహుశా అతడు తగలబెట్టిన కథన్నీ మళ్ళీ అతడు
చక్కటి పుస్తకంలో రాయొచ్చు....

బహుశా జీవితంలోకూడా అప్పుడప్పుడు ఎవరో కొందరు
అదృష్టవంతులకే ఇలా జరుగుతుందేమో ! భాగ్యదేవత అశ్రద్ధగాపున్న
సమయంలో కొందరి కొందరి జీవితాల్లో బూడిదయిపోయిన కథల్ని
మళ్ళీ కొత్తగా రాయటం సంభవిస్తుంది. ఆ కథలు మంచి పుస్తకాల్లో
ఎక్కుతాయి" అన్నాడు.

"కాని అది దైవికం"

వస్తుతఃభాగ్యదేవత చాలా జాగ్రత్తయినది. మోసగించి ఎవరైనా
ఈ జీవితాన్ని సులభమైనదిగా చేసుకోగలరు - అన్నది దాని సంవిధా
నంలోనే లేదు. ఆ విధానంలోని ప్రతి విభాగంలోనూ జీవితం అన్నది
ఎంత జటిలమైనదో విశదీకరింపబడే వుండి.

అంచేత డబ్బు, నగలు మూటకట్టుకుని, ఉద్యోగంతురాలై పరు
గెత్తుకు వచ్చిన అవర్త - ఆత్మగోపనం చేసుకుని మళ్ళీ వెనక్కి తిరిగి
వెళ్ళాల్సి వచ్చింది. ఎవర్ని కాపాడుదామని పరుగెత్తుకువచ్చిందో —
అతణ్ని ఇంట్లో తనకుటుంబంలో హాయిగా వుండంగా చూడటం తట
స్థించినప్పుడు - ఇంక చేయవలసిందేముంటుంది?

బాసుల్ పూర్ గడ్డమీద కాలుమోపగానే - అప్పుడు ఊరందరూ
గొరాంగ్ లీల గానం చేస్తున్నట్లు వినవచ్చింది.

గూటి పట్టున వుండేవాడు మళ్ళీ గూటికి చేరుకున్నాడు.

వృధాభయంతో దారులూ - దొంగలూ పట్టి తిరిగవలసిన అవసరం లేదొక అతడికి. దారులు - దొంగలూ - మళ్ళీ అతడి వైపుకి చేయిచాచాలని ఆశించటం - అది అవివేకం.

పోనీ ఒక్కసారి బాదల్ నయినా చూసే అవకాశం కలిగితే. కాని చూడాలనుకోగానే అతడొచ్చి కన్పిస్తాడా?

ప్రయోజనం ఎక్కడయితే తీరిపోతుందో - అక్కడిహా పరిచయాన్ని తెల్పుకునే ముక్క వుండదు. ఇహ అక్కడికి వెళ్ళి కన్పించటమంత హాస్యాస్పదమైన దేముంటుంది?

ఉహూ! అలా అన్యాయదురాలుకావలసిన అగత్యంలేదు అపర్యక్తి.

* * *

మహా వృక్షపు చరిత్రే రచింపబడుతుంది. కాని అడవి మొక్కలు గడ్డిమొక్కల గాధలు వ్రాయబడవు. అవికూడా ఎప్పటికైనా ప్రఖర సూర్యరశ్మి పిపాసతో వృధివిని విదీర్ణంచేసుకుని తలలెత్తుతాయి - జ్ఞాపకం పెట్టుకునే బాధ్యత ఎవరు వహిస్తారు?

వాటి స్వల్పమైన ఆశలూ, నిరాశలూ అన్నీ అల్పమయినవి. అయితే వాటి ఆశలూ, నిరాశలూ అల్పమైన అభావం. అల్పమైన సమస్యలూ - వాటికి ఏ అనుభూతి నయితే కలిస్తాయో - అవి మహావృక్షాల సుఖమూ - మహాత్తరాలైన నిరాశలకంటే తక్కువ తీక్షణమైనవా? వాటి స్వల్పమైన చైతన్యానికి - రవంత గాలి సోకితే చాలు - అదే దురలతమైన వైశాఖ మాసంలోగా లివానవి చవిచూడ చేస్తాయి.

ఎవరికీక నాటకసమాజం పెట్టటమే. తమ ఆశలకి పరమావధియో ఎవరు నిరుద్దేశంగా వెళ్ళతలచుకున్నా ఈ విశాల ప్రపంచంలో ఎక్కడా ఇంత మహా వృక్షపు చరిత్రే రచింపబడుతుంది కాని, చిన్న చిన్న గడ్డి మొక్కల కథలు ఉల్లేఖింపబడవు. అవికూడా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ప్రఖర సూర్యరశ్మి పిపాసతో వృధివి ని విదీర్ణం చేసుకుని తలలెత్తుకుని పైకి లేస్తాయి. అన్నది జ్ఞాపకం పెట్టుకునే బాధ్యత ఎవరు వహిస్తారు?

వాటి, ఆశానిరాశలు, సుఖదుఃఖాలూ అల్పమైనవే కావచ్చు. అయినప్పటికీ వాటి అల్పములైన ఆశలూ, నిరాశలూ, అల్పసమస్యలూ

వాటికి కల్గించే అనుభూతులు, మహావృక్షల సుఖాలూ, ఆకా చేతస్సులకు చిరుగాలుల తాడికికూడా భయంకరమైన పెనుగాలులు అనుభూతిని చవి చూపిస్తాయి.

ఒక నాటక సమాజ సావనే తమ జీవిత పరమావధిగా భావించిన వాళ్ళు - నిరుద్దేశంగా వెళ్ళిపోదామన్నా ఈ విశాల వృధివిలో రవంత ఆశ్రయం దొరకనివాళ్ళు - స్వల్పమైన పరిధిలోనే గుడి గుడి కుంచాలు తిరిగి తిరిగి జీవితాల్ని ముగించేవారు - వియోగాంతంగా ముగియవలసిన నా జీవితాలు చివరికెలాగో సుఖాంత ప్రహసనాలుగా పరిణమిస్తే వారి యితహాసాన్ని రచిస్తే మాత్రం లక్ష్యపెట్టేదెవరు? అవహేళనా పూర్వకంగా ఓ నవ్వు నవ్వి ముఖం అటుత్రిప్పుకోవచ్చు. అయినా అలాంటి నగణ్యులైనవారు మరింతకాలంపాటు జీవితంలో తిన్ప దెబ్బల్ని, ఎదురుదెబ్బల్ని కథగా గ్రుచ్చి యెత్తటం జరిగింది.

మరొక అల్పజీవి గాథకూడా ఈ కథలో ఉల్లిఖితమైంది. అతడా హోటల్ లోని వంట బ్రాహ్మడు. ఎన్ని రోజులు గడిచాయో, ఎన్ని వసంతాలు, గ్రీష్మాలూ గతించాయో - యిహ ఇప్పటికీ అతడు మిట్టమధ్యాహ్నవేళ - హోటల్ పెరటి గుమ్మంతలుపు తెరిచి ఒకసారి అటూ ఇటూ చూస్తూనే వుంటాడు - ఎవరైనా అక్కడ కాచుకుని వున్నారేమో - ఆ చెత్తకుప్ప ప్రక్కగా - అబూడిద పోగు ప్రక్కగా ఎవరైనా నాలుగు మెతుకులు దొరుకుతాయనే ఆశతో. అటూ యిటూ పచార్లు చేస్తున్నారేమోనని.

ఆ "పెన్" హోటలు అన్న నీచమైన అన్నమే కావాచ్చు కాని తోటిమానవునికి సహృదయతా స్పర్శవల్ల అవ్యాజ స్నేహ స్పర్శవల్ల అదే వారికి పరమాన్నం అవుతుంది....

ప్రతిపక్షం
సంభాషణ
సంభాషణ
సంభాషణ

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA112B105
పుస్తకం పేరు	కవచార్థ
తారీఖు	26/10/24
మొదటి అడ్డు	no
రెండవ అడ్డు	no
మొత్తం పేజీలు	181
పెద్ద పైకా పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	4
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Hasin
పేజీలు నియంత్రించినది	Hasin
స్కాన్ చేసినది	Susmitha
పరీక్ష చేసినది	prathyusha
పేజీలు పరిశీలించినది	
ప్రింటింగు చేసినది	
మ్యాకింగు చేసినది	
పరిష్కరించినది	good